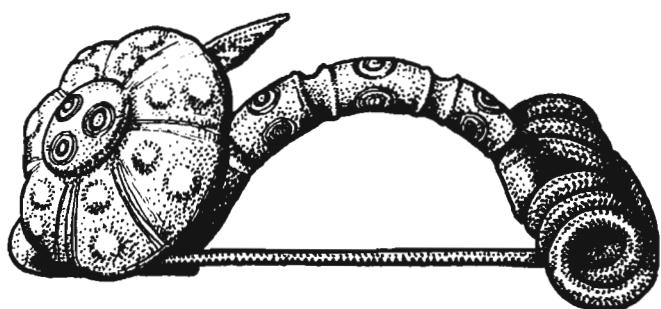

ARCHEOLOGICKÉ
VÝSKUMY
A
NÁLEZY
NA **S**LOVENSKU
V ROKU 1990

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED V NITRE

ARCHEOLOGICKÉ VÝSKUMY
A NÁLEZY
NA SLOVENSKU
V ROKU 1990

NITRA 1992

Na obálke laténska spona z Pastoviec, okres Levice /kresba I. Berta/

OBSAH - INHALT

Mapa lokalít - Karte der Fundorte	11
Prehľad lokalít - Übersicht der Fundorte	12
Róbert Bača - Vladimír Krupa /Balneologické múzeum, Piešťany/ Novšie nálezy z okolia Piešťan	16
Neuere Funde aus der Umgebung von Piešťany	16
Ladislav Bánesz /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Peter Zubko /Nižný Hrabovec 267, Vranov nad Topľou/ Štiepané kamenné artefakty v okolí obce Nižný Hrabovec	16
Steinerne Spaltindustrie aus der Umgebung der Gemeinde Nižný Hrabovec	17
Juraj Bartá /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Paleolitické nálezy z extravidánu Zvolena	18
Paläolithische Funde aus dem Extravillan von Zvolen	19
Stredopaleolitický nález z Kátova	19
Mittelpaläolithischer Fund aus Kátov	20
Juraj Bartík - Zdeněk Farkaš /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/ Mohylový útvar v Šterusoch	20
Hügelartige Aufschüttung in Šterusy	20
Juraj Bartík /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/ - Ján Štrbík /Ul. Červenej armády 69, Bánov/	
Sídisko z mladšej doby rímskej a ojedinelý nález ihlice z doby bronzovej v Čataji	20
Siedlung aus der jüngeren römischen Kaiserzeit und Einzelfund einer Nadel aus der Bronzezeit in Čataj	21
Stredoveký nález z Báhoňa	21
Mittelalterlicher Fund aus Báhoň	21
Juraj Bartík /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/ - Ľubomír Voštínár /Bratislava/	
Stredoveké a halštatské nálezy z Jablonca	21
Mittelalterliche und hallstattzeitliche Funde aus Jablonec	21
Jozef Bátorá /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Nálezy z eneolitu a mladšej doby bronzovej z Čabu	22
Äneolithische und jungbronzezeitliche Funde aus Čab	22
Kruhový objekt v Rybníku nad Hronom	22
Kreisobjekt in Rybník nad Hronom	23

Jozef Bátor /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Pohrebisko zo staršej doby bronzovej v Zlatých Moravciach	23
Gräberfeld aus der älteren Bronzezeit in Zlaté Moravce	23
Peter Bednár - Gertrúda Březinová - Gabriel Fusek	
/Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Výskum a prieskumy v Nitre v časti Staré Mesto	23
Untersuchungen und Begehungen in Nitra im Teil Altstadt	25
Július Béreš /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Nález keramiky vo Valalikoch-Koščanoch	26
Keramikfund aus Valaliky-Košťany	26
Gertrúda Březinová /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Miriam Griačová /Ul. generála Svobodu 767/45, Partizánske/	
Prieskum v Nitre-Dražovciach	27
Begehung in Nitra-Dražovce	27
Jozef Bujna /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Ojedinělý nález laténskej spony z Pastoviec	27
Einzelfund einer latènezeitlichen Fibel aus Pastovce	28
Dušan Čaplovič /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Branislav Lesák /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/ - Margaréta Musilová /Mestský ústav ochrany pamiatok, Bratislava/ - Alena Šefčáková /SNM, Prírodovedné múzeum, Bratislava/	
Záchranné výskumy v štátnej mestskej pamiatkovej rezervácii Bratislava	28
Rettungsgrabungen in der staatlichen städtischen Denkmalreservation zu Bratislava	29
Viera Drahošová /Záhorské múzeum, Skalica/ - Juraj Halagan - Vladimír Turčan /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/	
Prieskum a záchranný výskum v Skalici	30
Geländebegehung und Rettungsgrabung in Skalica	30
Marcela Ďurišová /Kysucké múzeum, Čadca/	
Výskum v Kysuckom Novom Meste-Radoli	31
Grabung in Kysucké Nové Mesto-Radoľa	31
Beáta Egyházy-Jurovská - Zdeněk Farkaš /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/	
Záchranné akcie v Mlynskej doline v Bratislave	32
Rettungsaktionen in Mlynská dolina in Bratislava	32
Kristián Elschek - Títus Kolník /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Výskum v Bratislave-Dúbravke	33
Grabung in Bratislava-Dúbravka	33

Zdeněk Farkaš /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/ - Katarína Klinčíková /Mestský ústav ochrany pamiatok, Bratislava/	
Predstihový výskum na Nálepkovej ulici 14 v Bratislave	33
Vorsprungsgrabung auf der Gasse Nálepkova ulica 14 in Bratislava	34
Václav Furmánek - Klára Marková /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Pokračovanie výskumu pravekého osídlenia vo Včelincoch	34
Fortsetzung der Untersuchung der urzeitlichen Besiedlung in Včelince	35
Klára Füryová /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/	
Výskum románskeho kostola v Rákoši	35
Grabung in der romanischen Kirche in Rákoš	36
Dárius Gašaj /Východoslovenské múzeum, Košice/ - Ladislav Oleša /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Štrnásta etapa výskumu v Nižnej Myšli	36
Vierzehnte Grabungsetappe in Nižná Myšľa	38
Alojz Habovštíak /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/	
Pokračovanie výskumu v Bíni	39
Fortsetzung der Grabung in Bíňa	39
Juraj Halagan - Magda Pichlerová /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/	
Výskum a nálezy v Bratislave-Rusovciach	39
Grabung und Funde in Bratislava-Rusovce	40
Juraj Halagan - Vladimír Turčan /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/	
Prieskum v Bratislave-Jarovciach	40
Geländeerkundung in Bratislava-Jarovce	40
Milan Hanuliak /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Prvá etapa výskumu kláštora v Banskej Štiavnici	40
Erste Grabungsetappe im Kloster von Banská Štiavnica	41
Jana Hlavicová - Veronika Plachá /Mestské múzeum, Bratislava/	
Národná kultúrna pamiatka Devín - slovanské hradisko. Výsledky najnovších výskumov na hornom hrade	41
Das Nationaldenkmal Devín - ein slawischer Burgwall. Ergebnisse der neuesten Grabungen in der oberen Burg	42
Jozef Hromada /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Ján Cuper /Právnická fakulta UK, Bratislava/	
Nález bronzovej strelky z Moravian nad Váhom	43
Fund einer Bronzepfeilspitze aus Moravany nad Váhom	43
Neolitická štiepaná industria zo Stročína	43
Neolithische Spaltindustrie aus Stročín	44

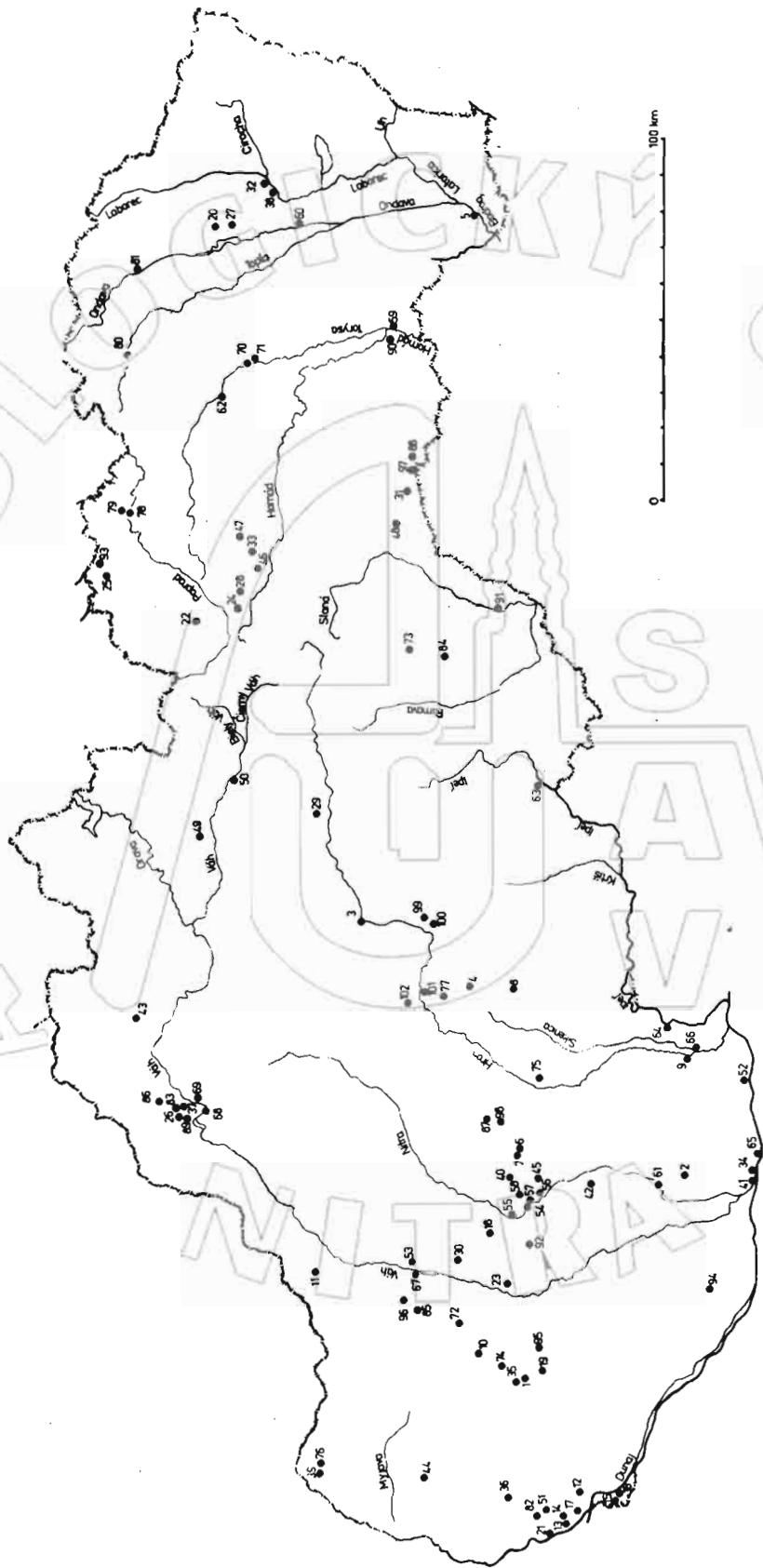
Jozef Hromada /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Ján Cuper /Právnická fakulta UK, Bratislava/	
Nové nálezy štiepanej kamennej industrie z Moravian nad Váhom	44
Neufunde von Spaltindustrie aus Moravany nad Váhom	45
Väčnoslovenské popolnicové hroby z Bratislavu-Dúbravky	45
Frühslawische Urnengräber aus Bratislava-Dúbravka	46
Jozef Hromada - Vladimír Varsík /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Prieskum v južnej časti Záhorie	46
Begehung im Südteil des Záhorie-Gebietes	46
Tretia sezóna výskumu vo Veľkom Mederi	47
Dritte Grabungssaison in Veľký Meder	48
Ivan Cheben - Matej Ruttkay /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Neolitická a stredoveká osada v Bajči	49
Neolithische und mittelalterliche Siedlung in Bajč	50
Ján Chovanec /Vlastivedné múzeum, Trebišov/ - Július Béreš /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Výskum stredovekého kostola v Malej Bare	51
Untersuchung einer mittelalterlichen Kirche in Malá Bara	51
Július Jakab /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Kostra lengyelskej kultúry so stopami intencionálnych zásahov z Ružindola	52
Skelett der Lengyel-Kultur mit Spuren intentionaler Eingriffe aus Ružindol	53
Mária Jenčová /Okresné vlastivedné múzeum, Hanušovce nad Topľou/ Výskum mohýl v Ďapalovciach	53
Abdeckung von Hügelgräbern in Ďapalovce	53
Ľubomíra Kamešová /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Pokračovanie výskumu travertínevej lokality v Hôrke-Ondreji	54
Fortsetzung der Grabung auf der Travertinfundstelle in Hôrka-Ondrej .	54
Marián Klčo /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Prieskum katastrálneho územia obce Radošovce	54
Begehung des Gemeindekatasters von Radošovce	55
Eva Kolníková - Ján Hunka /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Prírastky mincí v Archeologickom ústave SAV v roku 1990	55
Münzzuwachs im Archäologischen Institut der SAW im Jahre 1990 . . .	59
Alexander Krásny /Okresné múzeum, Nové Zámky/ Zistovací výskum v Nových Zámkoch	60
Feststellungsgrabung in Nové Zámky	60

Ivan Kuzma /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Jedenásta sezóna výskumu v Mužle-Čenkove	61
Elfe Grabungssaison in Mužla-Čenkov	62
Výsledky leteckej prospekcie na juhozápadnom Slovensku	62
Ergebnisse der Luftbildprospektion in der Südwestslowakei	63
Klára Kuzmová - Ján Rajtár /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Pokračovanie výskumu rímskeho kastela v Iži	64
Fortsetzung der Grabung auf dem römischen Kastell in Iža	65
Jozef Labuda /SNM, Banské múzeum, Banská Štiavnica/	
Ďalšia sezóna výskumu Starého mesta v Banskej Štiavnici	65
Weitere Grabungssaison in der Altstadt von Banská Štiavnica	66
Zisťovací výskum pri Beluji	67
Feststellungsgrabung bei Beluj	67
Mária Lamiová-Schmiedlová /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Nálezisko z doby rímskej v Holčíkovciach	67
Fundstelle aus römischer Zeit in Holčíkovce	68
Nové nálezy z Turnianskeho Podhradia	68
Neufunde aus Turnianske Podhradie	68
Mária Lamiová-Schmiedlová /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Božena Tomášová /Vlastivedné múzeum, Prešov/	
Štvrtá etapa výskumu v Ostrovanoch	68
Vierte Grabungsetappe in Ostrovany	69
Gabriel Lukáč /Spišské múzeum, Levoča/	
Záchranný výskum na Mierovom námestí 59 v Levoči	69
Rettungsgrabung auf dem Platz Mierové námestie Nr. 59 in Levoča	70
Gabriel Lukáč /Spišské múzeum, Levoča/ - Peter Roth /Okresné vlastivedné múzeum, Stará Lubovňa/	
Prieskumy na Spiši a v severnom Šariši	70
Begehungen in der Zips und im nördlichen Šarišgebiet	71
Marta Mácelová /Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica/	
Nález rímskych mincí v Banskej Bystrici	72
Fund römischer Münzen in Banská Bystrica	72
Nálezy z Hornej Lehote	72
Funde aus Horná Lehota	73
Tretia sezóna výskumu hradiska Prieķopa vo Zvolene	73
Dritte Grabungssaison auf dem Burgwall Prieķopa in Zvolen	73

Elena Miroššayová /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Bronzové náramky zo Zádielskych Dvorník, časť Zádiel	74
Bronzearmringe aus Zádielske Dvorníky, Teil Zádiel	75
Nález stredovekého objektu v Hrhove	75
Fund eines mittelalterlichen Objektes in Hrhov	76
Zisťovací výskum systému opevnenia na Kláštorisku v Letanovciach . Feststellungsgrabung des Befestigungssystems auf Kláštorisko in Letanovce	76
Jozef Moravčík /Považské múzeum, Žilina/ Prieskumy v okresoch Považská Bystrica a Žilina	77
Begehungungen in den Bezirken Považská Bystrica und Žilina	78
Peter Mosný /Terézie Vansovej 18/7, Žiar nad Hronom/ Prieskum okolia Žiaru nad Hronom	78
Begehung der Umgebung von Žiar nad Hronom	79
Viera Nemejcová - Pavúková /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Výskum fortifikácie lengyelskej kultúry v Ružindole-Borovej	79
Untersuchung einer Fortifikation der Lengyel-Kultur in Ružin- dol-Borová	80
Petr Novák /Západoslovenské múzeum, Trnava/ Porušený sídlištň objekt želiezovské skupiny v Bohdanovcích nad Trnavou	81
Gestörttes Siedlungsobjekt der Želiezovce-Gruppe in Bohdanovce nad Trnavou	82
Peter Novosedlík /Okresné múzeum, Hlohovec/ Nález bronzových a železných predmetov v Dvorníkoch v časti Posádka	82
Fund von Bronze- und Eisengegenständen in Ovorníky, Teil Posádka ..	83
Mária Novotná - Bohuslav Novotný /Katedra všeobecných dejín a archeologie FF UK, Bratislava/ Pokračovanie výskumu v Gánovciach	83
Fortsetzung der Grabung in Gánovce	83
Bohuslav Novotný /Katedra všeobecných dejín a archeologie FF UK, Bratislava/ Poľovnícke jamy pri Dolnom Smokovci	84
Jagdgruben bei Dolný Smokovec	84
Ondrej Ožďáni /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Neolitické sídlisko v Janíkovciach	84
Neolithische Siedlung in Janíkovce	85

Ondrej Ožďáni /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Sídisko kyjatickej kultúry v Panických Dravciach	85
Siedlung der Kyjatice-Kultur in Panické Dravce	85
Jozef Paulík /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/	
Pokračovanie vo výskume v Marianke	86
Fortsetzung der Grabung in Marianka	86
Karol Pietá /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Nálezy zo začiatku doby sťahovania národov v Liptovskom Jáne	86
Funde aus der beginnenden Völkerwanderungszeit in Liptovský Ján	87
Karol Pietá - Václav Hanuliak /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Výskum a pamiatková úprava v Liptovskej Sielnici-Liptovskej Mare v roku 1990	87
Grabung und Denkmalzurichtung in Liptovská Sielnica-Liptovská Mara im Jahre 1990	89
Karel Prášek /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/	
Záchranný výskum kostola sv. Kozmu a Damiána v Dúbravke	88
Rettungsgrabung der Kosmas- und Damianus-Kirche in Dúbravka	88
Peter Roth /Okresné vlastivedné múzeum, Stará Ľubovňa/	
Výskum a prieskum v Starej Ľubovni	89
Grabung und Begehung in Stará Ľubovňa	89
Matej Ruttkay /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Záchranný výskum v Topoľčiankach	89
Reitungsgrabung in Topoľčianky	90
Matej Ruttkay /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Jaroslava Ruttkayová /Oblastné nitrianske múzeum, Nitra/	
Pokračovanie prieskumu horného Požitavia	91
Fortsetzung der Begehung des oberen Žitavatales	93
Matej Ruttkay /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Stredoveký hrádok v Nitrianskych Hrnčiarovciach	93
Mittelalterliche Kleinburg in Nitrianske Hrnčiarowce	94
Jana Ružičková /Púpavová ul. 9, Bratislava/ - Peter Bednár /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Prieskum v Lapáši	94
Begehung in Lapáš	94
Michal Slivka /Archeologický ústav SAV, Nitra/	
Zisťovací výskum v Lipovníku	95
Feststellungsgrabung in Lipovník	95

Ivana Strakošová /Okresné vlastivedné múzeum, Humenné/ Záchranný výskum v Humennom	95
Rettungsgrabung in Humenné	96
 Zisťovací výskum na hrade Jasenov	96
Feststellungsgrabung auf der Burg Jasenov	97
 Božena Tomášová /Vlastivedné múzeum, Prešov/ Výskum polykultúrneho sídliska v Prešove	97
Untersuchung einer polykulturellen Siedlung in Prešov	97
 Katarína Tomčíková /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/ Výskum v Lakárskej Novej Vsi	98
Grabung in Lakárska Nová Ves	98
 Vladimír Turčan /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/ Pokračovanie výskumu rímskej stanicie v Stupave	98
Fortsetzung der Abdeckung der römischen Station in Stupava	98
 Adrián Vallašek /SNM, Archeologické múzeum, Bratislava/ Výskum bratislavského hradného svahu	99
Grabung auf dem Burgabhang in Bratislava	99
 Ladislav Veliačik /Archeologický ústav SAV, Nitra/ - Jozef Moravčík /Považské múzeum, Žilina/ Prieskum niektorých výšinných polôh v okrese Považská Bystrica	99
Begehung mancher Höhenlagen im Bezirk Považská Bystrica	100
 Ladislav Veliačik - Peter Romsauer /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Štvrtá výskumná sezóna v Bošáci-Zemianskom Podhradí	101
Vierte Grabungssaison in Bošáca-Zemianske Podhradie	101
 Marián Vizdal /Filozofická fakulta UPJŠ, Prešov/ Ďalší bukovohorský objekt v Humennom	101
Ein weiteres Bükker Objekt in Humenné	102
 Prieskum výšinných polôh v extraviláne Prešova	102
Begehung der Höhenlagen im Extravillan von Prešov	103
 Pavel Žebrák - Peter Bednár /Archeologický ústav SAV, Nitra/ Prieskumy zaniknutých banských diel	104
Begehungen auf aufgelassenen Grubenbetrieben	104

Mapa lokalít k prehľadu archeologických výskumov a nálezu na Slovensku v roku 1990 /čislovanie nálezisk zodpovedá pořadovým číslem na tabułce - str. 12-15/
Karte der Fundorte zur Übersicht der archäologischen Grabungen und Funde in der Slowakei im J. 1990 /die Nummern der Fundstellen entsprechen den laufenden Zahlen in der Tabelle auf S. 12-15/

Prehľad slovenských lokalít, na ktorých sa v roku 1990 uskutočnili výskumy alebo zistili archeologické objekty, nálezy a pod. (Poradové čísla zodpovedajú číslam na mapke.)

Poradové číslo	Obec /lokalita/	Okres	Datovanie lokalít, objektov, nálezov								Príspevok na strane		
			paleolit a mezolit		doba		stredovek						
			neolit	eneolit	bronzová	halštatská	laténska	rimská a stahovania národnov	6.-8. storočie	9. storočie	10.-12. storočie	13.-16. storočie	novovek
1	Báhoň	Bratislava-vidiek							•				21
2	Bajč	Komárno	•		•	•	•	•	•				49
3	Banská Bystrica	Banská Bystrica				•							72
4	Banská Štiavnica	Žiar nad Hronom									•	•	40, 65
5	Bara, časť Malá Bara	Trebišov									•		51
6	Beladice, časť Chrášťany	Nitra	•	•	•	•	•	•	•	•	•		92
7	Beladice, časť Pustý Chotár	Nitra	•		•	•	•	•	•	•	•		91
8	Beluň	Žiar nad Hronom		•		?					•		67
9	Bíňa	Nové Zámky	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	39
10	Bohdanovce nad Trnavou	Trnava	•										81
	Borová	pozri Ružindol											
11	Bošáca, časť Zemianske Podhradie	Trenčín		•		•							101
12	Bratislava	Bratislava, hlavné mesto SR	•		•	•		•	•	•	•		32, 33, 55
13	Bratislava, časť Devín	Bratislava, hlavné mesto SR									•		41
14	Bratislava, časť Dúbravka	Bratislava, hlavné mesto SR	•		•	•	•	•	•	•	•	•	33, 45, 55, 88
15	Bratislava, časť Jarovce	Bratislava, hlavné mesto SR			•	•							40
16	Bratislava, časť Rušovce	Bratislava, hlavné mesto SR				•				•	•	•	39
17	Bratislava, časť Staré Mesto	Bratislava, hlavné mesto SR	•	•	•	•		•	•	•	•	•	28, 33, 99
18	Čab	Nitra	•	•									22
	Čalovo	pozri Veľký Meder											
19	Čataj	Bratislava-vidiek		•		•							20
20	Ďapalovce	Vranov nad Topľou	?										53

Redakčná poznámka: V roku 1990 sa menili názvy niektorých obcí (v súvisu s rozčlenovaním zlúčených obcí alebo s návratom k ich predchádzajúcim pomenovaniam). Pretože nemáme možnosť overiť tieto zmeny, uvádzame názvy obcí podľa udania autorov príspevkov.

Poradové číslo	Obec /lokalita/	Okres	Datovanie lokalít, objektov, nálezov							Príspevok na strane	
			doba			stredovek					
			paleolit a mezolit	neolit	eneolit	bronzová	halštatská	laténska	rimska a stáhovaniá národdov		
21	Devínske Jazero	Bratislava-vidiek	•	•	•	•	•	•	•	46	
22	Dolný Smokovec	Poprad							•	84	
23	Dvorníky, časť Posádka	Trnava		•			•			82	
24	Gánovce	Poprad	•	•	•					83	
25	Haligovce	Stará Ľubovňa							• •	71	
26	Hatné	Považská Bystrica		?		•	?			• 77, 99	
27	Holčíkovce	Vranov nad Topľou				•				67	
28	Hôrka, časť Ondrej	Poprad	•							54	
29	Horná Lehota	Banská Bystrica		•		•				72	
30	Horné Otrokovce	Trnava		•						62	
31	Hrnov	Rožňava						•	•	75	
32	Humenné	Humenné		•	•		•			95, 101	
33	Iliašovce	Spišská Nová Ves	nedatované							70	
34	Iža	Komárno				•				55, 63, 64	
35	Jablonec	Bratislava-vidiek			•				• •	21	
36	Jablonové	Bratislava-vidiek					•			46	
37	Jasenica	Považská Bystrica			?					99	
38	Jasenov	Humenné						•		96	
39	Kátov	Senica	•							19	
40	Kolíňany	Nitra		•	•	•				91	
41	Komárno, časť Veľký Harčáš	Komárno					•			63	
42	Komjatice	Nové Zámky	nedatované							63	
43	Kysucké Nové Mesto, časť Radoľa	Čadca		•	•		•		• •	31	
44	Lakšárska Nová Ves	Senica						•	•	98	
45	Lapáš, časť Veľký Lapáš	Nitra			•				• •	94	
46	Letanovce	Spišská Nová Ves			•				• •	56, 76	
47	Levoča	Spišská Nová Ves			•				• •	69, 71	
48	Lipovník	Rožňava			•				• •	56, 95	
	Liptovská Mara	pozri Liptovská Sielnica									
49	Liptovská Sielnica	Liptovský Mikuláš			•	•				56, 87	
50	Liptovský Ján	Liptovský Mikuláš				•				86	

Poradové číslo	Obec /lokalita/	Okres	Datovanie lokalít, objektov, náleزوv								Príspevok na strane		
			paleolit a mezolit	neolit	eneolit	bronzová	halštatská	laténska	rímska a stahovania náročov	6.-8. storočie	9. storočie	10.-12. storočie	13.-16. storočie
51	Marianka	Bratislava-vidiek											86
52	Mužla, časť Čenkov	Nové Zámky	●	●	●	●	●		●	●			61
53	Moravany nad Váhom	Trnava	●		●					●	●		16, 43, 44
54	Nitra	Nitra									●	●	56
55	Nitra, časť Dražovce	Nitra	●	●	●	●				●	●	●	27, 57
56	Nitra, časť Janíkovce	Nitra	●										84
57	Nitra, časť Staré Mesto	Nitra	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	23
58	Nitrianske Hrnčiarovce	Nitra										●	93
59	Nižná Myšľa	Košice-vidiek				●							36
60	Nižný Hrabovec	Vranov nad Topľou	●	●								●	16
61	Nové Zámky	Nové Zámky									●		60
62	Ostrovany	Prešov		●				●		●			68
63	Panické Dravce	Lučenec		●									85
64	Pastovce	Levice				●							27
65	Patince	Komárno											63
66	Pavlová	Nové Zámky			●								63
67	Piešťany	Trnava								●	●		16
68	Považská Bystrica	Považská Bystrica		●									77
69	Považská Teplá	Považská Bystrica				●							77
70	Prešov	Prešov	●					●	●	●	●		97, 102
71	Prešov, časť Šalgovík	Prešov	●	●				●	●	●			103
72	Radošovce	Trnava		●	●								54
73	Rákoš	Rožňava								●	●		35
74	Ružindol	Trnava	●	●								●	52, 58, 79
75	Rybník nad Hronom	Levice	●	●	●								22, 62
76	Skalica	Senica					●	●	●	●	●		30
77	Sklené Teplice	Žiar nad Hronom					nedatované						104
78	Stará Ľubovňa	Stará Ľubovňa	●	●									89
79	Stará Ľubovňa, časť Podsadek	Stará Ľubovňa	●										89
80	Strelnícka Huta	Bardejov										●	71
81	Stročín	Svidník	●										43
82	Stupava	Bratislava-vidiek						●					98
83	Stupné	Považská Bystrica			●		●						78

Poradové číslo	Obec /lokalita/	Okres	Datovanie lokalít, objektov, náleزوv									Príspevok na strane	
			paleolit a mezolit			doba	stredovek						
			neolit	eneolit	bronzová halštatská		laténska	rímska a stahovania národotv.	6.-8. storočie	9. storočie	10.-12. storočie	13.-16. storočie	
84	Španie Pole	Rimavská Sobota									●	104	
85	Šterusy	Trnava			nedatované							20	
86	Štiavnik	Žilina			?	?						78	
87	Topoľčianky	Nitra					●	●	●	●	●	58, 89	
88	Turnianske Podhradie, časť Turňa nad Bodvou	Košice-vidiek			●	●						68	
89	Udiča	Považská Bystrica			●	●						78, 100	
90	Valaliky, časť Košťany	Košice-vidiek					●	●				26	
91	Včelince	Rimavská Sobota		●	●					●	●	34, 59	
92	Veľké Zálužie	Nitra								●		59	
93	Veľký Lipník	Stará Ľubovňa								●		71	
94	Veľký Meder	Dunajská Streda	●	●			●	●	●	●	●	47	
95	Voderady	Trnava	●	●		●						82	
96	Vrbkové	Trnava	●	●			●					16	
97	Zádielske Dvorníky, časť Zádiel	Košice-vidiek	●	●								74	
98	Zlaté Moravce	Nitra	●									23	
99	Zvolen	Zvolen	●									18, 73	
100	Zvolen, časť Môťová	Zvolen							●	●		73	
101	Žiar nad Hronom, časť Ladomer	Žiar nad Hronom		●					●	●		79	
102	Žiar nad Hronom, časť Lutila	Žiar nad Hronom							●			79	

NOVŠIE NÁLEZY Z OKOLIA PIEŠŤAN

Róbert Bača - Vladimír Krupa

Nálezy z okresu Trnava, získané záchranným výskumom, resp. zberom, uloženie nálezov: BM v Piešťanoch.

1. Moravany nad Váhom

Na lúke Korytnica pod inoveckým vrchom Gajda s výškou 609 m n. m. /35-32-15, 1 : 10 000, 370 : 240 mm/ sa našiel železný hrot kopije so zosilneným rebrom a s tužajkou s dvoma otvormi na nity; dĺ. 18,2 cm, š. tužajky 2,1 cm; 11.-13. stor.

2. Piešťany

Pri hoteli Panónia na súkromnom pozemku v Úzkej ulici 2 v intraviláne /35-32-13, 1 : 10 000, 282 : 155 mm/ bol porušený vydrený objekt, zahĺbený do štrkového podložia. Zachovali sa zvyšky výdrevy a črepy keramiky z 12.-13. stor.

3. Vrbové

V polohe Tlsta hora-Babylon, 426 m n. m. /35-32-06, 1 : 10 000, 381 : 63 mm/, bolo porušených a zničených šesť objektov datovaných keramikou stupňa HB-HC.

NEUERE FUNDE AUS DER UMGEBUNG VON PIEŠŤANY. Die Funde sind aus dem Bezirk Trnava aus drei Fundorten: 1. Moravany nad Váhom, eiserne Lanzen spitze aus dem 11.-13. Jh.; 2. Piešťany, Objekt aus dem 12.-13. Jh.; 3. Vrbové, sechs gestörte und vernichtete, in die Stufe HB-HC datierte Objekte.

ŠTIEPANÉ KAMENNÉ ARTEFAKTY V OKOLÍ OBCE NIŽNÝ HRABOVEC

Ladislav Bánesz - Peter Zubko

V rokoch 1987-1990 sa prieskumom /P. Zubko/ v okolí obce Nižný Hrabovec /okr. Vranov nad Topľou/ získalo niekoľko desiatok kusov štiepanej kamennej industrie z rôznych období praveku od starého paleolitu až po stredný neolit. Nálezy pochádzajú z ôsmich polôh /obr. 1/.

a/ Nižný Hrabovec I, Lopáre A /38-12-22, 1 : 10 000, 212-238 : 320-307 mm/, starý, stredný, mladý paleolit, neolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Kamenná industria tu bola roztrúsená na ploche cca 1 ha. Lokalita sa nachádza severne od obce nad novým cintorínom na nezalesnenej ploche výrazného pahorka Lopáre. Získali sa tu tieto nálezy: Staropaleolitický sekáčovitý nástroj /obr. 2/, neskôr prerobený /v moustériene alebo szeletiene/ na dvojité /oblúkovité a oblúkovite lomené/ driapadlo, pričom bola poškodená pôvodná medovohnedá patina. Priponíma nálezy z vrstvy II-a v Koroleve I pri rieke Tisza na Zakarpatskej Ukrajine /Kulakovskaja, L. 1989: Musterskije kultury Karpatkogo bassejna. Kyjev, obr. 32-33/. Ďalším nástrojom je hrot moustérienskeho typu so šikmou bázou, ktorý patrí najskôr typickému moustérienu /obr. 3/.

Ostatné štiepané artefakty predstavujú čepeľovité úštesy, zahrotené čepele z bledohnedej rádiolaritovej suroviny, aké sa vyskytujú v mladom a neskorom paleolite východného Slovenska.

Nálezy neolitickej štiepanej industrie boli rozlišené najmä podľa patiny a v nemalej mieri podľa výrazných úderových hrbov a tzv. koncentrických kruhov, vytvorených v ich okolí, ktoré boli veľmi výrazné.

b/ Nižný Hrabovec II, Lopáre B /38-12-22, 1 : 10 000, 215-229 : 306-299 mm/, mladý paleolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Lokalita sa nachádza nedaleko polohy Lopáre A, od ktorej je oddelená výrazným výmočom. V blízkosti je minerálny prameň a tok Ondavy. Odtiaľ pochádza čepeľovity úštep z buližníka s čiastočne zachovanou kôrou a miestnou retušou na ústupovej strane pri báze.

c/ Nižný Hrabovec III, Hora /38-12-22, 1 : 10 000, 271-292 : 301-291 mm/, mladý paleolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Nálezisko je pod vrcholovou plošinou pahorka Hora, orientované na západ. Našla sa tu bazálna časť neretušovanej širokej čepele zo silne patinovaného limnokvarcitu.

d/ Nižný Hrabovec IV, Osicie /38-12-22, 1 : 10 000, 341-351 : 267-249 mm/, neolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Nálezisko je na vrcholovej plošine pahorka Osicie, odkiaľ pochádza amorfny neolitickej odštepk z lesklého obsidiánu.

e/ Nižný Hrabovec V, Sadenc A /38-12-22, 1 : 10 000, 180 : 275 mm/, mladý paleolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Ojedinelý nález strednej časti plochej obsidiánovej čepele s intenzívnu patinou.

f/ Nižný Hrabovec VI, Sadenc B /38-12-22, 1 : 10 000, 173-182 : 237-229 mm/, neolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Lokalita je na úpätí kopca a bola zrejme sčasti zničená výstavbou cesty E 18 pri priesmyku medzi kameňolomom v masíve Kamenca a Červeným Kameňom. Pochádza odtiaľ hlavica hranolovitného jadra z hnedého nepatinovaného limnokvarcitu.

g/ Nižný Hrabovec VII /38-12-22, 1 : 10 000, 201-214 : 224-216 mm/, neolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Na východnej a južnej strane pahorka Pod sadenice - Pod skalou a Zadný grúň, na SVV od obce, sa našlo niekoľko kusov štiepanej neolitickej kamennej industrie. Je to hlavica ihlancovitého jadra z lesklého obsidiánu, bazálna časť širokej opálovej čepele a útla obsidiánová nepatinovaná čepielka s jemnou čiastočnou perličkovitou retušou na oboch hranach a pri báze na ľavej ústupovej strane. Okrem nich sa tu našla prepálená hlinená hrudka valcovitého tvaru.

h/ Nižný Hrabovec VIII /38-12-22, 1 : 10 000, 185-209 : 157-152 mm/, neolit, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Z okolia Zadného grúňa východne od obce pochádza drobný amorfny odštepek z lesklého obsidiánu a drobná amorfna prepálená hlinená hrudka. Lokalita je chránená zo západu strmým, od východu a juhu miernejším svahom. Severnú časť chrániciu močiare. Nálezy boli roztrúsené pozdĺž potoka v dĺžke asi 300 m na ľavom břehu.

Iou) festgestellte Fundstellen: Nižný Hrabovec I, Lage Lopáre A: Alt-, Mittel- und Jungpaläolithikum (Chopper tool, Moustérienspitze, Schaber, Klingen) und Neolithikum. Nižný Hrabovec II, Lage Lopáre B: Retuschierte Klingenabschlag. Jungpaläolithikum. Nižný Hrabovec III, Lage Hora: Jungpaläolithische Klinge aus Limnoquarzit. Nižný Hrabovec IV, Lage Osičie: Neolithischer Abspliß aus Obsidian. Nižný Hrabovec V, Lage Sadenec A: Jungpaläolithische Obsidianklinge. Nižný Hrabovec VI, Lage Sadenec B: Kopf eines Kerns aus Limnoquarzit, Neolithikum. Nižný Hrabovec VII: Kopf eines pyramidalen Obsidiankerns, retuschierte Klinge aus Obsidian, Klinge aus Opal, gebrannter Lehmbröcken, Neolithikum. Nižný Hrabovec VIII: Obsidianabspliß, gebrannter Lehmbröcken, Neolithikum. (Abb. 1-3.)

PALEOLITICKÉ NÁLEZY Z EXTRAVILÁNU ZVOLENA

Juraj Bárta

Zvolen, ojedinelé nálezy, stredný paleolit, uloženie nálezov: pozostalosť G. Lehotského a AÚ SAV v Nitre.

V histórii objavov niekoľkých ojedinelých nálezov zo Zvolenskej kotliny existujú nejasnosti, ktoré sa týkajú ich kultúrneho zaradenia. Vyplýva to z toho, že nálezy získali zberom amatéri, ktorí ich odovzdali po odstupe času s menšou istotou, z ktorej polohy pochádzajú. Pri všeobecne známych fažkostiah datovania ojedinelých silicito-vých artefaktov bez možnosti porovnať väčší nálezový celok treba vziať do úvahy aj to, z akej geomorfologickej polohy takéto solitérne nálezy pochádzajú. Zatiaľ sa totiž v súvise s paleoklimou pleistocénu zdá, že paleolitické sídliská neležali v inundácii, ale zväčša na ostrohoch pahorkatin či priečnych terás.

a/ Absencia týchto poznátkov /aj informácií o orientácii náleziska v súvisе s prevládajúcim smerom fúkania vetrov vo Zvolenskej kotline/ sa týka aj dvoch kamenných artefaktov, ktoré našiel nebohý učiteľ G. Lehotský v extraviláne Zvolena. V jeho početnej zbierke štiepanej kamennej industrie z viacerých období praveku väčšiu pozornosť si zasluhuje výrazné dvojité oblúkové driapadlo z hnedého rádiolaritu /dĺ. 5,8 cm, š. 3,4 cm, v. 1,2 cm/, na ktorom bolo ceruzou uvedené "pri štadióne 1957 na južnom okraji Zvolena". V následnej korešpondencii však G. Lehotský uvádza, že artefakt našiel vo výkopе zvodu potrubia z rezervoáru do bitúnku smerom k dnes už zanikutej Furdíkovej tehelní, čo je kilometer západne od štadióna. Dnes preto ľahko spresniť nálezovú polohu tohto ojedinelého nálezu na severovýchodnom úpätí Štiavnických vrchov, ktorý z typologického hľadiska by mohol patriť do okruhu stredného paleolitu.

Zo západnej časti okolia štadióna podľa označenia G. Lehotského pochádza aj priečne odštiepený úštep s tupým uhlom plochy úderu, vyrobený tiež z hnedého rádiolaritu. Jeho zaradenie môže byť zhodné s predchádzajúcim artefaktom.

b/ Novší, nemenej pozoruhodný, pravdepodobne tiež stredopaleolitický artefakt odovzdal na expertízu pracovník VŠLO vo Zvolene doc. dr. M. Ciesarik, CSc. Našiel ho zberom už r. 1987 na oráčine Medzi hliniskami západne od cesty ku hlinisku novej tehelne 600 m na JJZ od kóty 355 /M-34-123-A-d, 1 : 25 000, 261 : 25 mm/ na severovýchodnom okraji Zvolena.

Ide o ojedinely nález hrotitého driapadla s menším vrubom v strednej časti ľavej hrany. Pravá strana je pozostatkom pôvodného rádiolaritového okruhliaka. Ventrálna strana s výrazným bulbom s ľavostrannými konchoidnými kruhmi má výraznú úderovú jazvu a plochu úderu sklonenú pod tupým uhlom; dĺ. 6,7 cm, š. 4,2 cm, v. 2,3 cm.

Artefakt má archaický vzhľad, a hoci je to opäť ojedinely nález, možno ho aj vzhľadom na geomorfologickú polohu zaradiť do okruhu moustérienu ako ďalší dôkaz najstaršieho osídlenia mesta Zvolena a jeho najbližšieho okolia.

Na spomenutých nálezoch je najpozoruhodnejšie to, že hoci pochádzajú z geografického prostredia stredného Pohronia, kde by sa prednostne očakával ako surovinový zdroj limnokvarcit z blízkej Žiarskej kotliny, sú vyrobené z bielokarpatského rádiolaritu až zo vzdialených zdrojov na strednom Považí. Tým sa súčasne nastoľuje otázka, kadiaľ viedli cesty najstaršieho výmenného obchodu s kamennou surovineou.

PALÄOLITHISCHE FUNDE AUS DEM EXTRAVILLAN VON ZVOLEN. In der Silexkollektion einer Privatsammlung befinden sich auch markante mittelpaläolithische Typen, wie Bogen- und archaischer Abschlag. Beide Artefakte sind aus Radiolarit hergestellt und stammen vom Südostrand der Stadt Zvolen. Neuere Funde eines Spitzschabers vom Südostrand der Stadt Zvolen. Ein neuerer Fund eines Spitzschabers vom Nordostrand der Stadt weist ebenfalls mittelpaläolithischen Charakter auf.

STREDOPALEOLITICKÝ NÁLEZ Z KÁTOVA

Juraj Bártá

Kátov /okr. Senica/, temeno sprašového pahorka Preschodníky, cez ktorý prechádza železnica, 650 m od kóty 165 na východnom okraji obce /M-33-119-C-b, 1 : 25 000, 190 : 11 mm/, stredný paleolit, ojedinely nález, prieskum, uloženie nálezu: ZhM v Skalici.

Chýbanie pleistocénnych stratigrafických údajov ako základnej opory pre chronologicko-kultúrne zaradenie málo atraktívnych štiepaných kamenných nástrojov z obdobia paleolitu spôsobuje väčšie problémy pri snahе exaktne hodnotiť aj ojedinelé povrchové nálezy. Vtedy, keď nie je možné porovnávať solitérny artefakt s ďalším nálezovým celkom, ostáva pre datovanie len funkčná typológia, podľa toho, ktoré typy pracovných nástrojov prevládajú v jednotlivých fázach paleolitu. Okrem toho do istej miery pre rámcové určenie obdobia ako pomocné východisko môže slúžiť aj geomorfologická poloha a pedologické prostredie nálezu artefaktu.

Týka sa to aj archaického artefaktu, ktorý našiel lekár A. Nečas r. 1984, avšak na chronologicko-kultúrnu expertízu bol odovzdaný kustódkou múzea v Skalici V. Drahošovou r. 1990.

Lokalita predstavuje sprašový ostrovček, čiastočne od SZ obkolesený pieskovou dunou. Na temene je známe laténske, slovanské a stredoveké sídlisko. S ním nesúvisí nález nápadne širokého /5,9 cm/, dlhého /8,4 cm/, ale aj vysokého /3,3 cm/.

škrabadla s parciálnou pravostrannou retušou na čepeľovom ústepe z čokoládovo-hnedého rádiolaritu s pôvodnou kôrou od vrcholu chrbta po ťavú neretušovanú hranu.

Na základe celkovej robustnosti artefaktu i geologického prostredia náleziska /sprašový pahorok, a nie "mladšia" sprašová duna, ako uvádzajú Bátor, J. 1984: Prieskum zameraný na zistenie sídlisk zo začiatku doby bronzovej. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1983. Nitra, s. 35/ možno s toleranciou dátovať toto archaické škrabadlo najskôr do stredného paleolitu, eventuálne na začiatok starej fázy mladého paleolitu. Nemožno vylúčiť, že ide o najzápadnejší nález z okruhu stredopaleolitických sídlisk, aké poznáme zo susednej Myjavskej pahorkatiny.

MITTELPALÄOLITHISCHER FUND AUS KÁTOV. Im Gemeindekataster von Kátov /Bez. Senica/ gewann man als Einzelfund einen archaischen Klingenkratzer mit rechtsseitig retuschierte Kante aus braunem Radiolarit.

MOHYLOVÝ ÚTVAR V ŠTERUSOCH

Juraj Bartík - Zdeněk Farkaš

Šterusy /predtým Vrbové, časť Šterusy, okr. Trnava/, Pod rebrom /35-32-11, 1 : 10 000, 451 : 134 mm/, umelo navŕšený mohylový útvor, datovanie?

Západne od obce pri hornom konci plynktého malého údolia, členiaceho juhovýchodné úpätie Malých Karpát, sa nachádza umelo navŕšený mohylový útvor s priemerom asi 28x22 m a maximálnym prevýšením okolo 3,5 m /obr. 4; 5/. Na jeho vrchole stojí baroková božia muka a z boku vyrastá mohutná, údajne vyše 600-ročná lípa.

HÜGELARTIGE AUFSCHÜTTUNG IN ŠTERUSY. Westlich der Gemeinde Šterusy /Bez. Trnava/ befindet sich eine markante, künstliche hügelartige Aufschüttung mit dem Durchmesser von ca. 28x22 m und einer maximalen Höhe um 3,5 m /Abb. 4; 5/. Die Datierung ist einstweilen unsicher, auf der Spitze steht jedoch ein barockes Leiden Christi und aus der Seite des hügelartigen Objektes wächst eine mächtige, über 600 Jahre alte Linde empor.

SÍDLISKO Z MLADŠEJ DOBY RÍMSKEJ A OJEDINELÝ NÁLEZ IHLICE Z DOBY BRONZOVEJ V ČATAJI

Juraj Bartík - Ján Štrbík

Čataj /okr. Bratislava-vidiek/, východne od obce, severne od Zichyho potoka /45-11-12, 1 : 10 000, 11-20 : 90-93 mm/, prieskum, sídlisko, doba rímska, uloženie nálezov: AM SNM v Bratislave.

Na sídlisku sa získala germánska keramika a bronzová neskororímska spona so stopami železnej korózie v mieste vinutia /obr. 7: 1/.

Ojedinelý nález predstavuje hlavica a časť kríčka bronzovej ihlice /obr. 7: 2/. Výzdoba v tvare hviezdice na hlavici je poškodená koróziou, kríčok odlomený, v mieste otvoru zdobený dvoma zónami ryhovania. Z ihlice chýba dôležitá spodná časť, preto nie je známy prierez ihly. Ihlica sa zaraďuje k tvarom s otvorm v kríčku. Hviezdicový ornament na hlavici je vytvorený v závislosti od tradícií výzdoby ihlíc zo začiatku strednej doby bronzovej. Nález patrí do staršieho stupňa mohylovej kultúry.

SIEDLUNG AUS DER JÜNGEREN RÖMISCHEN KAISERZEIT UND EINZELFUND EINER NADEL AUS DER BRONZEZEIT IN ČATAJ. Im Gemeindekataster von Čataj /Bez. Bratislava-Land/ wurde eine jüngerkaiserzeitliche Siedlung festgestellt, aus der germanische Keramik und eine Bronzefibel stammen /Abb. 7: 1/. Der Einzelfund stellt eine Nadel mit gelochtem Hals und mit abgebrochenem Unterteil dar /Abb. 7: 2/. Der Hals ist mit zwei Rillenzonen und der Kopf mit einem Sternornament verziert. Die Nadel wird in die ältere Hügelgräberzeit gereiht.

STREDOVEKÝ NÁLEZ Z BÁHOŇA

Juraj Bartík - Ján Štrbík

Báhoň /okr. Bratislava-vidiek/, medzi vodojemom glóbus a dvorom JRD /45-11-02, 1 : 10 000, 196 : 340 mm/, sídlisko, 11. stor., uloženie nálezu: AM SNM v Bratislave.

Z profilu objektu porušeného vo vodovodnej ryhe sa získala hrncovitá nádoba /obr. 6/.

MITTTELALTERLICHER FUND AUS BÁHOŇ. In der Gemeinde Báhoň /Bez. Bratislava-Land/ fand man im Aushub einer Rinne ein topfförmiges Gefäß aus dem 11. Jh. /Abb. 6/.

STREDOVEKÉ A HALŠTATSKÉ NÁLEZY Z JABLONCA

Juraj Bartík - Lubomír Voštínár

Jablonec /okr. Bratislava-vidiek/, priestor medzi obcou a budovami sušičky JRD /45-11-02, 1 : 10 000, 195-226 : 25-0 mm/, sídlisko, doba halštatská, 11.-14. stor., uloženie nálezov: AM SNM v Bratislave.

Zistili sa viaceré rozorané objekty s keramikou.

Rekonštruovateľnú misu s vnútornou tuhovanou výzdobou zachránil v Jablonci z výkopu pred domom č. p. 7 M. Kolembus /obr. 8/.

MITTELALTERLICHE UND HALLSTATTZEITLICHE FUNDE AUS JABLONEC. Im Gemeindekataster von Jablonec /Bez. Bratislava-Land/ wurden gestörte Objekte mit Keramik aus der jüngeren Hallstattzeit /Abb. 8/ und aus dem 11.-14. Jh. festgestellt.

NÁLEZY Z ENEOLITU A MLADŠEJ DOBY BRONZOVEJ Z ČABU

Jozef Bátor a

Čab /okr. Nitra/, nálezy pri výstavbe rodinných domov J. Andackého /č. 250/ a J. Meloviča /č. 259/ v intraviláne /M-33-132-D, 1 : 50 000, 22 : 207 mm/, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Lokalita sa nachádza na pravej terase riečky Radošiny.

Časť črepov patrí do obdobia neskorého eneolitu, pravdepodobne bošáckej skupiny. Najvýraznejší je črep s plastickým presekávaným pásikom pod okrajom a so slamovanou výzdobou na hrdle a črep s vpichovanou výzdobou na hornej ploche okraja.

Ďalšia časť materiálu patrí do mladšej doby bronzovej - do obdobia lužickej kultúry. Najvýraznejší je črep z plochej misovitej nádoby, zdobený na vnútornnej strane zväzkami kruhovite a girlandovite usporiadaných žliabkov. Pravdepodobne k lužickej kultúre možno priradiť i malú dvojkónickú misu /v. 3,3-3,5 cm, Ø ústia 6,3 cm, Ø dna 3 cm/, ktorá je pod okrajom zdobená dvoma vedľa seba umiestnenými hrotitými výčnelkami. Blížšie kultúrne zaradenie dvojstranného kosteneho šidla /dí. 14 cm/, veľmi dobre opracovaného, je otázne.

ANEOLITHISCHE UND JUNGBRONZEZEITLICHE FUNDE AUS ČAB. Im Intravillan der Gemeinde Čab /Bez. Nitra/ wurden Scherben und eine Knochenahle gefunden. Ein Teil der Scherben gehört in das Spätneolithikum, wahrscheinlich zur Bošáca-Gruppe, der weitere Teil in die jüngere Bronzezeit, in den Zeitabschnitt der Lausitzer Kultur. Die nähere Zuweisung der doppelseitigen Knochenahle ist fraglich.

KRUHOVÝ OBJEKT V RYBNÍKU NAD HRONOM

Jozef Bátor a

Rybník nad Hronom /okr. Levice/, 200 m od severozápadného okraja obce /M-34-134-A, 1 : 50 000, 286 : 85 mm/ na miernom svahu, ktorý pozvoľne klesá smerom na J a JZ do inundačného územia Hrona, prieskum na mieste kruhového objektu /zisteného leteckým prieskumom I. Kuzmu, J. Rajtára/, lengyelská kultúra(?), uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Kruhový objekt má Ø cca 120 m. V jeho areáli bol nájdený črep patriaci pravdepodobne do obdobia kultúry s lineárhou keramikou, resp. želiezovskej skupiny, väčší počet črepov mladolengyelského charakteru, štiepaná industria a plochý kamenný klin /dí. 3,8 cm, š. ostria 3,6 cm/. Vzhľadom na prevahu črepov lengyelskej kultúry možno kruhový objekt s najväčšou pravdepodobnosťou zaradiť medzi kruhové objekty tejto kultúry, aké boli skúmané v Bučanoch, vo Svodíne a najnovšie v Ružindole /pôvodne nesprávne zaradené do katastra obce Borová/.

V priestore južne od areálu kruhového objektu a cestou do vinohradov sa našli črepy podolskej kultúry. Na tejto keramike možno pozorovať silné vplyvy z prostredia kyjatickej kultúry. Sídlisko sa nachádza 1 km juhovýchodne od známeho hradiska z neskorej doby bronzovej - Kusej hory.

KREISOBJEKT IN RYBNÍK NAD HRONOM. An den Stellen des durch Flugaufnahme festgestellten Kreisobjektes in Rybník nad Hronom /Bez. Levice/ wurde eine Oberflächenbegehung verwirklicht. Es wurde festgestellt, daß das Objekt einen Durchmesser von ungefähr 120 m hat, und im Hinblick auf das Übergewicht des Scherbenmaterials aus dem Zeitabschnitt des Junglengyel kann man es mit großer Wahrscheinlichkeit zu den Kreisobjekten der Lengyel-Kultur reihen, wie sie in Bučany, Svođín und neuestens in Ružindol /ursprünglich fälschlich als Borová angeführt/ untersucht wurden. Im Raum südlich des Kreisobjektes wurde Scherbenmaterial der Podoler Kultur gefunden, in welchem starke Einflüsse aus dem Milieu der Kyjatice-Kultur zu beobachten sind.

POHREBISKO ZO STARŠej DOBY BRONZovej V ZLATÝCH MORAVCIACH

Jozef Bátor a

Zlaté Moravce /okr. Nitra/, pri železničnej trati vedúcej zo Zlatých Moraviec do Vrábel /M-34-121-D, 1 : 50 000, 190 : 297 mm/, nález pri prieskume /Z. Hajdušková/, nitrianska kultúra, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Lokalita sa nachádza juhozápadne od mesta, na pravej terase potoka Žikavka.

Kostené /parohové?/ koráliky majú Ø 0,6-1 cm a pochádzajú z kostrových hrobov rozrušených kultiváciou pôdy. Koráliky tohto typu sú charakteristické pre povodským pre hroby nitrianskej kultúry. Ich nález je prvým evidentným dokladom osídlenia oblasti horného Požitavia v staršom úseku staršej doby bronzovej.

GRÄBERFELD AUS DER ÄLTEREN BRONZEZEIT IN ZLATE MORAVCE. Bei der Begehung des Katasters von Zlaté Moravce /Bez. Nitra/ fanden sich Knochen-/Geweih-/?/Perlen. Die Perlen des angeführten Typs sind vor allem für Gräber der Nitra-Kultur charakteristisch. Ihr Fund ist der erste evidente Beleg über die Besiedlung der Region des oberen Zitava-Tales im Frühabschnitt der älteren Bronzezeit.

VÝSKUMY A PRIESKUMY V NITRE V Časti STARÉ MESTO

Peter Bednár - Gertrúda Březinová - Gabriel Fusek

a/ Hrad /45-21-02, 1 : 10 000, 327 : 258 mm/, záchranný predstihový výskum, ľažisko: stredovek, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Tretia sezóna výskumu na nádvorí medzi uzávermi kostolov a Vazilovou vežou /Chropovský, B. - Fusek, G. 1990: Obnovený výskum Nitrianskeho hradu. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, s. 66-67; Chropovský, B. - Fusek, G. - Bednár, P. 1991: Výskumy v Nitre na hradnom kopci. In. Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1989. Nitra, v tlači/.

V sídliskových vrstvách boli nálezy keramiky z neolitu, eneolitu, zo staršej doby bronzovej /maďarovská kultúra/ a včasného stredoveku /7.-9. stor./. Preskúmali sa dva objekty v superpozícii s vrstvou z neskorej doby laténskej.

Nad nimi bola vrstva so zvyškami zuhoľnatenej drevenej deštrukcie. Na základe analýzy C¹⁴ bol vek vzoriek datovaný na prelom letopočtov /1910 ±80; 1990 ±85/. Nad spomenutou vrstvou sa preskúmala časť valu s obojstranným kamenným pláštom a drevozemnou konštrukciou. V kamennom plášti valu sa vyskytovali kusy malty v sekundárnej polohe. V čase existencie valu bola doň vstavaná kamenná stavba. Po jeho zániku, najneskôr v druhej polovici 12.-prvej polovici 13. stor., juhozápadné nárožie stavby spevnili blokom muriva, ktoré bolo v predchádzajúcich sezónach interpretované ako zvyšky mladšej stavby. Ďalej sa zistil zahĺbený objekt a doň zapustená kamenná pec, datovaná do druhej polovice 12.-prvej polovice 13. stor. V superpozícii s deštrukciou valu a pecou sa preskúmala časť hrobov stredovekého prikostolného cintorína. Nad vrstvou s hrobmi po zániku stavby vstavanej do valu stáli v druhej pol. 15. stor. na nádvorí čiastočne zahĺbené stavby s košatinovou konštrukciou stien, omazanou hlinou. Preskúmalo sa osem takýchto stavieb, z nich časť vo vzájomnej superpozícii. V štyroch stavbách boli piečky v rohoch. Nad týmto sídliskovým horizontom ležali tri hroby a vrstva vyplňajúca stavebnú jamu južného hradbového múru. Do druhej polovice 15.-prvej polovice 16. stor. je datovaná pec na tavenie bronzu, časť žlabu so sústavou kolových jám, výstavba studne a Vazilovej veže v dnešnom pôdoryse. Okolo roka 1674 bol vybudovaný chodbovitý vstup do kazematy severného bastiónu, nad ktorým vystavali neskôr barokovú stavbu okolo studne.

b/ Námestie slovanskej vzájomnosti I /45-21-02, 1 : 10 000, 328 : 267 mm/, záchranný výskum, ťažisko: novovek, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Výskumom vyvolaným stavbou súsošia sv. Cyrila a Metoda sa skúmala terénna situácia pred vonkajším bastiónovým opevnením hradu. Úvoma sondami s rozmermi 6,4x1 m a 9,8x1 m sa prerezala časť priekopy vyhĺbenej do skalného podložia do hĺ. cca 260 cm pod úroveň základovej škáry južného bastiónu /niveleta 174,80 m n. m./. Priekopa bola vyplnená nehomogénnymi vrstvami hliny, kamenia, tehál, štrku a malty. Okrem sporadických zlomkov pravekej a stredovekej keramiky všetky obsahovali prevažne novoveký črepový materiál.

c/ Námestie slovanskej vzájomnosti II /45-21-02, 1 : 10 000, 324-319 : 265-270 mm/, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Na južnom svahu kopca boli kanalizačnou ryhou, vyhĺbenou od Morového stípu po vyústenie Hradnej ulice do námestia, porušené praveké až novoveké zahĺbené objekty. V stenách ryhy sa zistilo osem objektov, z toho štyri zásobné jamy hruškovitého, kónického a valcovitého tvaru. Na základe črepového materiálu sú datované do maďarovskej kultúry, mladšej doby rímskej a novoveku /16.-17. stor./. V severnej časti ryhy bolo porušené nedatované ohniško. V južnej časti svahu bola v dĺžke cca 30 m terénna depresia, vyplnená vrstvami hliny, kamenia a stavebnej deštrukcie. Obsahovala okrem sporadických črepov želiezovskej skupiny, maďarovskej kultúry a keramiky z doby laténskej a zo včasného stredoveku prevažne novoveké nálezy /16.-17. stor./. Na plošine pri vyústení Hradnej ulice /pred budovami č. d. 6, 8/ sa pod novovekými vrstvami preskúmala časť zahĺbeného objektu s kolovou konštrukciou z 13.-15. stor.

d/ Nitrianska štátна galéria /45-21-02, 1 : 10 000, 342 : 283 mm/, záchranný výskum, ťažisko: stredovek, novovek, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Počas prvej etapy výskumu v suteréne Nitrianskej štátnej galérie /bývalý župný dom/ v severozápadnej časti budovy na úpatí hradného kopca boli odkryté zvyšky stredovekej a novovekej kamennej architektúry. Preskúmala sa časť tehlo-

vej murovanej peci a základové murivo kamennej stavby orientovanej v smere S-J. Oba objekty sú rámcovo datované do 16.-18. stor. V subpozícii s nimi bola časť steny kamennej stavby orientovanej v smere V-Z. Jej hrúbka dosahovala 130 cm. Tvorila pravdepodobne súčasť fortifikácie historického Horného mesta. Jej zánik je datovaný najneskôr do 15. stor. Pod architektúrami sa odkryla časť nedatovaného žlabu, vyhĺbeného do skalného podložia.

e/ Mostná ulica, parcely č. 299-302 /45-21-02, 1 : 10 000, 319 : 294 mm/, zisťovací predstihový výskum, ťažisko: novovek, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Cieľom výskumu bolo zistenie sídliskových, stratigrafických a hydrologických pomerov na brehu zanikutej Nitričky, ktorá oddeľovala historicke Horné a Dolné mesto.

V preskúmanej kovolejárskej dielni z 19. stor. sa našla pec, troska, bronzovina, technická keramika a úlomky bronzového plechu.

Zástavba parcely smerom k Nitričke bola ukončená kamenným múrom s viacerými fázami výstavby. Po čiastočnom zasypaní koryta Nitričky najneskôr v prvej polovici 19. stor. k tomuto múru pristavali pivničné objekty. Ich zásyp obsahoval materiál z 19.-20. stor. Výskum bol prerušený na stredovekom sídliskovom horizonte zo 14.-15. stor.

f/ Saratovská ulica, č. d. 28 /45-21-02, 1 : 10 000, 343 : 332 mm/, prieskum, 10.-12. stor.(?), uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Na východnom svahu vyvýšeniny Na vršku bol pri stavebných práciach porušený kostrový hrob dospelého jedinca, uloženého v natiahnutej polohe na chrbte. Orientácia hrobu bola v smere Z-V. Hrob neobsahoval žiadne prílohy. Podľa starších hrobových nálezov v okolí /Hanuliak, M. 1989: Nitra, časť Staré Mesto. In: Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. I. Nitra, s. 207-208/ predpokladáme datovanie do 10.-12. stor. Okrem toho sa zberom v ryhách na parcele získali novoveké črepy.

UNTERSUCHUNGEN UND BEGEHUNGEN IN NITRA IM TEIL ALTSTADT.
a/ Burg: Es erfolgte die dritte Grabungssaison auf dem Hof zwischen den Kirchenabschlüssen und dem Vasil-Turm. Die Schichten ergaben Keramik aus dem Neolithikum, Äneolithikum, der älteren Bronzezeit und dem Frühmittelalter. Untersucht wurden zwei Objekte aus der Latènezeit und über ihnen die Brandschuttschichten eines Objektes aus dem 9.-10. Jh., in Superposition ein Wall mit beidseitiger Steinblende und einem Holz-Erde-Kern mit einem nachträglich erbauten Steinbau. Der Wallversturz wird spätestens in die zweite Hälfte des 12. bis erste Hälfte des 13. Jh. datiert. Der Steinbau bestand bis zur Mitte des 15. Jh. Über der Walldestruktion war ein Steinofen aus der zweiten Hälfte des 12. bis ersten Hälfte des 13. Jh. Über ihm lagen Gräber eines mittelalterlichen Friedhofs, überdeckt von Schichten mit eingetieften Objekten mit Öfen im Interieur. In die zweite Hälfte des 15. bis erste Hälfte des 16. Jh. datiert man einen Bronzeschmelzofen, eine Rinne mit einem Pfostenlöchersystem in der Sohle, die Errichtung eines Brunnens und des Vasil-Turmes im heutigen Grundriß. Um das J. 1674 wurde der Eingang in die Kasematten der Bastion errichtet, über welcher ein barocker Steinbau errichtet wurde.
b/ Platz Námestie slovanskej vzájomnosti I: Geschnitten wurde ein Grabenabschnitt vor der äußeren Bastion der Burgbefestigung, der Schichten mit Scherbenmaterial von neuzeitlicher Keramik enthielt. c/ Platz Námestie slovanskej vzájomnosti II: Von einem Graben gestört wurde ein Objekt der Maďarovce-Kultur, der jüngeren rö-

mischen Kaiserzeit und aus dem 16.-17. Jh. Der untersuchte Teil eines eingetiefen Objektes mit Pfostenkonstruktion stammt aus dem 13.-15. Jh. In der Füllerde mancher Objekte fanden sich Scherben der Želiezovce-Gruppe, der Maďarovce-Kultur, Keramik aus der Latènezeit und dem Frühmittelalter. d/ Nitraer staatliche Galerie: Untersucht wurde der Teil eines neuzeitlichen Dfens, die Fundamentmauern eines Steingebäudes aus dem 16.-18. Jh., der Teil eines spätestens im 15. Jh. wüst gewordenen Steinbaues. Unter den Architekturen wurde der Teil einer nicht datierten Rinne abgedeckt, die in die Felsunterlage eingetieft war. e/ Mostná ulica: Bei einer auf die Beglaubigung der Siedlungs- und stratigraphischen und hydrologischen Verhältnisse zielgerichteten Grabung auf der Grenze der historischen Oberen und Unteren Stadt wurde eine Gußwerkstatt aus dem 19. Jh. und neuzeitliche Bebauung der Parzelle untersucht. Die Grabung wurde im mittelalterlichen Siedlungshorizont aus dem 14.-15. Jh. unterbrochen. f/ Saratovská ulica 28: Das durch Bauarbeiten gestörte fundleere Körpergrab ist aufgrund von älteren Grabfunden in der Umgebung in das 10.-12. Jh. einfügbar. Als Lesefunde gewann man neuzeitliche Keramik.

NÁLEZ KERAMIKY VO VALALIKOCH-KOŠŤANOCH

Július Béreš

Valaliky, časť Košťany /okr. Košice-vidiek/, stavenisko rodinného domu Františka Kováča /č. d. IV-112/, parcela č. 324 /M-34-127-8-a, 1 : 25 000, 207 : 151 mm/, ojedinelý nález, preverený prieskumom, predveľkomoravské obdobie, uloženie nálezu: VPS AÚ SAV v Košiciach.

Intravilán, nízka pravobrežná terasa Hornádu, nadmor. v. 181,1 m.

Čiastočne poškodenú nádobu priniesla J. Filipová. Objavila ju pri bráne ich domu. Obhliadkou miesta nálezu sme zistili, že oproti sa nachádza pred rozentavaným rodinným domom jama na vápno. Nádoba bola pravdepodobne nájdená v tomto priestore. Malý nezdobený hrniec s von vyhnutým ústím so zaobleným okrajom, s mierne odsadeným dnom, bol vyrobený v ruke. Materiál: jemne plavená hliná zmiešaná s hrubožrným pieskom; v. 8,3 cm, Ø dna 5,7 cm, Ø ústia 7,2 cm /obr. 9/.

Nádoba pochádza pravdepodobne z rozrušeného hrobu. Tvarom i zhotovením pripomína obdobné nádoby z kostrových hrobov predveľkomoravského obdobia /8.-zač. 9. stor./, aké boli zistené na pohrebisku vo Valalikoch, časť Všechnsvätých /Pastor, J. 1982: Slovansko-avarské pohrebisko vo Valalikoch, okr. Košice-vidiek. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1982. Nitra, s. 52-53/, vzdialenosť od miesta nálezu cca 450 m na SZ.

Zástavba po oboch stranách miesta nálezu vylučuje výskum, ktorý by asi potvrdil existenciu ďalšieho pohrebiska z 8.-zač. 9. stor. v intraviláne.

KERAMIKFUND AUS VALALIKY-KOŠŤANY. Im Intravillan der Gemeinde Valaliky, Teil Košťany /Bez. Košice-Land/, fand man ein Gefäß /Abb. 9/, das am ehesten aus einem gestörten Grab stammt. Seine Form und Anfertigung erinnert an ähnliche Exemplare aus Körpergräbern der vorgroßmährischen Zeit /8. bis Anfang des 9. Jh./.

PRIESKUM V NITRE-DRAŽOVCIACH

Gertrúda Březinová - Miriam Griečová

Nitra, časť Dražovce, intravilán, prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Prieskumom plynofikačných rýh bolí zistené dve polohy s nálezmi:

a/ Pri kostole /35-43-21, 1 : 10 000, 260 : 43 mm/ sa našli črepy z mladšej doby bronzovej, hrubostenné s pretláčanou lištou /obr. 10: 1/ a fragmenty nádob s hranenými okrajmi, črepy z doby halštatskej a črep lengyelskej kultúry z piesčitej hliny, zdobený polguľovitým výčnelkom. Vo výkopoch sa nerysovali žiadne objekty.

b/ Duchcovská ulica /35-43-21, 1 : 10 000, 248-268 : 32-18 mm/. V južnej časti ulice sa našli dva črepy kultúry s mladšou lineárnu keramikou, zdobené tenkými ryhami a notovými hlavičkami /obr. 10: 2, 5/, keramika maďarovskej kultúry, tmavosivej farby, s lešteným povrchom /obr. 10: 3/, hrubostenné črepy s pretláčanou lištou z mladšej doby bronzovej a z doby halštatskej. Pri hĺbení studne na dvore domu č. 12 sa získali črepy s tuhovaným povrhom a fragmenty misky so šikmo hraneným okrajom z mladšej doby bronzovej. Na severnom konci Duchcovskej ulice bol pri hĺbení rýh porušený objekt s tmavou vyplňou a keramickým materiáлом, ktorý ho datoval do staršej doby bronzovej, do úněticke-maďarovského horizontu /obr. 10: 4, 7/. V ryhe pri skrade SD Jednota sa našla keramika zo 16.-17. stor., časť trojnožky a ucho s vlešťovanou výzdobou /obr. 10: 6/.

BEGEHUNG IN NITRA-DRAŽOVCE. Bei der Überprüfung von Rinnen im Intravilan von Nitra, Teil Dražovce, wurden zwei Lagen mit Funden festgestellt: bei der Kirche Scherben der Lengyel-Kultur und Keramik aus der jüngeren Bronzezeit bis Hallstattzeit, in den Rinnen auf der Duchcovská-Gasse Scherben der Kultur mit jüngerer Linearkeramik, der Maďarovce-Kultur, aus der jüngeren Bronzezeit, Hallstattzeit und der Neuzeit, ferner ein Objekt mit Keramik aus dem Aunjetitz-Maďarovce-Horizont. /Abb. 10./

OJEDINELÝ NÁLEZ LATÉNSKEJ SPONY Z PASTOVIEC

Jozef Bujsa

Pastovce /okr. Levice/, severne od obce /L-34-2-B-a, 1 : 25 000, 103 : 350 mm/, doba laténska /LB₂/, ojedinelý nález, uloženie nálezu: AÚ SAV v Nitre.

Približne 200 m severne od obce Pastovce na brehu nového koryta rieky Ipel /obr. 11/ našiel M. Pečimon laténsku sponu. Bronzová spona má dĺžku 5,8 cm, vinnutie 3+3 s vonkajšou tetivou a terčovitú pätku s priemerom 2,5 cm. Na pätku je prinitovaný plechový terčík s plastickou a puncovanou výzdobou. Zhodná puncovaná výzdoba v tvare sústredných krúžkov sa opakuje na plasticky členenom lúčiku /obr. 12/. Ozdobný plechový terčík pripomína korálovú výzdobu na sponách s terčovitou pätkou, napríklad z hrobu 20 v Chotíne /Ratimorská, P. 1987: Keltské pohrebisko v Chotíne I. In: Západné Slovensko. 8. Bratislava, s. 15-88, tab. XVA: 1/.

Ide o ojedinelý typ spony /presná analógia z územia Slovenska nie je mi známa/, patriaci typologicky na koniec stupňa LB₂, t. j. okolo polovice 3 stor. pred Kr.

V súvislosti s reguláciou toku Ipľa bolo v katastri obce Bielovce /okr. Levice/ vo vzdialosti cca 3 km severným smerom od nášho nálezu porušené praveké a včasnostredoveké sídlisko, na ktorom bol zistený aj ojedinelý objekt z doby laténskej, podľa nálezov časovo korešpondujúci so sponou /Fusek, G. 1986: Záchranný výskum v Bielovciach. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1985. Nitra, s. 83-84/.

Najbližšie laténske pohrebisko bolo preskúmané v katastri obce Malé Kosihy /okr. Nové Zámky/, približne 5 km južným smerom /Bujna, J. - Hanuliak, M. 1987: Ukončenie záchranného výskumu v Malých Kosihách. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1986. Nitra, s. 36-37/. Spona časovo korešponduje so staršou fázou pochovávania na pohrebisku.

Za poskytnutie nálezu na publikovanie ďakujem PhDr. M. Slivkovi.

EINZELFUND EINER LATÈNEZEITLICHEN FIBEL AUS PASTOVCE. Der Einzelfund einer Bronzefibel /Abb. 11; 12/ stammt vom Eipelufer ca. 200 m nördlich der Gemeinde Pastovce /Bez. Levice/. Die Fibel gehört typologisch an das Ende der Stufe LT B2, d. h. etwa in die Mitte des 3. Jh. v. Chr. Ungefähr 3 km in nördlicher Richtung, in der Gemeinde Bielovce /Bez. Levice/, wurde schon früher ein Siedlungsobjekt festgestellt, das zeitlich mit dem Fund korrespondiert, und in ca. 5 km Entfernung südwärts wurde in der Gemeinde Malé Kosihy /Bez. Nové Zámky/ ein latènezeitliches Gräberfeld untersucht.

ZÁCHRANNÉ VÝSKUMY V ŠTÁTNEJ MESTSKEJ PAMIATKOVEJ REZERVÁCII BRATISLAVA

Dušan Čaplovic - Branislav Lesák - Margeréta Musilová - Alena Šefčáková

Bratislava, časť Staré Mesto, záchranný výskum, uloženie nálezov: pracovisko AÚ SAV v Bratislave.

a/ Rybné námestie, ľažisko 15.-18. stor.

Výskum, vyvolaný stavebnou činnosťou /výstavba hotela Dunaj/, priniesol tieto výsledky:

15.-18. stor., zásypové vrstvy tvoril keramický materiál, fragmenty kovových predmetov, zvieracie kosti; predstavujú odpad stredovekého mesta, ktorý sa vyvážal za mestské hradby, do priestoru v inundačnom pásme Dunaja.

Výskumom sa získali nové informácie o geomorfológii terénu od 15. do 18. stor.

b/ Námestie 4. apríla /9-0/233, 1 : 500, 525 : 300 mm/, ľažisko druhá polovica 13.-15. stor., okrem toho 18.-19. stor., 11.-12. stor., 10.-11. stor., doba laténska.

18.-19. stor., odkryté boli základy budovy mestskej strážnice, situovanej do centrálnej časti námestia.

Druhá polovica 13.-15. stor., sídliskový horizont reprezentujú dve fázy. Zo staršej fázy /druhá polovica 13.-14. stor./ sú nálezy kamenno-okruhliakovéj niveliety, systému odpadových jám a kolových jám, čo potvrdzuje funkciu námestia ako

trhoviska v tejto fáze. Okrem toho sa získala keramika, bronzové predmety, mince, zvieracie kosti. Z mladšej fázy /14.-15. stor./ sú nálezy kamenné-okruhliakové nivelety. Môžeme už hovoriť o funkcií námestia ako verejného priestranstva bez konania trhov. Okrem toho sa získali fragmenty keramiky, zvieracích kostí, drobných kostených predmetov.

11.-12. stor., sídlisko, doposiaľ boli zachytené tri objekty, z toho dva sa preskúmali. Išlo o polozemnice, v jednom prípade s výraznými prvkami po kolovej konštrukcii. Nálezy: keramika.

10.-11. stor., pohrebisko, zo zachytených 13 kostrových hrobov bolo sedem preskúmaných. Kostry ležali vo vystrenej polohe, orientované prevažne JZ-SV, bez sprievodných nálezov. Ide o súčasť pohrebiska zachyteného prieskumami v rokoch 1975, 1987, 1988.

Hrob 1. Pohlavie neurčené, infans I /cca 18 mesiacov/, úlomky lebky, fragmenty postkraniálneho skeletu; úlomky zvieracích kostí.

Hrob 2. Pohlavie neurčené, infans II /cca 12 rokov/, bez lebky, fragmenty postkraniálneho skeletu; úlomky zvieracích kostí.

Hrob 9. Pohlavie neurčené, infans I /cca 3 roky/, poškodená lebka, silne poškodený postkraniálny skelet; úlomok zvieracej kosti.

Hrob 10. Muž, juvenis, lebka s ossa fonticulorum apicis, ossa interfonticulorum supramastoideum, ossa suturarum lambdoides, ossa suturarum asteriacosupramastoideum, fragmenty postkraniálneho skeletu.

Hrob 11. Pohlavie neurčené, infans I /rok $\pm$ 4 mesiace/, poškodená fragmentárna lebka s čiastočne perzistujúcou sutura metopica, relativne zachovaný postkraniálny skelet.

Hrob 12. Pohlavie neurčené, infans I /zrejme novorodenec/, fragmenty lebky, pravá časť postkraniálneho skeletu; úlomky zvieracích kostí.

Hrob 13. Pohlavie neurčené, infans I /18 mesiacov $\pm$ 6/, fragmenty lebky a postkraniálneho skeletu.

Doba laténska, sídlisko, zachytilo sa zatiaľ len kontrolnými rezmi. Získali sa zlomky keramiky, štyri miskovité mince typu Karlstein /1. stor. pred n. l./.

c/ Dibrovo námestie /9-0/233, 1 : 500, 525 : 200 mm/, ľažisko doba laténska.

Doba laténska, pri budovaní kolektorov na trase Námestie 4. apríla /OJ I/ - Dibrovo námestie /OJ III/, 42 m od osi kolektora /OJ I/, v hĺ. 600 cm bol zachytený antropogénny zásah, široký 150 cm a vysoký 280 cm, zodpovedajúci výške tunela, pričom jeho pokračovanie bolo evidentné i nad stropom tunela. Výplň tvorila hlinito-piesčitá a štrkovitá zemina so stopami prepálenia a mazanice. Na dne objektu boli dve kostry psov v anatomickej polohe a fragmenty keramiky. Podľa všetkého ide o objekt korešpondujúci so sídliskom zachyteným v priestore Námestia 4. apríla.

RETTUNGSGRABUNGEN IN DER STAATLICHEN STÄDTISCHEN DENKMALRESERVATION ZU BRATISLAVA. In Bratislava, Teil Staré Mesto /Altstadt/, erfolgten Grabungen an folgenden Stellen: Durch Grabungen gewann man neue Informationen über die Geomorphologie des Geländes vom 15. bis 18. Jh. Platz Námestie 4. apríla: 18.-19. Jh., abgedeckt wurden Fundamente eines Gebäudes der Stadtwache, das im zentralen Teil des Platzes situiert war. Aus der zweiten Hälfte des 13. bis zum 15. Jh. dokumentiert ein ausgeprägter Siedlungshorizont die Entwicklung des Platzes als Markt-

flecken /zweite Hälfte des 13.-14. Jh./ und als öffentlicher Platz /14.-15. Jh./ der mittelalterlichen Stadt. Funde: Keramik, Bronzegegenstände, Münzen. 11.-12. Jh., von der Siedlung wurden bisher drei Objekte erfaßt. Funde: Keramik. 10.-11. Jh., von einem Gräberfeld wurden 13 Körpergräber entdeckt, davon 7 untersucht /6 Kinder- und ein Männergrab, Alter Juvenis/. Es handelt sich um den Teil des bei Begehung in den J. 1975, 1987, 1988 erfaßten Gräberfeldes. Latènezeit, aus einer Siedlung gewann man Keramik, 4 Schüsselmünzen des Typs Karlstein /1. Jh. v. u. Z./. Platz Dibrovo námestie: auf der Trasse der Kollektoren des Platzes Námestie 4. apríla - Dibrovo námestie erfaßte man in 600 cm T. einen anthropogenen Eingriff /Br. 150 cm, H. 280 cm/. Die Füllerde bestand aus lehmig-sandigem Erdreich, mit Spuren von Durchglühung und Lehmbrocken. Auf der Sohle des Objektes lagen zwei Hundesklette in anatomischer Lage und Keramikfragmente aus der Latènezeit. Allem Anschein nach handelt es sich um ein Objekt, das mit der latènezeitlichen Siedlung auf dem Platz Námestie 4. apríla korrespondiert.

PRIEŠKUM A ZÁCHRANNÝ VÝSKUM V SKALICI

Viera Drahošová - Juraj Halagan - Vladimír Turčan

Skalica /okr. Senica/, Trávniky, intravilan /34-24-04, 1 : 10 000, 191-209 : 72-86 mm/, juhovýchodný svah terasy Zlatníckeho potoka, prieskum a záchranný výskum pri stavbe sídliska, fažisko: doba halštatská, mladšia doba rímska, stredovek /9.-12. stor./, dva hroby skrčencov bez nálezov, uloženie málezov: ZnM v Skalici a AM SNM v Bratislave.

Pri hĺbení rýh na kolektory a výkopových prácach pri stavbe panelových domov sídliska bolo narušených 19 objektov. Za najstaršie považujeme podľa spôsobu pochovávania a uloženia kostier dva hroby skrčencov bez nálezov /neolit? staršia doba bronzová?/. Tri zahĺbené sídliskové objekty pravouhlého tvaru so stopami prepálenej dlážky a mazanice z doby halštatskej obsahovali popri keramike štyri prasleny, fragment tkáčskeho závažia a zvieracie kosti. Z mladšej doby rímskej pochádzajú štyri hrnčiarske pece s kamennou konštrukciou roštu, obsahujúce keramiku v intencionálnej polohe, päť ohnísk/?/ štvorcového pôdorysu s vrstvou prepálených kameňov na dne a sídliskový objekt obsahujúci keramiku zdobenú prevažne rytými vlnovkami, bronzovú spónu /derivát s podviazanou nôžkou/ z 3. stor. - polovice 4. stor. a zvieracie kosti. Ostatné objekty sú bližšie neurčiteľné. Zberom sme získali črepy datované rámcovo do 9.-12. stor.

GELÄNDEBEGEHUNG UND RETTUNGSGRABUNG IN SKALICA. In Skalica /Bez. Senica/ verwirklichte man aufgrund einer Begehung eine Rettungsgrabung. Man konstatierte zwei fundleere Hockergräber, hallstattzeitliche Siedlungsobjekte, Töpferöfen mit steinerner Rostkonstruktion, Feuerstellen/?/ von quadratischem Grundriß mit durchglühten Steinen im Estrich und ein Siedlungsobjekt aus der jüngeren römischen Kaiserzeit. Als Lesefunde gewann man Scherben aus dem 9.-12. Jh.

VÝSKUM V KYSUCKOM NOVOM MESTE-RADOLI

Marcela Ďurišová

Kysucké Nové Mesto, časť Radoľa /okres Čadca/, Koscelisko /Mapy okresov ČSSR, okres Čadca, 1 : 50 000, 532 : 512 mm/, záchranný výskum, ťažisko: stredovek, cintorín, uloženie nálezov: KM v Čadci.

Výbežok /terasa/ vrchu Veľké Vreteno, nadmor. v. 396 m.

Stredovek: Výskum sa sústredil na odkrývku cintorína. Preskúmalo sa 14 hrobov. Deväť kostier bolo pietne uložených, jedna druhotne narušená a v štyroch prípadoch boli za hroby označené zhľuky neanatomicky uložených kostí. Hroby 7, 8, 3, 1, 2 a hroby 14, 13 boli v superpozícii. Hĺbka hrobov dosahovala 45-140 cm. Obrys jamy sa ďalej rozlíšiť len v hrobe 6 /obdĺžnikový tvar so zaoblenými rohmi/. Rozpoznala sa aj časť steny hrobu 7. Niektoré hroby pôvodne prekrývali náhrobné kamene, dva z nich sa našli v sekundárnej polohe. Orientácia kostier: Z-V /hrob 6/, SZ-JV /hroby 2, 7, 9, 10, 13/, ZZS-VVJ /hroby 1, 3, 8/.

V dôsledku pôsobenia agresívnej pôdy sa väčšina kostier zachovala vo veľmi zlom stave, menšie kosti boli väčšinou úplne strávené /výnimku tvoria len kostry pod kamennou deštrukciou sakrálnej stavby/. Poloha rúk sa dala určiť len v hroboch 1 a 3 - ruky pozdĺž tela. S vampirizmom súvisí skutočnosť v hrobe 10. Kostia ženy mala hlavu uloženú na pravú stranu a kosti trupu boli čiastočne porozhadzované. Zriedkavý hrobový inventár tvorili súčasti odevu a šperky. Hrob 6 obsahoval železnú pracku, hrob 7 železný klinec, bronzovú plochú kruhovú pracku a bronzový štítkový prsteň s geometrickou výzdobou a hrob 8 bronzový štítkový prsteň s motívom vtáka. Prstene datujú cintorín do 13.-15. stor. Črepový materiál zo zásypu hrobov sa radí do 12.-15. stor.

K pozoruhodným nálezom patrí gotická ostroha z druhej polovice 14., prípadne prvej polovice 15. stor. a predovšetkým kostenná soška svätej /v. 8,4 cm, š. 1,7 cm, h. 0,6-0,7 cm/ zo 14. stor. Podľa posudku dr. Glatza zo SNG /archív KM v Čadci/ dielko tvorilo súčasť výzdoby sakrálneho predmetu a jeho pôvod je potrebné hľadať v Nemecku alebo vo Francúzsku.

Rez, situovaný kolmo na terénny zlom, odkryl kamennú deštrukciu z pôvodného kamenno-zemného opevnenia.

Lužická kultúra: Zo zásypov hrobov, ako i z naplavených vrstiev pochádzajú črepy z doby halštatskej.

Eneolit: V zásypoch hrobových jám sa našla kamenná industria zastúpená čepelou, driapadlom a odštepmi /materiál - rádiolarit, rohovec a pazúrik/.

GRABUNG IN KYSUCKÉ NOVÉ MESTO-RADOĽA. Die Grabung in Kysucké Nové Mesto, Teil Radoľa /Bez. Čadca/ war auf den mittelalterlichen Friedhof zielgerichtet. Untersucht wurden 14 Gräber aus dem 13.-15. Jh. Die Gräber lagen in Superposition, Grabinventar war verhältnismäßig selten und repräsentierte Gewandzubehör und Schmuck. Aus der Destruktion eines Sakralbaues stammt der Unikatfund einer kleinen Heiligenstatue aus Knochen aus dem 14. Jh. - von deutscher oder französischer Provenienz. Ein Schnitt durch den Geländeknick legte die Destruktion einer Stein-Erde-Befestigung frei. Aus der Füllerde der Grabgruben stammen Scherben der Lausitzer Kultur und äneolithische Steinindustrie.

ZÁCHRANNÉ AKCIE V MLYNSKEJ DOLINE V BRATISLAVE

Beáta Egyházy-Jurovská - Zdeněk Farkaš

a/ Bratislava, Mlynská dolina, pravostranná terasa potoka Vydrica nad Nábrežím arm. gen. L. Svobodu /44-24-02, 1 : 10 000, 429-446 : 248 mm/, záchranný výskum a sledovanie zemných prác, ľažisko: stredný neolit /kultúra ľudu s mladšou lineárной keramikou a želiezovská skupina/, 9.-zač. 10. stor., uloženie nálezov: AM SNM v Bratislave.

V priestore výstavby prístupových komunikácií k Most mládeže cez Dunaj sa záchranné práce mohli obmedziť iba na sledovanie a začistenie južného profilu výkopu prekládky trasy električiek. Podarilo sa tu zachytiť a čiastočne zdokumentovať šesť objektov z obdobia kultúry ľudu s mladšou lineárной keramikou a želiezovskej skupiny. Opäť sa potvrdil predpoklad, že neoliticke osídlenie neprekročilo západným smerom temeno Starého gruntu.

Okrem toho pri výkopových prácach takmer zničili objekt pravouhlého pôdorysu, čiastočne zahĺbený do zeme, z ktorého výplne pochádza črep z 9.-začiatku 10. stor. Polozemnica pravdepodobne súvisela s nedalekým súčasným pohrebiskom pod botanickou záhradou.

b/ Bratislava, Mlynská dolina, severný záver bývalého futbalového ihriska, zapusteného do juhozápadného svahu Machnáča /44-24-02, 1 : 10 000, 406 : 97 mm/, začistenie profilu a jeho dokumentácia, datovanie?

Na podklade hlásenia pracovníkov Geologického ústavu D. Štúra sa po odstránení náletového porastu na juhozápadnom úbočí Machnáča podarilo opäťovne zachytiť dočervena prepálené vrstvy, ktoré M. Lukniš /1955/. Zpráva o geomorfologickom a kvartérne geologickom výskume Malých Karpát /dolina Vydrice/. Geogr. Čas., 7, s. 217 a 219/ považoval za stopy epipaleolitického alebo mezolitického osídlenia. Po začistení profilu sa ukázal tento predpoklad nereálny a terénna situácia skôr pripomína stopy po podstatne mladšom opevnení, prekrytom asi 1 až 1,2 m hrubou vrstvou naplavenín. Jeho súčasťou je valové teleso, v profile široké 2,75 m, ktorého kostru tvorila konštrukcia z dubových brvien /podľa posudku E. Krippla/. Konštrukciu spevňoval nasucho kladený čelný kamenný mûr, ktorý sa pri deštrukcii čiastočne zrútil do predsunutej hrotitej priekopy. Rozsiahlu svahovou eróziou sa zvyšky dočervena prepálenej mazanice z telesa valu dostali aj do mladších zásypových horizontov.

Otázku, či ide o skutočné opevnenie i otázku jeho časového zaradenia umožní zodpovedať až plánovaný zisťovací výskum.

RETTUNGSAKTIONEN IN MLYNSKÁ DOLINA IN BRATISLAVA. a/ Auf der Baustelle von Zugangskommunikationen zur neuen Donaubrücke erfaßte man in den Profilen sechs Objekte aus der Zeit der Träger der Kultur mit jüngerer Linearkeramik und ein gestörtes Objekt von rechteckigem Grundriß aus dem 9. bis Anfang des 10. Jh. b/ Auf dem Hang des Machnáč skizzierten sich im Profil wahrscheinlich Reste einer einstweilen nicht näher datierbaren Befestigung, bestehend aus einem Wall mit innerer Holzkonstruktion und angeblendet mit einer steinernen Trockenmauer. Den Zugang zur Bastei erschwerte ursprünglich ein Spitzgraben.

VÝSKUM V BRATISLAVE-DÚBRAVKE

Kristián Elscheck - Titus Kolník

Bratislava, časť Dúbravka, Veľká lúka /44-22-21, 1 : 10 000, 129 : 160 mm/, systematický výskum, fažisko: doba rímska, doba laténska, slovanské obdobie, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Stredopleistocénna terasa, z východnej a južnej strany obkolesená úpatím Dúbravskej Hlavice a Devínskej Kobyle, nadmor. v. 200 m. Preskúmaná plocha cca 6500 m².

Eneolit, badenská kultúra, sídlisko: preskúmali sa tri plynke sídliskové jamy nepravidelného tvaru. Nálezy: črepy a zvieracie kosti.

Včasná doba laténska, stupeň LA, sídlisko: skúmala sa zahĺbená polozemnica a tri sídliskové jamy, z nich jedna 1,5 m hlboká, v spodnej tretine vymazaná hlinou a vypálená. Nálezy: širšia panvica s kolmým okrajom, fragment zoomorfného ucha nádoby, črepy, prasleny, zvieracie kosti.

Staršia doba rímska, sídlisko: preskúmala sa polozemnica dvojkolovej konštrukcie a tri sídliskové jamy. Nálezy: hrncovitá nádoba zdobená prstovaním, črepy zdobené slamovaním a prstovaním, kostený predmet zdobený koncentrickými krúžkami, zvieracie kosti.

Mladšia doba rímska, sídlisko: skúmala sa polozemnica šesťkolovej konštrukcie, tri sídliskové jamy, tri polozemnice /zachytené v pôdoryse/, negatívy základov/?/ s kúskami malty. Nálezy z polozemnice: minca Constans, kostený hrebeň zdobený koncentrickými krúžkami, fragmenty millefiorových skiel, rímskoprovinčiálna a germánska keramika, zvieracie kosti. Ostatné nálezy: terra sigillata, fragmenty bronzových spôn, obrúče a držadlo vedra.

Doba slovanská, sídlisko: preskúmalo sa ohnisko vyložené kamenmi a pec s predpecnou jamou. Nálezy: črepy, zvieracie kosti; pohrebisko: našli sa tri urny pražského typu, liaty bronzový náramok so zhrubnutými koncami, zvyšky nedohorených ľudských kostí.

GRABUNG IN BRATISLAVA-DÚBRAVKA. Die Fundstelle in Bratislava, Teil Dúbravka, liegt auf einer erhöhten Terrasse, umgrenzt vom Fuß der Dúbravská Hlavica und Devínska Kobyla. Die systematische Grabung des römischen Landsitzes aus der jüngeren römischen Kaiserzeit setzte fort. Siedlungsfunde stammen aus dem Äneolithikum - der Badener Kultur, aus der Latène- /Stufe LA/, der älteren und jüngeren römischen Kaiserzeit und aus slawischer Zeit. Ein Brandgräberfeld aus slawischer Zeit repräsentieren drei Urnen des Prager Typus, ein Bronzearmring und Leichenbrand.

PREDSTIHOVÝ VÝSKUM NA NÁLEPKOVEJ ULIČI 14 V BRATISLAVE

Zdeněk Farkaš - Katarína Klinčoková

Bratislava, časť Staré Mesto, Nálepkova ul. 14 /44-24-02, 1 : 10 000, 183 : 307 mm/, predstihový výskum v suteréne, sídliskové nálezy, mladšia lineár-

na keramika, bolerázska skupina, ľažisko: neskora doba laténska, stredovek, novovek, uloženie nálezov: MÚPS v Bratislave.

V súvislosti s pamiatkovou obnovou objektu sa uskutočnil v pivnici s dlážkou ležiacou 2,6 m pod úrovňou súčasného terénu /139 m n. m./ predstihový záchranný výskum, ktorým sa odkryla plocha zhruba 30 m². Na nej sa zachytila plynátká terénna depresia, smerujúca kolmo na os blízkeho vodného toku, zasahujúca do sprašového pokryvu 3. strednej dunajskej terasy. Pre obmedzený priestor sa nepodarilo zachytiť jej západný okraj. Z východnej strany ju však lemovali dva porušené objekty bolerázskej skupiny, vyplnené bohatým keramickým materiálom. Pred nimi, priamo v depresii, prebiehal po celej dĺžke sondy priekopovitý útvar, orientovaný zhruba v smere S-J, pravdepodobne aspoň čiastočne upravený ľudskou rukou /zachytená dĺžka 6 m/. Jeho dno zasahovalo 2 m pod úroveň dlážky. Vypíňali ho piesčité, hlinitopiesčité a ilovité vrstvičky naplavenín, zväčša zmiešané so zvieracími košťami a s črepmi z doby laténskej. Iba tesne nad dnom, v tmavej kompaktnnej vrstve s cievárm a kamienkami, sa vyskytli spolu s uhlíkmi črepy kultúry s mladšou lineárnoch keramikou.

V neskorej dobe laténskej depresiu spolu s "priekopou" zasypali a na jej východnom okraji vyhíbili novú, s ňou paralelnú priekopu neobranného charakteru s kolmými stenami a rovným dnom /hĺ. 1,40-1,47 m od úrovne dlážky, š. 0,80-1,20 m/, v južnej časti ukončenú oblúkom. Túto priekopu po zániku neskorolaténskej nadzemnej stavby s niekoľko ráz obnovovaným ohniskom a výmazom dlážky vyplnili materiáлом z jej deštrukcie. Napokon v období vrcholného stredoveku zapustili do laténskych vrstiev s mimoriadne bohatým črepovým materiálom polozemnicu pravouhlého pôdorysu /2,76x2-2,46 m/ s vchodom v severozápadnom rohu.

VÖRSPRUNGSGRABUNG AUF DER GASSE NÁLEPKOVA ULICA 14 IN BRATISLAVA. Bei der Grabung, die durch die Erneuerung eines unter Denkmalschutz stehenden Gebäudes hervorgerufen wurde, erfaßte man im Keller des Objektes Besiedlung aus der Zeit der jüngeren Linearkeramik, der Boleráz-Gruppe, einen Graben /von keiner Befestigung/ und ein oberirdisches, offenbar Wohnobjekt aus der Spätlatènezeit und eine teilweise in die Erde eingetiefte mittelalterliche Rechteckhütte.

POKRAČOVANIE VÝSKUMU PRAVEKÉHO OSÍDLENIA VO VČELÍNCIACH

Václav Furmánek - Klára Marková

a/ Včelince /okr. Rimavská Sobota/, Lászlófala /M-34-125-0-c, 1 : 25 000, 185 : 115 mm/, systematický výskum, ľažisko: doba bronzová, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Ostroh nevýraznej vyvýšeniny v Rimavskej kotline na Gemerskej terase v povodí rieky Slaná.

V r. 1990 sa skúmali ďalšie vrstvy výskumnej plochy, skončilo sa vyberanie výplne uzáveru vonkajšej priekopy, vybrala sa výplň strednej a vnútornnej priekopy v ich ďalšom priebehu. Vznik týchto priekop treba spájať s hatvanskou kultúrou. Vnútri opevnenej plochy sa skončil výskum deštrukcie chát /neskorá fáza otomanskej kultúry/ a viacnásobne obnovovaných ohnísk /pilinská kultúra/.

Okrem toho sa v tomto priestore preskúmali tri sídliskové jamy. Dve z nich patri- li otomanskej kultúre a jedna jama bola zo stredoveku.

Tromi krátkymi rezmi /10,3x1 m/ sa určil priebeh vonkajšej priekopy vo vý- chodnej a v južnej časti opevnenej osady. Zisťovací rez /94x1,2 m/ v južnom pred- polí opevneného sídliska ukázal, že aj tato plocha bola osídlená. Tu sa preskú- malo deväť sídliskových objektov. Dva objekty patrili otomanskej kultúre, tri pilinskej kultúre a štyri objekty nebolo možné datovať.

b/ Včelince /okr. Rimavská Sobota/, Halomszer /M-34-125-0-c, 1 : 25 000, 166 : 137 mm/, mohyla, revízny výskum.

Inundačná rovina rieky Slanej.

Nepočetné nálezy z r. 1908 sú stratené, predpokladané datovanie - mladšia doba bronzová, doba halštatská.

Strojom sa zistil celý nepravidelný pôdorys sondy Ľ. Hüvössyho /max. rozme- ry 9,6x6,25 m/, ktoréj zásyp sa vybral.

FORTSETZUNG DER UNTERSUCHUNG DER URZEITLICHEN BESIEDLUNG IN VČELÍNCE. Im Grabungs- jahr 1990 entfernte man auf der befestigten bronzezeitlichen polykulturnellen Siedlung in Včelince in der Lage Lászlófala /Bez. Rimavská Sobota/ die Füllerde aus den Gräben /Hatvan-Kultur/, abgeschlossen wurde im Innern der Befestigung die Untersuchung der Versturzschichten der Hütten /Spätphase der Otomani-Kultur/, der Feuerstellen /Pilinyer Kultur/ und dreier Siedlungsgruben /Otomani-Kultur, Mittelalter/. Durch Schnitte bestimmte man den weiteren Verlauf des Außengrabens. Feststellungsschnitte bestätigten eine Besiedlung im südostlichen Vorfeld /9 Ob- jekte/. In der Lage Halomszer stellte man durch eine Revisionsgrabung den ganzen Verlauf des Schnittes aus dem J. 1908 fest. Vorausgesetzte Datierung - jüngere Bronze-, Hallstattzeit.

VÝSKUM ROMÁNSKEHO KOSTOLA V RÁKOŠI

Klára Füryová

Rákoš /okr. Rožňava/, románsky kostol sv. Trojice /Letná turistická mapa 16, 1 : 100 000, 211 : 300 mm/, architektúra z 13. stor., nálezy z 11.-16. stor., uloženie nálezov: AM SNM v Bratislave.

Výskum sa realizoval v exteriéri a interieri objektu. Získali sa poznatky o vzniku stavby a jej datovaní. Základy kostola boli zapustené do ílovitého pod- ložia, ktoré bolo v 11.-12. stor. pred výstavbou objektu narušené železiarskou činnosťou. Odkryli sa spodné časti troch taviacich pecí z tohto obdobia; jedna z nich zasahovala pod základy apsydy.

Vnútri kostola, ako o tom svedčili odkryté hroby, sa od vrcholného stredo- veku intenzívne pochovávalo. Pod dlážkou svätyne sa narazilo na zvyšky pravde- podobne barokovej krypty.

Na základe získaných poznatkov výstavbu kostola možno datovať najneskoršie do 13. stor. Celý kostol vybudovali v jednej stavebnej fáze /obdĺžnikovú loď s polkruhovou apsidou, sakristiu, priliehajúcim na severnej strane apsydy, dobu-

dovali s nevelkým časovým odstupom za stavbou kostola/. Areál okolo kostola bol pôvodne obohnaný kamenným múrom z neskorého stredoveku.

Nálezy: keramika, kovové predmety, mince.

GRABUNG IN DER ROMANISCHEN KIRCHE IN RÁKOŠ. Die romanische Dreifaltigkeitskirche mit rechteckigem Schiff und halbkreisförmiger Apsis in Rákoš /Bez. Rožňava/ stammt aus dem 13. Jh. Unter den Fundamenten und in nächster Nähe der Apsis deckte man Reste von Eisenverhüttungsöfen aus dem 11.-12. Jh. ab. Das Areal der Kirche war im Spätmittelalter mit einer Steinmauer umgeben. Funde: Keramik, Metallgegenstände, Münzen.

ŠTRNÁSTA ETAPA VÝSKUMU V NIŽNEJ MYŠLI

Dárius Gašaj - Ladislav Oleša

Nižná Myšla /okr. Košice-vidiek/, Várhegy /M-34-127-8-a, 1 : 25 000, 358 : 158 mm/, systematický výskum, opevnená osada, pohrebisko, otomanská kultúra, uloženie nálezov: VPS AÚ SAV v Košiciach.

Výskumné pracovné stredisko AÚ SAV v Košiciach pokračovalo vo výskume významnej lokality otomanskej /otomansko-füzesabonskej/ kultúry. Komplex opevnených osád a pohrebiska zo staršej a začiatku strednej doby bronzovej je situovaný nad sútokom riek Hornádu a Olšavy a rozkladá sa na ploche viac ako 7 ha. Táto lokalita patrí k najväčším svojho druhu v strednej Európe. Od roku 1988 sa na jej systematickej odkrývke podieľa aj Východoslovenské múzeum v Košiciach.

Výskum lokality v sezóne 1990 /s cieľom prezentácie jeho výsledkov v roku 1991 pri príležitosti XII. svetového kongresu UISPP/ bol zameraný na rozsiahlu skrývku vytypovaných plôch, ďalej na výskum fortifikácií sledovaných v teréne, ako aj detailnejšiu odkrývku sídliskových objektov a hrobov. Výsledky výskumu:

a/ Opevnená osada I /poloha Várhegy I/

Výskum v tejto časti mal za cieľ objasniť priebeh a charakter fortifikácie opevnenej osady a zistiť intenzitu zástavby jej vnútorného areálu. Výkopové práce v areáli osady, ktorá má rozmery 60x50 m, sa robili sektorovou metódou /sektory D5, D4, D3, D1, C1) na ploche 500 m². Odkryli sa štyri domy s hlinenými dlážkami a centrálne umiestneným ohnískom, datované keramickým inventárom do klasickej fázy otomanskej kultúry. Časovo s nimi zhodný je malý keramický depot džbánkov a aj depot bronzových šperkov z náhrdelníka kombinovaného s jantárovými perlami a príveskami z mušlí. Zistené kultúrne jamy, zapustené do sídliskovej vrstvy, ktoré boli väčšinou sledovateľné i v sterilnom podloží, zasa reprezentujú mladší sídliskový horizont, časovo zodpovedajúci mladšej klasickej a poklasickej fáze otomanskej kultúry.

Existenciu najmenej dvoch sídliskových horizontov na lokalite potvrdzuje aj výskum fortifikačného systému v reze 2. Mohutná oblúková priekopa tohto opevnenia má, podľa doterajších výsledkov, dve fázy. V prvom rade svedčí o tom výrazný keramický materiál z poklasickej fázy otomanskej kultúry, pochádzajúci nielen z výplne priekopy, ale aj z jám zapustených v jej vnútornom svahu. Analogický materiál pochádza aj z jám zahĺbených do závalu deštrúovaného valu, zrúteného

do staršej priekopy. Priekopa v mladšej fáze svojej existencie bola široká 24 m a hlboká 6 m. Pozdĺž vnútorného obvodu priekopy a v jej predpolí, ako to dokazuje rozpracovaný výskum na rozsiahlych plošných skrývkach /sektory E-I₄, E-I₅, E-I₆/, sa nachádza množstvo sídliskových objektov, kultúrnych jám a hlinísk, ktoré nateraz /pred definitívnym doskúmaním v sezóne 1991/ možno datovať nielen do poklasickej, ale niektoré aj do predchádzajúcej, mladšej klasickej fázy otomanskej kultúry. Ojedinele sa vyskytujúce nálezy signalizujú osídlenie tejto časti lokality ešte aj v mladšej dobe bronzovej.

b/ Opevnená osada II /poloha Várhegy II/

Počas výskumnnej sezóny 1990 sme v severovýchodnej časti lokality otvorili sondy 26-28, v ktorých sa čiastočne preskúmala sídlisková situácia datovaná do záverečnej fázy osídlenia náleziska, a rezom cez fortifikáciu sa potvrdilo, že celý areál osady bol na začiatku strednej doby bronzovej opevnený novým, mohutnejším obranným systémom. Potvrdil sa tak predpoklad vychádzajúci z konfigurácie terénu i z dlhoročného spoznávania lokality. Oblúková priekopa, široká takmer 25 m, vyúsťovala v západnom a južnom svahu vyvýšeniny, pričom opevnenie, pozostávajúce z priekopy a valu, chránilo areál s rozlohou cca 7 ha. Pri budovaní valu boli v konštrukcii ďelnej steny využité riečne a lomové kamene, ktorých časť sa neskôr zosunula do priekopy. Híbku priekopy odhadujeme v jej severovýchodnom reze na 5-6 m. Archeologický materiál získaný z jej svahu i výplne jednoznačne datuje vznik tohto pozoruhodného stavebného diela do poklasickej fázy otomanskej /otomansko-füzesabonskej/ kultúry /stupeň BB₁/. Identický materiál sa získal aj z časti preskúmaných sídliskových vrstiev v spomenutých sondách, ktoré sme situovali do priestoru pri fortifikácii. Zachytené zvyšky príbytkov a s nimi korešpondujúce zahíbené hospodárske objekty lemovali vnútornú stenu valu a zdá sa, že vznikli, existovali i zanikli súčasne s opevnením. Z viacerých zahíbených objektov sme úplne preskúmali iba dve rozmernejšie hliniská a 31 jám, najpozoruhodnejšie terénné situácie sme ponechali na prezentáciu pred účastníkmi kongresu. V získaných nálezoch je najpočetnejšie zastúpená keramika, z ktorej sa vynímajú charakteristicky zdobené džbány, misy a amfory, menej početná je bronzová ľudstria, no opäť sa získali doklady miestnej metalurgie /zlomky kadlubov a téglíkov/. Interesané sú výrobky z kostí a parohoviny, zvlášť ihlice a sekeromiaty, i kamenná industria.

c/ Pohrebisko /poloha Várhegy II/

Tak ako počas viacerých predchádzajúcich sezón, aj v tomto roku sa podarilo zachytiť v superpozícii pod sídliskovou vrstvou datovanou do stupňa BB₁ staršie hroby. Pochádzajú zo severovýchodnej časti rozsiahleho, už viac rokov skúmaného pohrebiska, ktoré korešponduje s osídlením v polohе Várhegy I. Podstatnú časť zachytených hrobov sme neskúmali, ponechali sme ich na začistenie až na rok 1991. Objavené hroby detí a plýtšie zahíbené hroby dospelých sme museli už počas prehľbovania sond začistiť a zdokumentovať, čím počet hrobov na nižnomyšlianskom pohrebisku dosiahol 409. Všetkých 21 hrobov začistených v roku 1990 pochádza z mladšieho úseku klasickej fázy otomanskej kultúry, zo stupňa BA₃, kam ich dobre datujú keramické i kovové výrobky nájdené pri kostrách. Pozoruhodný inventár sa nášiel v hrobe 404 pri veľmi zle zachovanej kostre mladej ženy, ktorú pochovali v drevenom sarkofágu. Popri dobre datovateľnej zdobenej keramike /misa, džbáň/ sa v hrobe nášli bronzové ihlice, náhrdelník z jantárových perál a súbor zlatých šperkov. Kolekciu tvorili dve záušnice, vytepávaním zdobené plechové kovania

a perforované polguľovité nášivky. Všetkých 48 zlatých výrobkov /hmotnosť 13,20 g/ sa našlo pri lebke a krku pochovanej ženy. Kovania a nášivky pôvodne asi zdobili golier jej pohrebného rúcha. Tesne pri hrobe 404 sme preskúmali ďalší pozoruhodný hrob dospelej ženy /399/, ktorý bol podstatne plytší. Žena, pochovaná v skrčenej polohe, mala pôvodne asi zviazané ruky i nohy. Nenašli sme pri nej žiadne milodary. Terénna situácia týchto dvoch hrobov a ich odlišný charakter dovoľujú predpokladať isté vzťahy medzi oboma pochovanými ženami, ba možno sa tu odzrkadluje aj ich postavenie v súvejkej spoločnosti.

Počas štrnásťich výskumných sezón sa z celkovej plochy väčšej ako 7 ha v Nižnej Myšli preskúmalo približne 20 %. Pretože existujú indície na odkrytie ešte celého radu ďalších dôležitých nálezových situácií a sú aj predpoklady na získanie nových archeologických nálezov, mal by tento systematický výskum pokračovať aj po roku 1991.

VIERZEHNTÉ GRABUNGSETAPPE IN NIŽNÁ MYŠĽA. Bei der Gemeinde Nižná Myšľa /Bez. Košice-Land/ läuft eine systematische Grabung auf der 7 ha umfassenden Fundstelle, die der Otomani- /Otomani-Füzesabony-/ Kultur angehört. Von der Fundstelle, die durch zahlreiche Funde zwischen die J. ca. 1700-1400 v. u. Z. datiert ist, wurden bisher etwa 20 % untersucht. Im J. 1990 untersuchte man im Teil der Fundstelle "befestigte Siedlung I" durch einen Schnitt eine Fortifikation, die aus einem 24 m breiten und 6 m tiefen Graben und einem Wall mit Holzkonstruktion besteht. Untersucht wurde auch ein Teil der inneren Bebauung der Siedlung. Man gewann gut datierbares Material, das diese Ansiedlung in die klassische Stufe der Otomani-Kultur reiht /Stufe BA₂-BA₃/. Es ergaben sich auch Belege über sporadische Besiedlung dieses Teiles der Fundstelle in der nachfolgenden, nachklassischen Stufe /BB₁/, wann es auch zur Verbreiterung des existierenden, älteren Grabens kam. Im Teil der Fundstelle "befestigte Siedlung II" untersuchte man eine in Ausmaßen beinahe übereinstimmende, aber 7x längere zweite Befestigungslinie, deren Entstehung und Untergang in die Endphase der Besiedlung der Fundstelle /Stufe BB₁/ datiert ist. Diese neue, mächtige Fortifikation umgab das ganze Areal, bei der Wallkonstruktion wurden auch Steine benutzt. In den anliegenden Schnitten bei der Befestigung erfaßte man Reste von Wohnräumen und eingetiefte Wirtschaftsobjekte, aus denen außer anderem auch Belege von örtlicher Metallurgie stammen. In Superposition unter der erwähnten Kulturschicht der Siedlung "befestigte Siedlung II" wurden weitere Gräber von einem ausgedehnten älteren Körpergräberfeld aus der vorklassischen und klassischen Phase der Otomani-Kultur /Stufen BA₂-BA₃/ festgestellt. Auf diesem Gräberfeld untersuchte man bis jetzt 409 Gräber, eines der interessantesten /Grab Nr. 404/ enthielt auch 48 Stück Goldschmuck im Gesamtgewicht von 13,20 g. Das Gräberfeld korrespondiert zeitlich mit der Besiedlung der "befestigten Siedlung I", die von den nächstliegenden Gräbern nur 150 m entfernt ist. Gräber, die der Besiedlung der "befestigten Siedlung II" aus der Endphase der Otomani-Füzesabony-Kultur entsprechen würden, konnten einstweilen nicht entdeckt werden. Die Fundstelle gehört zu den größten und zugleich auch wichtigsten Fundstellen ihrer Art in Mitteleuropa, deshalb wird mit der Grabung fortgesetzt werden.

POKRAČOVANIE VÝSKUMU V BÍNI

Alojz Habovštíak

Bína /okr. Nové Zámky/, hospodársky dvor fary, farská záhrada a obecný park /VZÚ v Prahe 1938, 4861/2, 344 : 560 mm/, systematický výskum, opevnené sídlisko, ľažisko: 9.-13. stor., okrem toho neolit /želiezovská skupina/, eneolit /badenská kultúra/, doba bronzová, halštatská, laténska, rímska a novovek, uloženie nálezov: AM SNM v Bratislave.

Na odkrytej ploche /230 m²/ v areáli akropoly niekdajšieho slovanského hradiska a opevneného vojenského tábora kráľa Štefana I. z roku 997-998 sa preskúmalo 33 objektov sídliskového charakteru /chaty, obilné zásobné jamy, ohniská, kolové jamy a ī./, z toho 24 zo stredoveku /9.-13. stor./, 6 z praveku, 3 z novoveku, a dva hroby, z toho jeden žiarový /eneolit/ a jeden kostrový /novovek/. Z odkrytých objektov osobitnú pozornosť si zasluhujú dve chaty - polozemnice s kolovou konštrukciou stien a kamennou pecou a obilné zásobné jamy, z ktorých v jednej sa na dne našiel poklad železných, značne skorodovaných sekerovitých hrivien /34 ks/, prikrytý kamenným kotúčom žarnova. Depot je už druhým nálezom tohto druhu v Bíni.

Výskum prispel značnou mierou k poznaniu celkovej situácie na lokalite najmä zistením severného a východného okraja už skôr skúmaného pohrebiska z 9. stor. a zistením spomenutých sídliskových objektov. Otvorenou zostáva otázka presnejšej lokalizácie predpokladaného feudálneho sídla.

Vo výskume sa pokračuje.

FORTSETZUNG DER GRABUNG IN BÍNA. Auf der Grabungsfläche /230 m²/ in Bína /Bez. Nové Zámky/ im Areal der Akropolis des slawischen Burgwalls aus dem 9. Jh. und des späteren befestigten Militärlagers König Stefan I. aus dem J. 997/998, untersuchte man 33 Siedlungsobjekte /Hütten, Vorratsgruben für Getreide, Feuerstellen, Pfostenlöcher u. ä./, davon sind 24 Objekte aus dem 9.-13. Jh. und sechs aus der Urzeit /Neolithikum, Äneolithikum, Bronzezeit, Hallstatt-, Latène-, römische Kaiserzeit/, drei aus der Neuzeit und zwei Gräber - ein Brandgrab - Äneolithikum und ein Körpergrab - Neuzeit. Besondere Aufmerksamkeit verdienen zwei Hütten - Halbgrubenhütten mit Wandpfostenkonstruktion und ein Depotfund von Eisenaxtbarren /34 St./ in einer der Getreidegruben aus dem 9. Jh., was schon der zweite Fund dieser Art in Bína ist. Die Grabung wird fortgesetzt werden.

VÝSKUM A NÁLEZY V BRATISLAVE-RUSOVCIACH

Juraj Halagan - Magda Pichlerová

Bratislava, časť Rusovce, Balkánska ul. 61 /Bratislava 8-5/2, 1 : 2000, 37 : 270 mm/, Gerulátska ul. /Bratislava 8-5/1, 1 : 2000, 485 : 197 mm/, doba rímska, stredovek, novovek, kastell?/, studňa, náhodný nález, systematický výskum, uloženie nálezov: AM SNM v Bratislave.

Výskum vo dvore domu pred renováciou, resp. asanáciou. Na časti plochy /cca 25 m²/ sa odkryla časť novovekého domu zo zástavby v 17.-18. stor. V spodných vrstvách černozeme a v pieskovom podloží sa zachytila časť objektu /kolové jamy, žlab/ z doby rímskej, porušeného studňou /hĺ. 222 cm/ a stredovekým objektom, zahĺbeným do pieskového podložia. Obsah studne: krčah s kolkom zo 16. stor. a črepy keramiky. Z materiálu z doby rímskej sú to fragmenty krčahov, niektoré s červeno maľovaným povrchom, časti misiek a nádob, kahanec s kolkom FORTIS a železný hrot šípu. Skúmaná plocha leží v centrálnej časti Gerulaty. Výskum pokračuje.

V miestach rím.-kat. fary sa náhodne vykopali tri kamenné artefakty: spodná časť dvojdielneho žarnova, časť rotačného mlynčeka a blížšie neurčiteľný artefakt /kopula?/. Na Gerulátskej ul. 64 sa pri zemných prácach našli rímske črepy a minca zo 4. stor.

GRABUNG UND FUNDE IN BRATISLAVA-RUSOVCE. Bei der Grabung im Hof des Hauses auf der Balkánska-Gasse 61 in Bratislava, Teil Rusovce, wurde unter einem Bau aus dem 17.-18. Jh. der Teil eines Objektes aus der römischen Kaiserzeit abgedeckt, das von einem mittelalterlichen Objekt und Brunnen gestört worden war. Von der Stelle der röm.-kath. Pfarrei stammen drei Steinartefakte und aus der Gerulata-Gasse Nr. 64 römische Scherben und eine Münze aus dem 4. Jh.

PRIEŠKUM V BRATISLAVE-JAROVCIACH

Juraj Halagán - Vladimír Turčan

Bratislava, časť Jarovce, prieskum, uloženie nálezov: AM SNM v Bratislavе.
a/ Horné senokosy /44-24-12, 1 : 10 000, 96 : 294 mm/. Na poli sa našli atypické praveké a stredoveké črepy.

b/ Dolné senokosy /44-24-12, 1 : 10 000, 26 : 260 mm/. Zo steny ryhy pre plynovod bola vybratá vzorka výplne zahĺbeného laténskeho objektu nepravidelného tvaru, obsahujúca črepy z neskorej doby laténskej.

GELÄNDEERKUNDUNG IN BRATISLAVA-JAROVCE. In Bratislava, Teil Jarovce, wurden bei einer Begehung in der Lage Horné senokosy atypische urzeitliche und mittelalterliche Scherben und in der Lage Dolné senokosy in der Wand einer Rinne ein spätlatènezeitliches Objekt mit Keramik festgestellt.

PRVÁ ETAPA VÝSKUMU KLÁŠTORA V BANSKEJ ŠTIAVNICI

Milan Hanuliak

Banská Štiavnica /okr. Žiar nad Hronom/, Pri kostole /36-33-09, 1 : 10 000, 255 : 203 mm/, predstihový výskum, vrcholný stredovek, dominikánsky kláštor, uloženie nálezov: BM SNM v Banskej Štiavnici.

Archeologický výskum sa zameral na odkrývku stavebných zvyškov kláštora, potrebných ako podkladový materiál k neskoršej pamiatkovej úprave a prezentácií. Výkop sa sústredil do juhozápadnej časti pôvodného kláštorného objektu. Plošnou odkrývkou 365 m² sa odkryla podstatná časť hlavnej kláštornej budovy, zložená zo štyroch miestností, západné krídlo priľahlej krízovej chodby a juhovýchodná časť rajského dvora. Preškúmali sa aj dve pece, obsluhované z krízovej chodby, so zvyškami teplovzdušného systému temperujúceho dve susediace miestnosti. Stavebné zvyšky budov sa zachovali vo forme múrov z lamového kameňa spájaného maltou. Pamiatky hmotnej kultúry zo 17.-20. stor. sú bez vzťahu k stavebným zvyškom kláštora. Dostali sa do zásypových vrstiev ruín spolu so stavebným a s komunálnym odpadom po demolácii kláštornej budovy v roku 1933. Výskum bol predčasne skončený z rozhodnutia investora akcie KÚŠPSDP v Banskej Bystrici.

ERSTE GRABUNGSETAPPE IM KLOSTER VON BANSKÁ ŠTIAVNICA. Die Grabung in Banská Štiavnica /Bez. Žiar nad Hronom/ richtete sich auf die Abdeckung von Bauresten des hochmittelalterlichen Dominikanerklosters. Untersucht wurde ein Teil des Haupttraktes des Klostergebäudes, des Kreuzganges /mit zwei Öfen und Resten eines Warmluftsystems/ und des Paradiesgartens. Die gewonnenen Denkmäler der materiellen Kultur stehen in keiner Beziehung zu den architektonischen Resten.

NÁRODNÁ KULTÚRNA PAMIATKA DEVÍN – SLOVANSKÉ HRADISKO. VÝSLEDKY NAJNOVŠÍCH VÝSKUMOV NA HORNOM HRADE

Jana Hlavicová – Veronika Plachá

Bratislava, časť Devín, národná kultúrna pamiatka Devín – slovanské hradisko, systematický výskum, hrad, 14.-16. stor., uloženie nálezov: MM v Bratislave.

V sezóne 1990 pokračoval výskum vo východnej časti horného hradu a na hornom hrade, tzv. citadeli. V tejto časti areálu národnej kultúrnej pamiatky bol možný archeologický výskum vďaka dobrej spolupráci a vzájomnej koordinácii prác medzi dodávateľom zabezpečovacích prác – Geologický průzkum v Rýmařove, investorom a metodikom – KÚŠPSDP a pracovníkmi archeologickej oddelenia MM, keďže ich práce sa vzájomne podmieňujú a ovplyvňujú. Úlohou výskumu tu bolo v prvom rade cistiť vnútorné líce múru po celom obvode plátó horného hradu, aby sa mohli na ňom robiť konzervačné a zabezpečovacie práce. Predpokladala sa tu možnosť odkrycia určitého vnútorného členenia priestoru, nakoľko pri krátkodobom výskume v r. 1971 tu prof. A. Piffl objavil priečku s portálom a so štrbinovým oknom. Situácia v tejto exponovanej a ľažko prístupnej polohe bola veľmi zložitá, lebo bolo potrebné z nej odtransportovať množstvo stavebnej sutiny a nepoškodiť pritom chránený prírodný útvar – devínske hradné bralo a neprekázať návštevníkom pri prehliadke sprístupnejnej časti. Na východnej strane brala bol preto inštalovaný plošinový výťah na odvoz sutiny.

Cistenie priestorov horného hradu prinieslo prekvapujúce výsledky. V severnej časti plátó po vyčistení priestoru malého nádvoria, kde boli dve miestnosti s portálom a tehlovou klenbou, sa odkryl vstup do neznámych priestorov, vytessaných v skalnom masíve. Zistilo sa, že sú tu tri navzájom prepojené priestory

v rôznych výškových úrovniach. Pri ich čistení sa získalo veľké množstvo kameníných architektonických článkov /klenbových rebier, svorníkov, konzol, ostiení okien, portálov a pod./, datovateľných na koniec 14. a začiatok 15. stor., ktoré svedčia o tom, že na hornom hrade stála vysoko hodnotná gotická architektúra na takej úrovni, akú sme doteraz na Devíne nepoznali. Obraz jej interiéru dokresľujú i nálezy fragmentov dlaždíc, kachlic a skla z okenných tabúľ.

V juhozápadnej časti horného hradu odkryl výskum základy stavby približne kruhového pôdorysu, zviazané s obvodovým murivom. Odkyli sa tu ešte zvyšky mladších murív, časť kamennej dlažby s odtokovým kanálikom a kamenná cisterna. V tomto priestore bude ešte potrebné vo výskume pokračovať.

V sutinách sa nachádzalo množstvo fragmentov prevažne sivej keramiky rôznych tvarov /hrnce, misy, krčahy, poháre na nôžkach, hrncovité kachlice/, militárií /železné strelné, guľky do pušiek/, pracovných nástrojov a fragmentov skla z nádob i okenných tabuľiek. Pozoruhodným nálezzom bol denár z roku 1359-1371, Uhorsko, Ľudovít I. /1342-1382/, Nicolaus - komorný gróf /kastelán z Úbudy/. Doteraz získané nálezy možno datovať rámcovo od 14. do 16. stor.

Na základe najnovších náleزوў, ako i viacerých historických správ z obdobia zápasov rakúskych, uhorských a českých panovníkov v 13. stor. a na začiatku 14. stor. usudzujeme, že z pôvodnej predpokladanej veže z 13. stor. sa zachovalo iba veľmi málo.

Súčasné objavy zvyškov architektúr svedčia o radikálnych prestavbách najmä koncom 14. a v prvej polovici 15. stor. a menších úpravách v 16. stor. /Obr. 13-15./

DAS NATIONALDENKMAL DEVÍN - EIN SLAWISCHER BURGWALL. ERGEBNISSE DER NEUESTEN GRABUNGEN IN DER OBEREN BURG. Im Rahmen der systematischen Grabung auf der Burg Devín /Bratislava, Teil Devín/ wurde mit der Untersuchung der oberen Burg im Zusammenhang mit den durchgeföhrten Denkmalschutzzurichtungen fortgesetzt. Die Grabungen, deren erstrangige Aufgabe es war, die innere Mauerfront längs des ganzen Umfangs des oberen Plateaus zu säubern und die weitere architektonische Gliederung dieses Raumes festzustellen, brachten überraschende Ergebnisse. Unter dem Bauschutt erschloß man zwei Räume mit Steinportalen und ziegelgemauertem Tonnen gewölbe, einen kleinen steingepflasterten Hof und drei Räume, die in das Felsmassiv in verschiedenen Höhenniveaus eingearbeitet waren. Bei ihrer Verputzung gewann man eine große Menge steinerner architektonischer Glieder /Gewölberippen, Sturzsteine, Konsolen, Gewände von Fenstern, Portalen u. ä./, die in das endende 14. und beginnende 15. Jh. datierbar sind. Im Südwestteil der oberen Burg ergab die Grabung Fundamente eines Baues von ungefähr kreisförmigem Grundriß, die mit der Umfassungsmauer verbunden waren, ferner jüngere Gemäuerreste, den Teil einer Steinpflasterung mit Abflußkanal und eine steingefügte Zisterne. Im Schutt befanden sich viele Fragmente von überwiegend grauer Keramik verschiedener Formen /Töpfe, Schüsseln, Krüge, Fußbecher, Topfkacheln/, Militaria /Eisenpfeil spitzen, Gewehrkugeln/, Arbeitsgeräte, Glasfragmente von Gefäßen und Fensterscheiben und ein Denar aus den Jahren 1359-1371, Ungarn, Ludwig I. /1342-1382/. Die Funde sind rahmenhaft vom 14. bis 16. Jh. datiert. /Abb. 13-15./

NÁLEZ BRONZOVEJ STRELKY Z MORAVIAN NAD VÁHOM

Jozef Hromada - Ján Čuper

Moravany nad Váhom /okr. Trnava/, Žákovská, mierny svah nad ľavým prítokom potoka Striebornica /35-32-14, 1 : 10 000, 406 : 140 mm/, prieskum, ojedinelý nález, mladšia doba bronzovej, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Pri pravidelnej obhliadke terénu v okolí koncentrácie paleolitických stanic v katastri Moravian nad Váhom sa našla bronzová strelka s tuľajkou kruhového prierezu a s poškodenými krídelkami; dĺ. strelky 4,2 cm, dĺ. tuľajky 2,4 cm /obr. 16/. Na základe analógií ju možno datovať do mladšej doby bronzovej, čo by potvrdzovala i koncentrácia črepov velatickej kultúry asi 100 m od miesta nálezu, zistená pri starších zberoch. Geograficky najbližšie analógie nachádzame v kultúrnej vrstve z mladšej doby bronzovej v Pobedime, v osade len niekoľko kilometrov vzdialenej, kde sa vyskytli v sprievode keramiky v staršej fáze mladolúžického obdobia /Studeníková, E. - Paulík, J. 1983: Osada z mladšej doby bronzovej v Pobedime. Bratislava, s. 127, tab. XXXV: 1-16/. Spolu s nálezmi velatickej kultúry pochádzajú analogické strelky i z hradiska v polohe Kostolec v Oucovom. Pri rôzbore nálezových fondov /Ríhovský, J. 1982: Základy stredodunajských popelnicových polí na Morave. Praha, s. 63-64; Veliačik, L. 1983: Die Lausitzer Kultur in der Slowakei. Nitra, s. 47/ nie sú hroty šípov s tuľajkou vhodné na jemnejšie časové zaradenie, pretože sa s nimi bežne stretávame i v mohylových kultúrach strednej doby bronzovej /Furmánek, V. 1973: Bronzová industrie stredodunajské mohylové kultury na Morave. Slov. Archeol., 21, obr. 33: 3, 5, 9-10; Dušek, M. 1980: Pohrebisko stredodunajskej mohylovej kultúry v Smoleniciach. Slov. Archeol., 28, s. 341 a n., obr. 21: 15-17/ a prežívajú do rýdzehalštatského obdobia, kde vystupujú v nálezových súboroch už s trojbokými strelkami.

FUND EINER BRONZEPFEILSPITZE AUS MORAVANY NAD VÁHOM. Bei einer Oberflächenbegehung im Nordteil des Katasters von Moravany nad Váhom /Bez. Trnava/ wurde eine Bronzepfeilspitze mit Flügeln und Tülle gefunden /Abb. 16/. Aus der Umgebung ist eine Konzentration von Scherbenmaterial der Velatice-Kultur vermerkt, die aus älteren Lesefunden stammt. Die geographisch naheliegendsten Analogien stammen aus den unweit jüngerbronzezeitlichen Siedlungen in Ducové /Velatice-Kultur/ und Pobedim /Lausitzer Kultur/.

NEOLITICKÁ ŠTIEPANÁ INDUSTRIA ZO STROČÍNA

Jozef Hromada - Ján Čuper

Stročín /okr. Svidník/, západne od obce na pomerne vysokej ľavobrežnej terase rieky Ondavy /M-34-104-A-a, 1 : 25 000, 101 : 267 mm/, neolit, kamenná industria, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Pri prieskume povodia rieky Ondavy sa našla kolekcia štiepanej kamennej industrie. Nálezový fond pozostáva z 20 artefaktov. Najvýraznejšia je dlhšia úzka čepeľ z hnedého rádiolaritu s čiastočnou jednostrannou retušou na ventrálnej strane a na terminálnej časti /obr. 17: 1/ a čepeľ z hrany jadra z menilitického rohovca /obr. 17: 2/. Pozoruhodným exemplárom je hrubý úštep z hnedého rádiolaritu, niekoľkými údermi vyformovaný do tvaru pripomínajúceho polotovar na výrobu brúsených sekier /obr. 17: 3/. Zostávajúcu časť predstavujú nevýrazné nereštušované úštepy a ich zlomky, vyrobené prevažne z rádiolaritov. V miestach nálezu sa vyskytlo i niekoľko atypických črepov. Na základe morfológických analógií a technologických aspektov možno industriu označiť za neoliticú.

NEOLITHISCHE SPALTINDUSTRIE AUS STROČÍN. Bei einer Begehung des Ondava-Flußtales wurde auf der hohen linksuferigen Terrasse im Gemeindekataster Stročín /Bez. Svidník/ eine kleinere Kollektion von Silexspaltindustrie gefunden. Die markantesten Exemplare sind eine längere schmale Klinge aus braunem Radiolarit mit Teilretusche auf der Ventralseite und dem Terminalteil und eine Klinge von der Kernkante aus menolithischem Hornstein. Weitere 18 St. bildeten nichtretuschierte Abschläge, überwiegend aus Radiolarit. Im Streuungsraum der Artefakte fanden sich auch atypische, kulturell nicht näher bestimmbar Scherben. Aufgrund der morphologischen Parameter kann die Industrie als neolithisch bezeichnet werden /Abb. 17/.

NOVÉ NÁLEZY ŠTIEPANEJ KAMENNEJ INDUSTRIE Z MORAVIAN NAD VÁHOM

Jozef Hromada - Ján Cuper

Moravany nad Váhom /okr. Trnava/, systematický prieskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Na území rozsiahlej koncentrácie paleolitických staníc v okolí Moravian nad Váhom bolo nájdených niekoľko desiatok kamenných artefaktov, pochádzajúcich prevažne už zo známych polôh.

a/ Žákovská, mierny svah, naklonený na sever do údolia potoka Striebornica /35-32-14, 1 : 10 000, 395 ; 155 mm/. Našlo sa vyše 100 štiepaných kamenných artefaktov, dentálne pozostatky mamuta a fragmenty náhrdelníka z ulít so stopami po červenom farbive. Najvýraznejším exemplárom je hrot typu La Gravette s odloženou bázou z hnedého rádiolaritu /obr. 18: 7/. Našli sa i klinové a hranové rydlá /obr. 18: 1, 3, 4/. Zo škrabadiel sa vyskytujú vysoké vyčnelé, chýbajú čepeľové. V inventári sú zastúpené i retušované čepele a ich zlomky. Jadrá sú reprezentované jednopodstavovými typmi. Prevažná väčšina artefaktov je vyrobená z hnedého a červeného rádiolaritu, ojedinele sa vyskytuje i patinovaný limnokvarcit. Kultúrne predstavujú nálezy výrazný gravettien.

b/ Striebornica, mierne klesajúce údolie menšieho ľavého prítoku potoka Striebornica. Našli sa dva výrazné hroty. Jeden, vyrobený z hnedého rádiolaritu, je so zaoblenou bázou a s terminálnou časťou priostrenou rydlovým úderom. Má výrazne zhrubnutú bázu s masívnym bulbom a bohatú okrajovú retuš. Na dorzálnej strane nesie stopy po plošnej retuši. Typologicky predstavuje hrot typu Morava-

ny-Olhá /obr. 18: 8/. Druhým je hrot trojuholníkovitého tvaru s výraznou okrajovou pravolaterálnou a bazálnou retušou, vyrobený z hnedého rádiolaritu /obr. 18: 9/. Technikou výroby pripomína predchádzajúci exemplár. Inventár dopĺňa niekoľko desiatok nevýrazných drobných odštepkov. Kultúrne patrí industria szeletieniu. Poloha nálezov nevylučuje ich transport z vyššie položených primárnych nálezisk /napr. poloha Olhá/.

NEUFUNDE VON SPALTINDUSTRIE AUS MORAVANY NAD VÁHOM. Bei der systematischen Begehung der paläolithischen Siedlungskonzentration in der Umgebung von Moravany nad Váhom /Bez. Trnava/, wurden in überwiegend schon bekannten Lagen einige markante Silexartefakte gefunden. Die Gravette-Station in der Lage Žákovská ergab über 100 St. Industrie mit ausgeprägten Typen /La Gravette-Spitze, Flächenstichel, Eckstichel, Hochkratzer/, dentale Mammutreste und Reste eines Halsbandes aus Schneckengehäusen mit roten Farbspuren /Abb. 18: 1-7/. Aus der Lage Striebornica stammen außer dem üblichen Werkstattabfall auch zwei typische Szeletien-Spitzen /eine von ihnen stellt den Typ Moravany-Olhá dar/. Nicht auszuschließen ist bei dieser Lage der Transport von Artefakten aus primären höheren Lagen als es Olhá ist /Abb. 18: 8, 9/.

VČASNOSLOVANSKÉ POPOLNICOVÉ HROBY Z BRATISLAVY-DÚBRAVKY

Jozef Hromada - Ján Čuper

Bratislava, časť Dúbravka, Veľká lúka, asi 100 m južne od Slovenských závodov technického skla /44-22-21, 1 : 10 000, 400 : 55 mm/, výskum, pohrebisko, 6. stor., uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Pri povrchovom prieskume zázemia hospodárskej usadlosti villového typu z mladšej doby rímskej boli niekoľko sto metrov od miesta nálezu včasnoslovenských sídliskových objektov s keramikou pražského typu /Kolník, T. - Elschek, K. - Roth, P. 1986: Pokračovanie výskumu v Bratislave-Dúbravke. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1985. Nitra, s. 124-129/ nájdené pozostatky včasnoslovenského popolnicového pohrebiska.

Geograficky lokalita predstavuje povrchový plášť stredopleistocénnej terasy s mierne klesajúcou tendenciou. Hrobové nálezy sa koncentrujú v širokom ústí údolia obráteného na sever, iba 600 m severnejšie od zachytených zvyškov včasnoslovenskej osady, v nadm. v. 190 m. Náleزوvery formu pohrebiska tvorí doteraz súbor keramického materiálu /tri rekonštruované popolnice a pozostatky dvoch ďalších, liaty bronzový náramok s rozšírenými koncami, železný nôž a železné šidlo. Habitus dopĺňajú kalcinované ľudské kosti, ktoré sa nachádzali v spodných častiach popolníc. Všetky nálezy boli rozptýlené na ploche asi 50x50 m a zdá sa, že pohrebisko zasahuje do blízkeho lesa.

Keramický inventár tvoria nezdobené hrncovité tvary, na jednom z črepov sa vyskytla výzdoba v podobe okrúhlych kolkov, symetricky rozdelených rebrom. Liaty bronzový náramok s rozšírenými koncami, zdobený perlovcom a koncentrickými obvodovými ryhami, má skôr východný pôvod. Rozbor nedalekých sídliskových objektov s keramikou pražského typu /Hromada, J. - Kolník, T., v tlači: Sídliskové

objekty s keramikou pražského typu v Bratislave-Dúbravke. Slov. Archeol./ oprávňuje vysloviť domnenku o možnej chronologickej identite sídliska a pohrebiska a datovať obe s istou rezervou do druhej polovice 6. stor.

FRÜHSLAWISCHE URNENGRÄBER AUS BRATISLAVA-DÚBRAVKA. Bei der Begehung von Bratislava, Teil Dúbravka, wurden Reste eines frühslawischen Urnengräberfeldes mit Keramik des Prager Typus gefunden. Die Fundstelle befindet sich in der Lage Veľká lúka, nur 600 m nördlicher von der erfaßten Siedlung mit Keramik des Prager Typus. Die Funde streuten sich auf etwa 50x50 m Fläche; es sind drei rekonstruierte topfartige Urnen, ein gegossener perlstabverzierter Bronzearmring mit verbreiterten Enden, ein Eisenmesser und eine Eisenahle. Außerdem sind zwei weitere Urnen teilweise rekonstruiert worden. Eine Scherbe trägt Verzierung in Form runder Stempel, innen mit symmetrisch verteilten gekreuzten Rippen. Die Analyse des Fundfonds des Gräberfeldes und der unweiten Siedlung ermöglicht es, ihre zeitliche Identität anzunehmen und beide in die zweite Hälfte des 6. Jh. zu datieren.

PRIESKUM V JUŽNEJ ČASŤI ZÁHORIA

Jozef Hromada - Vladimír Varsík

Prieskum na úpäti Malých Karpát /v okr. Bratislava-vidieku/ pri malých ťavobrežných prítokoch Moravy v priestore medzi Devínskou Novou Vsou a Pernekom, zistené dve nové lokality, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

1. Jabloňové, Za luhom /42-22-02, 1 : 10 000, 341 : 60-70 mm/. Údolie mierne klesajúce z vrchu Cipovec na SV, otvorené smerom k rieke Morave. Jeho os tvorí nepatrý potôčik, dnes zregulovaný do odvodňovacieho kanála. Lokalita je vzdialenosť asi 1 km na JZ od cesty Jabloňové - Lozorno a asi 1 km na JV od Jabloňového. Keramický materiál a železitá troska sa koncentrovali na ploche asi 100x200 m. Výrazný črep je z obtáčanej hrncovitej nádoby s mierne von vyhnutým ústím, so zaobleným okrajom a s výzdobou v podobe viacnásobnej rytej vlnovky. Podobnú výzdobu mali i ďalšie črepy. Všetky nádoby boli vyrobené z piesčitého materiálu s prímesou drobných kamienkov a slúdy. Datovanie: 8.-9. stor. /obr. 19: 5; 20: 5/.

2. Devínske Jazero, Panské /44-21-15, 1 : 10 000, 283 : 38 mm/. Mierna vyvýšenina na ťavobrežnej terase Moravy s mierne klesajúcou tendenciou. Lokalita sa nachádza bezprostredne pri železničnej trati, ktorá ju čiastočne pretína. Na ploche asi 50x50 m boli nepravidelné roztrúsené črepy z viacerých období praveku a včasnej doby dejinnej. Rozlísiť možno nálezy patriace lengyelskej a velatickej kultúre a fragmenty tuhovanej laténskej keramiky. Najpočetnejšie sú črepy z 11.-12. stor. /obr. 19: 1-4; 20: 1-4, 6/.

BEGEHUNG IM SÜDTEIL DES ZÁHORIE-GEBIETES. Die Begehung kleiner linker March-Zuflüsse zwischen den Gemeinden Devínska Nová Ves und Pernek im Bezirk Bratislava-Land ergab zwei neue Fundstellen: 1. Jabloňové, Lage Za luhom, Siedlungsfunde aus dem 8.-9. Jh. /Abb. 19: 5; 20: 5/. 2. Devínske Jazero, Lage Panské, Siedlungs-

funde der Lengyel- und Velatice-Kultur, aus der Latènezeit und dem 11.-12. Jh.
/Abb. 19: 1-4; 20: 1-4, 6/.

TRETIAS SEZÓNA VÝSKUMU VO VEĽKOM MEDERI

Jozef Hromada - Vladimír Varsík

Veľký Meder /predtým Čalovo, okr. Dunajská Streda/, Vámostelek /L-33-12-B-c,
1 : 25 000, 350 : 330 mm/, výskum /preskúmaná časť, ktorá má byť porušená pri
stavbe závlahového rozvádzca/, ľažisko: mladšia doba rímska a 7.-8. stor., ulo-
ženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Viata sprašovo-piesčitá duna s rozlohou asi 2,5 ha, z troch strán ohrazené-
ná meandrovitou depresiou - zrejme zaniknutým ramenom Dunaja /vzdialenosť od
hlavného dunajského toku vzdušnou čiarou cca 6 km/, v nadmor. v. 109 m. Skúmaná
plocha na južnom svahu vyvýšeniny predstavuje asi 4000 m², jej časť na najvyššom
plató bola ponechaná na výskum v kongresovej sezóne v roku 1991.

Z neolitickej fázy osídlenia bolo preskúmaných spolu 16 sídliskových objek-
tov kultúry s mladšou lineárной keramikou a želiezovskej skupiny. V dvoch jamách
boli spolu tri ľudské kostry, zasypané mušľami korýtku potočného. Najpravdepodobnejšie k tejto fáze osídlenia patrí i jeden z komplexu žlabov /3/90/ neurči-
tej funkcie.

Tri sídliskové objekty patrili do strednej doby bronzovej. Okrem početného
keramického materiálu je pozoruhodná najmä kostená postrannica konškého postroja
z objektu 56/90.

Osídlenie v mladšej dobe rímskej je ľažiskovým bodom výskumu. V roku 1990
bolo preskúmaných 12 chát /tým sa počet chát zvýšil na 23/ a 10 sídliskových jám.
Všetky chaty boli zahĺbené do zeme a podľa usporiadania kolov ich možno rozdeliť
do troch typov. Najpočetnejšie boli chaty so šiestimi alebo siedmimi kolmi,
usporiadanými do šestuholníkovej schémy. Jedna chata /objekt 97/90/ mala štyri
koly v stredoch stien a dve chaty /objekt 92/90B a 100/90/ mali koly posunuté
do rohov. Pre spresnenie datovania osídlenia bola dôležitá superpozícia chaty
100/90 nad sídliskovou jamou 102/90, ktorá obsahovala spodnú časť misky terry
sigillaty typu Drag. 37, zrejme z Lezoux, a hornú časť fľašky z modrozeleného
skla, ktorá má analógiu v žiarovom hrobe 99 na pohrebisku I v Rusovciach, date-
vanom do 2. stor. /Kraskovská, Ľ. 1974: Gerulata-Rusovce. Rímske pohrebisko I.
Bratislava, s. 95, tab. XLIV: 5/. Pretrvávanie osídlenia až do pokročilého
4. stor. dokladá okrem chaty 100/90 i chata 90/90, obsahujúca črepky z hrubých
hrncovitých nádob a platničku z trojvrstvového jednostranného hrebeňa s držadlom
v tvare kruhového elementu. Z nálezov treba spomenúť okrem keramiky /germánskej
i početnej provinciálnej panónskej/ a zvieracích kostí dve bronzové spony, hre-
bene, zlomky sklenených nádob, železné predmety a pod.

Z mladšieho časového úseku trvania avarskej ríše /8. stor./ bolo preskúma-
ných spolu 18 kostrových hrobov. Hrobové jamy obdĺžnikového tvaru dosahovali hĺ-
ky 5-120 cm, ich prevládajúca orientácia bola SZ-JV. Zistené boli početné konštruk-
čné úpravy /stupňovité zúženie hrobových jám, zahĺbeniny pri hlave a nohách, ko-
lová konštrukcia/. Z nálezov prevažuje keramika, a to podunajského i potiského

typu, zo šperkov bronzové náušnice. Vyskytli sa i železné pracky, nože, prasleny a dvojstranný kostený hrebeň. Výnimočný bol hrob 77/90, ktorý okrem bojového noža obsahoval aj masívny železný meč pravdepodobne typu X. Hrob sa líšil od ostatných orientáciou v smere JZ-SV a nachádzal sa na južnom okraji pohrebiska.

V sezóne 1990 sa podarilo odkryť tri objekty patriace do 9.-11. stor., ktorých prítomnosť už v minulých sezónach signalizovali početné zlomky hlinených kotlíkov, nachádzané na celej ploche duny. Pozoruhodný bol objekt 77/90 - dve zahĺbené výklenkové pece so spoločnou predpecnou jamou. Nálezy: keramika, zvieracie kosti, praslen, železný nôž. Nie je vylúčené, že s objektmi z tohto obdobia súvisí aj hrob 77/90 so železným mečom západného typu.

Najmladšiu fázu osídlenia na lokalite predstavuje žľabový systém, z ktorého v úplnosti boli preskúmané žľaby 1/90 a 2/90 /žľab 3/90 bol praveký a zo žľabu 4/90 bola zachytená len nepatrna časť/. Žľaby uzatvárali priestor oválneho pôdorysu s rozmermi 11,5x5-5,3 m a zhruba lichobežníkového pôdorysu 14,5x5-9 m a mali pravidelné rozmery /hĺ. 30-35 cm, š. 40-55 cm/. V žľabe 1/90 boli dve prerušenia - otvory - s priemerom 52 a 70 cm. Pre datovanie žľabov je dôležité, že jeden z nich porušoval hrob z 8. stor., ako i nález hnedo glazovaného džbána z druhej polovice 15.-16. stor. Časovo paralelný so žľabmi bol len objekt 75/90, obsahujúci päť rekonštruovaných nádob alebo ich veľkých častí. Vzhľadom na to, že v areáli vymedzenom žľabmi neboli zistené žiadne súčasné objekty, nemožno uvažovať o ich odvodňovacej funkcií, ani o funkcií ohrád jednotlivých častí areálu stredovekej dediny /porovnaj Ruttkay, M. 1989: Výskum stredovekého osídlenia v Bajči. In: Archaeol. Historica. 14. Brno, s. 303/. Najpravdepodobnejšie pôjde v tomto prípade o pozostatky ohrád pre dobytok.

DRITTE GRABUNGSSAISON IN VEĽKÝ MEDER. Im Gemeindekataster von Veľký Meder /Bez. Dunajská Streda/ verlief eine weitere Saison der großflächigen Grabung auf der polykulturnellen Siedlung und Nekropole. Die Fundstelle liegt auf der Schüttinsel in etwa 6 km Entfernung von der Donau. Es handelt sich um eine Löß-Sand-Düne im Ausmaß von ca. 2,5 ha in 109 m Überseehöhe. Umgrenzt ist sie von einer Geländedepression - offenbar einem ehemaligen Flussarm. Aus dem Neolithikum wurden weitere 16 Siedlungsobjekte der Kultur mit jüngerer Linearer Keramik und der Želiezovce-Gruppe untersucht. In zwei Gruben waren zusammen drei menschliche Skelette. In diesen Zeitabschnitt gehört auch eine Rinne von nicht näher bestimmter Funktion. In die mittlere Bronzezeit einfügbar sind drei Siedlungsobjekte. In einem von ihnen wurde eine knöcherne Trensenquerstange gefunden. Den Schwerpunkt der Grabung bildete die Abdeckung einer germanischen Ansiedlung aus der jüngeren römischen Kaiserzeit. Untersucht wurden 12 eingetiefte Hütten /insgesamt stieg ihre Anzahl auf 23 an/ und 10 Siedlungsgruben. Aufgrund der Funde und Superpositionen kann die Besiedlung der Fundstelle auf die Zeit von der zweiten Hälfte des 2. bis in das 4. Jh. umgrenzt werden. Ein zweiter Schwerpunkt war die Fortsetzung der Grabung auf dem Körpergräberfeld aus dem 8. Jh. Erschlossen wurden 18 Gräber. Bemerkenswert ist Grab 77/90, das außer einem Kampfmesser ein massives Eisenschwert des Typs X enthielt. Das Gräberinventar besteht aus geläufigen Gegenständen: Keramik, Eisenschnallen und Messer, Spinnwirtel, ein Kamm, von Schmuck Bronzeohrringe. Mittelalterliche Besiedlung belegen drei Objekte aus dem 9.-11. Jh. und ein umfangreiches Rinnensystem aus dem 15.-16. Jh.

NEOLITICKÁ A STREDOVEKÁ OSADA V BAJČI

Ivan Cheben - Matej Ruttkay

Bajč /okr. Komárno/, Medzi kanálmi /L-34-1-A-b, 1 : 25 000, 87 : 252 mm/, systematický výskum, sídlisko, hrob, želiezovská skupina, doba laténska, stredovek, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Pokračoval výskum sídliska z mladšej doby kamennej /želiezovská skupina/ a osady prerušovane osídľovanej v priebehu 8.-12. stor. Keďže v predchádzajúcich troch sezónach Čaplovič, D. - Cheben, I. - Ruttkay, M. 1988: Rozsiahly záchranný výskum pravekého a stredovekého osídlenia v Bajči. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1987. Nitra, s. 39-41; Čaplovič, D. - Cheben, I. - Ruttkay, M. 1990: Pokračovanie výskumu v Bajči. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, s. 47-50; Cheben, I. - Ruttkay, M. 1991: Ukončenie výskumu pieskovej duny v Bajči. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1989; v tlači) sa preskúmala podstatná časť plochy sídliska situovaného na pieskovej dune /jej celková rozloha bola 1,5 ha/, terénnne práce sa sústredili na zreteľne vyvýšenú plošinu, ktorá z duny vybieha juhovýchodným smerom. Má nepravidelné obdĺžnikovitý tvar s rozlohou necelých 2 ha. Jej podložím je piesčitá a piesčito-ilovitá zemina, pod ktorou je štrkové podložie. Takisto ako piesková duna i plošina bola pôvodne zo všetkých strán obtekana ramenom rieky Žitavy, takže obidve vytvárali samostatný ostrov.

V mladšej dobe kamennej bola piesková duna s plošinou spojená iba úzкym priechodným pásmom, širokým 5-7 m. Postupne, a to po zániku osady želiezovskej skupiny, bola terénna priehlbň vypĺňaná naplavovanou zeminou a pred dobovou laténskou nadobudol terén terajšiu podobu. V priebehu dcby laténskej a v 8.-12. stor. boli v tomto úseku vyhĺbené sídliskové objekty.

Neoliticke sídliskové objekty sa koncentrovali i na južnom okraji pieskovej duny, a to práve po okraj terénej priehlbne, ktorá bola v tom období vyplnená vodou. Niekoľko objektov sa zachytilo i na priechodnom úseku medzi dunou a plošinou. Na preskúmanom úseku za terénnou priehlbňou sa odkryl kostrový hrob želiezovskej skupiny.

Preskúmalo sa ďalších 55 sídliskových objektov zaradených do najmladšieho stupňa želiezovskej skupiny. Zachytilo sa i niekoľko kolových jám na juhovýchodnom okraji pieskovej duny, netvorili však pôdorys dlhého neolitickeho domu. Z preskúmaných objektov, ktoré tvarevo i rozmerovo boli rôznorodé, treba spomenúť objekt 659, rozmerný objekt oválneho tvaru, v ktorom sa okrem parohových predmetov, kostenej a štiepanej kamennej industrie zachytila v hĺbke 45 cm ľudská stehnová košť a západne od nej, avšak na dne, ležala rozpolena ľudská lebka. Obidve jej časti boli uložené oddelené vo vzdialnosti 25 cm.

Za spomínanou terénnou priehlbňou sa odkryl značne rozrušený /v priebehu zimných mesiacov/ kostrový hrob želiezovskej skupiny. V pôvodnej polohe sa nachádzala iba sánka a časť hornej končatiny. Inventár tvorila guľovitá nádobka.

Dobu laténsku reprezentujú nálezy z dvoch objektov. Jedným bol príbytok s obdĺžnikovitým pôdorysom. Jeho konštrukciu tvorila vždy jedna kolová jamka v strede kratších stien. K inventáru patrili črepy, železny hrot, sklenený náramok a hlinený praslen.

Z obdobia včasného stredoveku sa preskúmalo 117 sídliskových objektov, z ktorých prevažná časť bola z 8.-10. stor. Tvorilo ich 65 jám, 25 pracovných objektov, 12 samostatných pecí, resp. sústav pecí s predpecnými jamami, 12 obydlí (prevažne s kamennou pecou a výnimcoľne aj s kamennou i s hlinenou pecou) a 2 tzv. pivničné skladové objekty.

Inventár tvorí keramika pražského typu, keramika podunajského typu, kostné šídlá a korčule, kamenné brúsky a brúsné kamene, časti žarnovov, bronzová náušnica, hlinené prasleny, železné hroty šípov, železná pracka, nože a zubadlo, trojdielne obojstranné kostene hrebene, hlinené pekáče, rastlinné zvyšky.

Na rozhraní pieskovej duny, jej južnej časti a plošiny, resp. priehlbne vyplnenej zeminou, sa zachytíl priekopovitý útvar, vzájomne oddeľujúci obidve tie časti. Jeho účel nie je zatiaľ uspokojuivo vysvetlený. V priestore terénnnej priehlbne bol do naplavenej zeminy zahĺbený rozmerný objekt (v pôdoryse mal tvar obdĺžnika so zaoblenými rohmi), vymedzený žľabmi. Pravdepodobne ide o základy nadzemnej stavby.

Pri skúmaní včasnostredovekých objektov sa zachytilo viacero superpozícií, a práve materiál z týchto objektov bude spoľahlivým kritériom pre stanovenie jednotlivých sídliskových horizontov.

NEOLITHISCHE UND MITTELALTERLICHE SIEDLUNG IN BAJČ. In der Lage Medzi kanálmi in Bajč (Bez. Komárno) untersuchte man nach der Begehung des wesentlichen Teiles der Sanddüne ein Plateau, das markant das übrige Gelände überhöhte und von der Düne aus in Südwestrichtung strich. Ursprünglich war es mit der Düne durch einen schmalen Geländestreifen verbunden, doch wurde die Depression im Ostteil im Verlauf der Bronze- und Hallstattzeit allmählich mit Erde ausgefüllt. Die late-nezeitlichen Objekte hatte man schon in diesem nicht großen Raum eingetieft. Die 55 untersuchten Siedlungsobjekte gehören in die jüngste Stufe der Želiezovce-Gruppe. Außerdem wurde auch ein drittes Körpergrab dieser Gruppe erfaßt. Erwähnenswert ist von den Objekten Grube 659, in der sich außer dem Inventar in 45 cm T. ein menschlicher Oberschenkelknochen und westlich von ihm auf der Sohle ein gespaltener menschlicher Schädel befand. Seine beiden Teile, der Gesichts- und auch Scheitelteil, lagen gesondert voneinander in 25 cm Entfernung. Die Latènezeit präsentieren zwei Objekte. Eines war eine Rechteckhütte mit einem Pfostenloch in der Mitte der Kurzseiten. Aus dem Frühmittelalter untersuchte man 117 Siedlungsobjekte, darunter auch 12 Wohnräume. Das gewonnene Inventar enthält Keramik des sog. Prager Typus und des Donau-Typus, Knochenindustrie, Eisenmesser, Pfeilspitzen, Schnallen und eine Trense, von Schmuck einen Bronzeohrring. Im Raum der Geländedepression war in die angeschwemmte Erde ein geräumiges, durch Gräbchen umgrenztes rechteckiges Objekt mit gerundeten Ecken eingetieft. Es handelt sich um Fundamente eines Oberbaues. Mehrere Superpositionen ermöglichen es, einzelne Siedlungshorizonte zu bestimmen.

VÝSKUM STREDOVEKÉHO KOSTOLA V MALEJ BARE

Ján Chovanec - Július Béreš

Bara /okr. Trebišov/, východný okraj časti Malá Bara /38-34-12, 1 : 10 000, 492 : 165 mm/, 13.-15. stor., kostol, predstihový výskum, uloženie nálezov: VM v Trebišove.

Na južnom okraji Zemplínskych vrchov leží obec Bara, pozostávajúca z dvoch sídliskových celkov - Veľkej a Malej Bary. Na konci 13. stor. sa uvádzala ako jednotná obec. Rozdelená na Veľkú a Malú Baru sa v písomnostiach prvý raz spomína v roku 1416.

Kostol s patrocíniom sv. Petra /doložený v roku 1332/ bol vybudovaný na svahu na východnom okraji Malej Bary /obr. 21: 1/. Kostol ev. ref. cirkvi už takmer dve desaťročia chátra /aj keď sa používa na cirkevné účely/. Keďže je zapisaný v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok Slovenskej republiky, KÚŠPSOP v Prešove pripravuje jeho pamiatkovú obnovu. V roku 1989 sa uskutočnil predstihový archeologický výskum v exteriéri, v roku 1990 sa preskúmal interiér kostola. Výskumom sa zistili tri etapy /I-III/ stavebného vývoja stredovekého kostola.

I. Prvotným objektom, vybudovaným na začiatku 13. stor., bol románsky kostol s obdĺžnikovou lôďou a presbytériom s polkruhovou apsidou. Celková dĺ. románskeho kostola bola asi 11 m a š. 6 m. Z tejto architektúry sa zachovalo presbytérium s apsidou a časť lode. Základy románskej časti kostola sú z lomového kameňa ukladaného nasucho do základovej ryhy širokej 120-130 cm /obr. 21 : 3/, nadzákladové murivo je tehlové. V 13.-14. stor. bolo k severnej stene lode pričlenené osárium.

II. V 14. stor. bol pôvodný kostol na západnej strane zväčšený prístavbou gotickej lode. Základové murivo je z lomového kameňa spájaného vápennou maltou. Na severnej strane románskeho presbytéria a apsyda bola pristavená sakristia /obr. 21 : 5/.

III. Terajšiu podobu nadobudol kostol v druhej polovici 15. stor. Zbúraná bola západná časť pôvodnej románskej lode a prvá gotická loď bola predĺžená východným smerom o 3 m /obr. 21 : 2, 4/. Na západnej strane kostola bola pristavaná hranolová veža. Priestor pod sakristiou bol prehĺbený a prebudovaný na kryptu /č. 1/. Na kryptu /č. 2/ bola prebudovaná aj západná časť osária /obr. 21 : 6/. V interiéri bola postavená gotická kazateľnica, ktorej základové murivo sa odkrylo pri južnom pilieri víťazného oblúka. Kostol má drevenú emporu, z ktorej je prístup do veže.

Základové murivá odkryté archeologickým výskumom budú v exteriéri konzervované /sakristia, osárium, krypta 1 a 2/ a v interiéri náznakovo vyznačené v dlažbe kostola. Pamiatky získané výskumom /šperky, súčasti odevu, mince a kamenné architektonické články/ budú expozične využité priamo v kostole vo vitrínach pod drevenou emporou.

UNTERSUCHUNG EINER MITTELALTERLICHEN KIRCHE IN MALÁ BARA. Die St.-Peterskirche /im J. 1332 belegt/ befindet sich auf einem Hang am Ostrand von Malá Bara /Teil der Gemeinde Bara, Bez. Trebišov/. Im Zusammenhang mit der Vorbereitung der Denkmalerneuerung des Objektes /Abb. 21 : 1/ erfolgte im J. 1989 eine archäologische

Vorsprungsgrabung im Exterieur, im J. 1990 im Interieur der Kirche. Durch die Grabung wurden drei Bauetappen der mittelalterlichen Kirche festgestellt. Das erste, Anfang des 13. Jh. errichtete Objekt war eine romanische Kirche mit rechteckigem Schiff und einem Presbyterium mit halbkreisförmiger Apsis. Von dieser Architektur erhielt sich das Presbyterium mit der Apsis und ein Teil des Schiffes. Die Fundamente des romanischen Teiles der Kirche bestehen aus trocken gefügten Bruchsteinen /Abb. 21 : 3/, die Obermauern sind aus Ziegeln. Im 13.-14. Jh. wurde zur Nordwand des Schiffes ein Ossarium hinzugebaut. Im 14. Jh. vergrößerte man die ursprüngliche Kirche an der Westseite mit dem Anbau eines gotischen Schiffes. Die Fundamentmauern sind aus Bruchsteinen mit Kalkmörtelbindung. An der Nordseite des romanischen Presbyteriums und der Apsis wurde eine Sakristei hinzugebaut /Abb. 21: 5/. Die heutige Gestalt erhielt die Kirche in der zweiten Hälfte des 15. Jh. Abgerissen wurde nur der Westteil des ursprünglichen romanischen Schiffes, und das erste gotische Schiff wurde in östlicher Richtung um 3 m verlängert /Abb. 21: 2, 4/. An der Westseite der Kirche kam ein prismatischer Turm hinzu. Der Raum unter der Sakristei wurde vertieft und zu einer Gruft umgebaut /Nr. 1/. Zur Gruft /Nr. 2/ umgebaut wurde auch der Westteil des Ossariums /Abb. 21: 6/. Das Interieur erhielt eine gotische Kanzel. Die Kirche hat eine hölzerne Empore, von der aus der Zutritt in den Turm erfolgt.

KOSTRA LENGYELSKÉJ KULTÚRY SO STOPAMI INTENCIONÁLNYCH ZÁSAHOV Z RUŽINDOLA

Július Jakab

Ružindol /okr. Trnava/, priekopa, lengyelská kultúra, sídlisko, záchranný výskum, antropologický materiál, uloženie materiálu: AÚ SAV v Nitre.

Na dne priekopy fortifikácie ľudu lengyelskej kultúry sa našli zvyšky ďalšej ľudskej kostry /V. Nemejcová-Pavúková v tomto periodiku/. Lokalita bola pôvodne chybně zaradená do obce Borová, okr. Trnava/. V anatomickom siede boli uložené iba kosti panvy, driekové stavce, tri hrudné stavce a proximálne časti stehnových kostí. Ich poloha svedčí, že kostra, resp. jej drieková a panvová časť, spočívala na chrbotovej strane. Lebka bola umiestnená v sekundárnej polohe nedaleko hrudných stavcov v kraniálnom smere na úrovni zvyšnej časti kostry. Asi 60 cm vľavo od nej sa na rovnakej úrovni našli v neanatomickom uložení ďalšie kosti tohto jedinca: pravá ramenná košč, pravá lopatka, obidve kľúčne kosti a niekoľko rebier.

Antropologickým rozborom sa určilo, že ide o kostrové zvyšky 50 až 60-ročného muža. Lebka sa zachovala v poškodenom stave bez sánky. Je robustná so stredným až mohutne vytvoreným reliéfom svalových úponov. Poškodené kosti neúplnej postkraniálnej kostry sú tiež robustnej stavby so stredným až mohutným rozvojom reliéfu svalových úponov. Na strope obidvoch očníc sú prítomné cribra orbitalia. Na telách hrudných stavcov sú zmeny po deformujúcej spondylóze a pravý bedrový zhyb je mierne deformovaný v dôsledku koxartrózy. Mozgovňa je veľmi dlhá, stredne široká a zároveň dolichokránná /72,4/. Horná časť tváre je vysoká, úzka a lepténna /58,1?/. Obidve očnice sú široké, stredne vysoké a zároveň mezokonchné

/1. dx. 77,3; 1. sin. 79,1/. Nosový otvor je veľmi široký a stredne vysoký, t. j. chameérinný /55,8/.

Na lebke /obidve spánkové kosti, ľavá temenná kost/ a neanatomicky uložených kostiach, nájdených okrem torza kostry /vyššie uvedené/, sú evidentné stopy po intencionálnych zásahoch /štiepne lomy a záseky/ a ohryzení. Podrobny opis a fotodokumentácia nálezu sú v posudku o kostre č. 12 969/91, uloženom v dokumentačnom fonde AÚ SAV.

SKELETT DER LENGYEL-KULTUR MIT SPUREN INTENTIONALER EINGRIFFE AUS RUŽINDOL. Der Beitrag bietet die grundlegende anthropologische Bestimmung eines Skeletteiles von einem 50 bis 60jährigen Mann, der auf der Sohle eines Befestigungsgrabens der Lengyel-Kultur in Ružindol /Bez. Trnava/ gefunden wurde, welcher ursprünglich fälschlich in die Gemeinde Borová /Bez. Trnava/ lokalisiert war. Der Schädel und auch das postkraniale Skelett sind von robustem Bau mit mittelmäßig bis mächtig entwickeltem Muskelansatzrelief. Die Gehirnschale ist sehr lang und mittelbreit. Der Oberteil des Gesichtes ist hoch und schmal. Auf einer Gruppe von Knochen, die in der Nähe des Skelett-Torsos gefunden wurden, konstatierte man Spuren intentionaler Eingriffe und Benagung.

VÝSKUM MOHÝĽ V ĎAPALOVCIACH

Mária Jenčová

Ďapalovce /okr. Vranov nad Topľou/, Hradziská /M-34-104-C-d-2, 1 : 10 000, 132-140 : 68-77 mm/, mohyly, zisťovací výskum, eneolit(?)

Ondavská vrchovina, nadmor. v. 310 m.

Čiastočne boli preskúmané dve zo skupiny štyroch novoobjavených mohýľ v zalesnenom teréne. V násypoch, tvorených svetlohnedou zeminou, nebadať vrstvenie a okrem niekoľkých kameňov v mohyle II ani žiadne kamenné konštrukčné prvky. Výška mohýľ je 0,8 m /mohyla I/ a 0,9 m /mohyla II/. Podložie tvorí ilovitá sivobéžová zemina, mohyla I je sčasti postavená na zvetraných pieskovcoch.

Mohylník v Ďapalovciach /už druhý zistený v katastri tejto obce/ je zrejme súčasťou reťazca mohýľ, ktoré sa tiahnu po hrebeňoch Ondavskej vrchoviny a patria eneolitickej skupine východoslovenských mohýľ.

Výskum nie je skončený, nateraz sme okrem roztrúsených uhlíkov iný materiál nezachytili.

ABDECKUNG VON HÜGELGRÄBERN IN ĎAPALOVCE. Im Fundort Ďapalovce, Lage Hradiská /Bez. Vranov nad Topľou/, wurde ein Hügelgräberfeld entdeckt. Zwei von vier Hügelgräbern wurden teilweise untersucht. Funde - abgesehen von verstreuten Holzkohlenstückchen - fehlten. Die Hügelgräber gehören wahrscheinlich zur äneolithischen Gruppe der ostslowakischen Hügelgräberfelder.

POKRAČOVANIE VÝSKUMU TRAVERTÍNOVEJ LOKALITY V HÔRKE-ONDREJI

Ľubomíra Kameinská

Hôrka, časť Ondrej /okr. Poprad/, Smrečányho skala /M-34-101-D-d, 1 : 25 000, 320 : 273, 330 : 273 mm/, systematický výskum, sídlisko, paleolit, uloženie nálezov: VPS AÚ SAV v Košiciach.

Výskumné práce v štvrtej sezóne sa sústredili najmä na pracovisko A. Skúmanú plochu sme rozšírili o sektory f-1 1-13. Stredopaleolitické osídlenie sa dozviedlo vo vrstvách C až F. Vrstvy A a B boli bez nálezov.

V typologickej skladbe štiepanej kamennej industrie dominovali driapadlá a nože, v menšom množstve sa vyskytli aj iné artefakty, medzi nimi aj pseudolevalloisiensky hrot vyrobený z rádiolaritu.

FORTSETZUNG DER GRABÜNG AUF DER TRAVERTINFUNDSTELLE IN HÔRKA-ONDREJ. Im Areal der mittelpaläolithischen Fundstelle in Hôrka, Teil Ondrej /Bez. Poprad/, wurde mit der Grabung auf der Arbeitsstelle A fortgesetzt, die um weitere Sektoren erweitert wurde. Unter den Silexartefakten überwogen Schaber und Messer.

PRIESKUM KATASTRÁLNEHO ÚZEMIA OBCE RADOŠOVCE

Marián Klčo

Radošovce /predtým Jaslovské Bohunice, časť Radošovce, okr. Trnava/, prieskum, eneolit - lengyelská kultúra, neskorá doba bronzová - lužická kultúra, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Prieskumom extravilánu bolo zistených niekoľko pravekých lokalít. Kataster obce leží na Trnavskej pahorkatine, zistené lokality sa nachádzajú na severovýchodnom svahu plynkatého údolia, ktorým preteká potok Blava. Poradové čísla lokalít zodpovedajú číslovaniu na obr. 22.

1. Horné pole /35-33-05, 1 : 10 000, 204 : 135 mm/, kóta 191, sporadický výskyt črepov, neskorá doba bronzová.

2. Horné pole /35-33-05, 1 : 10 000, 273 : 47 mm/, kóta 193, sídlisko, črep, ústupy z rádiolaritu a fragment kamennej sekery, eneolit /mladolengyelské črepky/.

3. Horné pole /35-33-05, 1 : 10 000, 258 : 88/, kóta 187, sporadický výskyt črepov, neskorá doba bronzová, lužická kultúra, stupeň HB.

4. Horné pole /35-33-05, 1 : 10 000, 257 : 116/, kóta 172, sporadický výskyt črepov, neskorá doba bronzová, lužická kultúra, stupeň HB.

5. Horné pole /35-33-05, 1 : 10 000, 249 : 127 mm/, kóta 173, sídlisko, črep, okraj misky a omfalické dno /obr. 23 : 1, 2/, mazanica, kamene, zistené objekty porušené orbou, neskorá doba bronzová, lužická kultúra, stupeň HB.

6. Dolné pole /35-33-05, 1 : 10 000, 213 : 168 mm/, kóta 174, sporadický výskyt črepov, neskorá doba bronzová.

7. Šidunky /35-33-05, 1 : 10 000, 194 : 142 mm/, kóta 190, sporadický výskyt črepov, neskorá doba bronzová.

BEGEHUNG DES GEMEINDEKASTERS VON RADOŠOVCE. Durch Begehung im Extravillan der Gemeinde Radošovce /Bez. Trnava/ wurden Siedlungen aus dem Äneolithikum /Lengyel-Kultur/ und der Spätbronzezeit /Lausitzer Kultur, Stufe HB/ festgestellt /Abb. 22; 23/.

PRÍRASKY MINCÍ V ARCHEOLOGICKOM ÚSTAVE SAV V ROKU 1990

Eva Kolníková - Ján Hunka

Bratislava

- Námestie 4. apríla, neskorolaténske a stredoveké osídlenie /D. Čaplovič/.
Kelti, Norikum západné, typ Karlstein, 1. stor. pred n. l. - 4 ex.: 85 mm,
0,165 g /nerazený kotúčik/; 7 mm, 0,083 g; 9 mm, 0,316 g; 8,8 mm, 0,297 g. /Prír.
č. 7213, 7214, 7216, 7217./

Rakúsko, Přemysl Otakar II. /1251-1276/, Viedeň, fenig bez letopočtu.
12,3 mm. Koch, tab. 15, č. 175. /Prír. č. 7219./

Rakúsko, Albrecht I. /1282-1298/, Enns, fenig bez letopočtu. 16,1 mm. Koch,
tab. 16, č. 195. /Prír. č. 7220./

Rakúsko, Viedeň, fenig, pravdepodobne z konca 13. stor. 12 mm. /Prír. č.
7221./

Rakúsko, Fridrich Pekný /1314-1330/, Viedeň, fenig bez letopočtu. 15 mm,
0,592 g. Koch, tab. 16, č. 208. /Prír. č. 7222./

Rakúsko, Fridrich Pekný /1314-1330/, Viedeň, fenig bez letopočtu. 14,1 mm,
0,508 g. Koch, tab. 16, č. 210. /Prír. č. 7223./

- Vydrica, neskorolaténske osídlenie /P. Baxa, 1988/.

Kelti, Norikum západné, typ Karlstein, 1. stor. pred n. l. - 3 ex.: 83 mm,
0,288 g; 2 zlepene - 8-8,5 mm, spolu 0,515 g. /Prír. č. 7308-7310./

Kelti, typ Simmering, 1. stor. pred n. l., zlepene 3 a 3 ex. /Prír. č.
7311-7314./

- Kapitulská ul. č. 17. Neskrolaténsky horizont /A. Vallašek, 1967/.

Kelti, drobná minca typu Paulsen 706, 709. 1. stor. pred n. l. 7 mm, 0,38 g.
/Prír. č. 7307./

Bratislava, časť Dúbravka

Osidlenie z doby rímskej, zber /K. Elschek/.

Rím, Constans /333-350/, s dierkou.

Iža /okr. Komárno/

- rímske stavebné objekty /K. Kuzmová/.

Rím, Hadrianus /117-138/, as. 25 mm, 10,470 g. /Prír. č. 7207./

Rím, Antoninus Pius pre Faustinu sen., as z r. 141. 21 mm, 9,174 g. RIC III,
1165. /Prír. č. 7209./

Rím, Antoninus Pius pre Marka Aurelia, denár z r. 157-158. 17 mm, 3,168 g.
RIC III, 476. /Prír. č. 7200./

Rím, Marcus Aurelius /161-180/, dupondius z r. 164-165. 28 mm, 15,211 g.
RIC III, 893. /Prír. č. 7199./

Rím, Marcus Aurelius /161-180/, dupondius z r. 175-176. 25,5 mm, 12,844 g.
RIC III, 1175. /Prír. č. 7202./

Rím, Marcus Aurelius /161-180/, dupondius z r. 177. 23 mm, 11,204 g. RIC III, 1219. /Prír. č. 7215./

Rím, Marcus Aurelius /161-180/, as z r. 164-165? 24,5 mm, 7,797 g. RIC III, 884? /Prír. č. 7205./

Rím, Marcus Aurelius /161-180/, as. 24 mm, 8,403 g. /Prír. č. 7198./

Rím, Marcus Aurelius a Lucius Verus pre Lucillu, as z r. 164-169. 24 mm, 11,041 g. RIC III, 1744. /Prír. č. 7201./

Rím, Diocletianus /284-305/, follis z r. 297-298. 28 mm, 9,648 g. RIC VI, 71a. /Prír. č. 7210./

Rím, Diocletianus /284-305/, follis z r. cca 304-305. 28 mm, 11,145 g. RIC VI, 39a. /Prír. č. 7206./

Rím, Maximianus Herculius /286-305/, follis z r. 299-303. 27 mm, 7,709 g. RIC VI, 31b. /Prír. č. 7208./

Rím, Maximinus II. Daza /305-313/, follis z r. 308-310. 25 mm, 6,501 g. RIC VI, 55. /Prír. č. 7204./

Rím, Constantius II. /323-361/, malý bronz. 13,5 mm, 1,425 g. /Prír. č. 7196./

Rím, dve neurčiteľné mince. 18 mm, 1,400 g; 21 mm, 0,951 g. /Prír. č. 7197, 7203./

Letanovce /okr. Spišská Nová Ves/

- Kláštorisko, kartuziánsky kláštor /M. Slivka/, refektár a zásyp pivnice.

Uhorsko, Matej Korvín /1458-1490/, Kremnica, denár, 1489-1490. 15 mm, 0,538 g; Huszár 722. /Prír. č. 7224, 7225./

Neurčená medená razba, 17.-18. stor. 14,2 mm, 0,290 g. /Prír. č. 7226./

Lipovník /okr. Rožňava/

- pri kostole, v sonde /M. Slivka/.

Tirolsko, František I. /1792-1835/, Hall, 3-grajciar, 1800. 28,5 mm, 8,444 g. /Prír. č. 7227./

Uhorsko, František Jozef I. /1848-1916/, Kremnica, 2-halier, 1894. 19 mm, 3,195 g. Huszár 2210. /Prír. č. 7228./

Uhorsko, František Jozef I. /1848-1916/, Kremnica, 2-halier, 1895. 19 mm, 3,072 g. Huszár 2210. /Prír. č. 7229./

Uhorsko, František Jozef I. /1848-1916/, Kremnica, 2-halier, 1896. 19 mm, 3,272 g. Huszár 2210. /Prír. č. 7230./

Uhorsko, František Jozef I. /1848-1916/, Kremnica, 2-halier, 1898. 19 mm, 3,227 g. Huszár 2210. /Prír. č. 7231./

Uhorsko, František Jozef I. /1848-1916/, Kremnica, halier, 1900. 17 mm, 1,616 g. Huszár 2212. /Prír. č. 7232./

Liptovská Sielnica /okr. Liptovský Mikuláš/

- Liptovská Mara, výskum v polohe II /K. Pieta/.

Kelti, spišský typ, 1. stor. pred n. l. 16 mm, 2,532 g. /Prír. č. 7211./

Nitra

- hrad, stredoveké osídlenie, výskum /P. Bednár/, sektor D-E/4 a D/5.

Rakúsko, Přemysl Otakar II. /1251-1276/, Viedenské Nové Mesto, fenig. 12 mm, 0,243 g. Koch, tab. 15, č. 177. /Prír. č. 7233./

Uhorsko, Žigmund Luxemburský /1387-1437/, denár, 1399-1405. 13,8 mm, 0,397 g. Huszár č. 576. /Prír. č. 7234./

Uhorsko, Matej Korvín /1458-1490/, Baia-Mare, denár, 1458-1460. 15,5 mm, 0,353 g. Huszár č. 699. /Prír. č. 7235./

- Mostná ul., novoveké a stredoveké osídlenie, výskum /G. Březinová/, sonda 1, sektor B, C, E, F.

Uhorsko, Mária Terézia /1470-1780/, Kremnica? medený denár, 1760-1767.
23 mm, 4,501 g. Huszár č. 1755-1757. /Prír. č. 7236./

Čechy, Mária Terézia /1740-1780/, Praha, grešľa, 1768. 22 mm, 6,55 g. /Prír. č. 7237./

Rakúsko, František Lotrinský /1745-1765/, Viedeň, grajciar, 1762. 26 mm, 8,618 g. /Prír. č. 7238./

Uhorsko, Jozef II. /1780-1790/, Smolník, grajciar, 1781. 23 mm, 6,746 g. Huszár č. 1896. /Prír. č. 7239./

Rakúsko, Jozef II. /1780-1790/, Viedeň, grajciar, 1780-1782 alebo 1790. 22,4 mm, 5,348 g. /Prír. č. 7240./

Uhorsko, František II. /1792-1835/, Oravica, 3-grajciar, 1800. 28 mm, 7,467 g. /Prír. č. 7241./

Turecko, Abdülhamid II. /1876-1909/, 20 para, 1876. 21 mm, 3,925 g. Pereč. 1003.; upravená na medailón. /Prír. č. 7242./

Uhorsko, František Jozef I. /1848-1916/, Kremnica, grajciar, 1858. 19 mm, 3,077 g. 18,5 mm, 3,064 g. Huszár č. 2181. /Prír. č. 7243-7244./

Uhorsko, František Jozef I. /1848-1916/, Kremnica, 4-grajciar, 1868. 27 mm, 12,075 g. Huszár č. 2170. /Prír. č. 7245./

Uhorsko, František Jozef I. /1848-1916/, Kremnica, grajciar, 1860-1862. 19 mm, 3,078 g. Huszár č. 2181. /Prír. č. 7246./

Rakúsko, František Jozef I. /1848-1916/, Viedeň, grajciar, 1891. 19 mm, 3,139 g. /Prír. č. 7247./

Uhorsko, František Jozef I. /1848-1916/, Kremnica, 2-halier, 1904. 19,5 mm, 2,936 g. Huszár č. 2210. /Prír. č. 7248./

Nitra, časť Dražovce

- výskum stredovekého a novovekého pohrebiška /A. Ruttkay, E. Rejholec/, pri kostole sv. Michala:

sonda 2/90 - Uhorsko, Koloman /1095-1116/, denár. 11 mm, 0,365 g. Huszár č. 38. /Prír. č. 7249./

hrob 181 - Uhorsko, Koloman /1095-1116/, denár. 10 mm, 0,437 g. Huszár č. 41. /Prír. č. 7250./

hrob 273 - Uhorsko, Koloman /1095-1116/, denár. 10 mm, 0,373 g. Huszár č. 41. /Prír. č. 7251./

hrob 174 - Rakúsko, Leopold V. /1177-1194/, fenig. 13 mm, 0,228 g. Koch 26d. /Prír. č. 7252./

hrob 230 - Uhorsko, anonymný denár, 12. storočie. 12 mm. 0,194 g. Huszár č. 152. /Prír. č. 7253./

hrob 158 - Uhorsko, anonymný denár, 12. storočie. 13 mm. Huszár č. 156. /Prír. č. 7254./

hrob 191 - Uhorsko, anonymný denár, 12. storočie. 12 mm, 0,143 g. Huszár č. 160. /Prír. č. 7255./

hrob 282 - Uhorsko, anonymný denár, 12. storočie. 12 mm, 0,242 g. Huszár č. 160. /Prír. č. 7256./

hrob 158 - Uhorsko, anonymný denár, 12. storočie. 9 mm, Huszár č. 163. /Prír. č. 7257./

zo zásypu hrobov - Uhorsko, Ondrej II. /1205-1235/, obolus. 14x14 mm, 0,780 g.
Huszár č. 283 var. /Prír. č. 7258./

hrob 217 - Uhorsko, brakteát, 13. storočie. 13 mm, 0,179 g. Huszár č. 192.
/Prír. č. 7259./

zber z haldy - neznáma minca /zlomok/, 15. storočie. 18x12 mm, 0,318 g.
/Prír. č. 7260./

hrob 71 - Poľsko, Žigmund I. /1506-1548/, Krakov, polgroš, 1509. 18 mm,
0,476 g. /Prír. č. 7261./

sonda 3/90 - Čechy, Rudolf II. /1576-1611/, České Budějovice, jednostranný
biely peniaz, 1579. 14 mm, 0,332 g. Halačka I., č. 465. /Prír. č. 7262./

sonda 3/90, zber - Uhorsko, Ferdinand III. /1637-1657/, Kremnica, denár,
1640. 14 mm, 0,383 g. Huszár č. 1263. /Prír. č. 7263./

hrob 188 - Uhorsko, Mária Terézia /1740-1780/, Kremnica, denár, 1746. 14 mm,
0,270 g. Huszár č. 1746. /Prír. č. 7264./

zber z haldy - Čechy, Mária Terézia /1740-1780/, Praha, grajciar, 1762.
23 mm, 10,476 g. Halačka III., č. 1980. /Prír. č. 7265./

sonda 5b/90 - Uhorsko, Mária Terézia /1740-1780/, Kremnica? medený denár,
1763, 1765 alebo 1766. 22 mm, 4,438 g. Huszár č. 1756. /Prír. č. 7266./

Ružindol, lokalita v archeologickej literatúre omylom uvedená ako Bo-
rová /okr. Trnava/

- povrchový zber počas výskumu lengyelského opevnenia /V. Pavúková/.

Rakúsko, František Jozef I. /1848-1916/, Viedeň, 2-halier, 1894. 18,5 mm,
2,599 g. /Prír. č. 7218./

Topoľčianky /okr. Nitra/

- výskum hradu /M. Ruttkay/, stavebné deštrukcie, studňa.

Čechy, Vladislav II. /1471-1516/, Kutná Hora, jednostranný biely peniaz,
2 ex.: 14 mm, 0,250 g; 14 mm, 0,228 g. /Prír. č. 7267-7268./

Uhorsko, Ľudovít II. /1516-1526/, Kremnica, denár, 1521-1525. 15 mm, 0,550 g.
Huszár č. 846 var. /Prír. č. 7269./

Uhorsko, Ferdinand I. /1526-1564/, Kremnica, denár, 1554. 15 mm, 0,339 g.
/Prír. č. 7270./

Uhorsko, Ferdinand I. /1526-1564/, Kremnica, denár, 1556. 16 mm, 0,411 g.
/Prír. č. 7271./

Uhorsko, Ferdinand I. /1526-1564/, Kremnica, denár, 1564. 16 mm, 0,338 g.
Huszár č. 936 var. /Prír. č. 7272./

Uhorsko, Rudolf II. /1576-1608/, Kremnica, denár, 1581. 14,2 mm, 0,444 g.
Huszár č. 1059. /Prír. č. 7273./

Uhorsko, Rudolf II. /1576-1608/, Kremnica, denár, 1601. 15 mm. 0,444 g.
Huszár č. 1059. /Prír. č. 7274./

Poľsko, Žigmund III. /1587-1632/, Bydgoszcz, poltorák, 1622. 19,5 mm, 0,882 g.
/Prír. č. 7275./

Uhorsko, Ferdinand II. /1619-1637/, Kremnica, denár, 1625. 13,2 mm, 0,10 g.
Huszár č. 1204. /Prír. č. 7276./

Uhorsko, Ferdinand II. /1619-1637/, Kremnica, denár, 1627. 14 mm, 0,377 g.
Huszár č. 1204. /Prír. č. 7277./

Uhorsko, Leopold I. /1657-1705/, Kremnica, denár, 1681. 15,2 mm, 0,53 g.
Huszár, averz č. -, reverz, č. 1508. /Prír. č. 7278./

Uhorsko, Leopold I. /1657-1705/, Kremnica, denár, 1688. 15 mm, 0,488 g.
Huszár č. 1509. /Prír. č. 7279./

Rakúsko, František I. /1792-1835/, Viedeň, 15-grajciar, 1807. 35 mm,
11,230 g. /Prír. č. 7280./

Včelínce /okr. Rimavská Sobota/

- poloha Lászlófala, výskum /V. Furmanek, K. Marková/ v objekte 83/90.

Uhorsko, Leopold I. /1657-1705/, Kremnica, denár, 1683. 15 mm, 0,400 g.
/Prír. č. 7306./

Veľké Zálužie /okr. Nitra/

- súčasť hromadného nálezu, 25 mincí, 15. storočie. Podrobnej rozbor pozri
Slovenská numizmatika 12. /Prír. č. 7281-7305./

Prehľad prírastkov mincí v Archeologickom ústave SAV v roku 1990

Nálezisko	Mince							Spolu
	keltské	rímske	byzantské	11.-13. stor.	14.-15. stor.	16.-17. stor.	18.-20. stor.	
Bratislava								
- nám. 4. apríla	4			3	2			9
- Vydrica	9							9
- Kapitulská ul.	1							1
Bratislava, časť Dúbravka			1					1
Iža		16						16
Letanovce					2		1	3
Lipovník							6	6
Liptovská Sielnica-Liptovská Mara	1							1
Nitra-hrad				1	2			3
- Mostná ul.							13	13
Nitra, časť Dražovce				11	1	3	3	18
Ružindol							1	1
Topoľčianky						13	1	14
Včelínce						1		1
Veľké Zálužie		-			25			25
Spolu	15	17	-	15	32	17	25	121

MÜNZZUWACHS IM ARCHÄOLOGISCHEN INSTITUT DER SAW IM JAHRE 1990. Von 121 eingegangenen Münzen, die in der Sammlung des Archäologischen Instituts der SAW evidiert wurden, sind beachtenswert: Funde aus Grabungen der spätlatènezeitlichen und mittelalterlichen Besiedlung von Bratislava, aus Grabungen auf der Púchover Fundstelle Liptovská Sielnica-Liptovská Mara, aus römischen Bauobjekten in Iža, aus frühmittelalterlichen Siedlungsschichten auf der Nitraer Burg.

ZISŤOVACÍ VÝSKUM V NOVÝCH ZÁMKOCH

Alexander Krásny

Nové Zámky, Česká bašta /45-41-03, 1 : 10 000, 229 : 150 mm/, zisťovací výskum, uloženie nálezov: VM v Nových Zámkoch.

V rámci dopĺňania historických prameňov z osmanského obdobia na území juhzápadného Slovenska predmetmi materiálnej kultúry bol urobený zisťovací výskum v intraviláne historického jadra mesta /Kopčan, V. - Krajčovičová, K. 1983: Slovensko v tieni polmesiaca. Martin/.

Najpočetnejší súbor nálezov tvorí keramický a kostný materiál. Ojedinele sú zastúpené železné a parohové predmety. Bola odkrytá obilná jama s vakuvitou spodnou časťou /max. Ø 130 cm, h. 280 cm/. Jej obsah bol druhotne zanesený polopopolitou vrstvou zmiešanou so spráchniveným drevom, s fragmentmi črepov a kostí.

Zvieracie kosti sú väčšinou rozbité, so stopami po sekani a rezani. Najčasťejšie sú zastúpené kosti hovädzieho dobytka, ošípanej, ojedinele koňa. Výnimcočný bol nález skeletu korytnačky.

Keramický materiál je prezentovaný zväčša úžitkovou tzv. kuchynskou keramikou, sporadické sú nálezy stolovej - tenkostennej a technickej keramiky (kachlice).

Medzi keramikou, vyrobenou na hrnčiarskom krahu, v prevažnej miere maľovanou i s použitím glazúry, sa našla i tenkostenná tzv. biela keramika /Hoššo, J. 1983: Prehľad vývoja stredovekej keramiky na Slovensku. In: Archaeol. hist. 8. Brno, s. 215-229/. Hrnčovité tvary majú rôzne profilované až previsnuté okraje ústia. Vnútorná strana je pokrytá glazúrou žltohnedej /obr. 24: 2/ a zelenej farby /obr. 24: 1/. Na fragmentoch džbána v mieste max. Ø je výzdoba s horizontálnymi žliabkami, kombinovanými maľovanými pásmi a vlnovkou červenohnedej farby /obr. 24: 5/. Dná nádob sú rovné /obr. 24: 6/.

Tehnická vyspelosť keramiky svedčí o špecializovaných dielňach vyrábaných pre široký okruh zákazníkov, čo potvrdzujú i početné identické nálezy keramiky na viacerých mestach. Feudálne sídla, akými sú: Šášov /Hoššo, J. 1981: Archeologický výskum hradu Šášov a zámku v Kremnici. In: Archaeol. hist. 6. Brno, s. 457-465/, Sobôtka /Kovács, I. 1980: Záchrannozisťovací archeologický výskum tureckého hradu "Sobôtka". Obzor Gemera, 11, č. 1, s. 53-58/, Levice /Orenko, Z. 1976: Archeologický výskum levičkého hradu. Zbor. Slov. nár. Múz. 70. Hist. 16. Bratislava, s. 113-128/, mesto Kremnica, ale i vidiecke sídla, napr. Svinica /Čaplovič, D. 1981: Stredoveká dedina vo Svinici a jej význam pre poznanie stredovekého osídlenia na východnom Slovensku. In: Archaeol. hist. 6. Brno, s. 499-504/ a Chľaba /Hanuliak, M. 1982: Stredoveké hospodárske objekty z výskumu v Chľabe. In: Archaeol. hist. 7. Brno, s. 103-112/ boli častými odberateľmi exkluzívnej keramiky, ktorú na trh dovážali i v mladších obdobiach z Novohradu alebo Gemera, kde v oblasti tzv. poltárskej formácie bol dostatok vhodnej základnej suroviny.

FESTSTELLUNGSGRABUNG IN NOVÉ ZÁMKY. Die Grabung auf der Česká bašta in Nové Zámky ergab hauptsächlich Keramik- und Knochenmaterial. Neben der scheibengedrehten, überwiegend bemalten Keramik, aber auch mit dem Vorkommen von Glasierung, erschien auch dünnwandige sog. weiße Keramik. Die Topfformen weisen verschieden profilierte bis umgelegte Ränder auf. Die Innenseite bedeckt gelbbraune /Abb. 24: 2/ und

grüne /Abb. 24: 1/ Glasierung. Auf den Fragmenten eines Kruges sieht man auf der Bauchung horizontale Rillen, kombiniert mit gemalten rotbraunen Bändern und einer Wellenlinie /Abb. 24: 5/. Die Standflächen sind gerade /Abb. 24: 6/. Die technische Vollkommenheit zeugt von spezialisierten Werkstätten für einen breiten Kundenkreis, was auch zahlreiche identische Keramikfunde auf mehreren Stellen bestätigen.

JEDENÁSTA SEZÓNA VÝSKUMU V MUŽLE-ČENKOVE

Ivan Kuzma

Mužla, časť Čenkov /okr. Nové Zámky/, Vilmakert /L-32-2-C-a, 1 : 25 000, 282 : 307 mm/, systematický výskum, sídlisko, pohrebisko, neolit, eneolit, doba bronzová, doba halštatská, stredovek, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Výskum sa vzhľadom na zníženie intenzity prác sústredil na rozdiel od roku 1989, iba do polohy Vilmakert. Dovedna sme preskúmali 77 objektov a dva kostrové hroby. Pätnásť objektov patrilo kultúre s mladšou lineárnom keramikou a želiezovskej skupine, 23 badenskej kultúre, 7 skupine Kosihy-Čaka, 2 doba bronzovej, 1 skupine Vekerzug a 13 včasnému stredoveku. Zvyšok tvorili objekty s nedatovaným materiálom, resp. bez nálezov.

Väčšina objektov poskytla iba bežný materiál, nevymykajúci sa výraznejšie z rámca už predtým známej materiálnej náplne kultúr zastúpených na lokalite. Pozornosť si preto zaslúži najmä objekt 970 – zásobná jama badenskej kultúry. Na rovnom dne ležala ľudská lebka, mierne excentricky umiestnená, pod ňou sa našiel parohový predmet s okrúhlym priečnym otvorom, ktorý by azda bolo možné považovať za postrannicu zubadla. Je pomerne dobre zachovaný, masívny: dĺ. 14,6 cm, priemer hrubšieho konca 2,9 cm. Otvor s priemerom 1-1,3 cm je bližšie k odlomenému hrubšiemu koncu. Ak je interpretácia tohto predmetu správna, bol by to druhý exemplár postrannice z obdobia badenskej kultúry na Slovensku, dokazujúci znalosť uzdenia koňa už v mladom eneolite.

Za zmienku stojí i nález fragmentu bronzovej /medenej?/ ihlice/?/ z objektu 954, patriaceho skupine Kosihy-Čaka.

Počet hrobov malého pohrebiska v rámci včasnostredovekého sídliska rozšíril dva kostrové hroby bez nálezov. Rozšíril sa i počet včasnostredovekých objektov s pochovaním. Vo všetkých doterajších prípadoch išlo o samostatné pohreby, v zásobnej jame 966 sa však našla kostra dospelého jedinca v natiahutej polohe na chrbte, s extrémne pokrčenou ľavou nohou, orientovaná v smere SV-JZ, a konča jej pravej nohy ležala detská kostra s orientáciou JV-SZ.

Pokračovalo sa i v sledovaní valového opevnenia, jeho výskum sa však obmedzil iba na zistenie priebehu čelného kamenného múru na západnej strane lokality. V tejto časti sa zachoval iba do v. cca 60 cm, po odstránení vrchnej vrstvy zeminy bolo možné sledovať jeho priebeh, ako i zvyšky vnútornej bermy. Oproti pôvodnému predpokladu sa zatáčal vo väčšom oblúku a jeho časť tak bola zničená protipovodňovou hrádzou.

ELFTE GRABUNGSSAISON IN MUŽLA-ČENKOV. Die Grabung in Mužla, Teil Čenkov /Bez. Nové Zámky), beschränkte sich auf die Lage Vilmakert, wo insgesamt 77 Siedlungsobjekte und zwei Körpergräber untersucht wurden. Der Großteil der Objekte ergab nur Material, das nicht vom Rahmen des üblichen materiellen Inhalts der hier vertretenen Kulturen abwich. Die größte Aufmerksamkeit verdient das Objekt 970, eine Vorratsgrube der Badener Kultur, in welcher auf der Sohle unter einem menschlichen Schädel ein Geweihgegenstand gefunden wurde, der etwa wohl als Trensenknebel betrachtet werden könnte. Falls diese Interpretation richtig wäre, würde es sich um den zweiten Beleg eines Trensenknebels aus dem Jungäolithikum in der Slowakei handeln. Erwähnenswert ist auch der Fund einer Bronze-/Kupfer?/-nadel?/? aus dem Objekt 954, das in die Kosihy-Čaka-Gruppe gehört. Aus dem Frühmittelalter erweiterte sich die Anzahl der Vorratsgruben mit einer Bestattung, als man im Objekt 966 das Skelett eines Erwachsenen und eines Kindes fand. Die Grabung auf der Wallbefestigung beschränkte sich auf die Feststellung des Verlaufes der steinernen Mauerfront im Westteil der Fundstelle.

VÝSLEDKY LETECKej PROSPEKCIE NA JUHOZÁPADNOM SLOVENSKU

Ivan Kuzma

I v roku 1990 sa pokračovalo v leteckom prieskume zameranom na zisťovanie nových, ako aj sledovanie a dokumentovanie už známych lokalít. Okrem autora príspievku sa zúčastňovali prieskumných letov i M. Ruttkay a V. Varsik. Podobne ako v minulosti sme sa sústredili najmä na oblasti Ponitria, Pohronia, Požitavia, stredného a dolného Považia, Trnavskej tabule, Ľavobrežia Dunaja a Žitného ostrova. Sledovali sme okolo 100 lokalít, pričom dokumentované boli iba novozistené, resp. tie, na ktorých boli jasne viditeľné archeologické objekty. Rovnako ako v minulosti bolo nad jednotlivé oblasti nalietavané v zimnom i letnom období, teda v čase bez vegetácie i s ňou. Vo viacerých prípadoch výsledky priezivivo ovplyvnilo mimoriadne suché vegetačné obdobie, ktoré umožnilo sledovať i lokality vo vlhkejších rokoch ľažko sledovateľné, najmä na Žitnom ostrove.

Pokiaľ ide o zistené výsledky, vo väčšine prípadov prezentujú sídliská s črtajúcimi sa jamami, chatami, vo viacerých prípadoch so spleťou rôznych žľabov, ako i s bližšie neurčiteľnými pôdorysmi. Keďže väčšina novoobjavených lokalít nebola overená povrchovým zberom, ich kultúrne zaradenie nie je nateraz možné. Z týchto dôvodov ich preto neuvažzame v plnom počte, spomenieme iba niektoré, jednoznačnejšie interpretovateľné.

Horné Otrokovce /okr. Trnava/, Berinová /35-34-09, 1 : 10 000, 383 : 45 mm/. Zistené bolo kruhové opevnenie /rondeľ/ s dvojitou priekopou. Rondeľ sa nachádza na chrbte kopca /nadmor. v. 223 m/, pričom zhruba jeho štvrtina leží už na svahu s expozíciou na juh. Vonkajší kruh dosahuje priemer okolo 80 až 100 m. Povrchovým zberom bol zistený materiál patriaci do stupňa Lengyel I. Jeho najväčšia koncentrácia sledovala zhruba priebeh priekop. Mimo areálu sa vyskytoval v menšej miere, najmä však smerom na JZ, na ploche cca 100x200 m.

Rybnič nad Hronom /okr. Levice/, Na prieožkoch /45-22-09, 1 : 10 000, 335 : 132 mm/. Východne od obce na miernom svahu orientovanom na JV /nadmor. v.

210 m/ sme zistili tmavý kruh s priemerom cca 120 m. Na rozdiel od známych kruhových opevnení sa javí jeho šírka značne menšia. Povrchovým zberom sme získali, najmä po jeho obvode, pomerne nevýrazné črepy, ktoré možno zaradiť pravdepodobne do doby bronzovej. Keďže sa našlo i niekoľko typických črepov lengyelskej kultúry, jeho chronologickú príslušnosť nemožno zatiaľ jednoznačne doložiť.

Pavlová /okr. Nové Zámky/, Veľký úhor /46-31-11, 1 : 10 000, 400 : 347 mm/. Na miernom svahu nad obcou /nadmor. v. 160 m/, klesajúcim na západ, sa črtal mierne oválny "rondel" s rozmermi cca 100x120 m. Povrchovým zberom sme získali črepy, ktoré sa dôsledne koncentrovali v mieste priebehu priekopy, dobre sledovateľnej i z povrchu, dosahujúcej šírku cca 7 až 10 m. Ide o typický materiál hatvanskej kultúry, v ktorom je zastúpený i zlomok hlineného kolieska z vozíka.

Komjaticce /okr. Nové Zámky/, Druhá strana /45-23-03, 1 : 10 000, 181 : 5 mm/. Kruhový útvar s priemerom cca 50-60 m sme zistili na rozhraní katastrov Komjatic a Milanoviec. Rondel sa nachádza na oválnej vyvýšenine v inundácii rieky Nitry. Podľa snímok sa zdá, že je excentricky umiestnený vnútri väčšieho kruhu s priemerom cca 250 m. Jeho priebeh je však čitateľný pomerne fragmentárne a nemožno ho zatiaľ jednoznačne doložiť. Otázna je i kultúrna príslušnosť lokality, keďže povrchovým zberom sme získali iba nevýrazný materiál datovateľny do neolitu, doby bronzovej a stredoveku.

Patince /okr. Komárno/, Krízne briežky /45-43-15, 1 : 10 000, 317 : 249 mm/. Pri východnom okraji obce sme zistili roh pravouhlého pôdorysu, porušeného novovybúdaným priesakovým kanálom. Pokračovanie pôdorysu za ním nie je možné sledovať /hrádza, zástavba/. Zistiteľné dĺžky strán pôdorysu sú cca 45 m. Po začistení brehu kanála sme zistili, že ide o priekopu, širokú 380 cm a hlbokú maximálne 150 cm. Materiál umožňujúci zistiť jej chronologické postavenie sme nezískali. Na základe viacerých indícii možno azda uvažovať o pochodovom tábore z doby rímskej.

Iža - Komárno, časť Veľký Harčáš /okr. Komárno/, Dunajský hon /45-43-13, 1 : 10 000, 20 : 142, 27 : 175, 126 : 175 mm/: Za doposiaľ najvýznamnejší výsledok leteckej prospekcie možno považovať objav pochodových táborov z doby rímskej západne od skúmanej známej rímskej vojenskej pevnosti v Iži v polohe Leányvár. Rozpoznali sa štyri kompletne pôdorysy a časť ďalšieho. Okrem nich sa zistilo i viacero rozličných menších pôdorysov, ich interpretácia však zatiaľ nie je jednoznačná. Tábory sú obdĺžnikového, resp. mierne kosoštvorcového tvaru, s odchýlkami orientované dlhšími stranami v smere V-Z. Rozmery dlhších strán sa pohybujú od cca 135 do 340 m. Najväčší z nich je porušený stavbou nového priesakového kanála, v ktorého profile možno dobre sledovať hrotitú priekopu. Rozmermi i charakterom vcelku zodpovedá priekope v Patinciach v polohe Krízne briežky.

Na príklade zistených pochodových táborov možno dobre poukázať na potrebu systematického a opakovaného leteckého prieskumu jednotlivých vytypovaných oblastí. Hoci od roku 1982 bolo nad okolie Iže-Leányváru nalietavané už mnohokrát, z dôvodu nevhodných podmienok a najmä prekážajúcich porastov sa podarilo zistiť prezentované skutočnosti až teraz.

ERGEBNISSE DER LUFTBILDPROSPEKTION IN DER SÜDWESTSLOWAKEI. Fortgesetzt wurde mit der Luftbildprospektion besonders in den Flusstäler der Nitra, Gran, Žitava und Waag, auf der Trnava-Tafel, auf der Schüttinsel und im Donauraum. Verfolgt wurden rund 100 neue wie auch bereits bekannte Fundstellen, sowohl im Winter als

auch in der Sommerzeit. In mehreren Fällen äußerte sich recht vorteilhaft die außergewöhnlich trockene Vegetationszeit. Mehrere Kreisbefestigungen /Rondelle/ wurden in verschiedenen Gebieten festgestellt. In Horné Otrokovce /Bez. Trnava/ skizzierte sich eine Kreisanlage mit einem Doppelgraben, der äußere Durchmesser maß 80 bis 100 m. Durch Oberflächenbegehung wurde Material der Stufe Lengyel I gewonnen. Weitere Kreisanlagen mit einfachem Graben stellte man in Rybník nad Hronom /Bez. Levice/ fest - der Durchmesser ca. 120 m, als Lese funde gewann man Material der Lengyel-Kultur und aus der Bronzezeit; in Pavlová /Bez. Nové Zámky/ wurde ein mäßig ovales Rondell mit 100 bis 120 m Durchmesser erfaßt, durch Oberflächenbegehung gewann man ausgeprägtes Material der Hatvan-Kultur; in Komjaticce /Bez. Nové Zámky/ registrierte man ein Kreisgebilde von 50 bis 60 m Durchmesser, die Existenz eines größeren Kreises im Durchmesser von ca. 250 m ist bis jetzt nicht eindeutig, das Material aus Oberflächenfunden kann in das Neolithikum, die Bronzezeit und in das Mittelalter eingestuft werden. Auf das Vorhandensein eines Marschlagers aus römischer Kaiserzeit in Patince /Bez. Komárno/ könnte im Zusammenhang mit dem Teil eines rechteckigen, durch einen Spitzgraben gebildeten Grundrisses geschlossen werden. Das bedeutendste Ergebnis der Luftbildprospektion ist die Entdeckung von Marschlagnern westlich von der bekannten römischen Militärfestung in Iža-Leányvár /Bez. Komárno/. Es handelt sich um vier komplette Grundrisse und den Teil eines weiteren. Sie haben rechteckige bzw. mäßig rhombische Form, die längeren Seiten sind mit Abweichungen O-W orientiert, die Länge bewegt sich von 135 bis 340 m. Der größte von ihnen ist durch den Bau eines Sickerkanals gestört, in dessen Profil sehr gut ein Spitzgraben verfolgbar ist.

POKRAČOVANIE VÝSKUMU RÍMSKEHO KAŠTELA V IŽI

Klára Kuzmová - Ján Rajtár

Iža /okr. Komárno/, Leányvár /L-34-1-C-d, 1 : 25 000, 142-155 : 16-19 mm/, doba rímska /2.-4. stor./, rímskoprovinciálna kultúra, systematický záchranný výskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Mierna vyvýšenina na ľavom brehu Dunaja. Plocha s rozlohou cca 60 m², ktorá sa počas trinástej výskumnnej sezóny odkryla, nebola v plnom rozsahu doskúmaná. Výskum sa zameral na juhozápadnú časť lokality, kde sa zistili viaceré stavebné fázy.

Najstaršiu fazu predstavujú objekty drevozemného tábora, datovaného početnými nálezmi /najmä mincami a terrou sigillatou/ do obdobia markomanských vojen, presnejšie do 70-tych rokov 2. stor. V priestore medzi južnou bránou /porta decumana/ a juhozápadnou rohovou vežou neskoršieho kamenného kastela sa odkryli zvyšky štyroch dvojtraktových stavieb - kasárenských barákov - z nepálených tehál. Ich stavebná dispozícia zodpovedá zisteniam v juhovýchodnej časti lokality /radová zástavba vnútorného areálu s minimálnymi rozdielmi v stavebných detailoch/. Výnimku tvoria dosiaľ sa nevyskytujúce, príp. nezistené stavebnokonštrukčné prvky, ktoré sa odkryli v interiéri a exteriéri stavieb. Ide o prestavbu priečky v sektore 10-11/s a o spevnenie pravdepodobne okraja odvodňovacieho žlabu, situo-

vaného pozdĺž západného múru baráku v sektore 15/s, pravidelným radom lomových kameňov. Z drobných predmetov, ktoré dopĺňajú doteraz získaný bohatý súbor nálezov o ďalšie hodnotné exempláre, treba spomenúť päť bronzových mincí a striebornú mincu, bronzový nit, emailový závesok, zlomky bronzového šupinového a krúžkového panciera, železné hroty kopijí, značne skorodované železné váhy s dvoma dvojkónickými olovenými závažiami. Okrem početnej rímskoprovinciálnej keramiky, ktorú tvarovo zastupujú najmä hrnce a misy, sa našlo aj niekoľko zlomkov tuhovanej germánskej keramiky s lešteným povrchom a so žliabkou výzdobou. K náleزو-vému fondu patrí i množstvo osteologického materiálu.

V súvislosti so skúmaním zvyškov kamenného kastela sa pokračovalo vo vybera-
ní zásypu negatívu neskororímskej prístavby juhzápadnej rohovej veže polkruho-
vého pôdorysu. Skutočnosť, že jej zásyp obsahoval nálezy datované mincami a zlom-
kami skla do 4. stor., dovoľuje predpokladať, že prístavba zanikla ešte počas
doby rímskej. Zložitú stratigrafickú situáciu v priestore juhzápadného nárožia
kastela bude potrebné detailne preskúmať v nasledujúcej výskumnej sezóne.

FORTSETZUNG DER GRABUNG AUF DEM RÖMISCHEN KASTELL IN IŽA. Die Grabung in Iža /Bez. Komárno/ richtete sich auf den südwestlichen Teil der Fundstelle Leányvár, wo mehrere Bauphasen festgestellt wurden. Die älteste Phase stellen Objekte des Holz-Erde-Lagers dar, das durch zahlreiche Funde /besonders durch Münzen und Terra sigillata/ in die Markomannenkriege datiert ist, genauer in die 70er Jahre des 2. Jh. Abgedeckt wurden hier Reste von vier Zweittraktbauten - Kasernenbarakken - aus luftgetrockneten Ziegeln. Ihre Baudisposition entspricht bis auf zwei Details /Umbau einer Querwand und Pflasterung des Randes einer Wasserableitungs-rinne mit einer Reihe von Bruchsteinen/ den Feststellungen im Südostteil der Fundstelle. Aus geschlossenen Fundverbänden stammen Kleinfunde - fünf Bronze- und eine Silbermünze, ein Bronzeniet, ein Emailanhänger, Bruchstücke eines Ring- und Schuppenpanzers, Eisenwaagen mit zwei Bleigewichten. Außer provinzial-römi- scher Keramik fanden sich hier auch Bruchstücke von graphitierter germanischer Ke- ramik mit geglätteter Oberfläche und Furchenverzierung. Von Objekten des Stein- kastells untersuchte man das Negativ eines spätromischen Anbaues des südwestli- chen Eckturmes mit halbkreisförmigem Grundriß. Nach der Fundsituation zu schlie- ßen, wurde er noch in römischer Zeit wüst.

ĎALŠIA SEZÓNA VÝSKUMU STARÉHO MESTA V BANSKEJ ŠTIAVNICI

Jozef Labuda

Banská Štiavnica /okr. Žiar nad Hronom/, Staré mesto-Glanzenberg /M-34-121-D-d,
1 : 25 000, 322 : 157 mm/, 12.-16. stor., sídlisko, systematický výskum, ulože-
nie nálezov: BM SNM v Banskej Štiavnici.

Prebiehala 9. etapa výskumu na zaniknutej lokalite v lesnom prostredí. Vý-
skum sa sústredil nielen na ľažiskové miesta polohy 1 a plošiny nad povrchovými
dobívkami, ale i na terén v bezprostrednej blízkosti skalnej steny povrchových
dobívok /sonda 1-3/90/, na terase D /sonda 4-5/90/ a na polohe Kostolík /sonda
6/90/. Výskum nie je ukončený.

a/ Poloha 1

Práce sa sústredili na výskum areálu 2 južne od stavby III, kde sa zistil prudký kolmý pokles terénu /o 150 cm/. Táto skutočnosť súvisí zrejme s existenciou nádvoria medzi doteraz odkrytými stavbami /veža 1, stavba III, murivo G/, ktoré na východnej strane bolo uzavreté predpokladanou palácovou časťou hradu. Nálezový inventár z týchto miest neposkytol špecifické stratigrafické zistenia a rámcovo sa zaraďuje do 12.-16. stor.

b/ Plošina nad povrchovými dobívkami

Pokračoval výskum západne od objektu V, kde sa odkrylo vonkajšie lícované murivo stavby. Pri severozápadnom nároží objektu V sa zistila vrstva s nálezmi z 13.-15. stor. Ľažisko výskumných prác na tomto úseku bolo sústredené na zachytenie vstupného areálu v miestach prepojenia obvodového muriva D a objektu V. Tu možno oprávnenie predpokladať lokalizovanie brány, tzv. južnej, ktorá okrem ďalšieho vstupného areálu pri polohe Kostolík /tzv. hlavná brána/, predstavuje jedinú možnosť prístupu pre vozovú dopravu. Tomu nasvedčuje kumulácia opracovaných veľkých kusov architektonických článkov /ryolit, andezit/. Žiaľ, v pôdoryse nebolo možné túto dispozíciu brány zachytit, zistila sa len vrstva s destrukciou.

Západne od týchto miest /12 m/ sondy 4-5/90 prerezali hranu terasy D. V pôdstate ide o nadväznosť terasovite upraveného terénu z plošiny nad povrchovými dobívkami západným smerom, kde by murované opevnenie malo pokračovať. Uvedenými sondami sa však pokračovanie muriva D nezistilo. Okraj terasy D vznikol úpravou terénu.

c/ Poloha Glanzenberg

Južne od polohy plošina nad povrchovými dobívkami sa nachádza skalná stena povrchových dobívok. V stredoveku, ale i neskôr sa tu okrem rúd zlata a striebra ťažilo najmä olovo, ale v povrchových partiách i železo. V snahe o zachytenie stupňa ťažby sa pri hornom okraji vyexploatovanej žilnej steny vymerali tri sondy /1-3/90/. Výsledok bol negatívny.

d/ Poloha Kostolík

Poloha vzhľadom na konfiguráciu terénu predstavuje pôvodné a hlavné nádvorie hradu. V západnej časti nádvoria bola vymeraná sonda 6/90 /6x1,5 m/. Nálezy sa nezachytili. Následne vykonaný geofyzikálny prieskum polohy potvrdil lokalizáciu voľného nádvoria.

WEITERE GRABUNGSSAISON IM DER ALTSTADT VON BANSKÁ ŠTIAVNICA. Auf der abgegangenen Lokalität im waldigen Milieu von Banská Štiavnica /Bez. Žiar nad Hronom/ in der Lage Staré mesto - Glanzenberg, setzte die systematische Grabung mit der 9. Etappe fort. Abgedeckt wurde ein freier Hofplatz zwischen den bisher abgedeckten Bauten /Turm 1, Bau III, Umfassungsmauerwerk G/. Das Fundinventar ist in das 12.-16. Jh. einfügbar. Festgestellt wurde das Areal des Eingangstores neben dem Objekt V. Seine Lokalisierung wird anhand der Geländekonfiguration und der Kumulation von steinernen architektonischen Gliedern vorausgesetzt. Südlich von dieser Lage verlief die Untersuchung von obertägigen Abbaustellen, wo im Mittelalter Silber, Gold, Blei und Eisen gefördert wurde. Es wurde auch in der Lage Kostolík gegraben wo der eigentliche Burghof vorausgesetzt wird.

ZISŤOVACÍ VÝSKUM PRI BELUJI

Jozef Labuda

Beluj /okr. Žiar nad Hronom/, majer Široká lúka, polohy Banište I, II /M-34-122-D-d, 1 : 25 000, 335 : 195 mm/, zisťovací výskum, nížinné sídlisko, banské dobývky, doba bronzová, doba laténska?/, 17.-20. stor., uloženie nálezov: BM SNM v Banskej Štiavnicki.

V areáli majera Široká lúka pri obci Beluj sa robil výskum v polohach Banište I /lúka/ a Banište II /les/. Hustý lesný porast pod Sitnom je miestami prerušovaný väčšími i menšími lúkami /Ľahotská, Almášska, Bardínová a pod./, ktoré intenzívne skúmal A. Kmeť. Medzi ne patrí i Banište I. Sondy 1-3/90 boli situované na ľavobrežnú časť nemenovaného potoka, a to v blízkosti potočného profilu so sekundárne premeneným andezitovým tufom. V sondách sa zachytili fragmenty sídliskovej keramiky z mladšej doby bronzovej, hutnícka troska, časť ohniška, potrénne kamene, ktoré naznačujú existenciu chatových objektov.

Vo vzdialosti 200 m severne od Baništa I v lesnom poraste sú v polohe Banište II viditeľné zvyšky po banskej prospektorskej činnosti - pingy, haldy. V areáli dvoch ping-boli vymerané sondy 1-3/90; ich situovanie bolo podmienené snahou zistiť zvyšky pôvodne explootovanej vrstvy /drahé kovy, železo?/, resp. skúmať časť haldového materiálu. Archívne správy zo začiatku 20. stor. poskytujú údaje o ťažbe zlata, striebra, ale aj železa. V priestoroch polohy Banište I, Bardínová /300 m západne od polohy Banište II/ skúmal A. Kmeť sídlisko z doby laténskej.

FESTSTELLUNGSGRABUNG BEI BELUJ. In der Gemeinde Beluj /Bez. Žiar nad Hronom/ untersuchte man eine Niederungssiedlung und Grubenbaue aus der Bronze- und Latènezeit/?/ und aus dem 17.-20. Jh. Im Areal des Meierhofs Široká lúka verlief eine Feststellungsgrabung in den Lagen Banište I /Wiese/ und Banište II /Wald/. In den Schnitten in der Lage Banište I wurden Fragmente von Siedlungsgeramik aus der jüngeren Bronzezeit, Verhüttungsschlacke, der Teil einer Feuerstelle und Bachsteine erfaßt - ein Zeugnis der Existenz von Hüttenobjekten. In 200 m Entfernung nordwärts sind in der Lage Banište II im Waldbestand Reste von Grubenprospektortätigkeit zu sehen - Pinge, Halden. Schnitte auf der Fläche zweier Pingen ergaben Reste einer ursprünglich exploitierten Schicht /Edelmetall, Eisen?/, resp. wurde ein Teil des Haldenmaterials untersucht.

NÁLEZISKO Z DOBY RÍMSKEJ V HOLČÍKOVCIACH

Mária Lamiová-Schmidlová

Holčíkovce /okr. Vranov nad Topľou/, blízko rekreačného strediska Eva /38-12, 1 : 50 000, 240 : 430 mm/, zber, doba rímska, uloženie nálezov: VPS AÚ SAV v Košiciach.

Pri poklese hladiny vodnej nádrže Domaša na jej juhovýchodnom brehu sa podarilo na mieste inokedy prekrytom vodou zozbierať zlomky keramiky z mladšej až neeskorej doby rímskej.

Nálezisko patrí k prvým v tejto oblasti a nachádza sa naproti pohrebisku zistenému na pravej terase Tople v katastri Kvakoviec, ktoré je za normálneho stavu vody tiež prekryté.

FUNDSTELLE AUS RÖMISCHER ZEIT IN HOLČÍKOVCE. Bei der Senkung des Wasserspiegels im Wasserreservoir in Domaša in der Gemeinde Holčíkovce /Bez. Vranov nad Topľou/ gelang es, an seiner Südostseite Spuren einer von Wasser überdeckten Siedlung aus der jüngeren bis späten römischen Kaiserzeit festzustellen.

NOVÉ NÁLEZY Z TURNIANSKEHO PODHRADIA

Mária Lamiová-Schmiedlová

Turnianske Podhradie, časť Turňa nad Bodvou /okr. Košice-vidiek/, Veľká lúka /M-34-126-B-b, 1 : 25 000, 285-350 : 300-310 mm/, zber, doba halštatská, doba rímska, uloženie nálezov: VPS AÚ SAV v Košiciach.

Na známom nálezisku zozbieral Ing. I. Smatana výrazný súbor zlomkov keramiky z mladšej doby rímskej, s ktorým súčasný je pravdepodobne aj masívny kus železoviny. Našiel aj zlomok halštatskej misy a obsidiánový ústup. Potvrdilo sa doterajšie datovanie lokality.

NEUFUNDE AUS TURNIANSKE PODHRADIE. Lesefunde auf der bekannten Fundstelle Turnianske Podhradie, Teil Turňa nad Bodvou /Bez. Košice-Land/, ergaben eine Kollektion von Keramikscherben aus der römischen Kaiserzeit, eine hallstattzeitliche Scherbe und einen Obsidianabschlag. Die bisherige Datierung der Fundstelle wurde bestätigt.

ŠTVRTÁ ETAPA VÝSKUMU V OSTROVANOCHE

Mária Lamiová-Schmiedlová - Božena Tomášová

Ostrovany /okr. Prešov/, Nad Imunou /24-44-18, 1 : 10 000, 482-346 : 483-337 mm/, systematický výskum, sídlisko, ťažisko: doba bronzová, doba rímska, doba sťahovania národov, uloženie nálezov: VM v Prešove.

Mierne vyvýšená pravobrežná riečna terasa, nadmor. v. 300-319 m, preskúmaná plocha 1590 m², 157 objektov a 1 hrob.

Doba bronzová /HA-HB/, sídlisko - preskúmalo sa 84 objektov /kultúrne a zásobné jamy/. Odkrytý kostrový hrob, umiestnený na dne zásobnej jamy, datuje bronzová ihlica do stupňa HA₁. Ihlica má klincovitú hlavicu, na kŕčku rozšírenú do troch prstencovitých článkov. Hlavica je nasadená na telo, zdobené v hornej trechine rytými čiarkami. Z keramických tvarov sú najpočetnejšie zastúpené hrnce, zdo-

bené pretláčaným pásikom, resp. výčnelkami, misy so zatiahnutým ústím a šálky s uchom nadstaveným nad okraj, dná s omfalom. Výraznejšie sú iba zlomky amforovitých nádob, zdobené na vydutí zväzkom rýh a plytkých jamôk /obr. 25/. Okrem kostených šídiel, hladidla a praslenov je pozoruhodný nález kostenej súčiastky luku/?/.

Doba rímska /2.-3. stor./, sídlisko - preskúmalo sa 34 objektov. V juhozápadnej časti náleziska boli opäť odkryté objekty štvorcového, resp. obdĺžnikového pôdorysu. Mali vypálené steny, vo výplni boli kamene rôznej veľkosti. Určenie ich funkcie je problematické /Lamiová-Schmiedlová, M. - Tomášová, B., v tlači: Výskum polykulturného sídliska v Medzanoch, okr. Prešov. In: Nové Obz. 33. Prešov/. Preskúmalo sa šesť zahĺbených chát so šest- až osemkolovou konštrukciou a zásobné jamy. Popri keramike tvarovanej v ruke našli sa aj zlomky misiek vytocených na krúhu, zdobené kolkami. Z drobných nálezov sa získali predovšetkým prasleny, fragment dna terry sigillaty, sklanená perla, železné nože s trňom, železná ihlica.

Doba sťahovania národov, sídlisko - preskúmala sa časť zahĺbenej chaty, zásobné jamy a druhá časť rozsiahleho hliniska /prvá bola odkrytá v sezóne 1988; Lamiová-Schmiedlová, M. - Tomášová, B. 1990: Pokračovanie výskumu v Ostrovanoch. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1988. Nitra, s. 105-106/. Chata s keramikou prešovského typu obsahovala i zlomky zásobníč s okružím, zdobené na pleciach viacnásobnou vlnovkou. Z výplne jám pochádzajú aj vrchná časť rotačného žarnova, bronzová záušnica a zdobený kostený hrebeň s polkruhovým držadlom.

8.-9. stor., sídlisko - odkryla sa spodná časť úzkeho objektu obdĺžnikového pôdorysu, z ktorého pochádzajú fragmenty zdobených hrncov a zdobená hlinená perlička.

VIERTE GRABUNGSETAPPE IN OSTROVANY. Die polykulturelle Siedlung in der Gemeinde Ostrovany /Bez. Prešov/ erstreckt sich auf einer mäßig erhöhten FlussTerrasse. Aus der Bronzezeit /HA-HB/ wurden Vorrats- und Siedlungsgruben untersucht. Auf der Sohle einer Vorratsgrube wurde ein Skelettgrab abgedeckt, das durch den Fund einer Bronzenadel in die Stufe HA₁ datiert ist. Von Keramikformen sind zahlreiche Bruchstücke von Töpfen, Schüsseln, Tassen, Böden mit Omphalos vertreten. Die römische Kaiserzeit /2.-3. Jh./ repräsentieren abgedeckte eingetiefte Rechteckhütten, Objekte mit quadratischem Grundriß, in der Füllerde Steine mit problematischer Funktionsbestimmung, Vorratsgruben. Funde sind: Stempelkeramik, Bruchstücke von Terra sigillata, eine Glasperle und Eisennadel. Aus der Völkerwanderungszeit /4.-5. Jh./ wurde der Teil einer Hütte mit Keramik des Prešov-Typs, ein Knochenkamm, ein Bronzohrring abgedeckt. Das Objekt aus dem 8.-9. Jh. ist durch Funde von Topfscherben und eine Tonperle datiert. /Abb. 25./

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM NA MIEROVOM NÁMESTÍ 59 V LEVOČI

Gabriel Lukáč

Levoča /okr. Spišská Nová Ves/, suterén klasicistického domu č. 59 na Mierovom námestí /27-34-24, 1 : 10 000, 84-88 : 29B-304 mm/, neskôr stredovek a novovek, záchranný výskum.

Záchranný výskum, vyvolaný rekonštrukčnými stavebnými prácami, prebiehal súčasne s archívnym výskumom v Štátom oblastnom archíve v Levoči. Bol zameraný na preskúmanie ohrozených stredovekých a novovekých objektov porušených pri ukladaní kanalizačnej prípojky.

V sektore A /obr. 27/ po odstránení zásypov z 19. a 20. stor. boli zistené a preskúmané dva objekty tvoriace 2. suterén jedného zo starších domov na tejto parcele /obr. 28/, ktorý bol postavený najneskôr v 16. stor.

V sektore B /obr. 27/ bol vo východnom obvodovom múre odkrytý nepravidelný otvor s kamenným prekladom. Otvor vyúsťoval do objektu 3 /obr. 29/, v ktorom bolo zistené vnútorné lícovanie muriva neúplnej kružby, pravdepodobne staršej studne.

V sektore C /obr. 27/ v rozrušenej podlahe bola vyhĺbená zisťovacia sonda s cieľom napojiť sa na stredoveký kanál.

Zisťovacia sonda v sektore D, nadväzujúca na stavebné práce, bola negatívna /obr. 27/. Jej úlohou bolo overiť výsledky archívneho výskumu.

Výskum odkryl stredovekú architektúru, čím prispel k spresneniu stredovekej parcelácie. Architektúra bude pamiatkovo upravená. Pre absenciu hnuteľných nálezov sme pri datovaní boli odkázaní na archívny výskum a rozbor druhotne použitých architektonických článkov, ktoré dolnú hranicu používania objektov umožňujú datovať len rámcovo najneskôr do 16. stor. a hornú pomerne presne do prvej tretiny 19. stor.

RETTUNGSGRABUNG AUF DEM PLATZ MIEROVÉ NÁMESTIE NR. 59 IN LEVOČA. Durch eine Rettungsgrabung im Souterrain eines klassizistischen Hauses auf dem Platz Mierové námestie in Levoča wurden im Sektor A /Abb. 27/ Räume eines 2. Souterrains /Abb. 28/ von einem der ältesten, spätestens im 16. Jh. erbauten Häuser abgedeckt. Im Sektor B /Abb. 29/ wurde das Objekt 3 festgestellt, wahrscheinlich ein älterer Brunnen. Die Grabung erschloß Architektur aus dem 16. bis ersten Drittel des 19. Jh., die zur Präzisierung der mittelalterlichen Parzellierung beitrug und wird als Denkmal zugerichtet.

PRIESKUMY NA SPIŠI A V SEVERNOM ŠARIŠI

Gabriel Lukáč - Peter Roth

Regionálny prieskum zameraný na územie Spiša a Šariša, vykonávaný GVM v Starjej Ľubovni a SpM v Levoči, uloženie nálezov: OVM v Starjej Ľubovni, SpM v Levoči.

Okres Spišská Nová Ves

1. Iliašovce

Tri lípy /37-12-09, 1 : 10 000, 377 : 150 mm/, narušenie objektov v údolí pravého prítoku Iliašovského potoka asi 600 m na JJV od zvyškov kaplnky zaniknutého letohrádku Sans-souci, na ktoré nás upozornil M. Dolanský z Harichoviec.

Po začistení narušeného, asi 75 cm vysokého profilu sa výrazne črtalo päť farebne odlišných vrstiev. Získaná troska neumožňuje bližšie datovanie a charakterizovanie objektu.

2. Levoča

a/ Vajanského ul. pri minoritskom kláštore /27-34-24, 1 : 10 000, 62 : 315 mm/, odpadová jama.

Vo výkope na kanalizačnú prípojku bola asi do hľ. 1 m narušená vrstva obsahujúca kováčsku trosku, novoveké črepy a zvieracie kosti.

b/ Gottwaldov riadok na rohu pri Jilemnického ulici /27-34-24, 104 : 349 mm/, odpadová jama.

Vo výkope na plynárenskú prípojku bol porušený objekt, z ktorého sa podarilo zachytiť len okrajovú časť. Pri začisťovaní boli získané drobné úlomky patinovaného tabuľového skla, pravdepodobne z okenných kružieb.

Okres Stará Ľubovňa

1. Veľký Lipník

Virkolačka, južne od obce /27-14-23, 1 : 10 000, 202 : 306 mm/. Opäťovný prieskum hradiska /Roth P. 1991: Prieskum v okrese Stará Ľubovňa. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1989. Nitra, v tlači/.

Hlavnou úlohou bolo zameranie hradiska /obr. 26: 1/. Pri prieskume sa získalo iba niekoľko stredovekých črepov /obr. 26: 2/.

2. Haligovce

Jaskyňa Aksamitka, severne od obce /27-14-22, 1 : 10 000, 146 : 156 mm/. Jaskyňa skúmaná M. Badányim a S. Rothom, neskôr B. Polloom a R. M. Kovalčíkom /súhrn literatúry pozri: Roth. P.: Doterajšie výsledky archeologickej výskumu v okrese Stará Ľubovňa. In.: Historica Carpatica. Košice, v tlači/.

Prieskum mal za úlohu zistiť na základe terénnej situácie vzťah jaskyne k Červenému Kláštoru a hlavne k hradisku na Virkolačke vo Veľkom Lipníku.

Okres Bardejov

Strelnická Huta

Peciská, asi 600 m na SZ od severného okraja obce /27-24-19, 1 : 10 000, 242 : 58 mm/. Na lesnej ceste pri úprave skládky na drevo boli pracovníkmi Lesného závodu Bardejov na ploche asi 200 m^2 úplne zničené objekty zaniknutej sklárne zo 17.-19. stor. Pri obhliadke boli zistené štyri nepravidelne situované kruhové objekty s priemerom 1-1,5 m s čiernom výplňou, výrazne sa odlišujúcimi od podložia. Ich zachovaná hĺbka však nepresahovala 4 cm. Možno predpokladať, že väčšia časť bola zničená. Pri zbere v okolí objektov boli nájdené zliatky hnedo, zeleno, červeno a biele sfarbeného skla.

BEGEHUNGEN IN DER ZIPS UND IM NÖRDLICHEN ŠARIŠGEBIET. Bei der Geländebegehung im Gebiet der Zips und der nördlichen Šariš-Region wurden folgende Fundorte festgestellt: Iliašovce /Bez. Spišská Nová Ves/ - fünf gestörte Objekte mit Eisenschlacke, ohne Datierungsmöglichkeit. Levoča /Bez. Spišská Nová Ves/ - gestörte Schicht mit neuzeitlichen Scherben und Schmiedeschlacke, ein gestörtes Objekt, in dem sich Glasscherben befanden. Veľký Lipník /Bez. Stará Ľubovňa/ - mittelalterlicher Burgwall /Abb. 26/. Haligovce /Bez. Stará Ľubovňa/ - Erkundung einer Höhle, ohne Funde. Strelnická Huta /Bez. Bardejov/ - gestörte Objekte von Glashütten aus dem 17.-19. Jh.

NÁLEZ RÍMSKÝCH MINCÍ V BANSKEJ BYSTRICI

Marta Mácelová

Banská Bystrica, 300 m severozápadne od záhradkárskej osady pod Suchým vrchom /36-143, 1 : 25 000, 184 : 163 mm/, časť hromadného nálezu?, mladšia doba rímska /4. stor./, prieskum, uloženie nálezov: SM v Banskej Bystrici.

Stredoslovenské múzeum dostalo darom od žiakov ZŠ SSV na Moysesovom nám. dve bronzové rímske mince:

1. Rím, Constantinus I. /306/7-337/

A: Ovencená hlava panovníka vpr., CONSTAN TINVS AVG.

R: Vo venci pod sebou VOT /XXX?/ DN. CONSTANTINI MAX. AVG, medzi stuhami QT?/, 17,5 mm, 2,597 g, mincovňa neurčená. Evid. č. 19 316 /obr. 30: 1/.

2. Rím, Constantius Gallus /351-354/, SISCIA, follis.

A: Poprsie panovníka vpravo, na hlave diadém, vľavo iniciála "A" /DN CON-
STANTIUS/ IVN NOB C.

R: Vojak so zajatcom ležiacim na mŕtvom koni, na ľavej ploche LXXI FEL TEMP
/REPARATIO/, dole v exergu: + ESIS, 20,5 mm, 3,284 g. Evid. č. 19 206
/obr. 30: 2/.

Určila E. Kolníková - M. Bovan.

Pri prieskume lokality /obr. 31/ sa nenašiel sprievodný materiál ani ďalšie mince. Predpokladáme, že mince sú časťou hromadného nálezu, preto cieľom elektromagnetického prieskumu bude dohľadanie ďalších.

FUND RÖMISCHER MÜNZEN IN BANSKÁ BYSTRICA. Zufallsfund zweier römischer Bronze-
münzen in Banská Bystrica am Bergfuß Suchý vrch /Abb. 31/: 1. Rom, Constanti-
nus I. /306/7-337; Abb. 30: 1/; 2. Rom, Constantius Gallus /351-354; Abb. 30: 2/.
Die Münzen sind wahrscheinlich der Teil eines Depotfundes.

NÁLEZY Z HORNEJ LEHOTY

Marta Mácelová

Horná Lehota /okr. Banská Bystrica/, Hrádok /16-21-24, 1 : 10 000,
274 : 314 mm/, výšinné hradisko, predpúchovský horizont, stredná doba laténska,
prieskum, uloženie nálezov: SM v Banskej Bystrici.

Prieskumom na plošine Hrádku s nadm. v. 834 m n. m. sa získali početné ne-
výrazné črepy keramiky púchovskej kultúry. Pre chronologické zaradenie lokality
závažným nálezzom je výrazný fragment širokého pásičkovo ucha s dvojicou výčnel-
kov na vrchole. Výčnelky sú modelované do tvaru štvorcípej hviezdic /štylizova-
ná zvieracia hlava/. Výzdoba pozostáva z radov dvojitých vpichov v tvare obráte-
ného písmena V. Povrch črepu je tuhovaný, čierny /obr. 32/.

Uchá v tvare štylizovanej zvieracej hlavy v oblasti Horehronia nie sú známe.
Fragment z Hornej Lehoty je datovaný do predpúchovského horizontu /Pieta, K. 1982;
Die Púchov-Kultur. Nitra, s. 93-94/.

FUNDE AUS HORNÁ LEHOTA. Auf dem Gipfelplateau der Lage Hrádok in Horná Lehota /Bez. Banská Bystrica/ fand sich zwischen latènezeitlicher Keramik ein markantes Henkelfragment mit Doppelbuckeln am oberen Bug in Form eines stilisierten Tierkopfes /Abb. 32/; es wurde in den Vorpúchov-Horizont datiert.

TRETTIA SEZÓNA VÝSKUMU HRADISKA PRIEKOPA VO ZVOLENÉ

Marta Mácelová

Zvolen, časť Môťová /okr. Zvolen/, Priekopa /36-323, 1 : 25 000, 83 : 141 mm/, hradisko /KP č. Ss/1205/, systematický výskum, 9.-11. stor., uloženie nálezov: SM v Banskej Bystrici.

Výskum sa robil vo vnútornom areáli hradiska desiatimi sondami a na svahoch troma sondami. Pozdĺž južného valu sa zistila najstaršia fáza osídlenia z 9. stor. v scnde III/90 /obr. 33: 1/. Hustá zástavba bola vo východnej časti hrádku, kde sa preskúmali objekty 5-7 z 10. stor. /obr. 33: 3, 7-12/. V strede areálu bol čiastočne preskúmaný objekt 3 /obr. 33: 2/ a pokračovalo sa v odkrývke objektu 2/89. Obidva sú datované do 10. stor. Objekty, pravdepodobne zrubové povrchové, mali prešliapanú podlahu s nerovnakou híbkou.

V severozápadnej časti areálu pod deštrukciou valu bol čiastočne preskúmaný objekt 4 - pec nezistenej funkcie, ktorej dno bolo vyložené kameňmi. Východne od pece sa zistila deštrukcia objektu 4a neznámeho účelu, tvorená z riečnych okruhliakov a plochých andezitových platní, s výplňou keramiky /obr. 33: 4-6/ a železných predmetov z 10.-11. stor. Podlaha objektu bola premazávaná hlinou. Rozšíreniu sondy a zisteniu veľkosti a tvaru objektu bránili vysadené stromy a murovana zástavba na susednej parcele.

V sondách VII a VIII/90 vo východnom svahu hrádku bol odkrytý kamenný mór z nasucho kladených lomových kameňov a naň nadstavený mór z okruhliakov spájaných maltou, ktorý je pokračovaním opevnenia zisteného v severovýchodnom svahu v sezóne 1988.

Zo sond a objektov pochádza početný keramický materiál z 9.-11. stor., železný inventár /podkovy, klince, nože, strelky/ a dva bronzové prstene s otvorenými koncami, z toho jeden pásiakový s rytou výzdobou /obr. 33: 12/. Druhý prsteň je urobený z fragmentu bronzovej spony /obr. 33: 11/. Získaný sídliskový materiál odpovedá trom časovým horizontom fortifikácie, zisteným v predchádzajúcich výskumných sezónach.

ORITTE GRABUNGSSAISON AUF DEM BURGWALL PRIEKOPA IN ZVOLEN. Fortgesetzt wurde die Grabung im Innenareal des Burgwalls Priekopa in Zvolen, Teil Môťová. Die älteste Besiedlungsphase aus dem 9. Jh. wurde längs des Südwalles festgestellt. Im Ost- und Mittelteil der Burgenlage war dichte Besiedlung im 10. Jh. Im Nordwestteil wurden unter dem Wallversturz zwei Objekte aus dem 10.-11. Jh. erfaßt. Die Keramik und das Metallinventar /Abb. 33/ aus dem 9.-11. Jh. entsprechen den drei in den vorangehenden Saisons festgestellten Zeithorizonten der Fortifikation.

BRONZOVÉ NÁRAMKY ZO ZÁDIELSKÝCH DVORNÍK, ČASŤ ZÁDIEL

Elena Miroššayová

Zádielske Dvorníky, časť Zádiel /okr. Košice-vidiek/, Kosodomb /37-41-08, 1 : 10 000, 242-253 : 355-364 mm/, ojedinelý nález, neskorá doba bronzová, uloženie nálezov: VPS AÚ SAV v Košiciach.

Pri prieskume v roku 1990 v katastri časti Zádiel upozornil jej obyvateľ A. Szabó /č. domu 37/ autorku príspevku, že v jeseni 1985 našiel na povrchu oráčiny západne od obce dva bronzové náramky.

1. Tyčinkovitý náramok s výrazne preloženými koncami. Masívna tyčinka okrúhleho prierezu, ku koncom nepatrne zúžená, prechádza do štvorhrannej platničky. Jemne rytý ornament metópovite sa strieľajúcich priečnych rýh a línií v tvare X, ohrazený krokvicovitými ryhami, je umiestnaný symetricky na oboch koncoch náramku a zaberá približne tretinu z celkovej dĺžky. Prázdná plocha uprostred tela náramku je zdobená troma rovnobežnými líniami vpichov vzájomne spojených ryhou. Na pečatidlových koncoch náramku je štvorhranný motív s vpichom uprostred, vrubený šikmými ryhami. Náramok je nepoškodený /obr. 34: 1/; Ø 6,9 cm, Ø tyčinky 1-1,1 cm, dĺ. tyčinky 29,7 cm.

2. Tyčinkovitý náramok s výrazne preloženými koncami. Prierez tyčinky v tvaru D. Konce mierne zahrotené. Nezdobený, dobre zachovaný /obr. 34: 2/; Ø 5 cm, Ø tyčinky 2,5x6 mm, dĺ. tyčinky 24 cm.

Nálezové okolnosti a forma masívneho náramku s preloženými pečatidlovými koncami /obr. 34: 1/ nedovoľujú jeho jednoznačnú typologicko-chronologickú klasifikáciu. Na mieste, kde sa náramky našli, bolo sídlisko, datované fragmentmi keramiky z povrchového zberu do mladej až neskorej doby bronzovej /Miroššayová, E. 1985: Výskum a prieskum v Zádielskych Dvorníkoch. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1984. Nitra, s. 159/. S týmto časovým úsekom spája masívny náramok jemne rytá výzdoba, ktorá bola vtedy hojne rozšírená. Územne najbližšie paralely k použitej kombinácii výzdobných prvkov, metópovite usporiadaných, nachádzame na náramkoch z depoutu nájdeného v katastri Zádielu s najväčšou pravdepodobnosťou v polohe Elkijáro v tesnej blízkosti miesta nálezu náramkov spracúvaných v tomto príspevku. Depot je datovaný do stupňa BD mladej doby bronzovej /Bárta, J. - Veoliačik, L. 1977: Nálezy bronzových predmetov zo Zádielskych Dvorník-Zádielu. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1976. Nitra, s. 38, 304, obr. 5: 7-10/. Na rozdiel od náramkov z depoutu je metópovitý ornament na našom náramku situovaný na jeho koncoch, čo považujeme za signál pre mladšie datovanie. Do istej miery to podporuje aj výzdoba jeho strednej časti. K samotnej schéme ornamentu súčasne nepoznáme presné analógie, ale použitie vpichu v kombinácii s rytou čiarkou ho v princípe približuje výzdobe náramkov zo záveru neskorej doby bronzovej, keď sa oba prvky začínajú objavovať /Studeníková, E. - Paulík, J. 1983: Osada z doby bronzovej v Pobedime. Bratislava, s. 135, tab. XLI: 2/. Presnejšie chronologické zaradenie náramku sťahuje aj jeho forma, ktorá sa vymyká z typologického radu náramkov mladej a neskorej doby bronzovej. Výrazne preložené pečatidlové konce dávajú náramku zo Zádielu tvar, ktorý pripomína masívne nánožné kruhy rozšírené v dobe halštatskej v severnom lužickom prostredí v povodí Dunajca /Cabalska, M. 1982: Uwagi o problematyce osadnictwa kulturyłużyckiej z terenu Sądesczychy.

In: Południowa strefa kultury Łużyckiej i powiazania tej kultury z południem. Kraków - Przemyśl, s. 356, obr. 2: 3, 4/. Pre datovanie náramku do doby halštatskej nám jeho ojedinelá forma nedáva dostatok oporných bodov.

Druhý náramok zo Zádielu patrí k typu, ktorý nemá väčší chronologický význam. Jeho presnejšie datovanie je závislé od sprievodných nálezov /obr. 34: 2/.

Vzhľadom na nálezové okolnosti sa nedá povedať, či náramky tvorili pôvodne jeden celok. Výrazné preloženie koncov oboch náramkov je znakom, že by mohli byť súčasné.

Typologický rozbor náramkov zo Zádielu nepriniesol podklady pre ich jednoznačnú chronologickú klasifikáciu. Domnievame sa, že výrazné preloženie koncov na oboch náramkoch a spôsob výzdoby masívneho náramku /obr. 34: 1/ podporujú ich rámcové datovanie do neskorej doby bronzovej. Ich nález v uvedenej polohe možno dať potom do súvislosti so sídliskom, ktoré tu v tom čase existovalo. Neskôršie datovanie, ktoré by mohli signalizovať pečatidlové konce masívneho náramku, je zatiaľ problematické, hoci približne 600 m od miesta nálezu náramkov, pri vstupe do Zádielskej tiesňavy, je osídlenie z doby halštatskej doložené /Miroššayová, E., l. c., s. 159/.

BRONZEARMRINGE AUS ZÁDIELSKE DVORNÍKY, TEIL ZÁDIEL. Von der Fundstelle Zádielske Ovorníky, Teil Zádiel /Bez. Košice-Land/, gewann man als Oberflächenfunde einen massiven Stabarmring mit feiner Ritzverzierung /Abb. 34: 1/ und einen unverzierten Armmring /Abb. 34: 2/ mit markant übereinandergelegten Enden. Aus den Fundumständen ist es nicht ersichtlich, ob die Armmringe eine Einheit gebildet haben. Aufgrund der typologischen Analyse sind sie rahmenhaft in die Spätbronzezeit datiert und hängen mit der damaligen Besiedlung der Fundstelle zusammen.

NÁLEZ STREDOVEKÉHO OBJEKTU V HRHOVE

Elena Miroššayová

Hrhov /okr. Rožňava/, Bocskorkö barlang /M-34-126-B-a, 1 : 25 000, 218 : 230 mm/, prieskum, stredoveká stavba, 12.-13. stor., uloženie nálezov: VPS AÚ SAV v Košiciach.

Stavba bola vybudovaná na skalnom ostrohu, ktorý má v južnej stene jaskyňu zvanú Bocskorkö barlang. Strmý svah na severnej strane sa končí v hlbokej prieblíbni. Stopy po stavbe nie sú na súčasnom povrchu viditeľné. Jej dispozícia sa povrchou obhliadkou nedá určiť. Vzhľadom na malú plochu skalného ostrohu mohla tu stáť menšia stavba s funkciou strážnej veže. Nálezy so stopami sekundárneho prepálenia sa nachádzajú plynko pod povrchom. Zánik stavby spôsobil s najväčšou pravdepodobnosťou požiar. Na základe získaného materiálu ju datujeme do 12.-13. stor. Na lokalitu upozornil PhMr. G. Štibrányi z Moldavy nad Bodvou. Opis nálezov: fragmenty keramiky zdobené nechtovými vrypmi, rytými líniami /obr. 35: 1, 3/, červenou maľbou /obr. 35: 2/; železný klin - dĺ. 6,3 cm /obr. 35: 4/; zlomky tehál - hr. 4,5-5,3 cm /hlina zmiešaná so slamou a s plevami, na povrchu zvyšky malty/.

FUND EINES MITTELALTERLICHEN OBJEKTES IN HRHOV. Ein kleines, auf einem Felssporn erbautes Objekt konstatierte man in Hrhov /Bez. Rožňava/. Durch die Oberflächenbegehung kann seine Disposition nicht bestimmt werden. Mit großer Wahrscheinlichkeit hatte es die Funktion eines Wachturmes. Die gewonnenen Funde /Keramikfragmente mit Ritz- oder gemalter Verzierung, ein Eisenkeil, Ziegelbruchstücke aus Lehm mit Stroh- und Spreuzusatz/ datieren das Objekt in das 12.-13. Jh. /Abb. 35/.

ZISŤOVACÍ VÝSKUM SYSTÉMU OPEVNENIA NA KLAŠTORISKU V LETANOVCIACH

Elena Miroššayová

Letanovce /okr. Spišská Nová Ves/, Kláštorisko /M-34-113-B-b, 1 : 25 000, 250 : 280 mm/, zisťovací výskum, sídlisko, doba halštatská a 13. stor., uloženie materiálu: VPS AÚ SAV v Košiciach.

Sídlisko je situované na svahu, ktorý stúpa od kotlinovej plochy Kláštoriska k západnému okraju Čertovej sihote /nadmor. v. 838,3 m/. Opevnenie bolo vybudované z ľahšie dostupnej západnej /val I, II/ a východnej /val III/ strany. Na juhu a juhovýchode poskytovala prirodzenú ochranu hlboká roklina Kysel. Výskum bol zameraný na zistenie konštrukcie opevnenia.

Rez valom I - po odstránení deštrukcie kameňov, ktoré spevňovali korunu valu, sa v úrovni -100 cm prišlo na súvislú vrstvu kameňov zmiešaných s uhlíkmi a so sypkou popolovitou hlinou, ktorá naznačuje prítomnosť vnútornej konštrukcie. V prednej časti valu boli zachytené zuholnatené zvyšky dreveného trámu. Nevylučujeme možnosť viacerých stavebných fáz. Vo vale bolí sporadicky roztrúsené zlomky pravekej keramiky, ktoré sa zhodujú s nálezmi zo staršieho výskumu valu /Slivka, M. 1976: Výsledky archeologického výskumu na Kláštorisku v Letanovciach. In: Nové Obz. 18. Košice, s. 202/. Na ploche priliehajúcej k vnútornej stene valu sa v povrchovej vrstve objavovali fragmenty stredovekej keramiky, časovo korešpondujúce s nálezmi v blízkom kartuziánskom kláštore.

Rez valom II - pod zvyškami stredovekého múru, postaveného z kameňov spájaných maltou, sa odkryli zvyšky obojstranne lícovaného, nasucho kladeného múru. Pri začisťovaní vnútornej steny stredovekého múru sa našli fragmenty keramiky z 13. stor., vo vrstve pod nimi fragmenty žliatkovanej keramiky, ktorú predbežne datujeme do doby halštatskej.

Konštrukcia oboch skúmaných valov sa zreteľnejšie ukáže po odkrytí dlhšieho úseku.

FESTSTELLUNGSGRABUNG DES BEFESTIGUNGSSYSTEMS AUF KLÁŠTORISKO IN LETANOVCE. Die Grabung in Letanovce /Bez. Spišská Nová Ves/ richtete sich auf die Verfolgung der Befestigungskonstruktion. Der Wallschnitt I erschloß die mit Steinen verfestigte Wallkrone. Unter ihrer Destruktion war im Niveau -100 cm eine zusammenhängende Steinschicht, welche die Innenkonstruktion andeutet. Das Keramikmaterial war schwach ausgeprägt. Der Wallschnitt II erfaßte eine mittelalterliche Steinmauer mit Mörtelbindung. Keramikfunde datieren sie in das 13. Jh. Unter ihr waren Reste einer Trockenmauer, die aufgrund der Keramik vorläufig in die Hallstattzeit datiert wird.

PRIEŠKUMY V OKRESOCH POVAŽSKÁ BYSTRICA A ŽILINA

Jozef Moravčík

V roku 1990 získalo Považské múzeum v Žiline nové nálezy z viac ako dvadsiatich lokalít. Väčšinou však ide o nálezy z doteraz už známych polôh alebo o črepy nízkej vypovedacej hodnoty, ktoré iba registrujeme. Preto v predloženom prehľade uvádzame iba nové lokality alebo tie, z ktorých sa získali výraznejšie predmety.

Okres Považská Bystrica

1. Hatné

a/ Hrádek /M-34-97-B-c, 1 : 25 000, 5 : 250 mm/, sídliskové vrstvy s nálezmi keramiky púchovskej kultúry pod svahmi opevnenia porušeného kameňolomom. Lokalita je známa už dávnejšie /Petrovský-Síchman A. 1965: Severozápadné Slovensko v dobe laténskej a rímskej. In: Vlastiv. Zbor. Považia. 7. Žilina, s. 68-69/.

Nové nálezy získané zberom reprezentujú črepy z okraja grafitovej situly, misky, z tela zvislo hrebeňovaných nádob alebo zdobených zvislými ostrými ryhami, dve kamenné osličky. Datovanie: 1. stor. pred n. l.

b/ Kočaci zámek /M-34-97-B-d, 1 : 25 000, 327 : 172 mm/, opevnenie oválneho pôdorysu s málo výrazným valom je severne od obce na juhovýchodnom svahu kóty 642,6 m n. m., zvanej Bukovina. V strede opevnenia sa nachádza homoľovitá vyvýšenina, severovýchodne od nej priehlbinka v dĺ. 5 m, vyplnená mastnou čierrou zemiennou, ktorá prekrýva prepálené pieskovcové kamene a obsahuje črepy z novovekých nádob /16.-17. stor./. Hrádok môže byť aj starší a tieto nálezy sa sem mohli dostat dodatočne, keď už neplnil pôvodnú funkciu. Črepy sa sústreďovali na jednom mieste a podľa glazovaných okrajov, časti, ucha, tela a dna môžu pochádzať z dvoch-troch džbánov.

2. Považská Bystrica

Pri rím.-kat. a ev. kostole /M-34-97-0-b, 1 : 25 000, 140 : 210 mm/ preskúmal v tridsiatych rokoch V. Budinský-Krička popolnicové pohrebisko lužickej kultúry /Veliačik, L. 1983: Die Lausitzer Kultur in der Slowakei. Nitra, tab. XXIII: 3, 4/.

Niekoľko nádob z tohto pohrebiska sa nachádza v zbierkach Považského múzea, ktoré ich prevzalo v roku 1953 z bývalého Mestského múzea v Žiline. Teraz múzeum získalo hlinenú popolnicu /dvojuchú amforu/ čiernej farby, zdobenú na rozhraní hrdla a tela vodorovnými žliabkami a na vydutí zväzkami šíkmých žliabkov a štyrmi veľkými plytkými jamkami. Ono má na okraji prevŕtaný otvor. Nádoba bola pôvodne uložená na fare v Dolnej Maríkovej. Datovanie: neskorá doba bronzová, stupeň HB.

3. Považská Teplá

Oplzen /M-34-97-D-b, 1 : 25 000, 58 : 42 mm/; nachádza sa tu menšie opevnenie na kóte 450,5 m n. m. Stredom polohy ide ostrý hrebeň, pôdorys opevnenia je oválny, s kratšími výbežkami na sever a juh, čo je aj smer dlhšej osi opevnenia.

Dĺžka opevnenia je cca 100 m a šírka 50-70 m. Na východnej strane je skoro po celej dĺžke dobre viditeľný val, ale na západnej je iba časť valu pri južnom výbežku. Medzi stredovým hrebeňom a valmi sú malé terasy s púchovskou keramikou z 1. stor. pred n. l.

4. Stupné

Duhé /M-34-97-B-d, 1 : 25 000, 155 : 273 mm/, na pravej strane potoka Papradnianky medzi Jasenicou a Stupným. Plocha sídliska, kde sa vyskytujú keramické zlomky lužickej a púchovskej kultúry, sa dá odhadnúť na 2-3 ha.

Keramiku lužickej kultúry reprezentujú črepy z okrajov váz, z tela čiernej amfory, črepy s plastickým pásikom, pretláčaným prstami a s jazykovitým výčnelkom. Keramika púchovskej kultúry je doložená okrajom situly, oddeleným výrazným vodorovným žliabkom, črepom hrubostennej zásobnice a zlomkom nádoby vytočenej na kruhu. Datovanie: stupeň HB a 1. stor. pred n. l.

5. Udiča

Lipovica /M-34-97-D-b, 1 : 25 000, 220 : 5 mm/, severne od kóty 653,6 m n. m., zvanej Klapa, na miernom návrší. Našla sa tu keramika púchovskej kultúry: okraj menšej zásobnice, črepy grafitových nádob, zdobené zvislým hrebeňovaním, pórovité črepy z jemného materiálu a pod. Keramika datuje sídlisko do 1. stor. pred n. l. Zo starších zberov pochádza aj črep z grafitovej situly, zdobený radmi malých jamôk zoskupených v tvare polmesiaca.

Okres Žilina

Štiavnik

Vinohrad /25-423, 1 : 25 000, 107 : 73 mm/ severovýchodne od obce nad osadou Žilina na kóte 710 m n. m. Je to dlhý skalný hrebeň, orientovaný v smere SV-JZ, okolo ktorého je nízky kamenito-hlinitý val.

Dĺžka opevnenia je 290 m, šírka 17-45 m. Po celej ploche vidieť menšie plošinky s nálezmi riečnych kameňov, prepálenej mazanice, drobných uhlíkov a nevýrazných črepov /HB?, 1. stor. pred n. l. ?/. Výraznejšie datovacie predmety sa zatiaľ nenašli. Po malom opevnení v Hvozdniči /Kuliškov kopec/ je to už druhé opevnenie v tejto doline, ktorá ústi do povodia Váhu.

BEGEHUNGEN IN DEN BEZIRKEN POVAŽSKÁ BYSTRICA UND ŽILINA. Verfolgt wurden die Fundstellen: Hatné, Lage Hrádek - Siedlungsfunde der Púchov-Kultur - Keramik und Wetzsteine /1. Jh. v. u. Z./, Lage Kočací zámek - Keramik aus dem 16.-17. Jh., etwa auf einer älteren Befestigung. Považská Bystrica - Tonurne-Amphore aus einer älteren Abdeckung des Lausitzer Gräberfeldes /HB/. Považská Teplá - Befestigung der Púchov-Kultur, durch Keramik in das 1. Jh. v. u. Z. datiert. Stupné - größere Siedlung mit Funden von Lausitzer /HB/ und Púchov-Keramik /1. Jh. v. u. Z./. Štiavnik - Befestigung /290x17-45 m/ auf Kote 710 m ü. d. M. ohne nähere Datierung. Udiča - Siedlung der Púchov-Kultur mit aussagender Keramik aus dem 1. Jh. v. u. Z.

PRIESKUM OKOLIA ŽIARU NAD HRONOM

Peter Mosný

Regionálny prieskum okresu Žiar nad Hronom, prieskum terás Hrona a jeho prítokov, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

1. Žiar nad Hronom, časť Ladomer
a/ Cintorín, severozápadný okraj obce pri ústí potoka Ladomer /36-3, 1 : 10 000, 154 : 114 mm/. Zo zásypu hrobov pochádzajú sídliskové nálezy z doby veľkomoravskej.

b/ Zákrčmie, Lopata, dve návršia na severovýchodnom okraji obce, terasa na levom brehu rieky Hron /36-3, 1 : 10 000, 157 : 112 mm/. Získané sídliskové nálezy sú z doby bronzovej, poveľkomoravského obdobia a zo stredoveku.

2. Žiar nad Hronom, časť Lutila

Pod háj, juhovýchodný okraj obce, terasa s miernym sklonom k potoku Lutila /36-3, 1 : 10 000, 132 : 84 mm/. Získali sa sídliskové nálezy z doby veľkomoravskej.

BEGEHUNG DER UMGEBUNG VON ŽIAR NAD HRONOM. Festgestellt wurden drei Fundstellen im Bezirk Žiar nad Hronom: In der Gemeinde Lutila gewann man Siedlungsfunde aus großmährischer Zeit. In der Gemeinde Ladomer, Lage Friedhof, erfaßte man eine gestörte Kulturschicht aus großmährischer Zeit und in den Lagen Zákrčmie und Lopata enthielt eine durch Überpfügung gestörte Kulturschicht Metallgegenstände und Keramik aus der jüngeren Bronzezeit, aus nachgrößmährischer Zeit und aus dem Mittelalter.

VÝSKUM FORTIFIKÁCIE LENGYELSKÉJ KULTÚRY V RUŽINDOLE-BOROVEJ

Viera Nemejcová - Pavúková

Ružindol /okr. Trnava/, opevnenie /35-33-17, 1 : 10 000, 110 : 338 mm/, lengyelská kultúra, systematický výskum, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Pokračovalo rozširovanie plochy nad severozápadnou polovicou kruhovitého opevnenia, ktorého výskum sa začal zisťovacou sondou v roku 1989. Pretože objekt je v bezprostrednej blízkosti obce Borová, v čase začatia výskumu bol chotár tejto obce súčasťou aglomerácie poľnohospodárskych stredísk združených v JRD Trnava a chotárne označenia neboli známe, automaticky sme ho označili menom obce, na okraji ktorej sa nachádza. Medzitým sa robilo presné vymedzenie chotárov, v dôsledku čoho, žiaľ, až po prvom uvedení lokality do odbornej literatúry, korigujeme pôvodné označenie lokality. Nachádza sa v chotári obce Ružindol, pri tejto príležitosti však uvádzame označenie Ružindol-Borová, aby neprišlo k mylnému zdvojeniu tohto istého archeologickejho objektu.

Dvojitý kruhovitý objekt, zistený leteckou snímkou, bol sondou v roku 1989 prerezaný naprieč, čím sa mohli spresniť jeho rozmery /priemer v mieste rezu takmer v ideálnom strede objektu je 93 m/ a tiež predbežne nevysvetlená skutočnosť, že na rozdiel od leteckej snímky výskumom bola zachytená veľmi výrazne sa rysujúca len jedna kruhovitá priekopa.

V roku 1990 sa začala rozširovať skúmaná plocha na celej severozápadnej polovici objektu. Plánovaný rozsah odkrývky bol 140x60 m. Z tejto plochy /pre rôzne technické príčiny/ bola odkrytá približne polovica, zvyšok sa odkryje v zimných mesiacoch roku 1991. Ešte pred začatím sezóny 1990 urobil J. Tirpák na ploche geomagnetické merania, ktoré presne nadväzovali na skutočnosti zistené skú-

šobnou sondou a naopak, vzápäť boli podkladom pre následnú rozsiahlu odkrývku v lete 1990, ktorá ich presne potvrdila. Merania zachytili dve mohutné kliešťové brány-vchody do opevnenia, rámcovo orientované na východ a západ. Ďalšie dva vchody /z obligátnych štyroch na iných preskúmaných objektoch/ sú problematické, a ak existujú, mali by byť len jednoduché, bez kliešťovitého vytočenia. Problém ich existencie bude riešený výskumom v roku 1991.

Na ploche určenej na výskum sa nachádza východná brána do fortifikácie. Hoci ju tvoria len krídla von vytočenej jedinej priekopy, jej dĺžka je 25 m /pri mladšej fortifikácii vo Svodíne s podobne konštruovanými vchodmi je dĺžka vchodu cez kliešťovité zakončenie dvojitej priekopy 27,5 m.

Naprieč kruhovitou priekopou bolo urobených šesť rezov. Rez I, s výkopom ktorého sa začalo už v roku 1989, bol ukončený po dosiahnutí hrotu priekopy v hĺ. 450-470 cm. Ešte v roku 1989 bola v tomto reze v priekope v hĺbkach tesne nad a pod 200 cm nájdená lebka kostry I a úplný skelet individua II. V hĺ. 400 cm sa v tom istom reze našiel skelet III ďalšieho individua, sice mierne rozvlečený, ale inak temer úplný - chýbajúce časti sa zrejme nachádzajú mimo priestoru rezu.

Rez II na opačnej strane kruhu priekopy /začatý tiež ešte v roku 1989 v priestore zisťovacej sondy/ bol kopaný len do hĺ. 300 cm, a to s ohľadom na zimný zosuv pôdy a možnú deštrukciu rezu dažďami. V tejto hĺbke sa v ňom našla pozoruhodná koncentrácia drevných uhlíkov. Rezmi III-VI boli rozdelené obe krídla východnej brány. Rez III a IV, oddelené kontrolným blokom, predstavujú severnú časť tejto brány a boli otvorené do hĺ. 300 cm z tých istých technických dôvodov ako rez II. Rezy V-VI pokrývajú južnú časť východnej brány. Z nich bola začatá odkrývka rezu VI do hĺ. 200 cm. Odkrývka rezu V, prípadne ešte ďalších v severnej časti oblúka priekopy sa urobí až v roku 1991. Keďže výskum fortifikácie je pripravovaný ako jeden z výskumov na trase exkurzie XII. medzinárodného kongresu UISPP v Bratislave, všetky práce /ich rozpracovanie a ukončenie/ podriaďujeme dátumu kongresu.

Podľa profilu priekopy v ukončenom reze I nevykazuje jej výplň stopy viacerých dodatočných zásahov - čistení priekopy. Vo výplni vo všetkých rezoch sa nášlo veľmi málo nálezov; na lokalite stále prevládajú brúsené i štiepané kamenné nástroje, resp. žarnovy a kamenná surovina nad keramickými nálezmi. Zatiaľ najpozoruhodnejšimi nálezmi sú spondylové koráliky a dva medené náramky /či dve polovice jedného?/, oba z drôtu s kruhovým prierezom s jedným zahroteným koncom, z hĺbok 155 a 210 cm z rezu IV priekopy.

UNTERSUCHUNG EINER FORTIFIKATION DER LENGYEL-KULTUR IN RUŽINDOL-BOROVÁ. Fortgesetzt wurde in der Gemeinde Ružindol /Bez. Trnava/ mit der Erweiterung der Grabungsfläche oberhalb der Nordwesthälfte der Kreisbefestigung der Lengyel-Kultur, deren Untersuchung mit einem Feststellungsschnitt im J. 1989 eingeleitet wurde. Inzwischen machte man eine präzise Umgrenzung der Gemarkungsgrenzen, woraufhin das Objekt, obwarz es sich in unmittelbarer Nähe der Gemeinde Borová befindet, in das Katastergebiet der Gemeinde Ružindol gehört. Aus diesem Grunde korrigiert man die ursprüngliche Benennung der Fundstelle als Borová und führt man bei dieser Gelegenheit als Ružindol-Borová an, damit es nicht zu einer irrtümlichen Verdoppelung desselben archäologischen Objektes komme. Auf der abgedeckten Fläche befindet sich das weite Osttor in die Fortifikation. Die in Richtung nach außen zangenförmig gebogenen Grabenflügel bilden einen 25 m langen Eingang. Quer durch den Graben wurden bis jetzt ganz oder /aus techni-

schen Gründen/ teilweise fünf Schnitte gemacht. Der beendete Schnitt I zeigte, daß ein Spitzgraben von 450-470 cm T. vorliegt. In 400 cm T. des Grabens fand man ein weiteres, zwar verschlepptes, aber beinahe vollständiges menschliches Skelett. Nach den bis jetzt erschlossenen Profilen weist die Grabeneinfüllung keine Spuren nachträglicher Eingriffe - von Reinigung - auf. In sämtlichen Schnitten enthielt die Füllerde nur wenige Funde. Es überwiegen Steinwerkzeuge und Rohstoff über Keramikfunde. Die bisher bemerkenswertesten Funde aus der Grabeneinfüllung sind Spondylusperlen und zwei (?) Kupferarmringe, die in 155 und 210 cm T. des Schnittes IV zutage traten.

PORUŠENÝ SÍDLIŠTNÍ OBJEKT ŽELIEZOVSKÉ SKUPINY V BOHDANOVCÍCH NAD TRNAVOU

Petr Novák

Bohdanova nad Trnavou /okr. Trnava/, zahrada rodinného domu č. 168 /35-33-14, 1 : 10 000, 377 : 168 mm/, neolit - želiezovská skupina, porušená sídlisní jáma, záchranný výzkum, uložení nálezů: ZsM v Trnavě.

P. Stolárik porušil výkopem v zahradě rodinného domu č. 168 pravěký sídlisní objekt. Jen nepatrne poškozenou misku, část kopytovitého klínu a střepový materiál odevzdal M. Babirát do muzea. Nálezy se staly podnětem ke krátkodobém záchrannému výzkumu. Zjistila se při něm sídlisní jáma, zachovaná v délce 330 cm ve stěně výkopu. Pod 55 cm čeradzem se rýsovalo nepravidelné zahľoubení s kompaktní hnědou výplní, dosahující ve střední části hloubky až 85 cm. Koncentraci střepového materiálu u dna střední části objektu provázela vrstva popele a zlomky mazanice.

Odevzdáný materiál, uložený pod inv. č. 11 762-11 772/A, obsahuje již zmíněnou polokulovitou misku, zhodovenou z jemného hlinitého materiálu, s hladkým povrchem cihlové červeného až okrového zbarvení; v. 7,5 a Ø okraje 16,5 cm. Ze střepového materiálu je rekonstruovaný hrnek polokulovitého tvaru se dvěma výčnělkami pod okrajem, který je z hlinitého materiálu a má hladký povrch hnědého zbarvení; v. 9,5 cm, Ø okraje 12,5 cm. Dále je to část větší polokulovité nádoby se dvěma dvojitými pásy výzdoby pod okrajem a ornamentem ve tvaru hranatého "S" na těle, dvojité linie přetínají svislé a šikmé vrypy, jemný materiál má hladký okrový až šedý povrch; v. 21,5 cm a Ø okraje přibližně 30 cm. Dvojité ryté linie doplněné svislými vrypy se objevují i na dalším střepovém materiálu. Některé střepy zdobí pásky jamkové výzdoby a na dalších se objevují polokulovité nebo protlačené výčnělky. Z kamenných nástrojů se zachoval zlomek kopytovitého klínu z jemné šedé horniny; d. 11,5 cm, průřez 3,8x3,7 cm.

Soubor nálezů představuje výrazný celek středního stupně želiezovské skupiny. Jeden vtroušený střep s lengyelským zobákovitým uchem se do souboru dostal zřejmě z povrchové vrstvy.

Lokalita se nachází na sprašové terase nad levým břehem Trnavky a je vzdálená přibližně 50 m od bývalé cihelny, která v minulosti poskytla řadu cenných nálezů. Výzkum je důležitým upozorněním na zachovanou část sídlisť, kterému je v případě zemních prací potřebné věnovat náležitou pozornost.

GESTÖRTER SIEDLUNGSOBJEKT DER ŽELIEZOVCE-GRUPPE IN BOHDANOVCE NAD TRNAVOU. Im Intravillan der Gemeinde Bohdanovce nad Trnavou /Bez. Trnava/, ca. 50 m über der ehemaligen Ziegelei mit den bekannten neolithischen Funden, kam es zur Störung eines Siedlungsobjektes. Eine in der Länge von 330 cm im Profil des Schnittes erfaßte Grube enthielt Scherbenmaterial der mittleren Stufe der Želiezovce-Gruppe und den Teil eines Schuhleistenkeiles. Beachtenswert sind von den im Museum zu Trnava deponierten Funden eine halbkugelige Schüssel, ein Napf mit Buckeln unter dem Rand und der Teil eines größeren halbkugeligen Gefäßes.

SBĚREM OVĚŘENÉ SÍDLIŠTĚ VE VODERADECH

Petr Novák

Voderady /okr. Trnava/, Horné diely /45-11-09, 1 : 10 000, 358 : 365 mm/, neolit, doba bronzová, doba laténská, sídlisko, sběr, uložení nálezů: ZsM v Trnavě /č. 11 773-11 778/.

Několika následnými sběry se na jaře 1990 ověřovalo osídlení v povodí Gidry, na které již v minulosti upozorňovaly nálezy p. Kováče a Hanuse. Oválná vyvýšenina nad pravým břehem Gidry v těsném sousedství obce na sebe upozornila zvýšenou koncentrací nálezů a často se objevující popelovitou zemi. Ve sběrem získaném střepovém materiálu lze zatím identifikovat tři až čtyři základní skupiny. Zobákovitá ucha lengyelské kultury mají ve dvou případech pečlivě zabroušené hrany střepů, svědčící o sekundárním využívání jako hladítka. Některé střepy ukazují na tvary maďarovské keramiky, čemu by nasvědčoval i zlomek kamenného kultivitného mlatu. Přesněji definovat nálezy z mladší doby bronzové zatím nelze, avšak zlomky šálků a hrnců by mohly tvorit součást tvaru keramiky velatické kultury. Nejmladším zjištěným horizontem nálezů jsou střepy s příměsí grafitu v použitém materiálu, zřejmě laténského původu.

Výsledky získané rozbořem sběrového střepového materiálu je nutné brát s určitou nedůvěrou k výpovědní hodnotě, jsou však upozorněním ke zvýšení pozornosti při případných zemních pracích na lokalitě.

DURCH LESEFUNDE BEGLAUBIGTE SIEDLUNG IN VODERADY. Durch Oberflächenbegehung wurde auf einer Anhöhe in der Nähe der Gemeinde Voderady /Bez. Trnava/, über dem rechten Bachufer der Gidra, Besiedlung aus der jüngeren Steinzeit /Lengyel-Kultur/, der Bronzezeit /Maďarovce- und vielleicht auch Velatice-Kultur/ und aus der Latènezeit festgestellt.

NÁLEZ BRONZOVÝCH A ŽELEZNÝCH PREDMETOV V DVORNÍKOCH V ČASŤI POSÁDKA

Peter Novosedlík

Dvorníky, časť Posádka /okr. Trnava/, koryto Váhu /35-34-22, 1 : 10 000, 270 : 88 mm/, ojedinelý nález, doba bronzová, doba rímska, zber, uloženie: OM v Hlohovci.

Okresné múzeum Trnava so sídlom v Hlohovci získalo desať bronzových a železných predmetov, ktoré podľa údajov nálezu M. Göröga boli objavené v koryte Váhu v katastri obce Dvorníky, časť Posádka, pri nízkom stave vody. Našli sa rozptýlené na úseku dlhom cca 50 m v žltej ilovitej zemine a v štrkových nánosoch vo vzdialosti 2-5 m od ľavého brehu Váhu.

Do neskorej doby bronzovej /HB/ patrí bronzová ihlica s vázičkovitou hlavicou /obr. 37: 2/.

Do doby rímskej /2.-4. stor. n. l./ možno datovať broncové zubadlo s postrannými reťazmi /obr. 36/. S najväčšou pravdepodobnosťou do doby rímskej patria i železné hroty kopijí /obr. 37: 7, 8/.

Ostatné nálezy - broncový rybársky háčik /obr. 37: 1/, časť bronzovej ihlice /obr. 37: 3/, broncový prívesok v tvare vodného vtáka /obr. 37: 4/, broncový krúžok /obr. 37: 5/, broncový prsten /obr. 37: 6/ a železný pracovný nástroj - motyku? /obr. 37: 9/ - nemožno bližšie datovať.

FUND VON BRONZE- UND EISENGEGENSTÄNDEN IN DVORNÍKY, TEIL POSÁDKA. Das Museum in Hlohovec gewann zehn Bronze- und Eisengegenstände, die nach Angaben des Finders im Flußbett der Waag im Gemeindekataster von Dvorníky, Teil Posádka /Bez. Trnava/, gefunden wurden. Die bronzenen Vasenkopfnadel /Abb. 37: 2/ stammt aus der Spätbronzezeit /HB/, die Bronzetransfer /Abb. 36/ aus dem 2.-4. Jh. u. Z., eiserne Lanzenspitzen /Abb. 37: 7, 8/ wahrscheinlich aus der römischen Kaiserzeit. Die übrigen Funde /Abb. 37: 1, 3-6, 9/ sind nicht datierbar.

POKRAČOVANIE VÝSKUMU V GÁNOVCIACH

Mária Novotná - Bohuslav Novotný

Gánovce /okr. Poprad/, Za stodolami, pozemok ŠM /M-34-101-D-c, 1 : 25 000, 133 : 247 mm/, paleolit, neolit, doba bronzová, sídlisko, uloženie nálezov: PM v Poprade.

Pokračovanie výskumu z rokov 1987-1989. Novým prínosom je nález mladopaleolitickej čepela; nad porušenou vrstvou lineárnej, želiezovskej a bukovohorskej kultúry sa zachytilo bohaté osídlenie z doby bronzovej /ottomanská kultúra/, dobozéné zdobenou keramikou, kostenným hladidlom, miniatúrnou hlinenou sekerekou a zliatkom bronzoviny, poukazujúcim na miestne spracúvanie kovu. /Obr. 38/.

FORTSETZUNG DER GRABUNG IN GÁNOVCE. Die Grabung in Gánovce /Bez. Poprad/ begann schon im J. 1987. Einen neuen Beitrag bildet der Fund einer jungpaläolithischen Klinge, weiters fanden sich Belege der linearkeramischen, der Želiezovce- und Bükker Kultur. Verhältnismäßig fundreich war eine bronzezeitliche Schicht - der Ottomani-Kultur /Abb. 38/.

POĽOVNÍCKE JAMY PRI DOLNOM SMOKOVCI

Bohuslav Novotný

Dolný Smokovec /okr. Poprad/, Pod lesom /M-34-101-C-b, 1 : 25 000, 30 : 190 mm/, prieskum, uloženie nálezov: PM v Poprade.

Neďaleko základne archeologickej výskumu FFUK v tesnej blízkosti pravekého hradiska /eneolit, púchovská kultúra/, na jeho severnej strane na križovatke lesných /šasti pravekých/ ciest, bolo vidno kruhovú prepadlinu. Výskum ukázal, že išlo o poľovnícku jamu s priemerom asi 2 m, hlbokú 2,2 m /obr. 39: 1/. Na dne ležali tri veľké okruhliaky.

Ďalšie jamy /spolu päť/, pôvodne azda obdĺžnikového tvaru /obr. 39: 2-6/, dnes zväčša pozasypané a zarastené smrekmi, sú pri poľnej ceste vedúcej k výšine Burich a oddelujúcej les od poľnohospodársky obrábaných rolí. Jamy mali užančí lov či zabrániť diviakom v prístupe od ich ležovísk pri paralelne tečúcom potoku Štiavnik a v ničení úrody. Vznik jám nemožno presne datovať, dnes sú zarastené 70-80-ročnými stromami, sú však zrejme staršie, možno z 18. alebo zo začiatku 19. stor., pričom nie je vylúčený ani skorší pôvod.

JAGDGRUBEN BEI DOLNÝ SMOKOVEC. In nächster Nähe des urzeitlichen Burgwalls /Äneolithikum, Púchov-Kultur/ bei Dolný Smokovec /Bez. Poprad/ in der Lage Pod lesom untersuchte man auf einer Kreuzung von Wald- vielleicht auch urzeitlichen Wegen eine kreisförmige Grube von 2,2 m T. Auf ihrer Sohle waren Geröllsteine. Es handelt sich um eine Jagdgrube. Weitere fünf Jagdgruben liegen beim Weg zum urzeitlichen Burgwall in der Lage Burich. Die Datierung kann nicht präzis bestimmt werden, es wird jedoch angenommen, daß sie vom Anfang des 19. Jh. bzw. aus dem 18. Jh. stammen, wobei auch ein früherer Ursprung nicht auszuschließen ist. /Abb. 39./

NEOLITICKÉ SÍDLISKO V JANÍKOVCIACH

Ondrej Oždáni

Nitra, časť Janíkovce /okr. Nitra/, Veľké Janíkovce, Domovina, pozemok Štefana Víga, Dolná ulica 15 /45-21-08, 1 : 10 000, 464 : 208 mm/, neolit, kultúra s mladou lineárnom keramikou, ojedinelý nález, dar, uloženie nálezu: AÚ SAV v Nitre.

V záhrade rodinného domu Š. Víga /Dolná ulica 15/ sa pri hĺbení krehctu na zeleninu s rozmermi 180x120x110 cm vykopala menšia kolekcia črepov. Nachádzali sa v prvých vrstvach pôdy do hĺbky 40-45 cm a nevytvárali koncentrácie. Pri obhliadke miestu nálezu sa v jame nedali preskúmať sprašové profily, pretože krehc už bol zastrešený a vyplnený debnami so zeleninou. Podľa výpovede majiteľa pozemku steny jamy mali jednotné žlté zafarbenie. Praveké objekty, vyplnené tmavou zeminou, nespozoroval.

V súbore keramiky prevládajú tenkostenné črepy prevažne z polguľovitých nádob /obr. 40: 7, 9/. Ich hladený povrch hnedej, šedej až čiernej farby je zdobený dvojicami rytých horizontálnych, šikmých a oblúkovitých línii, jamkami v podobe notovej hlavičky /obr. 40: 1-3, 7-9/ a v jednom prípade aj nechťovými vryppami /obr. 40: 6/. Niekoľko hrubostenných črepov zdobia výčnelky /obr. 40: 5/.

Podľa tejto typickej ornamentiky črepy patria mladším stupňom kultúry s malou lineárnnou keramikou a pochádzajú z doteraz neevidovanej sídliskovej lokality.

NEOLITHISCHE SIEDLUNG IN JANÍKOVCE. Im Intravillan von Nitra, im Teil Janíkovce, Lage Veľké Janíkovce, gewann man bei Erdarbeiten eine Kollektion neolithischer Scherben, die ihrer Verzierung nach zur jüngeren linearkeramischen Kultur gehört. Sie stammt aus einer bisher nicht evidierten Siedlung. Siedlungsobjekte wurden bei den Erdarbeiten nicht angeschnitten. /Abb. 40./

SÍDLISKO KYJATICKEJ KULTÚRY V PANICKÝCH DRAVCIACH

Ondrej Oždáni

Panické Dravce /okr. Lučenec/, 125 m na JZ od okraja obce tesne vpravo od cesty v smere Veľká nad Ipľom - Panické Dravce /M-34-136-A-b, 1 : 25 000, 293 : 242 mm/, kyjatická kultúra, sídlisko, prieskum, uloženie nálezov: NM v Lučenci.

Zberom na poli situovanom na jednej z posledných terénnych vln, ktoré výrazne čniejú nad bývalým inundačným územím Ipľa, sa získala menšia kolekcia väčšinou hrubostenných, atypických črepov hnedej a čiernej farby, zvieracie kosti a hrudky mazanice. Celý súbor možno kultúrne určiť na základe štyroch typickejších črepov:

1. Fragment polooválneho výčnelka asi z hrncovitej alebo amforovitej nádoby. Povrch hladený, hnedý /obr. 41: 1/.

2. Okrajový črep z misy. Povrch hladený, čierny /obr. 41: 2/.

3. Črep z vydutia väčšej misy. Povrch hladený, zvonka červenohnedý, znútra čierny. Na vnútornnej strane črepu sa zachovala časť výzdoby: dva paralelné žliabky lemované radom malých jamiek /obr. 41: 3/.

4. Zlomok z okraja nádoby. Povrch hladený, okrovnej farby /obr. 41: 4/.

Opísané črepy možno kultúrne priradiť kyjatickej kultúre najmä podľa zlomku misy so žliabkovanou výzdobou na vnútornnej strane /obr. 41: 3/. Zatiaľ ide o prvé sídlisko kyjatickej kultúry zistené v katastri Panických Draviec. Lokalita nie je ohrozená a je vhodná aj na realizovanie výskumu.

SIEDLUNG DER KYJATICE-KULTUR IN PANICKÉ DRAVCE. Im Kataster von Panické Dravce /Bez. Lučenec/ gewann man auf einer etwa 125 m südwestlich von der Gemeinde situierten Geländewelle als Lesefunde Scherben, Tierknochen und Lehmverputz. Größtenteils handelt es sich um dickwandige, atypische Siedlungsgeramik, die aufgrund einiger aussagender Scherben, besonders einer Schüsselscherbe mit verzierter Innenseite, kulturell zur Kyjatice-Kultur gereiht werden kann. /Abb. 41./

POKRAČOVANIE VO VÝSKUME V MARIANKE

Jozef Paulík

Marianka /okr. Bratislava-vidiek/, Barania lúka, resp. Bazgovič /44-22-12, 1 : 10 000, 133 : 302 mm/, velatická kultúra, opevnené hradisko, systematický výskum, uloženie nálezov: AM SNM v Bratislave.

Z opevnenia v polohe Barania lúka sa zachovala plocha asi 8 ha; pôvodnú veľkosť odhadujeme na cca 10 až 12 ha. Prebiehajúci zisťovací výskum lokality priniesol počas predchádzajúcich štyroch výskumných sezón najmä poznatky o opevnení náleziska. Zistilo sa, že predná časť hradieb sa skladala z nasucho kladených lomových kameňov, ktoré boli v zadnej časti spojené s drevenou, najskôr roštovou konštrukciou. Poznatky, ktoré sa získali pri prelezaní valu sondou 1/90, potvrdili, že aj v oblasti južnej brány podlahlo hradisko požiaru. Nálezy črepov z valu umožnili datovať vznik opevnenia aj na tomto mieste do mladšieho stupňa velatickej kultúry. Týmto sa doplnili v podstate výsledky z predchádzajúcich výskumných sezón. Pravdepodobne celé opevnenie postavili súčasne a súčasne aj zakončili; stavebné fázy, okrem možnosti dvojitého opevnenia pri južnej bráne, sa nezachytili.

Na rozdiel od predchádzajúcich sezón sa intenzívnejšia pozornosť venovala preskúmaniu vnútorného areálu, pričom na dvoch menších, zatiaľ neúplne odkrytých plochách sa doložilo osídlenie súčasné s opevnením: zistili sa miestami prepálené plochy a početná keramika, výnimočne i väčšie kusy nádob. Medzi významnejšími nálezmi možno spomenúť o. i. železný nôž. Predpokladané pôdorysy zrubových stavieb sa predbežne nezachytili, ale viac než desať "zrnotierok", nájdených v troskách zaniknutých objektov, dokladá pomerne intenzívne osídlenie náleziska.

FORTSETZUNG DER GRABUNG IN MARIANKA. Bei der Untersuchung des Velaticer Höhenburgwalls in der Gemeinde Marianka /Bez. Bratislava-Land/ wurden die Arbeiten in zwei Abschnitten realisiert: ein Wallschnitt erfolgte in der Nähe des Westtores, und im Innenareal deckte man zwei größere Flächen ab. Es wurde festgestellt, daß die Befestigung aus einer steinernen Blendmauer bestand und den Kern bildete eine hölzerne Rostkonstruktion, die zur Zeit des Unterganges des Burgwalls verbrannte. Auf den abgedeckten Flächen wurden Belege von verhältnismäßig intensiver Besiedlung festgestellt./Scherbenmaterial, Fragmente und ganze Steinmühlen, ein Eisenmesser u. a./.

NÁLEZY ZO ZAČIATKU DOBY ŠTÁHOVANIA NÁRODOV V LIPTOVSKOM JÁNE

Karol Pieta

Liptovský Ján /okr. Liptovský Mikuláš/, Hrádok, 876 m n. m. /M-34-100-C-d, 1 : 25 000, 262 : 180 mm/, prieskum, púchovská kultúra, výšinné sídlisko, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Zber a následná sondáž sa robili na známom hradisku, porušenom novými amáterskymi výkopmi. Z povrchových vrstiev sa získala početná v ruke vyrobená keramika, hlavne časti zásobníc s okružím, zdobených vlnovkami, a okraje esovito profilovaných nádob zo začiatku doby sťahovania národov. Spolu s keramikou sa našli i železné predmety - kľúč v tvare T, veľký sekáč, hrot oštetu, časť kosáka a dva kusy železnej suroviny v tvare bochníka so stopami pokusu o delenie pomocou sekáča. Zistili sa i stopy po spracúvaní železa /troska/. Lokalita je ďalšou z osád výrobného charakteru zakladaných na rozhraní neskorej doby rímskej a doby sťahovania národov na starších výšinných hradiskách severného Slovenska /Vyšný Kubín, Liptovská Mara, Lazisko: Pieta, K. 1991: Beginnings of Migration Period in North Carpathians. Antiquity. 65. Cambridge, v tlači/. Podľa jediných nálezov patrí pôvodné opevnenie Hrádku do doby laténskej /púchovská kultúra/.

FUNDE AUS DER BEGINNENDEN VÖLKERWANDERUNGSZEIT IN LIPTOVSKÝ JÁN. Auf dem latènezeitlichen Burgwall Hrádok /876 m ü. d. M./, in der Gemeinde Liptovský Ján /Bez. Liptovský Mikuláš/, stellte man durch Schnitte intensive Besiedlung aus den Anfängen der Völkerwanderungszeit fest. Außer zahlreicher Keramik /S-förmig profilierte handgefertigte Töpfe mit Wellenlinien, verzierte Vorratsgefäße - Krausengefäße/ fanden sich Stücke von Eisenschlacke, zwei brotlaibförmige Stücke von Eisenrohstoff mit Spuren des Zerhackens, ein T-förmiger Schlüssel, ein Haumesser, eine Speerspitze, eine Sichel und weitere Gegenstände. Die Fundstelle gehört zu den in letzter Zeit festgestellten Höhensiedlungen von Produktionscharakter, die in der Nordslowakei an der Wende der römischen und der Völkerwanderungszeit gegründet wurden.

VÝSKUM A PAMIATKOVÁ ÚPRAVA V LIPTOVSKÉJ SIELNICI-LIPTOVSKÉJ MARE V ROKU 1990

Karol Pieta - Václav Hanuliak

Liptovská Sielnica /okr. Liptovský Mikuláš/, Liptovská Mara, sídlisko II - Rybníky, 617-625 m n. m. /M-34-99-D-b, 1 : 25 000, 48 : 270 mm/, systematický výskum, doba laténska; doba rímska, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

a/ Výskum osady pri východnom úpäti hradiska Havránok s osídlením od staršej doby laténskej po staršiu dobu rímsku. Na základe geofyzikálneho prieskumu a sondáži v rokoch 1988-1989 boli vybraté a odkryté dve plochy s celkovým rozsahom 400 m². Obvodovými rezmi sa zistila terasovitá zástavba s najmenej tromi sídliskovými horizontmi. Plošne sa skúmali vrstvy zo staršej a včasnej doby rímskej. Po prvý raz je na sídlisku doložené osídlenie stupňa Eggers B₂. Odkryli sa pozostatky kolových a zrubových stavieb, doklady spracúvania železa a parohoviny. Našli sa bronzové spony, železné nástroje, hrot oštetu, keramika. V rezoch sa zachytili zvyšky objektov z doby laténskej a našli: strieborná minca, železné nástroje a spony.

b/ Pokračovanie pamiatkovej úpravy a prípravy prezentácie hradiska Havránok, ktoré bolo pod názvom Bobrovník - hradisko Havránok vyhlásené vládou SR za národnú kultúrnu pamiatku. Vybudovaný bol chodník so vstupom do pôvodnej brány opevnenia a v teréne sa vyznačil priebeh hradby východnej terasy. Pri východnom úpäti

hradiska na sídlisku II bola zrekonštruovaná pôvodná studňa zo strednej doby laténskej s kamenným obložením a dreveným zrubom, prekrytým strieškou /obr. 42/. Ako ukážka sídliskovej zástavby bol postavený dvojpriestorový zrubový dom s oplotením zo starej doby laténskej /obr. 43, 45/ a kolová stavba - hrnčiarska dielňa z neskorej doby laténskej /obr. 44/. Robili sa rekonštrukcie podľa situácií odkrytých v osade VII v roku 1973. Práce na objektoch pokračujú.

GRABUNG UND DENKMALZURICHTUNG IN LIPTOVSKÁ SIELNICA-LIPTOVSKÁ MARA IM JAHRE 1990.
In Liptovská Sielnica /Bez. Liptovský Mikuláš/ untersuchte man auf der Fundstelle Liptovská Mara eine mehrschichtige Siedlung der Púchov-Kultur aus dem Frühlatène bis zur älteren römischen Kaiserzeit. Auf 400 m² Fläche befanden sich Siedlungs-horizonte /Siedlung II/ aus der älteren bis frühen römischen Zeit mit Resten von Block- und Pfostenbauten. Außer Funden von Bronzefibeln, Eisenwerkzeugen, einer Speerspitze und Keramik konnten auch Belege über Eisen- und Geweihverarbeitung festgestellt werden. Mit Probeschnitten in ältere Schichten erfaßte man auch Reste von latènezeitlichen Siedlungsobjekten. Gefunden wurden hier auch Eisenwerk-zeuge, Fibeln und eine keltische Silbermünze. Fortgesetzt wurde mit der Konser-vierung und Denkmalzurichtung der spätlatènezeitlichen Befestigung der Burgenlage Havránok, die im J. 1990 zum nationalen Kulturdenkmal erklärt wurde. Am Ostfuß des Burgwalls in der Siedlung II wurde aufgrund der durch Grabungen festgestell-ten Grundrisse ein zweiräumiges frühlatènezeitliches Blockhaus mit Umzäunung /Abb. 43, 45/ und eine spätlatènezeitliche Töpferwerkstatt mit Ofen /Abb. 44/ errichtet. An der ursprünglichen Stelle des Fundes wurde zum Teil ein aus Feld-steinen gefügter Brunnen mit oberer Holzverschalung aus der mittleren Latènezeit rekonstruiert /Abb. 42/.

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM KOSTOLA SV. KOZMU A DAMIÁNA V DÚBRAVKE

Karel Prášek

Bratislava, časť Dúbravka, kostol sv. Kozmu a Damiána /44-22-21, 1 : 10 000, 300 : 222 mm/, 279,83 m n. m., záchranný výskum, zvyšky stredovekej kamennej architektúry v interiéri kostola.

V súvislosti s obnovou rím.-kat. kostola pri stavebno-zemných úpravách vo východnej časti interiéru boli zistené zvyšky sakrálnej kamennej stavby a 11 kostrových hrobov. Bol odkrytý severný mór a severozápadné nárožie staršieho kostola s dvoma stavebnými fázami, na mieste ktorého vybudovali roku 1723 barokový kostol. Absencia nálezov a písomných prameňov dosiaľ nedovoľuje bližšie datovanie staršej stavby. Vyriešenie otázky datovania očakávame od výskumu východného uzáveru star-šieho kostola v exteriéri v roku 1991. Kostrové hroby podľa skromného inventára sú novoveké.

RETTUNGSGRABUNG DER KOSMAS- UND DAMIANUS-KIRCHE IN DÚBRAVKA. Bei der Erneuerung der röm.-kath. Barockkirche der Heiligen Kosmas und Damianus /1723/ in Bratislava, Teil Dúbravka, wurden im Interieur Reste eines älteren Sakralbaues und 11 Körper-

gräber aus der Neuzeit festgestellt. Die Frage der Datierung der älteren Kirche bleibt einstweilen offen, deswegen wird die Grabung fortgesetzt werden.

VÝSKUM A PRIESKUM V STAREJ ĽUBOVNÍ

Peter Roth

1. Stará Ľubovňa

a/ Hrad Ľubovňa /27-41-06, 1 : 10 000, 273 : 142 mm/, stredovek-novovek, výskum, uloženie nálezov: OVM v Starej Ľubovni.

Predstihový výskum, nadvážujúci na rekonštrukciu hradu, pokračoval prieskumom najstaršieho jadra hradu. Práce sa sústredili na priestor za južným operákom. Sondou sme overili architektonické vzťahy medzi operákom, hradbami a hlavnou vežou. Vzhľadom na to, že KÚŠPSOP neposkytol finančné prostriedky na rekonštrukciu ani na výskum hradu, boli výskumné práce na hornom hrade prerušené. Sondami na treťom nádvorí sme zachytili priebeh doposiaľ necharakterizovanej architektúry. Z výskumu pochádzajú stredoveké až novoveké črepy, glazované kachlice a železne predmety.

b/ Nemecký vrch /27-41-06, 1 : 10 000, 140 : 118 mm/, neolit-eneolit, prieskum, uloženie nálezov: OVM v Starej Ľubovni.

Opäťovný prieskum polohy zachytenej v roku 1989 /Roth, P. 1991: Prieskum v okrese Stará Ľubovňa. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1989. Nitra, v tlači/. Prieskumom sme získali iba sporný rádiolariitový ústup.

2. Stará Ľubovňa, časť Podsadek

Hajtovky /27-41-06, 1 : 10 000, 102 : 225 mm/, paleolit, prieskum, uloženie nálezov: OVM v Starej Ľubovni.

Prieskumom dávnejšie predpokladanej polohy sme získali niekoľko rádiolariitových, rohovcových a limnokvarcitových ústepov /obr. 46/.

GRABUNG UND BEGEHUNG IN STARÁ ĽUBOVŇA. 1. Gemeinde Stará Ľubovňa: Auf der Burg Ľubovňa wurde im Rahmen einer Vorsprunggrabung der älteste Burgkern untersucht, besonders die Beziehung zwischen den Stützpfeilern, den Basteien und dem Hauptturm. Aus der Grabung stammen mittelalterliche bis neuzeitliche Scherben, Kacheln und andere Gegenstände. In der Lage Nemecký vrch wurde eine Beglaubigungserkundung auf der neolithischen-äneolithischen Siedlung durchgeführt. 2. Stará Ľubovňa, Teil Podsadek: Durch Oberflächenbegehung erfaßte man eine paläolithische Siedlung. /Abb. 46./

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM V TOPOĽČIANKACH

Matej Ruttkay

Topoľčianky /okr. Nitra/, kaštieľ /M-34-121-D-b, 1 : 25 000, 253 : 347 mm/, záchranný výskum, včasný a vrcholný stredovek, novovek, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Stred obce, mierna ostrohová vyvýšenina na ľavej strane potoka Leveš, najjužnejší výbežok Tribečských vrchov, nádvorie kaštieľa - národnej kultúrnej pamiatky. Výskum sa robil plošnou metódou kombinovanou so systémom rezov.

6.-7. stor. Zachytila sa kultúrna vrstva a tri objekty /jamy/, zväčša porušené mladšími stavebnými zásahmi. Nálezy: hrubozrnná keramika pražského typu, bez výzdoby /len presekávaný okraj/.

9.-10. stor. Preskúmali sa dve jamy. Nálezy: keramika, zvieracie kosti, paleobotanické zvyšky.

12.-začiatok 13. stor. V tomto období je poloha po prvýkrát hustejšie osídlená. Už z tejto fázy je zachytená v severnej časti lokality priekopa s ostroklesajúcimi stenami. Spomedzi objektov je jedna zásobná jama, jeden príbytok - zemnica s vysunutým vstupom so schodíkmi a zvyšok sú plytké jamy. Nálezy: keramika, zvieracie kosti, železné nože, paleobotanické zvyšky.

Druhá polovica 13. stor. - prvá polovica 16. stor. Preskúmali sa základy, časti nadzákladového muriva a pivničné priestory kamenného hradu. Z druhej polovice 13. stor. a zo začiatku 14. stor. je kamenná stavba vežovitého typu /rozmerы stien - 10,4 m, 10,7 m, 9,4 m, 8,8 m/, stojaca v južnej časti plochy vymedzenej vodnou priekopou a na vnútornej strane palisádou. Nálezy: keramika, zvieracie kosti.

V priebehu 14. stor. sa postupne zastavuje voľné priestranstvo medzi vežou a priekopou. Novovzniknutý objekt rešpektuje geomorfologické danosti terénu /výkopy priekop/, a preto je mierne nepravidelný /max. rozmery 19,5x22,5 m/. Spolu s vežou malo prízemie sedem, resp. osem priestorov. Preskúmala sa aj čiastočne zahĺbená pivnica s rampovitým vstupom z južnej strany. V 15. stor. patrila k hradu studňa medzi severným múrom a priekopou /kamenná konštrukcia, vnútorný priemer 120 cm/. Na začiatku 16. stor. bola k východnému múru pristavená veža, v pôdoryse mierne lichobežníková /4,2x3,3 m/. Datovanie architektonických časťí je možné na základe superpozícií, nálezov zo stavebných jám, resp. základových rýh a z materiálu získaného zo zásypových vrstiev. Nálezy: keramika /hrnce, misy, džbány, fláše, pokrývky, kachlice/, železné predmety /kovania a závesy okien a dverí, hroty šípov z kuší, strelné gule, množstvo klincov, nože s kosteným obložením rukoväti/, bronzové zlatnícke váhy, veľké ozdobné hrkálky, medené náprstky, mince, zlomky sklenených okenných terčov. Hrad je v priebehu druhej tretiny 16. stor. zničený a len jeho juhovýchodná časť funguje ešte v 17. stor. V tomto období bola do zásypových vrstiev zaniknutého stredovekého hradu vykopaná studňa /kamenná konštrukcia/ a vymurovaná odpadová jama /v nej sa našlo množstvo nálezov - keramika, bronzové nádoby, zlomky sklenených pohárov a okenných terčov, veľa železných predmetov, veľký počet paleobotanických zvyškov/.

RETTUNGSGRABUNG IN TOPOĽČIANKY. Die Grabung in Topoľčianky /Bez. Nitra/ erfolgte auf dem Kastellhof des nationalen Kulturdenkmals. Durch eine Kombination von Flächengrabungen mit einem System von Schnitten stieß man auf Besiedlung aus dem Früh- und Hochmittelalter und der Neuzeit. Aus dem 6.-7. Jh. stammt eine Kulturschicht und drei Gruben, die durch Keramik des sog. Prager Typus charakterisiert sind. Zwei Gruben sind in das 9.-10. Jh. einfügbar /Keramik/. Die Lage war zum erstenmal im 12. und beginnenden 13. Jh. dichter besiedelt. Schon aus dieser Phase erfaßte man einen steilwandigen Graben. Untersucht wurde eine Vorratsgrube, ein Wohnhaus - eine viereckige Grubenhütte mit vorgeschobenem Treppeneingang -

und flache Gruben. Die Füllerde der Objekte ergab Keramik, Tierknochen, Eisenmesser und paläobotanische Reste. Untersucht wurden die Fundamente, der Teil der Obermauern und Kellerräume der Steinburg aus der zweiten Hälfte des 13. bis zweiten Drittel des 16. Jh. Aus der zweiten Hälfte des 13. und Anfang des 14. Jh. stammt ein turmartiger Steinbau /L. der Wände - 10,4 m, 10,7 m, 9,4 m, 8,8 m/, der im Südteil der Fläche zwischen einem Wassergraben und der Innenseite der Palisade stand. Funde: Keramik, Tierknochen. Im Verlauf des 14. Jh. wurde allmählich der freie Raum zwischen Turm und Graben bebaut. Das neu entstandene Objekt - die Burg hat leicht unregelmäßigen Grundriß, der bis zu den Rändern älterer Gräben reicht /max. Ausmaße - 19,5x22,5 m/. Zusammen mit dem Turm hatte das Erdgeschoss sieben bzw. acht Räume. Im 15. Jh. gehörte zur Burg ein Brunnen /Steinkonstruktion/. Anfang des 16. Jh. wurde zur Ostmauer ein im Grundriß leicht trapezförmiger Turm hinzugebaut /4,2x3,3 m/. Die Burg wurde im Verlauf des zweiten Drittels des 16. Jh. vernichtet und im 17. Jh. war nur noch ihr südöstlicher Teil intakt.

POKRAČOVANIE PRIESKUMU HORNÉHO POŽITAVIA

Matej Ruttkay - Jaroslava Ruttkayová

Systematický regionálny prieskum horného Požitavia /okr. Nitra/, uloženie nálezov: ONM v Nitre.

Postupne a podrobne sa prešlo územie po oboch stranach potoka Bocegaj /aj jeho prítokov/ a pravobrežná strana stredného toku potoka Drevenica. V prieskume sa bude pokračovať v ďalších rokoch. Poradové čísla zodpovedajú číslovaniu lokálit na obr. 47, 48.

Kolíňany

1. Majer Baratsko, severne od SST, na západ od cesty vedúcej cez Baratsko, na miernej plošine naľavo od potoka Bocegaj /M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 33 : 308 mm/. Nálezy: 13.-14. stor. - veľký počet malých črepov, výnimcoľne biela keramika /obr. 48: 2/.

2.. Východný okraj chotára naľavo od potoka Bocegaj, 50-250 m od neho, na miernej vyvýšenine a ostrohu /M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 11-21 : 312-315 mm/. Nálezy: lužická kultúra - hnedé a šedé črepy, výnimcoľne potuhované /obr. 47: 16, 17/.

3. 2,5 km juhovýchodne od obce, naľavo od potoka Bocegaj, na svahu 200-300 m od neho /M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 45 : 295 mm/. Nálezy: 13. stor. - keramika z jemne plaveného materiálu /obr. 47: 3, 10/.

4. Približne 2 km východne od obce, naľavo od potoka Bocegaj, 100-300 m severne od vodnej nádrže /M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 87-90 : 260-265 mm/. Nálezy: neolit, kultúra s lineárnnou keramikou - tenkostenná keramika /obr. 48: 3/, limno-kvarcitové ústupy; eneolit, lengyelská kultúra - drsná keramika a kremencová industria /obr. 48: 7/.

Beladice, časť Pustý Chotár

5. Západný okraj chotára, ľavobrežný svah potoka Bocegaj severne od majera Baratsko, východne od cesty Baratsko-majer Baratsko /M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 25 : 310 mm/. Nálezy: 9.-12. stor. - črepy /obr. 47: 5/; 14.-15. stor. - keramika /obr. 47: 11/.

6. Západne od dvora Béľ na miernom svahu /M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 3 : 296 mm/. Nálezy: pravek, eneolit? - hrubozrnné atypické črepy a limnokvarcitový úštep.

7. Západný okraj chotára napravo od potoka, 800-1300 m východne od Baratska, mierny svah /M-34-121-D-c, 1 : 25 000, 360-370 : 322-330 mm/. Nálezy: pravek - atypické črepy a štiepaná limnokvarcitová industria; doba laténska - zlomky črepov /aj tuhové/; mladšia doba rímska - keramika vyrobená na kruhu; 12.-13. stor. - črepy nádob vyrobených z jemnozrnného materiálu /výzdoba radielkom/.

8. 1 km juhozápadne od obce, na ľavobrežnom svahu potoka Bocegaj, 100-150 m od neho /M-34-121-D-c, 1 : 25 000, 306 : 355 mm/. Nálezy: pravek - atypické črepy a limnokvarcitový úštep.

9. Sval v intraviláne 500-750 m napravo od potoka Drevenica medzi zástavbou rodinných domov a parkom pri kaštieli /M-34-121-D-c, 1 : 25 000, 279 : 318 mm/. Nálezy: pravek - bližšie nezazaditeľné črepy; 9. stor. - pomerne hrubá keramika tehlovočervenej farby /obr. 47: 8/; 13.-14. stor. - jemnozrnná, prevažne šedá keramika /obr. 47: 9/.

10. Východne od obce na pravobrežnom miernom svahu potoka Drevenica, 100-300 m od neho a 100-400 m východne od cesty Beladice-Hosťová /M-34-121-D-c, 1 : 25 000, 256 : 329 mm/. Nálezy: eneolit, lengyelská kultúra - hrubozrnná keramika tehlovočervenej a šedočiernej farby, kremencový štiepaný nástroj /obr. 47: 14/; mladšia doba rímska - šedá a čierna keramika vyrobená na kruhu a hnedo-šedá vyrobená v ruke; 9.-10. stor. - črepy z jemnozrnného materiálu, zdobené hrebeňovitým nástrojom /obr. 47: 2/.

Beladice, časť Chrášťany

11. Veľké Chrášťany, 700 m západne od obce na pravobrežnej terase potoka Drevenica, na miernej plošine 100-150 m od neho /M-34-121-D-c, 1 : 25 000, 240 : 364 mm/. Nálezy: pravek - atypické črepy; stredovek - atypické črepy.

12. Veľké Chrášťany, 250 m západne od obce na miernom svahu /M-34-121-D-c, 1 : 25 000, 233 : 365 mm/. Nálezy: pravek - nevýrazné črepy; 9.-10. stor. - čierne a hnedé črepy s prímesou piesku v materiáli, niektoré zdobené hrebeňovitým nástrojom /obr. 47: 4/.

13. Veľké Chrášťany, 250-500 m južne od obce, 50-250 m napravo od potoka Drevenica, na miernom svahu /M-34-121-B-a, 1 : 25 000, 223-228 : 5-15 mm/. Nálezy: 9.-10. stor. - hnedá a šedá keramika /obr. 47: 1, 6, 7, 12/; 12.-13. stor. - šedočierna keramika a zlomky bielej keramiky /obr. 47: 13, 15/.

14. Veľké Chrášťany, nízka plošina na sútoku potokov Bocegaj a Drevenica napravo od Drevenice, na ľavo od Bocegaja /M-34-133-B-a, 1 : 25 000, 224 : 20-25 mm/. Nálezy: pravek - bližšie neurčené črepy a kremencová úštepy; mladšia doba rímska - jemná keramika /misa s dovnútra vtiahnutým okrajom/ a hrubšia keramika; 9. stor. - keramika s prímesou piesku; 11.-12. stor. - črepy nádob vyrobených z jemne plateného materiálu.

15. Veľké Chrášťany, približne 1500 m južne od obce, južná časť ostrohu nad stykom potoka Bocegaj a Drevenica /M-34-133-B-a, 1 : 25 000, 233 : 24 mm/. Nálezy: eneolit, lengyelská kultúra - hrubozrnné črepy a kremencový úštep; mladšia doba rímska - črep z nádoby vytočenej na kruhu; 9.-10. stor. - črepy.

16. Veľké Chrášťany, približne 1 km juhovýchodne od obce, napravo od potoka Bocegaj, 250-350 m od neho na miernej plošine v šikmom svahu /M-34-133-B-a, 1 : 25 000, 252 : 33 mm/. Nálezy: eneolit, lengyelská kultúra - hrubozrnné črepy tehlovočervenej a šedej farby a masívne kremencové úštepy.

17. Malé Chrášťany, severozápadne od osady /300-1000 m/, pomerne vysoký ostroh so strmými svahmi na pravostrannom sútoku potoka Bocegaj a Drevenica /M-34-133-B-a, 1 : 25 000, 213-232 : 30-46 mm/. Na povrchu sa našlo veľa nálezov rozptýlených na pomerne veľkej ploche. Na celej polohe sa našli črepy z doby rímskej a z lužickej kultúry, vo vyššej časti bol materiál lengyelskej kultúry, na severnom svahu z 9. stor. a na východnom svahu nálezy lengyelskej kultúry a z doby laténskej. Nálezy: eneolit, lengyelská kultúra - hrubozrnná, ale aj tenkostenná keramika, zlomky brúsených nástrojov a štiepaná industria /obr. 48: 5, 6, 12/; neskora doba bronzová, lužická kultúra - čierne a hnedé, často leštené črepy, plynšie i hlbšie kanelúry /obr. 48: 9, 10, 13/; doba laténska - tuhové i netuhové črepy, zhrubnutý okraj, zvislé hrebeňovanie /obr. 48: 1, 8/; doba rímska - keramika vyrobená v ruke i na kruhu, zlomok terry sigillaty; 8.-9. stor. - čierna a hnedá keramika archaického rázu /obr. 48: 4, 14/.

FORTSETZUNG DER BEGEHUNG DES OBEREN ŽITAVATALES. Die Begehung des oberen Žitavatales /Bez. Nitra/ setzte in seinem Westteil fort. Die Aufmerksamkeit konzentrierte sich auf das Bachthal des Bocegaj und auf das Gebiet westlich vom Mittellauf des Drevenica-Baches. Die Numerierung der Fundstellen entspricht jener auf Abb. 47, 48. Die Begehung erfaßte 17 neue Fundstellen in den Gemeindekatastern von Kolínany, Beladice, Teil Pustý Chotár, Beladice, Teil Chrášťany. Fünf Lagen waren im Äneolithikum von Trägern der Lengyel-Kultur besiedelt /4, 10, 15, 16, 17/, zwei Lagen präsentieren die Lausitzer Kultur der Spätbronzezeit /2, 17/, in die Latènezeit einstufbar sind zwei Lagen /7, 17/, auf fünf Fundstellen fanden sich Scherben aus römischer Zeit /7, 10, 14, 15, 17/, in das 9.-12. Jh. können neun Lagen gereiht werden /5, 7, 9, 10, 12-15, 17/ und sechs in das 13.-15. Jh. /1, 3, 5, 7, 9, 13/. Nur eine Fundstelle war in der jüngeren Steinzeit besiedelt /4/.

STREDOVEKÝ HRÁDKOV V NITRIANSKÝCH HRNČIAROVCIACH

Matej Ruttkay

Nitrianske Hrnčiarovce /okr. Nitra/, ťukol /M-34-121-C-d, 1 : 25 000, 353 : 345 mm/, prieskum polohy narušenej amatérmi, neskora doba bronzová?/, doba halštatská?/, vrcholný stredovek, hrádok?/, uloženie nálezov: DNM v Nitre.

Poloha severne od obce približne 300 m severne od starého futbalového ihriska. Mierna ostrohová vyvýšenina je terénnymi úpravami terasovite upravená a obkolesená priekopou /š. 5-7 m/ a valom /vnútorný priemer je cca 55 cm, výškový rozdiel 8 m/.

Na hornej plošine /11x7 m/ je badateľná štvoruholníková priečlnba /6x4,5 m/. V mieste amatérskeho výkopu je obnažený mûr z nasucho kladených kameňov. Vo vyhodenej zemine sa našli nevýrazné črepy z neskorej doby bronzovej, resp. z doby halštatskej a typické črepy z 13.-14. stor. V r. 1990 sa lokalita podrobne zamerala a v roku 1991 sa plánuje uskutočnenie zisťovacieho výskumu, ktorý by mal objasniť, či terénne úpravy prebehli v neskorej dobe bronzovej, resp. dobe halštatskej alebo až v 13.-14. stor.

MITTELALTERLICHE KLEINBURG IN NITRIANSKE HRNČIAROVCE. Es wurde eine Begehung und Vermessung der Fundstelle nördlich von Nitrianske Hrnčiarovce /Bez. Nitra/ verwirklicht. Die Spornhöhe war in der Vergangenheit durch Geländezurichtungen stufenförmig gegliedert und mit einem Graben und Wall umgeben /Innendurchmesser 55 m/. Auf dem oberen Plateau /11x7 m/ ist eine viereckige Vertiefung zu beobachten, in ihr, an der Stelle einer Amateurausschachtung ist eine Trockenmauer sichtbar. In der ausgeschachteten Erde fanden sich Scherben aus der Spätbronzezeit bzw. aus der Hallstattzeit und aus dem 13.-14. Jh. Eine Feststellungsgrabung im J. 1991 sollte klären, ob die Geländezurichtungen in der Spätbronzezeit bzw. in der Hallstattzeit oder im Hochmittelalter verliefen.

PRIESKUM V LAPÁŠI

Jana Ružičková - Peter Bednár

Lapáš, časť Veľký Lapáš /okr. Nitra/, záhrada J. Kiša, č. d. 255 /45-21-08, 1 : 10 000, 100 : 156 mm/, prieskum, neskorej doby bronzová, stredovek /14.-15. stor./, novovek /16.-17. stor./, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

V intraviláne na pravobrežnej terase potoka Kadaň v záhrade J. Kiša boli pri výkope pivnice porušené zahĺbené objekty. V stenách výkopu sa zistilo päť objektov. Preskúmali sa zvyšky troch objektov.

Kužeľovitá zásobná jama z neskorej doby bronzovej obsahovala črepy, kusy mazanice a fragment hlineného ihlanovitého závažia. Bola čiastočne porušená novovekom zásobnou jamou, rámcovo datovanou do 16.-17. stor., v ktorej ležala kostra zvieraťa; v jej výplni sa zistila vrstva silne zmiešaná s rastlinnými zvyškami. Tretí čiastočne preskúmaný objekt obsahoval keramiku zo 14.-15. stor.

Pri obhlade lokality odovzdal majiteľ záhrady nálezy získané pri výkope pivnice /bez nálezových okolností/. Medzi nimi prevažovali črepy z hrubostenných hrncovitých a zásobnicovitých nádob, zdobených pretláčanými lištami, a z amforovitých nádob, z ktorých jedna bola na hrdle zdobená atypickou cikcakovitou výzdobou, datované do neskorej doby bronzovej. Pravdepodobne z neskorej doby bronzovej sú aj dve ihlanovité hlinené závažia a fragment plastiky, zdobenej vodorovnými a zvislými radmi drobných šikmých vrypov, s časťou kruhovitého otvoru v strede výšky na lome /Ø 10 cm/, ktorá bola zhotovená z hliny s prímesou piesku /obr. 49/. Medzi odovzdanými nálezmi boli aj zlomky keramiky z 13.-15. stor.

BEGEHUNG IN LAPÁŠ. Im Intravillan der Gemeinde Lapáš /Bez. Nitra/ wurden im Teil Veľký Lapáš beim Bau eines Kellers eingetiefte Objekte gestört. Teilweise untersucht wurde ein Objekt aus der Spätbronzezeit, das durch eine Getreidegrube aus dem 16.-17. Jh. gestört war, und ein Objekt aus dem 14.-15. Jh. Zwischen den vom Grundstückbesitzer im Aushub gewonnenen Funden /ohne Fundumstände/, waren außer Keramik aus dem 13.-15. Jh. und der Spätbronzezeit auch zwei Tongewichte und das Fragment einer mit Reihen feiner Einstiche verzierten Tonplastik /Abb. 49/.

ZISŤOVACÍ VÝSKUM V LIPOVNÍKU

Michal Slivka

Lipovník /okr. Rožňava/, intravilán, rím.-kat. kostol sv. Jána Krstiteľa, zisťovací výskum, ťažisko 13. stor., uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Pri pamiatkovej obnove kostola v roku 1983 sa obnažilo pôvodné románske murivo lode so zamurovanými oknami, datované na prelom 12. a 13. stor. /Tököly, G. 1986: Románska architektúra v Lipovníku. Pamiatky, príroda, 15, č. 2, s. 59-60/. Plánovaná dokumentácia kostola z čias poslednej prestavby v 19. stor. /Štátny oblastný archív v Levoči/ indikovala po jeho severnej strane zaniknutú kaplnku, ktorú potvrdil i geofyzikálny prieskum /J. Tirpák, 1990/. Krátkodobý a intencionálne zvolený výskum mal za úlohu verifikovať túto stavbu, jej vzájomnú dispozíciu s existujúcou stavbou kostola - pôvodne kláštorného objektu. Nevelká stavba s vonkajšími rozmermi 8x7 m a s obvodovými mûrmi 1 m hrubými je v interiéri opatrená dvoma polkruhovými apsidami a vzájomne previazaná so základovým murivom románskej časti kostola. Základové murivo z lomového kameňa spočíva na okruhliakovom koberci, osadenom do hlinitého podložia. Nadzákladové murivo pozostávalo z lícovaných tufových kvádrikov, ktorých dimenzie sú zhodné s kvádrikmi použitými v terajšej románskej časti lode kostola. Základ oltárnej menzy sa nepodarilo zachytiť, pretože v interiéri bola v minulom storočí vyhĺbená jama /hl. 120 cm/ na hasenie väpna. Okrem niekoľkých zlomkov pravekej keramiky /doba bronzová/ sa získali hlavne pamiatky zo stredovekého a novovekého obdobia /najstarší horizont 13. stor./. Odkrytá kaplnka má najbližšiu dispozičnú analógiu v nedalekej maďarskej dedine Tornaszentandrás. Datujeme ju na samý začiatok 13. stor. Sakrálny objekt patril rehoľnej komunité johanitov /v metácií z r. 1243 sa spomína kláštor/, ktorá na dôležitom cestnom ťahu - na úpatí Sorošky - spravovala hospic. Túto hypotézu podporuje i rehoľné patrocínium sv. Jána Krstiteľa. /Obr. 50, 51./

FESTSTELLUNGSGRABUNG IN LIPOVNÍK. Bei der Denkmalerneuerung der Kirche des Hl. Johannes des Täufers in Lipovník /Bez. Rožňava/ trat im J. 1983 eine romanische Quadermauer zusammen mit eingemauerten Schlitzfenstern zutage. Eine Feststellungsgrabung an der Nordseite der Kirche ergab Fundamente einer nicht großen Kapelle /8x7 m - im Interieur mit zwei halbkreisförmigen Apsiden/, die mit den Fundamentmauern des romanischen Teils der Kirche verbunden war. Der Komplex kann ganz an den Anfang des 13. Jh. datiert werden. Ursprünglich gehörte er dem Johanniterorden. /Abb. 50, 51./

ZÁCHRANNÝ VÝSKUM V HUMENNOM

Ivana Strakošová

Humenné, Pod Sokolom /M-38-116-8-b, 1 : 25 000, 243 : 325 mm/, záchranný výskum, sídlisko, ťažisko: neolit, stredná doba bronzová, mladšia doba rímska, uloženie nálezov: OVM v Humennom.

Lokalita, devastovaná výstavbou sídliska, je na ľavej strane rieky Laborec južne od centra mesta. Preskúmala sa plocha 322 m².

Výskum bol zameraný na doskúmanie rozsiahleho objektu objaveného v roku 1989. Objekt s rozmermi 10,8x16,3 m, orientovaný SZ-JV, predstavovalo torzo kamennej deštrukcie. Jeho dno sa v strede nachádzalo v hĺ. 110 cm a postupne sa smerom k okrajom dvíhalo. V severozápadnej časti bol objekt poškodený komunikáciou. Veľké množstvo riečnych okruhliakov bolo sústredené do troch skupín. V nálezovom materiáli prevláda keramika v zlomkoch od neolitu /bukovohorská kultúra/ až po stredovek, dominujú nálezy zo strednej doby bronzovej a z mladšej doby rímskej /obr. 52: 1, 2, 5, 7, 9/. Štiepaná a brúsená kamenná industria z neolitu je zastúpená v menšom množstve /obr. 52: 4, 6, 8, 10/. V severozápadnej časti objektu v hĺ. 63 cm bola bronzová spona s vysokým zachycovačom a hornou tetivou /obr. 52: 3/, datovaná do mladšej doby rímskej, stupeň C₁ /Kolník, T. 1965: K typológii a chronológii niektorých spôn z mladšej doby rímskej na juhovýchodnom Slovensku. Slov. Archeol., 13, s. 195/.

Ďalší keramický materiál z neolitu a doby bronzovej pochádza zo zberov na lokalite.

RETTUNGSGRABUNG IN HUMENNÉ. Die Fundstelle liegt südlich der Stadt Humenné. Auf der linken Laborec-Terrasse wurde die Untersuchung des Objektes aus dem J. 1989 beendet. Der Torso einer NW-SO orientierten Steindestruktion /Ausmaße: 10,8x16,3 cm, 110 cm T./ bestand aus zu drei Gruppen konzentrierten Geröllsteinen. Das Fundgut war reich an Keramik, beginnend vom Neolithikum /Bükker Kultur/, über die mittlere Bronzezeit, die jüngere römische Kaiserzeit bis in das Mittelalter /Abb. 52: 1, 2, 5, 7, 9/. Silexindustrie war geringer vertreten /Abb. 52: 1, 4, 6, 8, 10/. Es wurde auch eine Bronzefibel mit hohem Nadelhalter und oberer Sehne gefunden /Abb. 52: 3/.

ZISŤOVACÍ VÝSKUM NA HRADE JASENOV

Ivana Strakošová

Jasenov /okr. Humenné/, hradný vrch /38-12-19, 1 : 10 000, 180 : 260 mm/, zisťovací výskum, hrad, 14.-17. stor., uloženie nálezov: OVM v Humennom.

Hrad bol postavený začiatkom 14. stor. na severnom výbežku Krivošťianky. Na vrchole hradného kopca /398 m n. m./ sú zachované ruiny do výšky jedného až dvoch podlaží. V súvislosti s pripravovaným historickoarcheologickým výskumom a následným konzervovaním bol realizovaný zisťovací výskum. Sondážnou metódou /S I-V/90/ bola preskúmaná plocha cca 37 m².

Sonda I/90 v podkovovitej baštene oproti vstupnej bráne obsahovala len málo preukazný keramický materiál v zlomkoch.

Sondy II a III/90 v priestoroch paláca objavili stavebnú a úžitkovú keramiku datujúcu jednotlivé vrstvy od 15. do 17. stor., v prvej vrstve nálezy novovekej keramiky.

Sondy IV a V/90 boli situované do priestorov vonkajšieho opevnenia, prestavaného v polovici 16. stor. Nálezový materiál z týchto sond je najpozoruhodnejší.

Obsahoval veľký počet militárií z 15. až 16. stor. /obr. 53: 15/, keramiku zaraďateľnú od 14. stor. až po novovek /obr. 53: 3, 5-14/. Medzi cenné nálezy patrí ďalej štítkový bronzový prsteň, zlomok kosteneho hrebeňa, bronzové nášivky z opasku /obr. 53: 1, 2, 4/, zlomky stredovekého skla a denáre z rokov 1518 a 1520, strieborné a medené razby Ľudovíta II. /1516-1526/.

FESTSTELLUNGSGRABUNG AUF DER BURG JASENOV. Die Grabung auf der Burg in der Gemeinde Jasenov /Bez. Humenné/ wurde vor einer teilweisen Konservierung durchgeführt. Schnitte ergaben zahlreiches Keramikmaterial vom 14. Jh. bis zur Neuzeit /Abb. 53: 3, 5-14/ und Militaria /Abb. 53: 15/. Wertvolle Funde sind ein bronzer Schildchenfingerring, das Bruchstück eines Knochenkammes, bronzeene Gürtelzier /Abb. 53: 1, 2, 4/, Bruchstücke von mittelalterlichem Glas, Silber- und Kupferdenarprägungen Ludwig II. aus den Jahren 1518 und 1520.

VÝSKUM POLYKULTÚRNEHO SÍDLISKA V PREŠOVE

Božena Tomášová

Prešov, Pod Bikošom /27-44-21, 1 : 10 000, 297-317 : 306-297 mm/, záchranný výskum, ľažisko: doba laténska, 12.-13. stor., uloženie nálezov: VM v Prešove.

Vyvýšená riečna terasa, nadmor. v. 250 m, preskúmaná plocha 540²m , 17 objektov.

Doba laténska /LC₁/ - sídlisko, odkrytá zahĺbená chata, zásobná jama a osem sídliskových jám.

Získaný črepový materiál pochádza najmä z hrncovitých tvarov, zdobených na pleciach, resp. vydutí výčnelkami alebo pretláčaným plastickým pásikom /obr. 54/. Druhú najpočetnejšiu zastúpenú skupinu tvoria fragmenty situlavítých hrncov so zosilneným okrajom, zdobené na tele zvislým hrebeňovaním. Zo sídliskovej jamy 63/90 pochádza zlomok hrnca tvarovaného v ruke, maľovaného červenou farbou.

Z výplne chaty štvorcového pôdorysu so šesťkolovou konštrukciou bola okrem zlomkov úžitkovej keramiky, praslenov a podstavcov pod ražeň získaná aj bronzová rukoväť, rúčka/?/ so stopami korodovaného železa. Jej funkčnosť je problematická, azda mohla byť súčasťou zrkadla /v. 5,8 cm/.

Zo zberu pochádza strieborná minca - tetradrachma, datovaná do druhej polovice 2. stor. pred n. l. /Tomášová, B. - Kolníková, E.: Nález keltskej mince z Prešova. In: Slov. Numizm. 12. Bratislava, v tlači/.

12.-13. stor. - sídlisko, odkrytá spodná časť objektu oválneho pôdorysu. Početne sú zastúpené zlomky profilovaných hrncov, zdobených vlnovkami a obvodovými ryhami. Na dnach hrncov je značka.

Na skúmanej ploche bolo odkrytých aj šesť sídliskových jám, ktoré neobsahovali žiadnen materiál.

UNTERSUCHUNG EINER POLYKULTURELLEN SIEDLUNG IN PREŠOV. Auf einer sanft erhöhten Flußterrasse in Prešov erschloß man acht Siedlungsgruben, eine Vorratsgrube und quadratische Hütte aus der mittleren Latènezeit /LC₁/. Das zahlreiche Keramikmaterial ergänzt auch der Fund einer keltischen Silbermünze - einer Tetradrachme aus der zweiten Hälfte des 2. Jh. v. u. Z. Aus dem Frühmittelalter wurde eine Kulturgrube mit Fragmenten topfförmiger Gefäße aus dem 12.-13. Jh. abgedeckt. /Abb. 54./

VÝSKUM V LAKŠÁRSKEJ NOVEJ VSI

Katarína Tomčíková

Lakšárska Nová Ves /okr. Senica/, Na Lôsoch /34-42, 1 : 10 000, 260 : 240 mm/, záchranný výskum, sídlisko, 9.-10. stor., uloženie nálezov: ÁM SNM v Bratislave.

Lokalita sa nachádza na pieskovej dune na oboch stranach Lakšárskeho potoka. Cieľom výskumu bola záchrana nálezov z časti sídliska na pravom brehu Lakšárskeho potoka. Výskum neboli realizovaný v plnom rozsahu pôvodného zámeru, pretože skúmaná časť sa nachádza v ochrannom pásmi tranzitného plynovodú. Prieskumý sídliskový objekt z 9.-10. stor. obsahoval keramiku, mazanicu a zvieracie kosti.

GRABUNG IN LAKŠÁRSKA NOVÁ VES. Die Fundstelle befindet sich westlich der Gemeinde Lakšárska Nová Ves /Bez. Senica/ auf einer Sanddüne im Inundationsgebiet des Lakšársky-Baches. Das untersuchte Objekt aus dem 9.-10. Jh. enthielt Keramik, Lehmverputz und Tierknochen.

POKRAČOVANIE VÝSKUMU RÍMSKEJ STANICE V STUPAVE

Vladimír Turčan

Stupava /okr. Bratislava-vidieck/, Kopeč /Bratislava-sever, 1 : 50 000, 444 : 137 mm/, revízny výskum rímskej stanice, uloženie nálezov: AM SNM v Bratislave.

Revízny výskum pokračoval odkrývaním plochy severne od budovy kúpeľa, pričom sledoval vzťah murív stavaných v smere S-J k severnému múru kúpeľov. Zistili sa fragmenty dosiaľ neidentifikovanej budovy, zlikvidovanej pravdepodobne v súvislosti s výstavbou kúpeľov. Podľa pozitívne zachovaných častí i negatívov ide zrejme o stavbu obdĺžnikovej pôdorysnej dispozície. Na tangovanej ploche boli zistené viaceré deštrukcie, súvisiace pravdepodobne s germánskym osídlením v 3. stor. Zároveň bol zachytený pôvodný sklon terénu.

V severnej časti dosiaľ odkrytej plochy sme sledovali rozsah kamennej vrstvy objavenej v minulých sezónach na viacerých miestach. Vrstvu sa podarilo zachytiť i mimo areál vymedzeného obvodovým múrom. V relatívnej chronológii možno zmienu vrstvu zaradiť pred vybudovanie veliteľskej budovy.

Z rezu dlážkou veliteľskej budovy sme získali okrajový črep datovaný na koniec 1. stor., pochádzajúci z drviny nasypanej pod dlážkou.

FORTSETZUNG DER ABDECKUNG DER RÖMISCHEN STATION IN STUPAVA. Im Nordteil der untersuchten Fläche in Stupava /Bez. Bratislava-Land/ konstatierte man Spuren eines weiteren, wahrscheinlich rechteckigen Gebäudes, im Südteil die Fortsetzung der Fläche mit einer älteren Steinschicht als das Kommandantengebäude.

VÝSKUM BRATISLAVSKÉHO HRADNÉHO SVAHU

Adrián Vallašek

Bratislava, časť Staré Mesto, východný svah hradného vrchu /orientačná mapa mesta, 1 : 10 000, 515 : 366 mm/, záchranný výskum /záverečná etapa/, doba laténska, 9. stor., stredovek, novovek, uloženie nálezov: AM SNM v Bratislave.

Výskum západne od objavených základov rotundy bol zameraný na objasnenie zachytenej fortifikácie, prebiehajúcej po vrstevnici v smere S-J. Zachytila sa primárna úprava terénu s vysvahovaním a jednoduchou palisádou z doby laténskej. V 9. stor. bola na hrane upraveného svahu vybudovaná drevozemná komorová konštrukcia valu, na ďalnej strane s palisádou. Získala sa keramika a zo stredovekého hrobu esovitá záušnica. Ďalšie hroby boli novoveké.

GRABUNG AUF DEM BURGABHANG IN BRATISLAVA. Die Schlußetappe der Grabung in Bratislava richtete sich westlich der entdeckten Rotunde auf die Klarlegung der Fortifikationskonstruktion, die entlang der Schichtenlinie in N-S-Richtung verlief. Erfaßt wurde die primäre Geländezurichtung in der Latènezeit mit einer einfachen Palisade. Im 9. Jh. wurde der zugerichtete Hang beim Bau des Walles mit Holz-Erde-Kastenkonstruktion benutzt.

PRIEŠKUM NIEKTORÝCH VÝŠINNÝCH POĽOH V OKRESE POVAŽSKÁ BYSTRICA

Ladislav Veliačik - Jozef Moravčík

Tematický prieskum v okrese Považská Bystrica, zameraný na systematické výhľadávanie, obhliadku a základnú dokumentáciu hradísk lužickej kultúry, uloženie nálezov: PVM v Žiline.

Uskutočnili sme prieskum troch výšinných polôh. Navštívené náleziská v katastroch obcí Hatné, Jasenica a Udiča sú už dávnejšie známe zo stručnej správy A. Petrovského-Šichmana /1965: Severozápadné Slovensko v dobe laténskej a rímskej. In: Vlastiv. Sbor. Považia. 7. Žilina, s. 67-69/.

1. Hatné

Hrádok /M-34-97-B-d, 1 : 25 000, 359 : 250 mm/, ostrohová vyvýšenina na S od obce. V profile valu, narušeného prístupovou cestou, sú evidentné prepálené vrstvy so stopami vydrevenia a zhlukovité zoskupenia vápencových kameňov. Sondážny výkop bol bez pozitívnych výsledkov. Zo starších údajov je známe osídlenie z eneolitu a doby halštatskej.

2. Jasenica

Hradište /M-34-97-D-b, 1 : 25 000, 174 : 12 mm/, rozľahlé a pomerne členité temeno ľažko dostupného návršia /635 m n. m./ so slabo badateľnými stopami fortifikácie. Vo forme nepravidelných terénnych vín a zlomov pretrvala azda na západnej a severozápadnej strane, zatiaľ čo chýba na ľahšie dostupnej východnej strane. Sondážou sme získali len chudobný a atypický črepový materiál, ktorý s veľkou rezervou pripisujeme lužickej kultúre. Spomedzi početných vrcholových terás stojí

za zmienku väčšia plošina na juhovýchodnom svahu, na ktorej v hí. 45 cm sme zistili súvislú mazanicovú vrstvu, signalizujúcu prítomnosť väčšieho sídliskového objektu.

3. Udiča

Klapy, resp. Klape /M-34-97-D-b, 1 : 25 000, 214 : 20 mm/, dominantná a prirodzene dobre chránená poloha na strategicky dôležitom mieste, 654 m n. m. Temeňo návršia tvorí úzky, v smere Z-V pretiahnutý skalný hrebeň, ktorý z J a JV robia nedostupným bralá a prudké zrázy. Na osídlenie bol využitý aj relativne miernejší severný svah, upravený štvor- až pätnásobným terasovitým prstencom. Z prvej, spodnej terasy nálezy chýbajú, z druhej sú črepky z tela hrubostenných nádob, bez výraznejšej úpravy povrchu, patriacich púchovskej kultúre, zatiaľ čo železný klinec je skôr novoveký. Jeden zo železných klincov z terasy 3 môže pochádzať zo štítu. Významnejšie doklady osídlenia sme získali až na terasách v blízkosti vrcholového hrebeňa. Spolu s torzom ucha, zdobeného žliabkovaním, zo džbána vytočeného na kruhu pochádza odtiaľ aj masívne plechové kovanie s nitom a masívny železný sekáčovitý nôž s hákovite ohnutým koncom tŕnovitej rukoväti, s rovným chrbtom a oblúkovitým ostrím /dĺ. 16,2 cm; obr. 59/. Aj v tomto prípade je datovanie lokality malo spoľahlivé. S prihliadnutím na ucho džbána a azda aj nôž pripisujeme osídlenie včasnorímskej fáze púchovskej kultúry, ktorá je charakterizovaná obsadzovaním extrémnych výšinných polôh na severnom Slovensku. Zároveň opakovane zistenie znáčených sídliskových objektov a spálených vrstiev dokumentuje ich katastrofový zánik. Podobné poznatky priniesla aj najbližšia sondáž na púchovskom hrádku Predná hôrka pri Jasenici /Pieta, K. - Moravčík, J. 1980: Prieskum hrádkov púchovskej kultúry v Maríkovskej a Púchovskej doline. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1979. Nitra, s. 170/.

Obidve posledné polohy charakterizuje absencia zvyškov opevnenia, ktoré v rozhodujúcej miere nahradila stažená dostupnosť, a skromný inventár, zatiaľ určujúci ich chronologickú príslušnosť. Súčasne na oboch náleziskach sme zistili miesta, kde by bol zisťovací výskum nepochybne prínosom pre spresnenie kultúrno-chronologickej klasifikácie. Pre úplnosť uvádzame, že v hlbokom sedle medzi polohami Klapy a Hradište je rozsiahle polykultúrne sídlisko z doby halštatskej i z obdobia púchovskej kultúry.

BEGEHUNG MANCHER HÖHENLAGEN IM BEZIRK POVAŽSKÁ BYSTRICA. Im Rahmen des systematischen Suchens und der grundlegenden Dokumentation lausitzscher Burgenanlagen in der Mittel- und Nordslowakei verwirklichten die Autoren eine Begehung dreier Höhenlagen im Bezirk Považská Bystrica. Die Besichtigung von Hradok in Hatné ergab keine Funde, die seine Datierung präzisieren würden /vorläufig Äneolithikum und Hallstattzeit/. In der Lage Hradište signalisiert nur unausgeprägtes Scherbenmaterial Lausitzer Besiedlung. Funde aus der Lage Klapy in Udiča /Abb. 59/ bestätigten die Zugehörigkeit der Fundstelle zur Púchov-Kultur. Auf beiden letzten Fundstellen fehlen deutlichere Spuren einer Befestigung, die offenbar von schwer zugänglichen und steilen Hängen bzw. Felsklippen ersetzt war. Im Sattel zwischen beiden Lagen erstreckt sich eine ausgedehnte polykulturelle Siedlung aus der Hallstattzeit und der Púchov-Kultur.

ŠTVRTÁ VÝSKUMNÁ SEZÓNA V BOŠÁCI-ZEMIANSKOM PODHRADÍ

Ladislav Veličík - Peter Romsauer

Bošáca, časť Zemianske Podhradie /okr. Trenčín/, Hradištia /M-33-120-B-c, 1 : 25 000, 170-188 : 322-346 mm/, zisťovací výskum hradiska lužickej kultúry, uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Ľažisko terénnych prác sa v hodnotenej sezóne presunulo do západnej časti hradiska, kde sa na ploche viac ako 250 m^2 skúmala etapovitosť a spôsob výstavby najmohutnejšieho valu. V základe dosahuje teleso šírku 26 m a výšku takmer 6 m. Z mladšej fázy sa potvrdila predpokladaná komorová konštrukcia, ktorej zuholnatené zvyšky svedčia dokonca o dvojitém systéme vydrevenia. Funkčne zatiaľ jednoznačne neinterpretovaný zostáva hlinený výmaz medzi priekopou a predpokladaným starším valom. Podobnú situáciu sme začali odkryvať aj na opačnej, severovýchodnej strane hradiska.

V rámci prieskumu najbližšieho okolia sme uskutočnili sondáž mechanizmom v polohe Pohančeništá /M-33-120-D-a, 1 : 25 000, 128-133 : 38-45 mm/ a Kopce /M-33-120-B-c, 1 : 25 000, 48 : 360 mm/. Na prvom nálezisku sme zachytili na dvoch miestach plytký a nepravidelný žlab. Jeho výplň vo veľkej miere tvoria hrudky mazanice a len zriedkavo črepy, s rezervou datované do doby laténskej. V polohe Kopce sme troma odkrytými žiarovými hrobmi potvrdili existenciu lužického pohrebiska.

VIERTE GRABUNGSSAISON IN BOŠÁCA-ZEMIANSKE PODHRADIE. Die Feststellungsgrabung auf dem Burgwall der Lausitzer Kultur in Bošáca, Teil Zemianske Podhradie /Bez. Trenčín/ richtete sich in der behandelten Saison auf die Bauart der mächtigsten Fortifikation im Westteil der Fundstelle. Die Br. des Wallfußes beträgt 26 m, H. des Walles 6 m. In dieser Partie verstärkt den Wall ein kleinerer Graben. Aus der jüngeren Befestigungsphase wurde die Existenz einer Kastenkonstruktion bestätigt, wobei verkohlte Reste von einem Doppelsystem des Holzeinbaues zeugen. Die Oberfläche zwischen der vorausgesetzten Frontmauer und dem Graben ist mit Lehmverstrich zugerichtet. Eine ähnliche Situation wird auch im Nordostteil des Burgwalls geprüft.

ĎALŠÍ BUKOVOHORSKÝ OBJEKT V HUMENNOM

Marián Vizdal

Humenné, Pod Sokolom /38-12-14, 1 : 10 000, 193 : 275 mm/, záchranný výskum objektu, bukovohorská kultúra, uloženie nálezov: FF UPJŠ v Prešove.

Výstavbou sídliska na ľavobrežnej terase Laborca sú už niekoľko rokov narúšané doklady pravekého osídlenia. Na objekt upozornil a na záchrane sa zúčastnil objaviteľ tejto lokality S. Horňák.

Bukovohorský objekt sa črtal na úrovni sprašovo-ílovitého podkladu v hĺ. 45 cm. Dno /hľ. 90-110 cm/ sa smerom k severozápadnému okraju zláhka dvihalo. Z výplne sa získali črepy najmä z nezdobených hrubostenných nádob. Zdobené fragmenty pochá-

dzajú z polguľovitých mís /obr. 58: 4-6/ a baňatých nádob s valcovitým hrdlom. Vyskytujú sa črepy s masívnymi, zdobenými výčnelkami na rozhraní hrdla a tela /obr. 58: 7/. Ojedinelá je barbotinová výzdoba na malom fragmente ústia nádoby /obr. 58: 2/. Svetlosivé črepy so stopami čierneho maľovaného ornamentu, pochádzajúce zo slabo vypálených nádob, potvrdzujú prežívanie tradície skupiny Raškovce v prostredí bukovohorskej kultúry.

Štiepanú kamennú industriu zastupujú početné úštepy /154 ks/, jadrá /12 ks/ a nástroje /60 ks/ z obsidiánu /obr. 58: 1, 3/. Z ostatných nerastov je zastúpený rohovec /6 ks/, jaspis /8 ks/, menilitický rohovec /1 ks/.

Nemožnosť preskúmania celého objektu komplikuje určenie jeho funkcie, nápadná je však koncentrácia a charakter kamennej industrie, ktorá je blízka skladbe materiálu z bukovohorského výrobro-remeselného objektu preskúmaného v roku 1985 /Vizdal, M. 1989: Bukovohorský výrobro-remeselný objekt v Humennom. In: Archeol. Rozhl., 41, s. 654-663/.

EIN WEITERES BÜKKER OBJEKT IN HUMENNE. Auf der evidierten Fundstelle in Humenné, Lage Pod Sokolom, wurde bei Bautätigkeit ein Bükker Objekt gestört. Die Kulturschicht skizzierte sich in 45-110 cm T. Das Scherbenmaterial enthält unverzierte, dickwandige Formen, halbkugelige Schüsseln /Abb. 58: 4-6/, bauchige Zylinderhalsgefäße, Buckel an der Hals-Körpergrenze /Abb. 58: 7/ und das Fragment von der Mündung mit seltener Barbotine-Verzierung /Abb. 58: 2/. Die Raškovce-Gruppe ist im Milieu der Bükker Kultur durch hellgraue Scherben mit Spuren von schwarzer Farbe repräsentiert. Starke Vertretung hat Spaltindustrie aus Obsidian: Abschläge - 154 St., Kerne - 12 St., Werkzeuge - 60 St. /Abb. 58: 1, 3/. Von weiteren Rohstoffen erschien Hornstein, Jaspis, menolithischer Hornstein. Obzwar die Grube nicht ganz untersucht werden konnte, wird vorausgesetzt, daß es sich um ein Produktions-Handwerksobjekt handeln könnte.

PRIESKUM VÝŠINNÝCH POLÔH V EXTRAVILÁNE PREŠOVA

Marián Vizdal

1. Prešov

Kráľova hora, prieskum, paleolit, neolit, 6.-8. stor., uloženie nálezov: FF UPJŠ v Prešove.

Prieskum sa zameral na juhovýchodný svah Šarišskej vrchoviny južne od šiestich paleolitických staníc zistených v roku 1989 v priestore Bikoša. V polohe Kráľova hora bolo zistených osem nových paleolitických staníc /Kráľova hora II-IX/. Výrazná kamenná industria pochádza z lokalít: Kráľova hora V /37-22-04, 1 : 10 000, 383 : 36 mm/, Kráľova hora VIII /37-22-04, 1 : 10 000, 369 : 77 mm/, Kráľova hora IX /37-22-04, 1 : 10 000, 381 : 87 mm/.

Kráľova hora V, stredopaleolitická stanica, 89 artefaktov. Miesto prirodzeného výskytu rádiolaritovej suroviny. Medzi nástrojmi boli zastúpené najmä driapadlá, dĺ. 6,7 a 7,7 cm /obr. 55: 3, 4/. Výrazným tvarom je široký, plochý, hrotitý nástroj /obr. 55: 5/.

Kráľova hora VIII, mladý paleolit, 31 artefaktov. V súbore sú zastúpené rádiolaritové škrabidlá, driapadlá, časti výrazných čepeli.

Kráľova hora IX, mladý paleolit, 166 artefaktov.

1. Oblúkovité driapadlo; dí. 5,9 cm /obr. 56: 6/.
2. Čepeľové škrabadlo s terminálnou retušou; dí. 6,1 cm /obr. 56: 7/.
3. Škrabadlo - rydlo; dí. 5,3 cm /obr. 56: 8/.
4. Zahrotený úštep; dí. 4,5 cm /obr. 56: 9a, 9b/.

Okrem paleolitických staníc sa v priestore Kráľovej hory zistili doklady osídlenia v neolite na kóte 296 /37-22-04, 1 : 10 000, 388 : 77 mm/ a v staršej dobe hradištej - Kráľova hora I /27-44-24, 1 : 10 000, 363 : 70 mm/.

Neoliticke osídlenie dokumentuje keramický materiál skupiny Tiszadob, ktorý pochádza z rozrušeného objektu /obr. 57: 1-8/.

Doklady slovanského osídlenia v 6.-8. stor. boli zistené na ploche 60x20 m, ktorá sa od okolitého priestoru odlišovala tmavším sfarbením a výskytom mazanice. Sídisko je rozložené po oboch stranách vodného prameňa.

1. Fragment nezdobenej hrncovitej nádoby; zachov. v. 7,8 cm /obr. 56: 1/.
2. Črep s vtláčanou výzdobou /obr. 56: 2/.
3. Bikónický praslen z jemne plavenej hliny; v. 2,6 cm /obr. 56: 4/.
4. Jantárová perla /obr. 56: 3/.
5. Modrá sklenená perlička /obr. 56: 5/.

Ďalší prieskum sledoval lokalitu

2. Prešov, časť Šalgovík

Vyšné lúky, nad pravým brehom Šalgovického potoka na južnom svahu vyvýšeniny 300-350 m západne od ŠM /37-22-05, 1 : 10 000, 397 : 262 mm/, prieskum, paleolit, eneolit, uloženie nálezov: FF UPJŠ v Prešove.

Medzi 14 exemplárm kamennej industrie sa nachádza rádiolaritové driapadlo /obr. 55: 1/ a limnokvarcitový škrabadlový úštep /obr. 55: 2/ z mladého paleolitu. Sporadický črepový materiál je z mladého eneolitu.

BEGEHUNG DER HÖHENLAGEN IM EXTRAVILLAN VON PREŠOV. In Prešov, in der Lage Kráľova hora, wurden acht paläolithische Stationen festgestellt /Kráľova hora II-IX/. Ausgeprägte Steinindustrie stammt aus den Lagen: Kráľova hora V - Mittelpaläolithikum, 89 Artefakte; Funde von Schabern /Abb. 55: 3, 4/; ein markantes, breites, spitzes Werkzeug /Abb. 55: 5/; primäre Lagerstätte von Radiolarit. Kráľova hora VIII - Jungpaläolithikum, 31 Artefakte; Radiolaritkratzer, Schaber, Teile von Klingen. Kráľova hora IX - Jungpaläolithikum, 166 Artefakte; Radiolaritindustrie: ein Bogenschaber /Abb. 56: 6/, ein Kratzer - Stichel /Abb. 56: 8/, ein spitzer Abschlag /Abb. 56: 9a, 9b/, ein Klingenkratzer aus Limnoquarzit /Abb. 56: 7/. In Kráľova hora - Kote 296 wurde Besiedlung aus dem Neolithikum - Gruppe Tiszadob erfaßt /Abb. 57: 1-8/. Die Funde stammen aus einem vernichteten Siedlungsobjekt. Kráľova hora I: auf eine slawische Siedlung aus dem 6.-8. Jh. auf 60x20 m Fläche verweisen eine unverzierte Topfform /Abb. 56: 1/, eine Scherbe mit eingedrückter Verzierung /Abb. 56: 2/, ein doppelkonischer Spinnwirbel /Abb. 56: 4/, eine Bernstein- /Abb. 56: 3/ und blaue Glasperle /Abb. 56: 5/. In Prešov, Teil Šalgovík, kam eine Fundstelle mit 14 Artefakten jungpaläolithischer Industrie zum Vorschein: ein Schaber /Abb. 55: 1/, ein Kratzerabschlag /Abb. 55: 2/ und anderes. Scherbenmaterial stammt aus dem Jungäneolithikum.

PRIEŠKUMY ZANIKNUTÝCH BANSKÝCH DIEL

Pavel Žebrák - Peter Bednář

Tematický prieskum zameraný na vyhľadávanie reliktov po ťažbe a spracúvaní nerastných surovín /rúd/. Zistené boli nové lokality v katastroch obcí Španie Pole a Sklené Teplice.

1. Španie Pole /okr. Rimavská Sobota/, Baništia /M-34-125-A-d, 1 : 25 000, 312 : 251 mm/, prieskum, pravek, 15.-16. stor., uloženie nálezov: AÚ SAV v Nitre.

Na miernej terénnej vyvýšenine 50-100 m západne od polohy Rézbanya s predpokladanými pravekými banskými dielami bola nájdená keramika z 15.-16. stor., atypické praveké črepy, polotovar brúseného kamenného nástroja /sekera, mlat?/ zo zelenej bridlice, zlomok ďalšieho kamenného nástroja a kamenný výrtok.

Približne 100 m západne od predchádzajúcej lokality sa našli na ľavom brehu bezmenného potoka črepy z 15.-16. stor., atypické praveké črepy, kusy železitej trosky a zlomok kamennej "zrnotierky".

2. Sklené Teplice /okr. Žiar nad Hronom/, pod Pustým hradom /36-31-23, 1 : 10 000, 127 : 82/, prieskum.

Na severnom svahu kopca Pustý hrad asi 100 m južne od vodnej nádrže sa zistila na okraji lesa pinga s približne kruhovým pôdorysom, s priemerom cca 10 m a dnom v úrovni o približne 2-5 m nižšej ako okolitý terén. V jej bezprostrednej blízkosti na západnej a severnej strane boli nízke haldy lomového kameňa a uhlíkov.

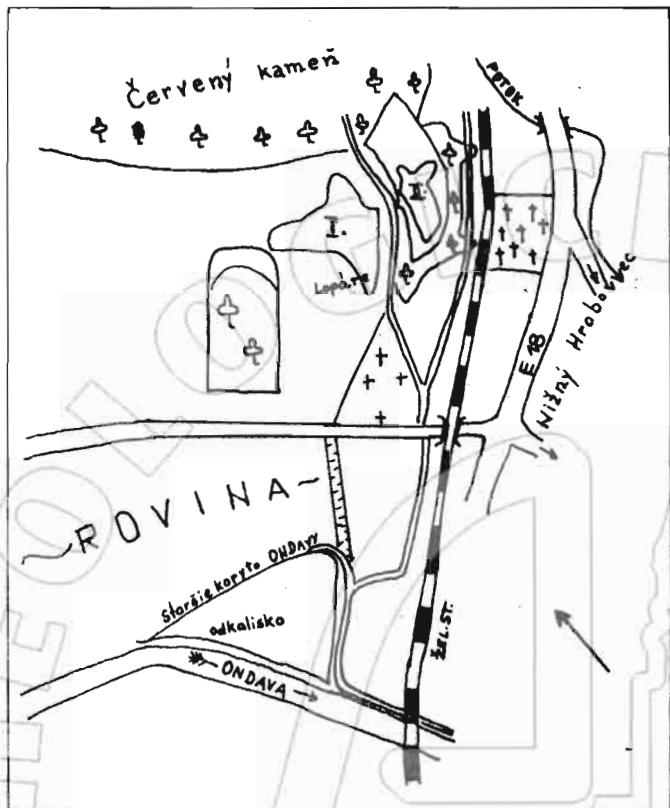
Prieskumom v lese na severnom svahu Pustého hradu sa zistili nízke násypy čiernej hliny zmiešanej s uhlíkmi, štruktúrou a farbou výrazne sa odlišujúce od okolitého zvetraného skalného podložia. Zistené objekty sa pre absenciu nálezov nedajú datovať.

BEGEHUNGEN AUF AUFGELASSENEN GRUBENBETRIEBEN. Durch Oberflächenbegehung wurden Fundstellen mit Abbau- und Verarbeitungsspuren von Mineralrohstoffen /Erzen/ entdeckt. In der Gemeinde Španie Pole /Bez. Rimavská Sobota/ fand man in der Nähe eines vorausgesetzten urzeitlichen Bergwerkes in zwei Lagen Keramikscherben aus dem 15.-16. Jh., Eisenschlacke, atypische urzeitliche Scherben, ein Halbfabrikat, Bruchstücke von geschliffener Silexindustrie und ein Mahlsteinbruchstück. Im Gemeindekataster von Sklené Teplice /Bez. Žiar nad Hronom/ erfaßte man eine undatierte Pinge und näher nicht interpretierte und datierte, mit Holzkohlenstückchen vermischt Lehmaufschüttungen.

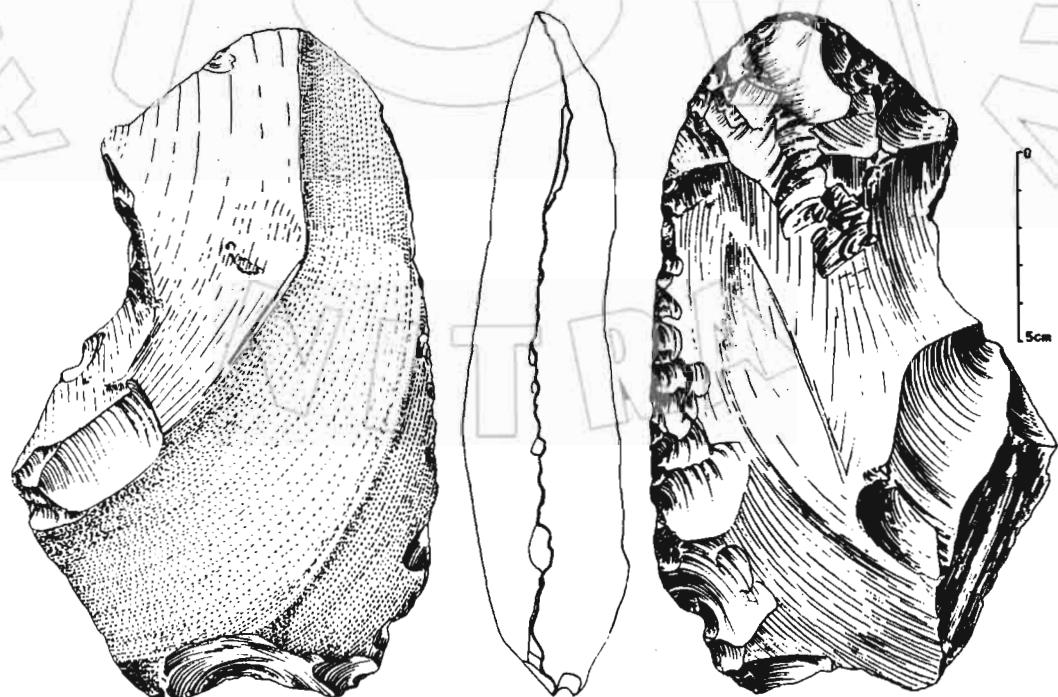
SKRATKY NÁZVOV PRACOVÍSK

AM SNM	Archeologické múzeum Slovenského národného múzea
AÚ SAV	Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied
BM	Balneologicke múzeum
BM SNM	Banské múzeum Slovenského národného múzea
FF UPJŠ	Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika
KM	Kysucké múzeum
KÚŠPSOP	krajský ústav štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody
MM	mestské múzeum
MÚPS	mestský ústav pamiatkovej starostlivosti
NM	Novohradské múzeum
ONM	Oblastné nitrianske múzeum
OVM	okresné vlastivedné múzeum
PM	Podtatranské múzeum
PVM	Považské múzeum
SM	Stredoslovenské múzeum
SpM	Spišské múzeum
VPS AÚ SAV	Výskumné pracovné stredisko Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied
Zhm	Záhorské múzeum
Zsm	Západoslovenské múzeum

NITRA

Obr. 1. Nižný Hrabovec. Situačný náčrt polôh Lopáre I-II.
(L. Bánesz - P. Zubko, s. 16.)

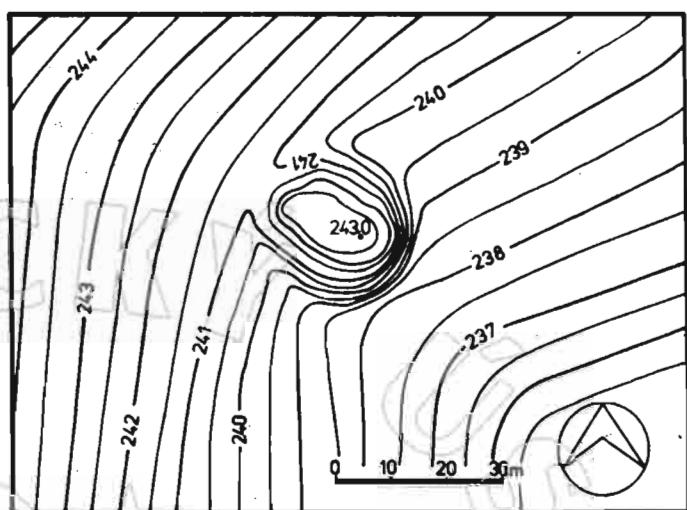

Obr. 2. Nižný Hrabovec I. Staropaleolitický nález. (L. Bánesz - P. Zubko, s. 16.)

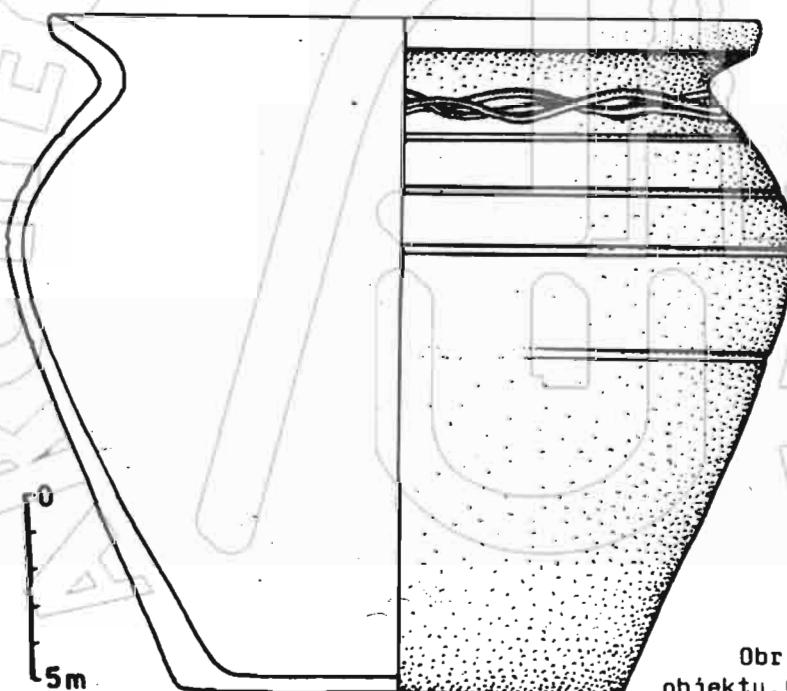
Obr. 3. Nižný Hrabovec I.
Hrot moustérienského typu.
(L. Bánesz - P. Zubko,
s. 16.)

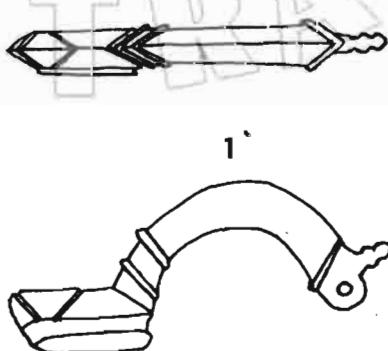
Obr. 4. Šterusy (Pod rebrom). Mohylový útvar od juhu. (J. Bartík - Z. Farkaš,
s. 20.)

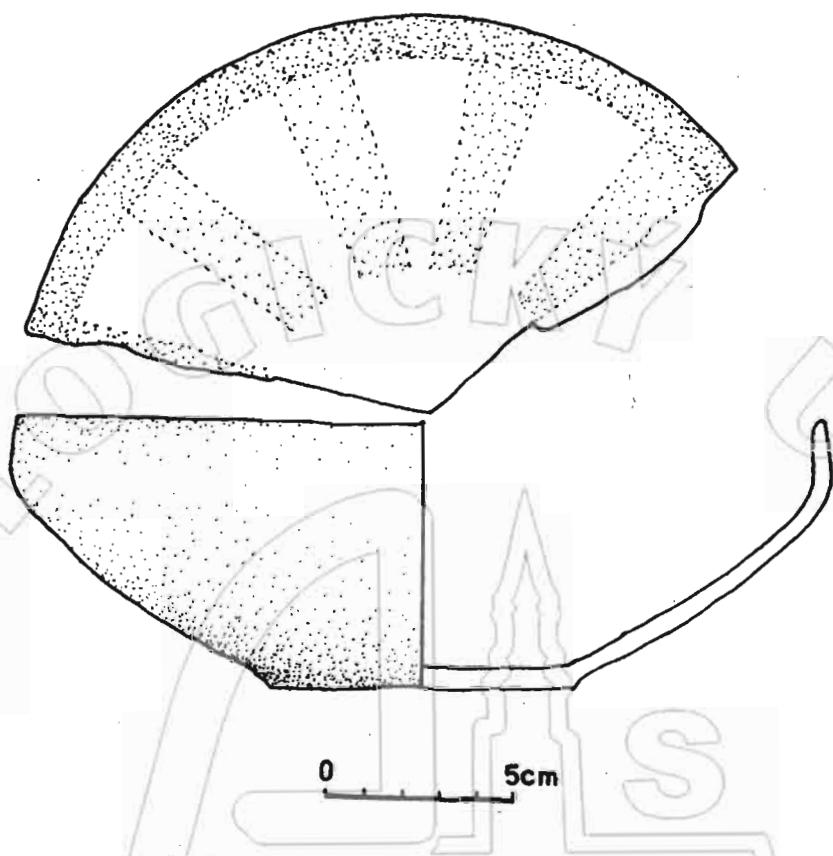
Obr. 5. Šterusy. (Pod rebrom). Situačný plán mohylovitého útvaru. (J. Bartík - Z. Farkaš, s. 20.)

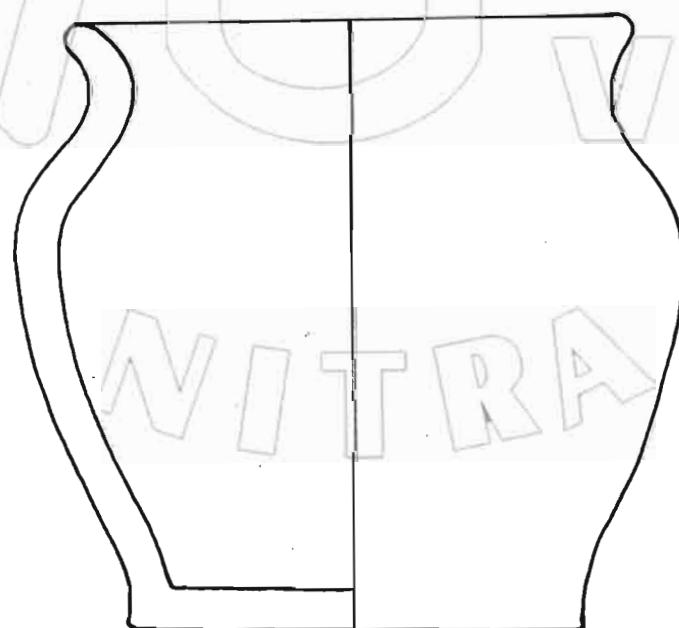
Obr. 6. Báhoň. Nádoba z porušeného objektu. (J. Bartík - J. Štrbík, s. 21.)

Obr. 7. Čataj. Rímska spo- na a ihlica zo strednej doby bronzovej (J. Bartík - J. Štrbík, s. 20.)

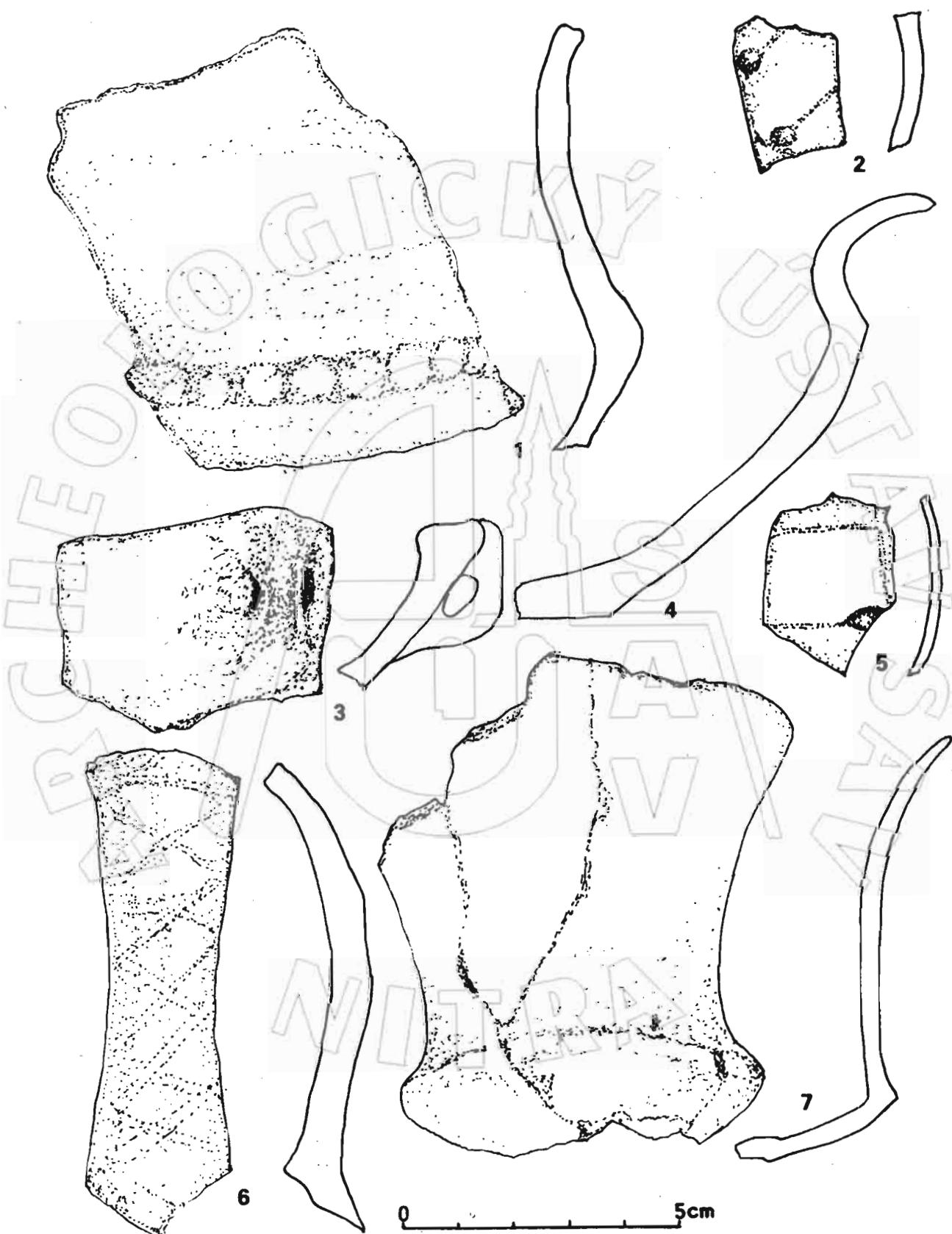

Obr. 8. Jablonec. Miska z mladšej doby halštatskej.
(J. Bartík - L. Voštinár, s. 21.)

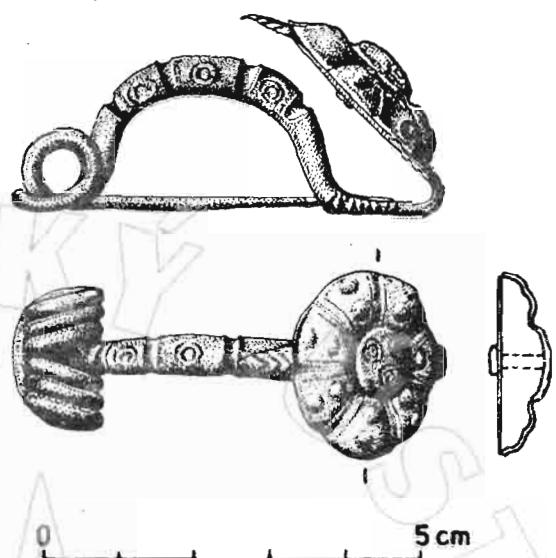
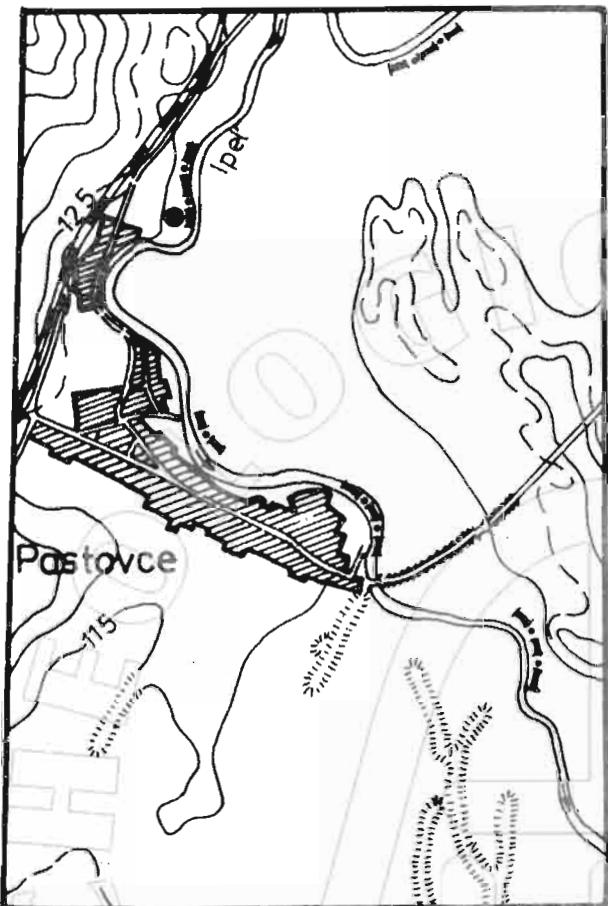

0   5cm

Obr. 9. Valaliky, časť Košťany. Nádoba
z 8.-zač. 9. stor. (J. Béreš, s. 26.)

Obr. 10. Nitra, časť Dražovce. Pri kostole: 1 - mladšia doba bronzová; Duchcovská ulica: 2, 5 - kultúra s mladou lineárной keramikou; 3, 4, 7 - madarovská kultúra; 6 - novovek. (G. Brezinová - M. Griačová, s. 27.)

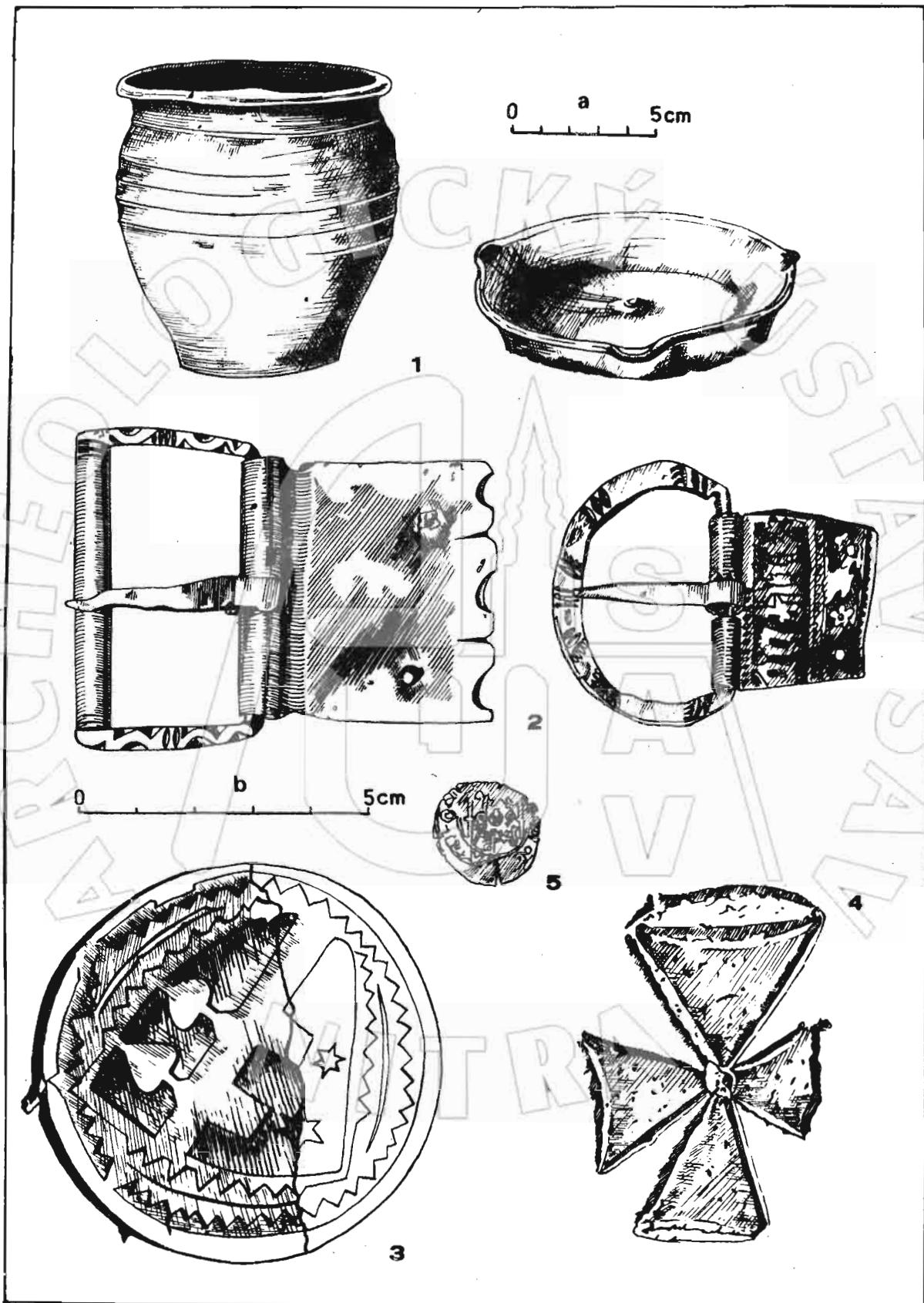

Obr. 12. Pastovce. Bronzová spona z doby laténskej. (J. Bujna, s. 27.)

Obr. 11. Pastovce. Situačný plán; miesto nálezu označené plným krúžkom. (J. Bujna, s. 27.)

Obr. 13. Bratislava, časť Devín (hrad Devín). Pohľad na horný hrad s plošinovým výťahom. Foto Z. Žemanová. (J. Hlavicová - V. Plachá, s. 41.)

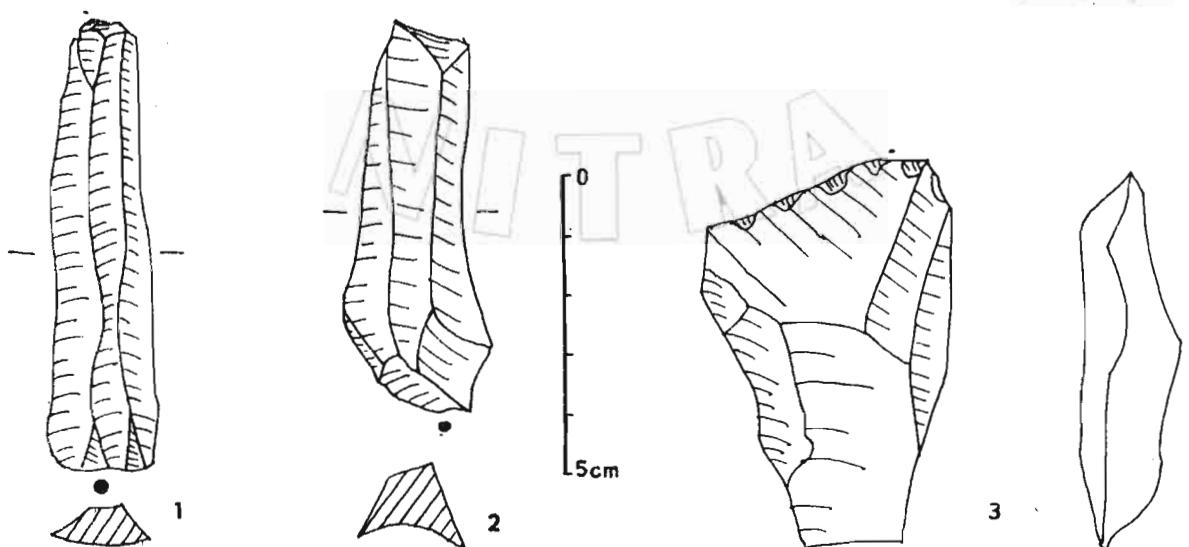

Obr. 14. Bratislava, časť Devín (hrad Devín). Nálezy z horného hradu: 1 - keramika, 2 - bronzové spony z opaskov, 3 - kolok na tehlovej dlaždici, 4 - rytá kresba na tehlovej dlaždici, 5 - minca. Kreslila Ľ. Švandová. Mierka a: 1, 4; b: 2, 3, 5. (J. Hlavicová - V. Plachá, s. 41.)

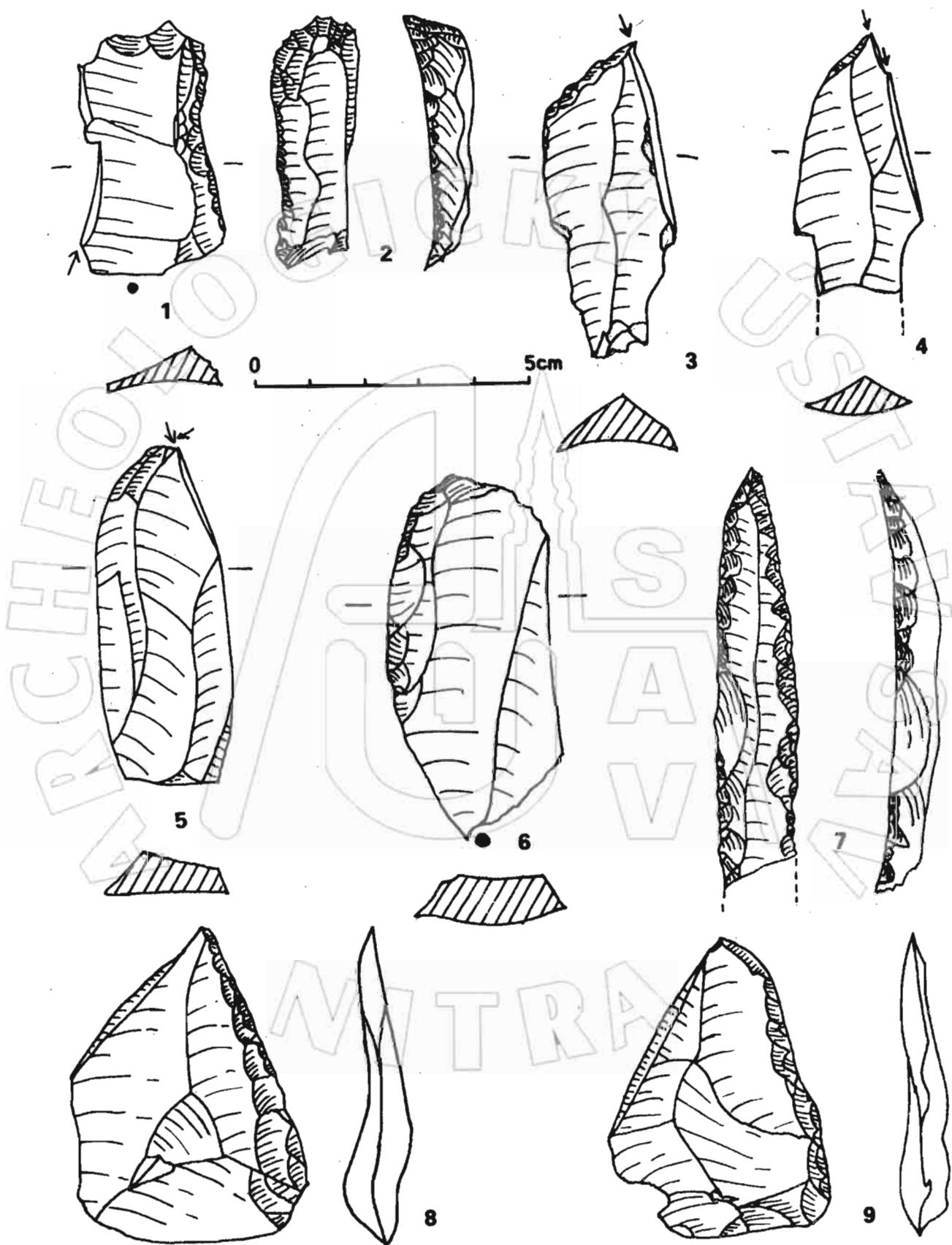

Obr. 15. Bratislava, časť Devín (hrad Devín). Časť dlažby s odtokovým kanálíkom a kamenná cisterna. Foto Z. Žemanová. (J. Hlavicová - V. Plachá, s. 41.)

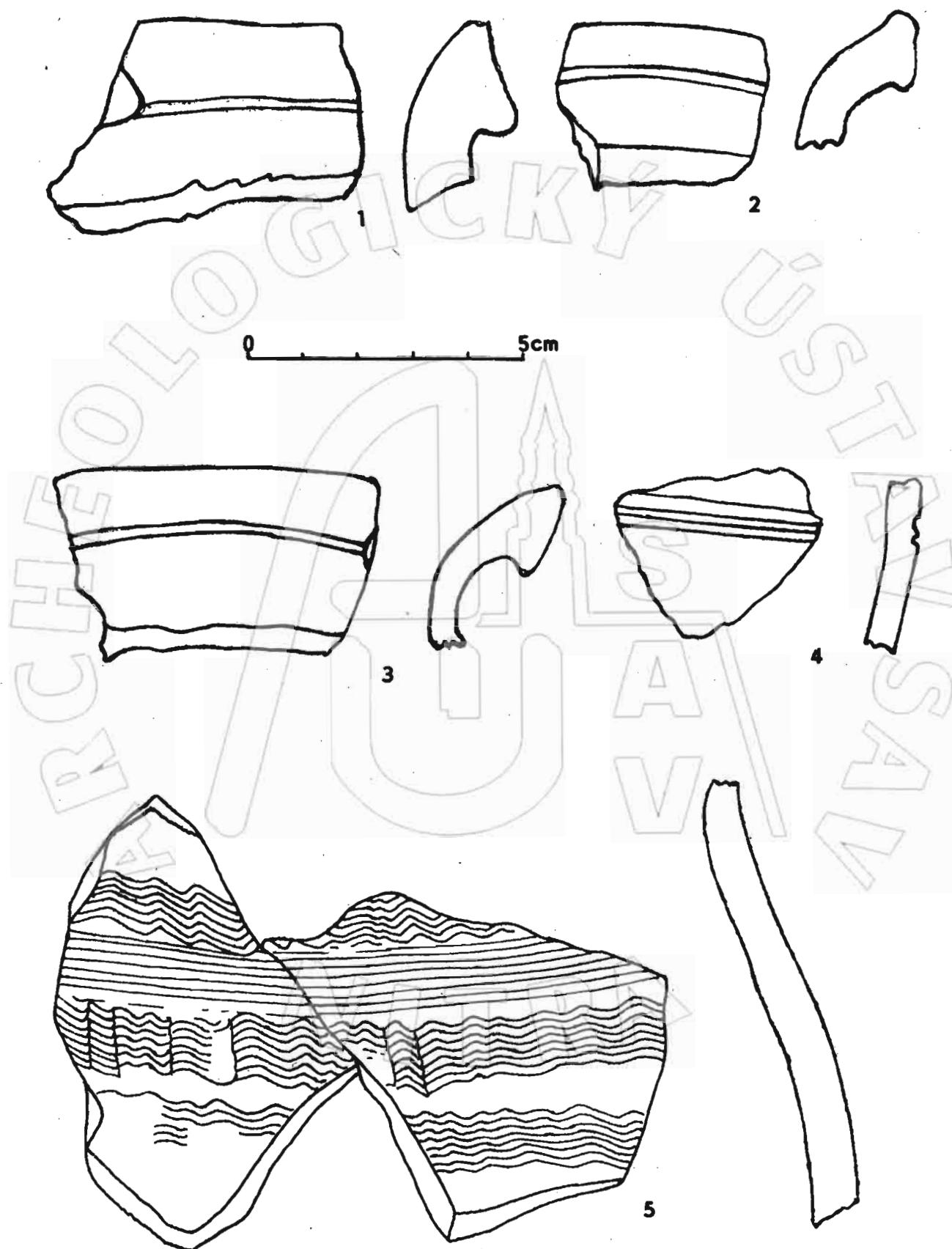
Obr. 16. Moravany nad Váhom. Bronzová strelka s tučajkou z mladšej doby bronzovej. (J. Hromada - J. Cuper, s. 43.)

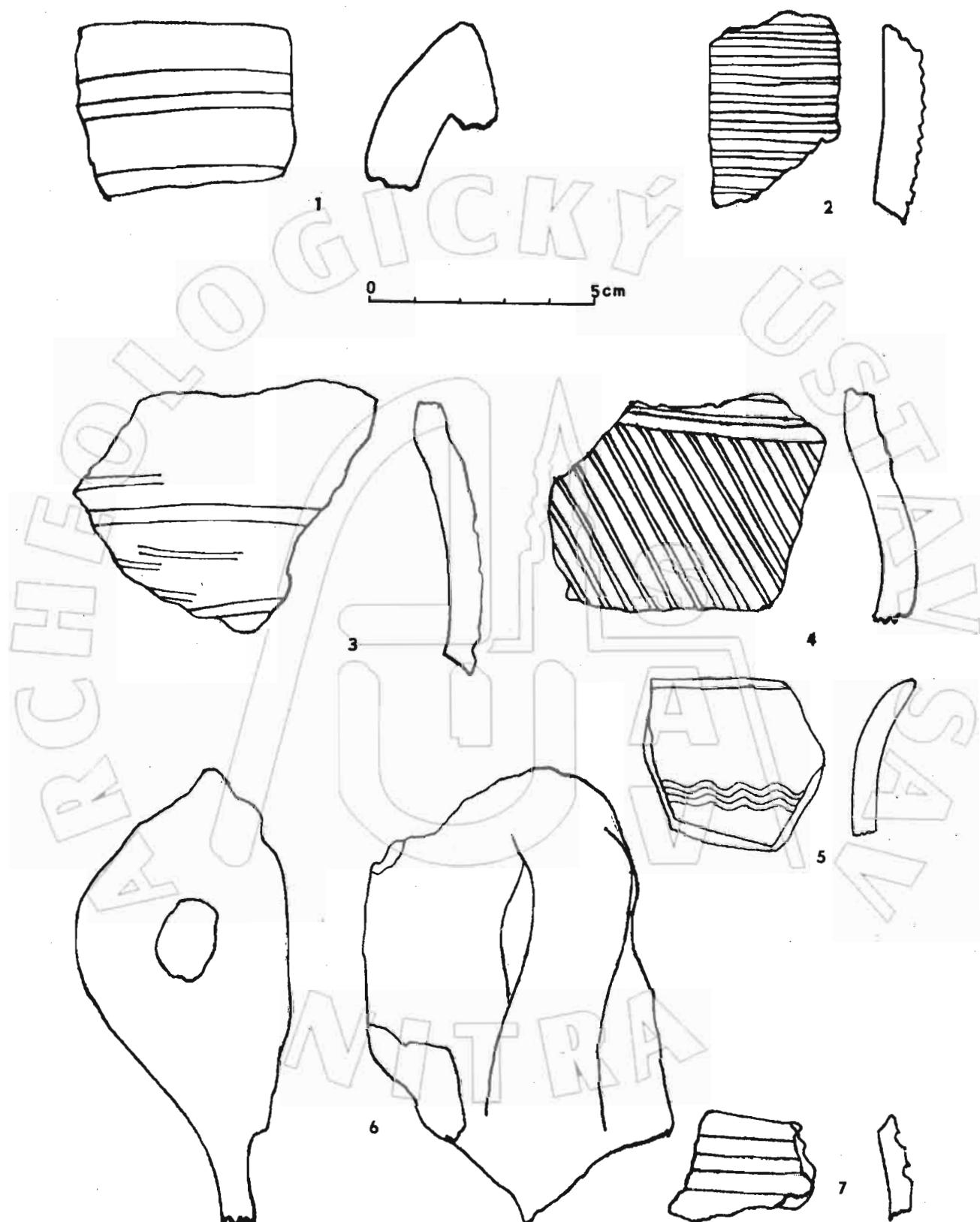
Obr. 17. Stročín. Výber neolitickej štiepanej industrie. (J. Hromada - J. Cuper, s. 43.)

Obr. 18. Moravany nad Váhom. Výber kamennej industrie. 1-7 - Žákovská, 8, 9 - Striebornica. (J. Hromada - J. Čuper, s. 44.)

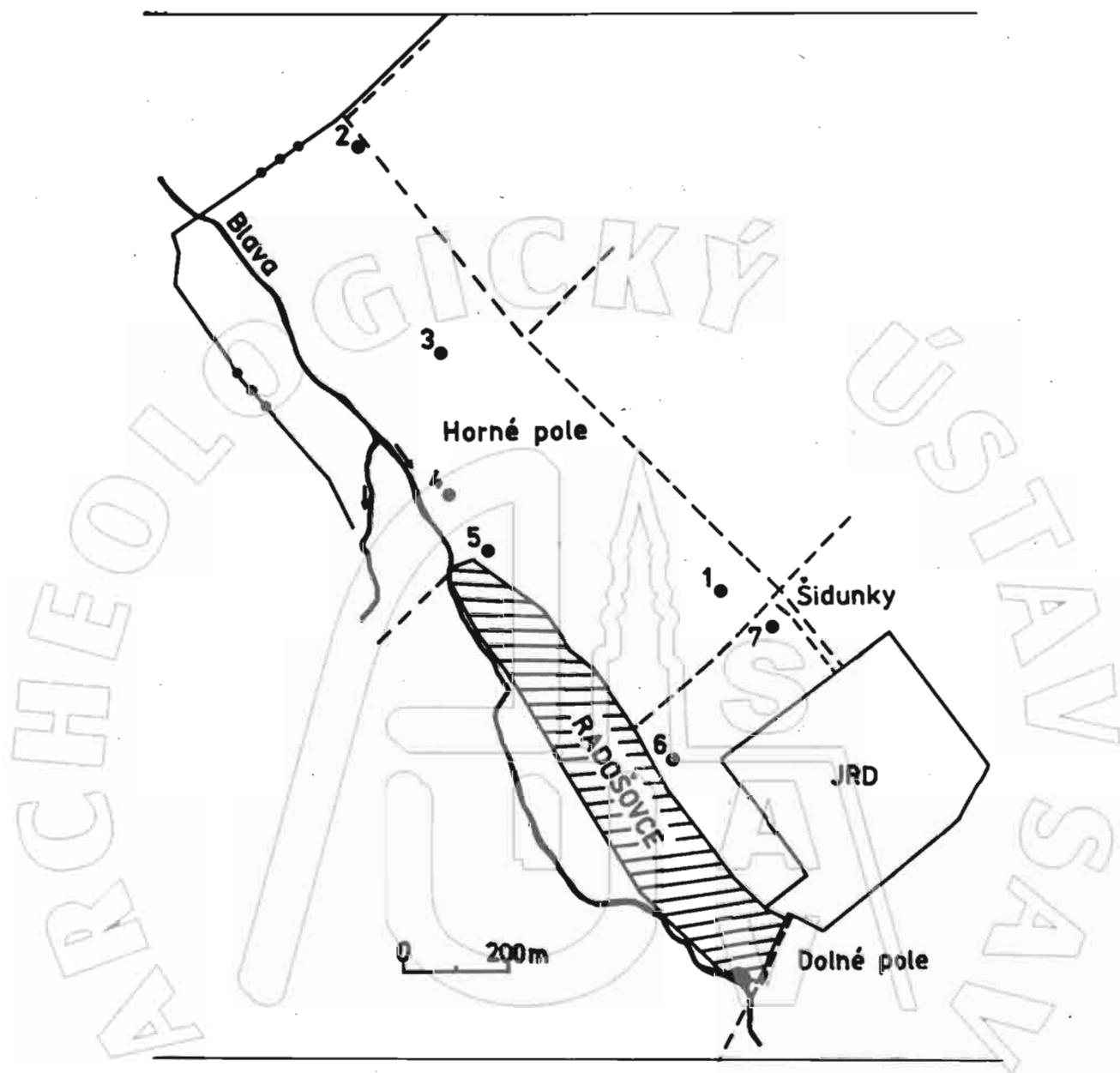
Obr. 19. Výber črepov z prieskumu južného Záhoria. 1-4 - Devínske Jazero; 5 - Jablonové. (J. Hromada - V. Varsik, s. 46.)

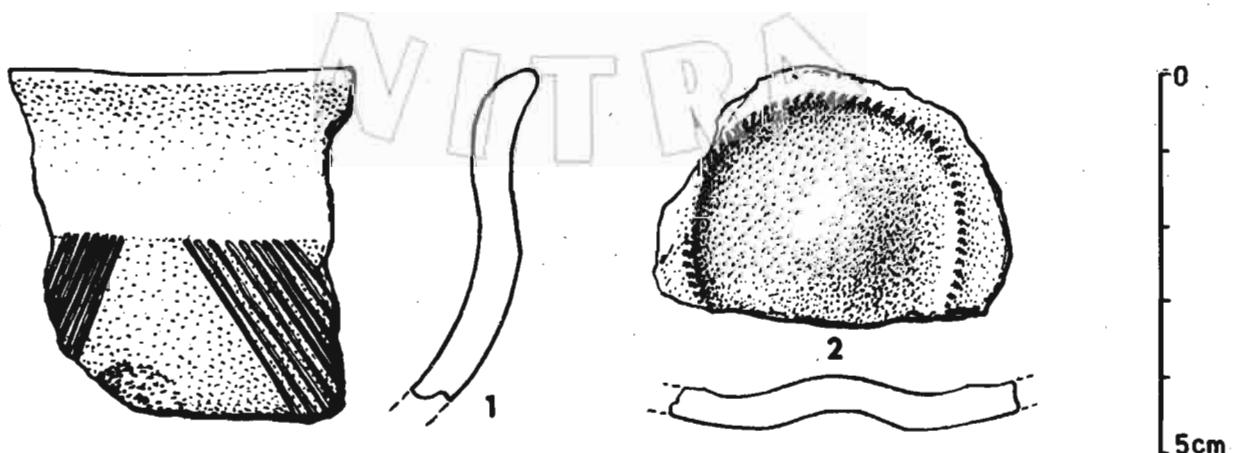
Obr. 20. Výber črepov z prieskumu južného Záhoria. 1-4, 6 - Devínske Jazero; 5 - Jablonové. (J. Hromada - V. Varsik, s. 46.)

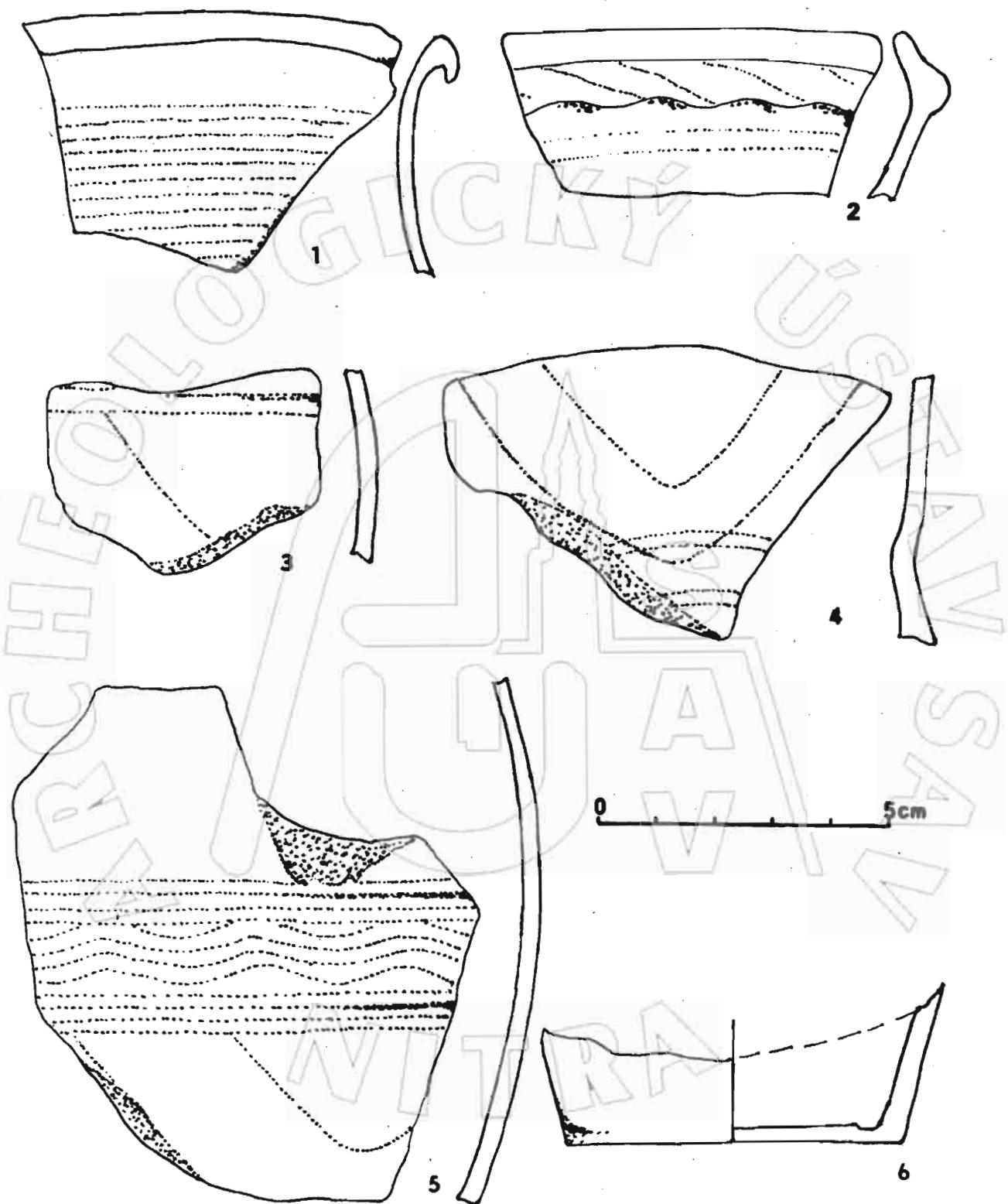
Obr. 21. Bara, časť Malá Bara. Kostol z 13.-15. stor. 1 - pohľad na kostol z JV; 2 - cezúra v mieste pripojenia predĺženej gotickej lode k románskej časti kostola; 3 - základové murivo románskej architektúry; 4 - cezúra v základovom murive gotickej lode v mieste jej predĺženia; 5 - základové murivá sakristie a osária; 6 - krypta vybudovaná v západnej časti osária. (J. Chovanec - J. Béreš, s. 51.)

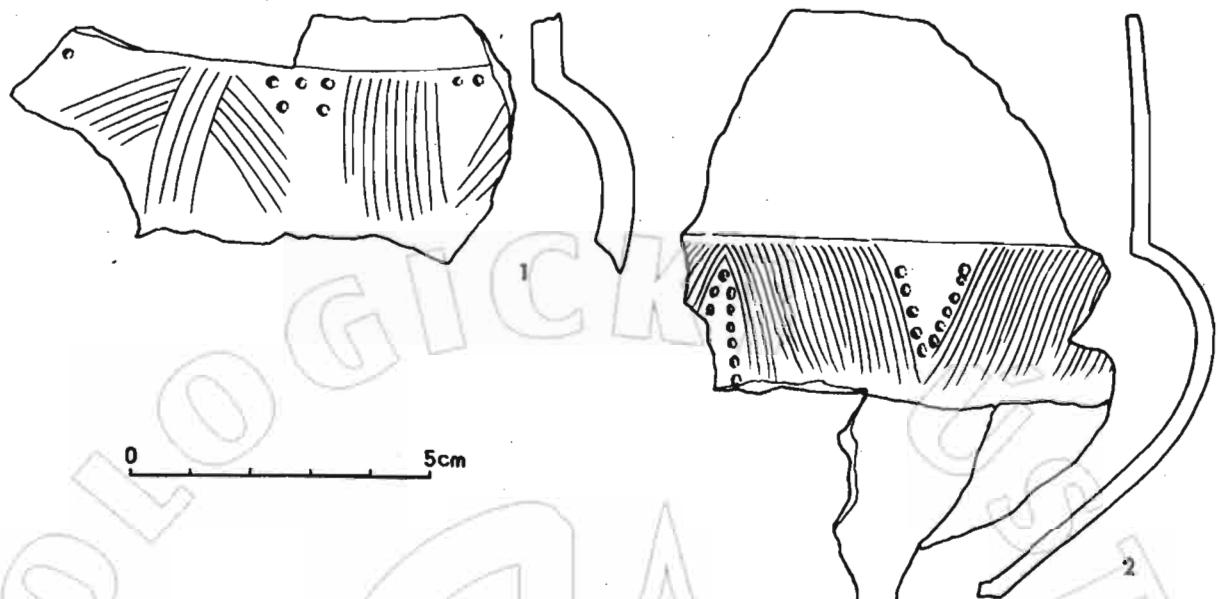
Obr. 22. Radošovce. Situačný plán. (M. Klčo, s. 54.)

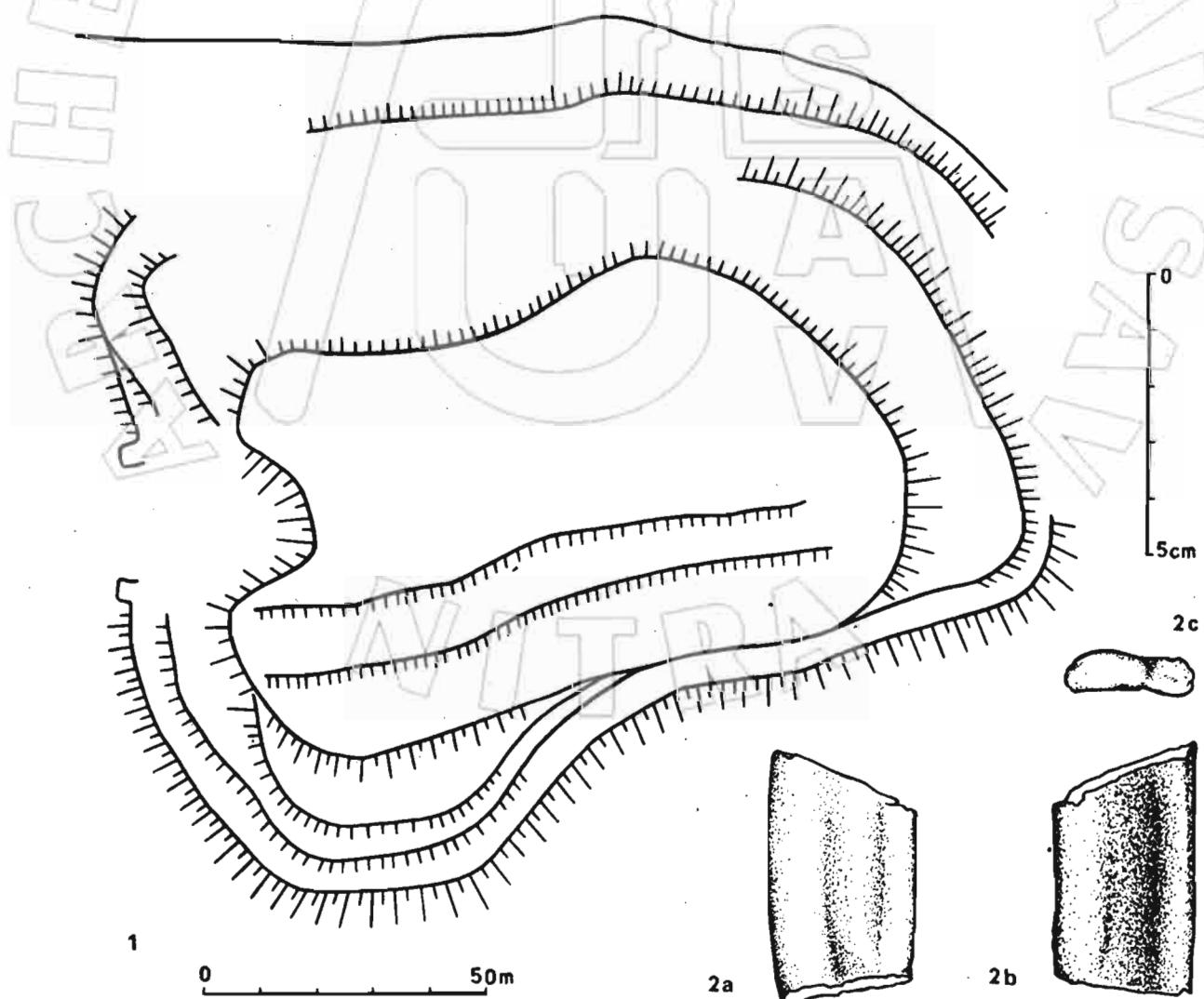
Obr. 23. Radošovce (Horné pole). Črep z neskorej doby bronzovej - lužická kultúra. (M. Klčo, s. 54.)

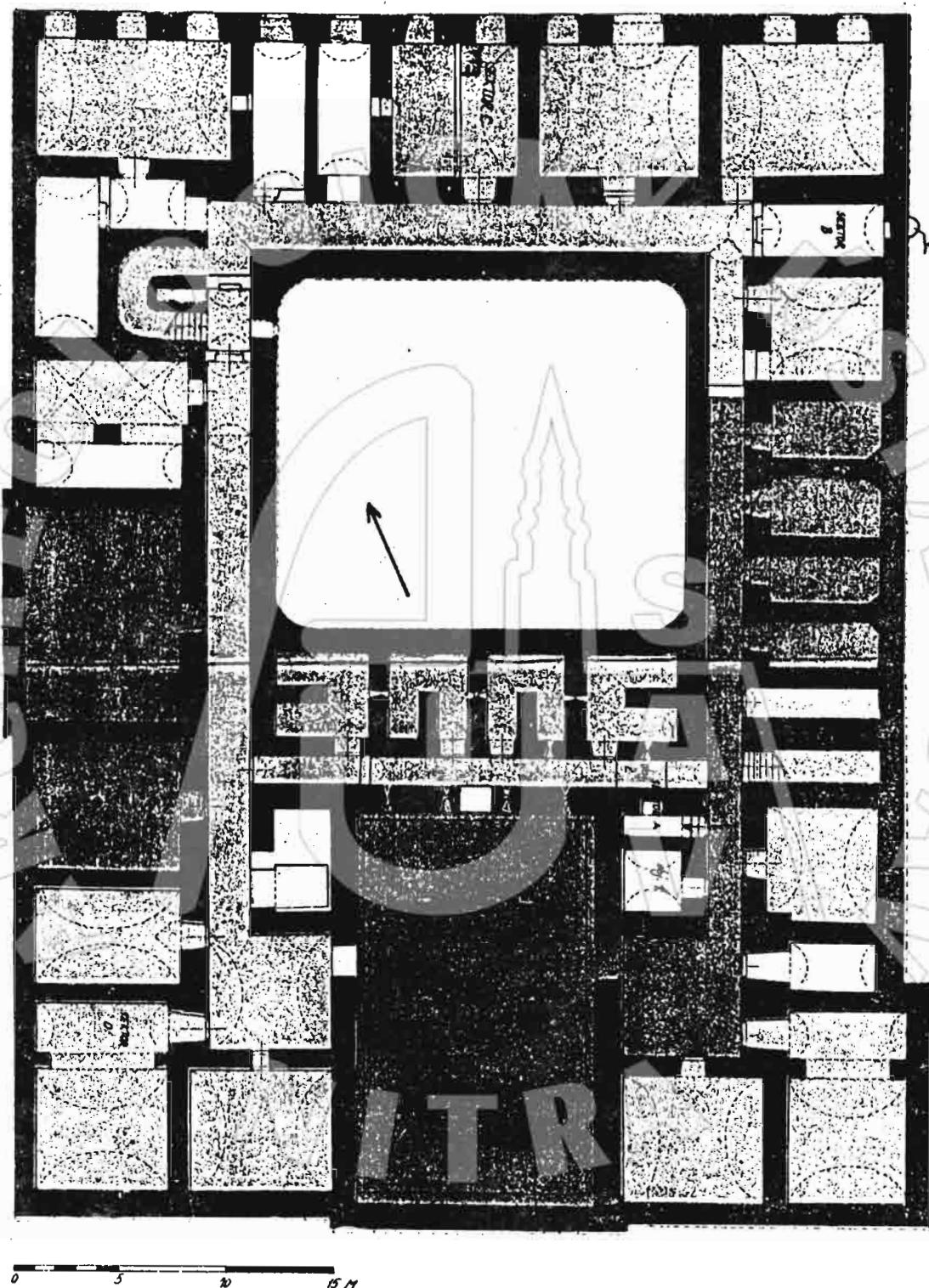
Obr. 24. Nové Zámky (Česká bašta). Výber bielej keramiky; stredovek. (A. Krásny, s. 60.)

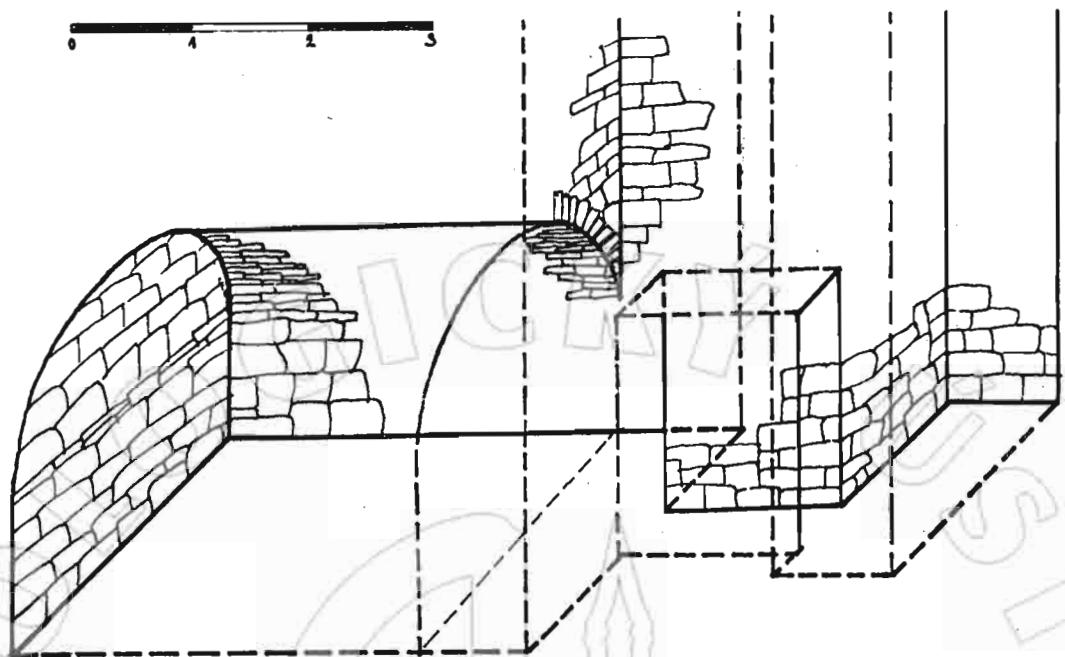
Obr. 25. Ostrovany. Výber keramiky z mladšej doby bronzovej. (M. Lamiová-Schmiedlová - B. Tomášová, s. 68.)

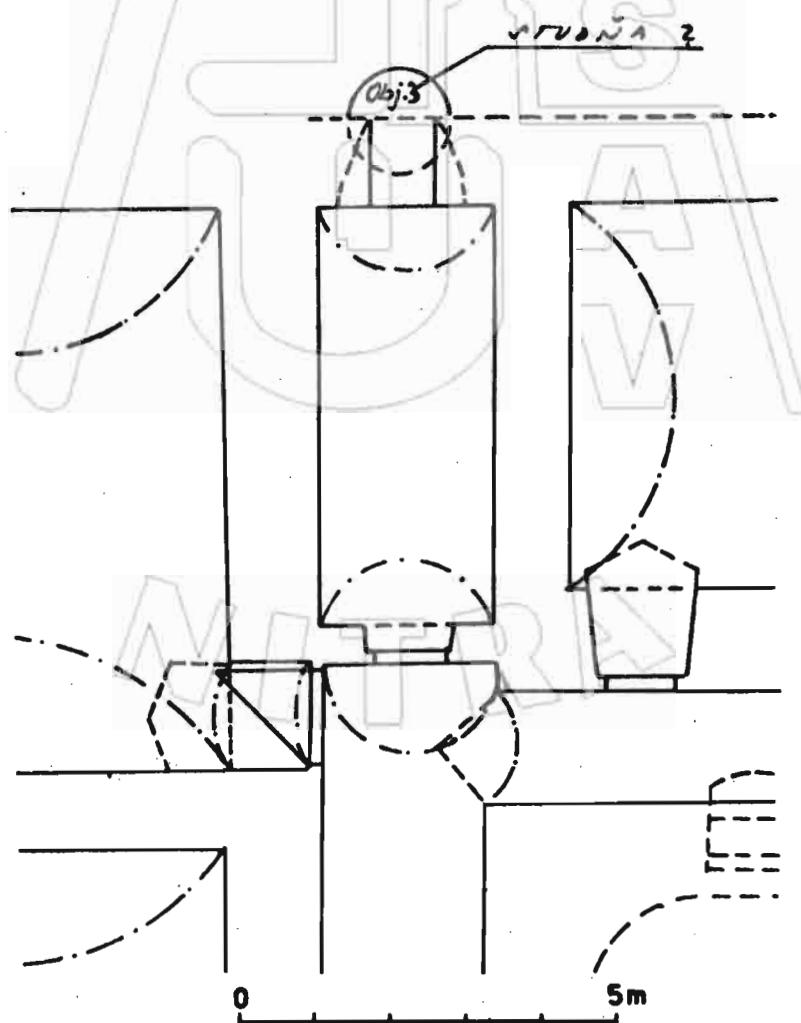
Obr. 26. Veľký Lipník. 1 - pôdorys hradiska na Virkolačke; 2 - stredoveký črep. (G. Lukáč - P. Roth, s. 70.)

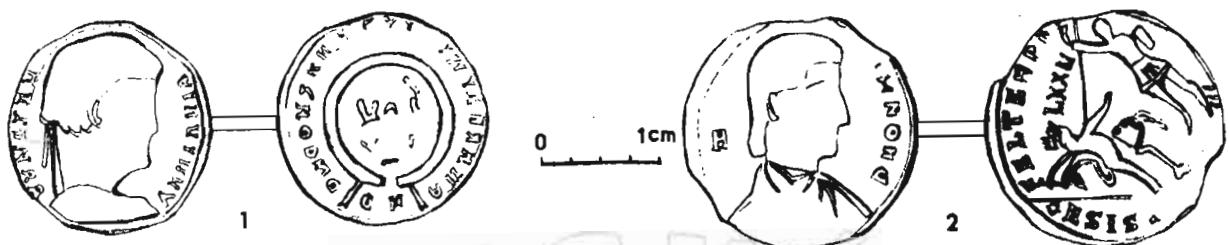
Obr. 27. Levoča (Mierové námestie 59). Situačný plán (podľa SURPMO Praha, 1982). (G. Lukáč, s. 69.)

Obr. 28. Levoča (Mierové námestie 59). Sektor A, axonometrický pohľad na objekty 1 a 2. (G. Lukáč, s. 69.)

Obr. 29. Levoča (Mierové námestie 59). Pôdorysná situácia v sektore C a situovanie objektu 3. (G. Lukáč, s. 69.)

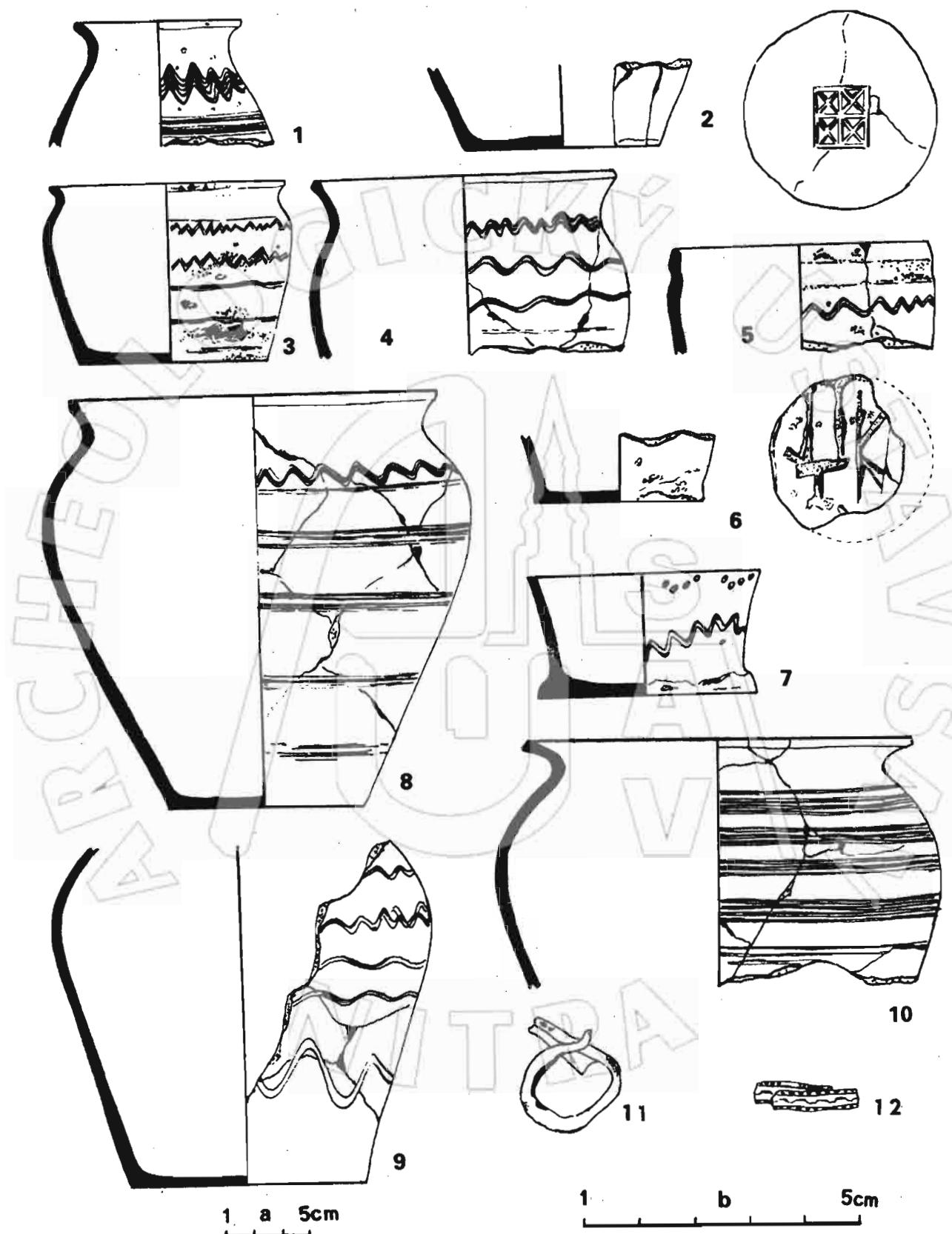
Obr. 30: Banská Bystrica. Náhodný nález: 1 - Constantinus I. (306/7-337), averz-reverz; 2 - Constantius Gallus (351-354), averz-reverz. (M. Mácelová, s. 72.)

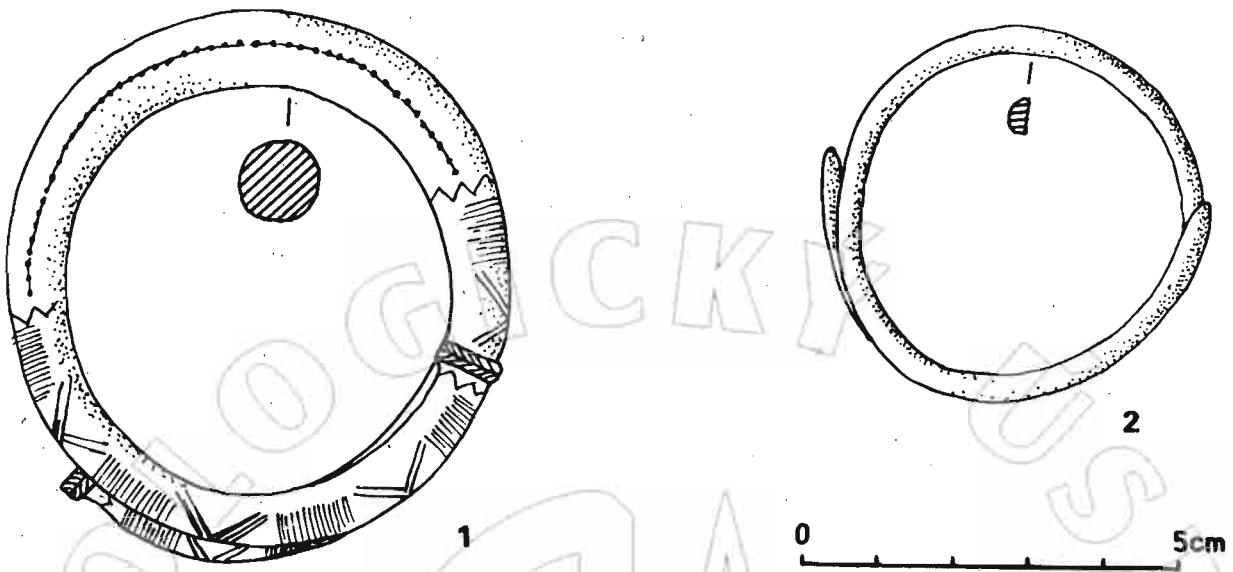
Obr. 31. Banská Bystrica. Pohľad na miesto nálezu mincí. (M. Mácelová, s. 72.)

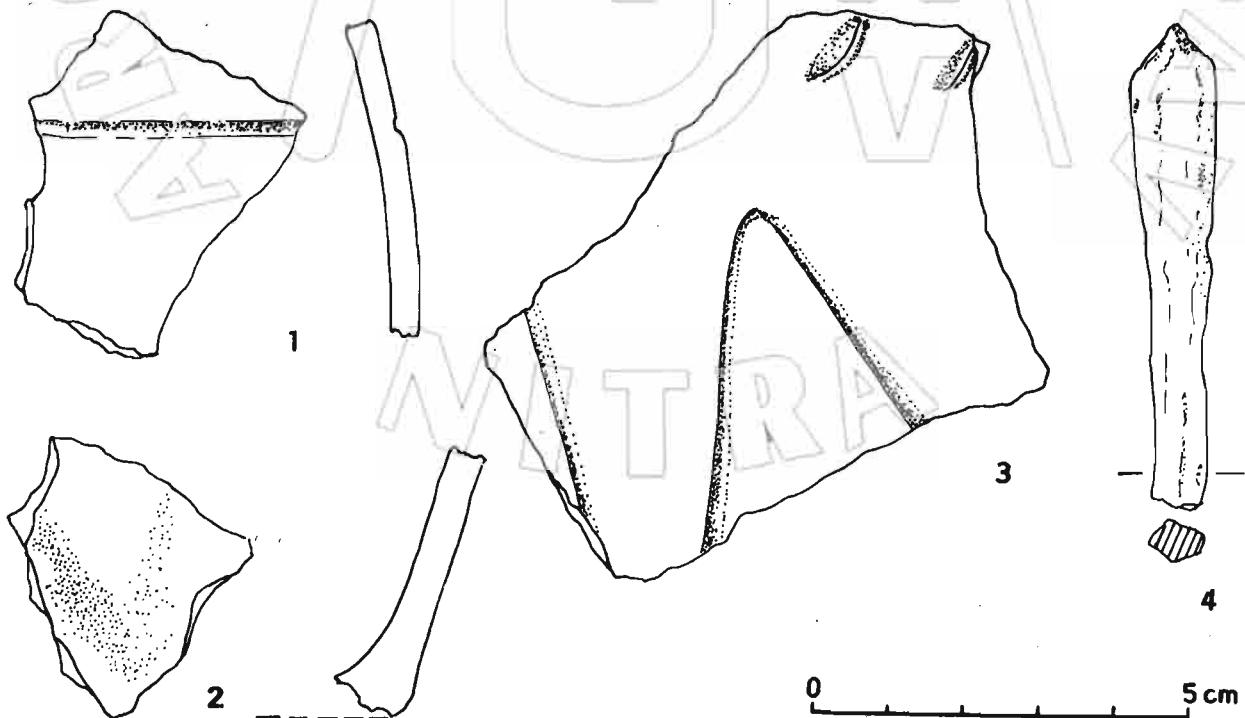
Obr. 32. Horná Lehota (Hrádok). Fragment ucha; predpúchovský horizont. (M. Mácelová, s. 72.)

Obr. 33. Zvolen (hradisko Priekopa). Výber nálezov. 1 - objekt 2; 2 - objekt 3; 3 - objekt 5; 4-6 - objekt 4, 4a; 7-12 - objekt 6. Mierka a: 1-10; b: 11, 12. (M. Mácelová, s. 73.)

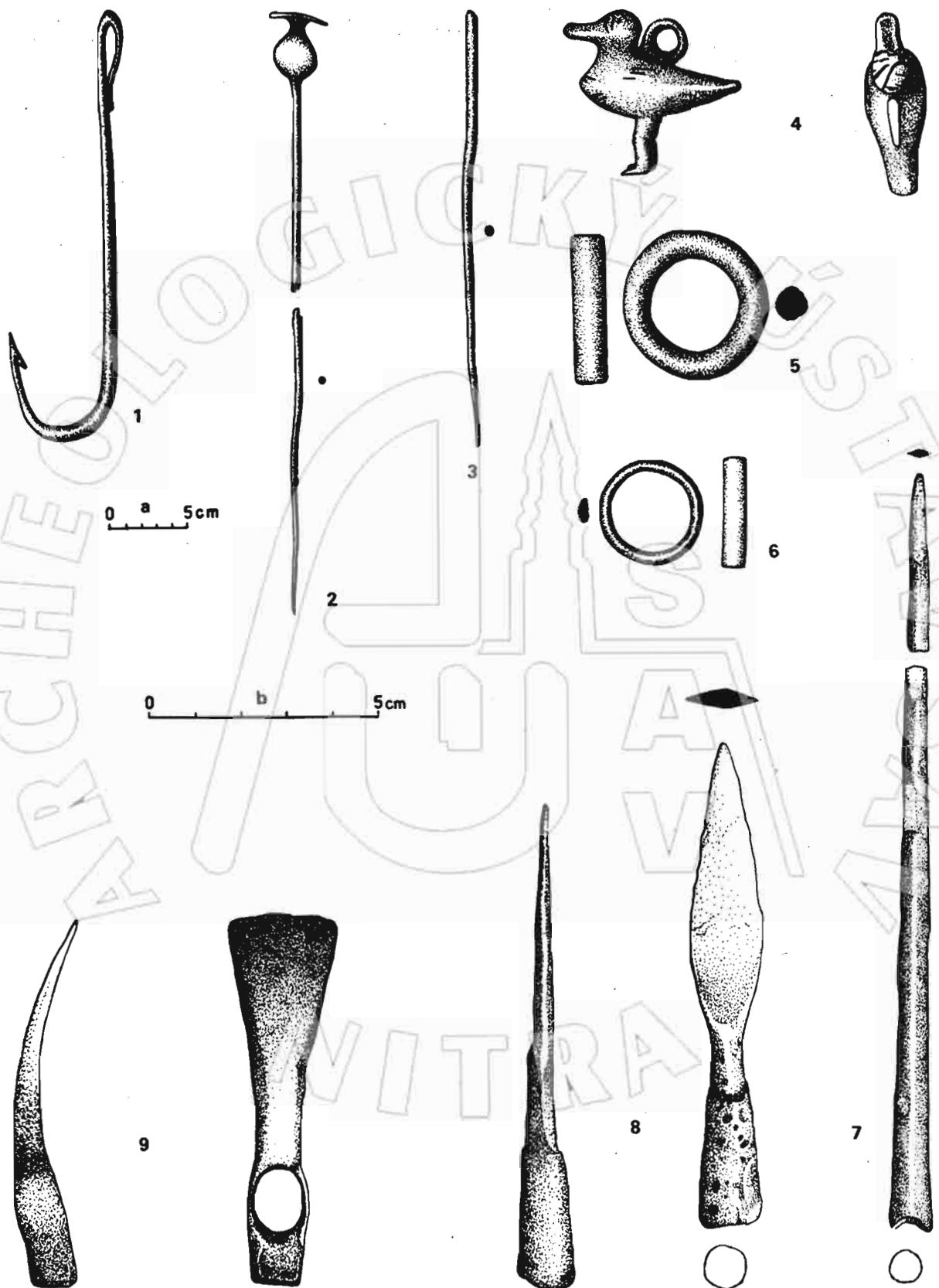
Obr. 34. Zádielske Dvorníky, časť Zádiel. Tyčinkovité bronzové náramky; neskôr doba bronzová. (E. Miroššayová, s. 74.)

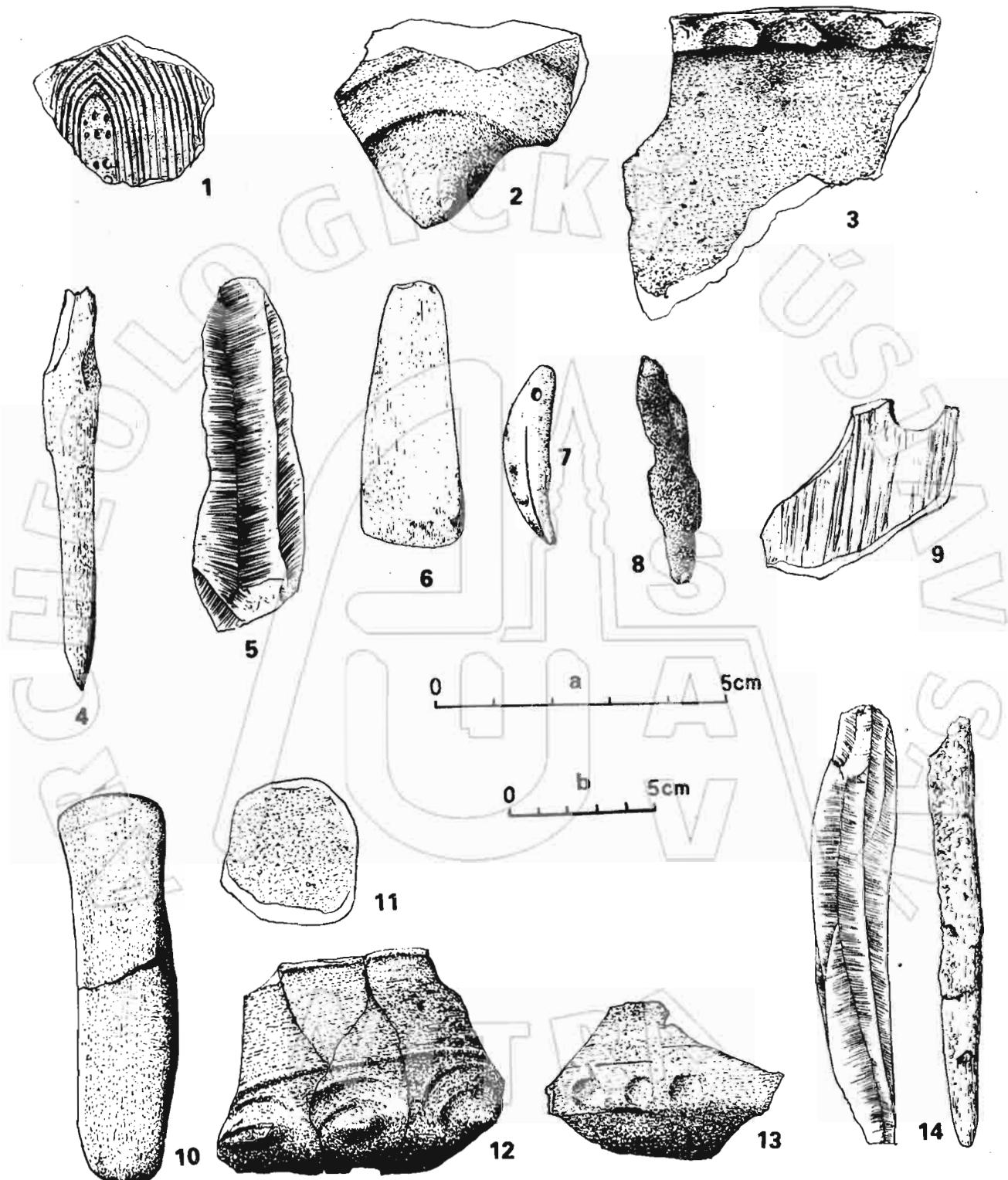
Obr. 35. Hrhot (Bocskorkö barlang). 1-3 - fragmenty keramiky; 4 - železný klin; 12.-13. stor. (E. Miroššayová, s. 75.)

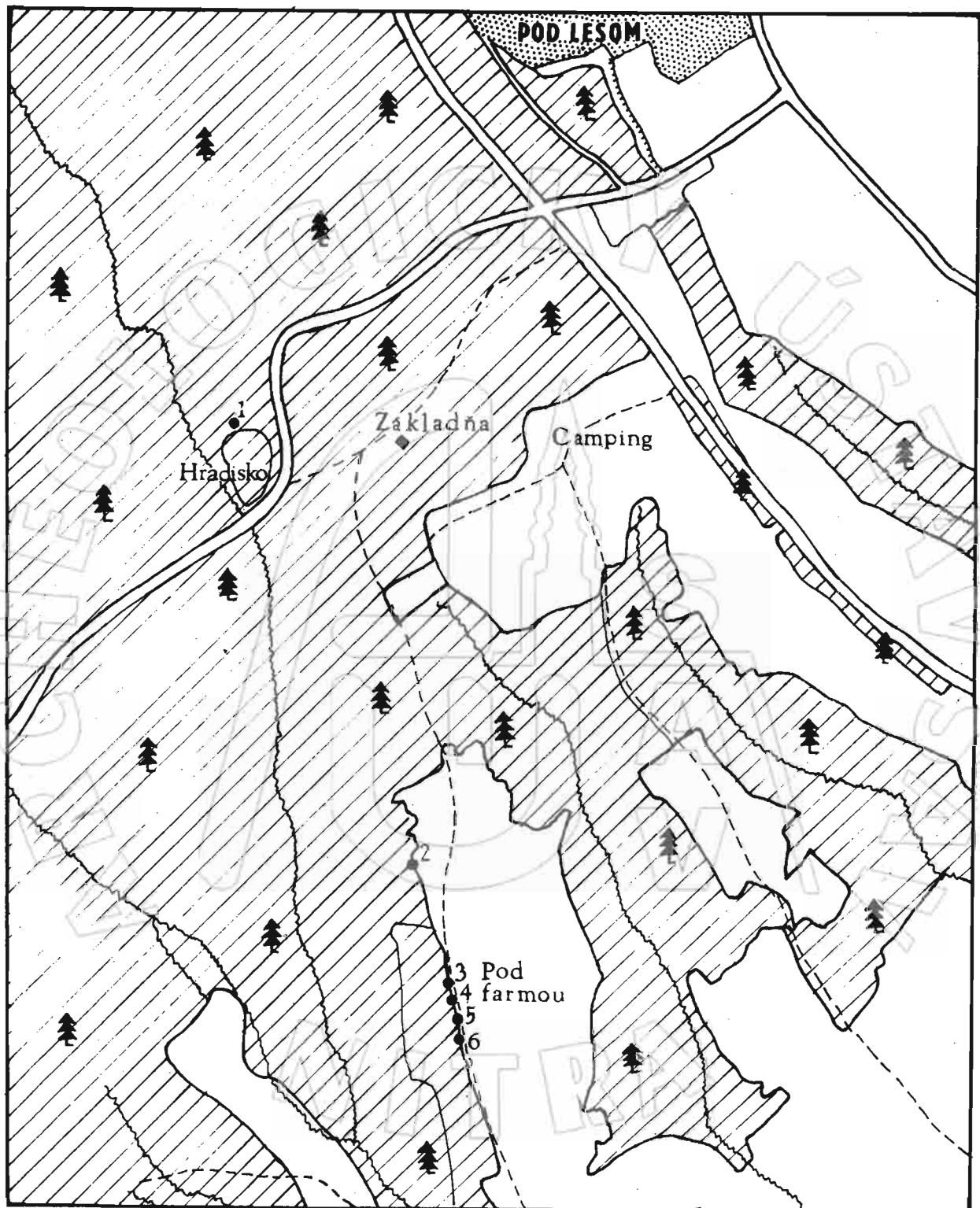
Obr. 36. Dvorníky, časť Posádka. Bronzové zubadlo. Kreslia K. Hlivová. (P. Novosedlík, s. 82.)

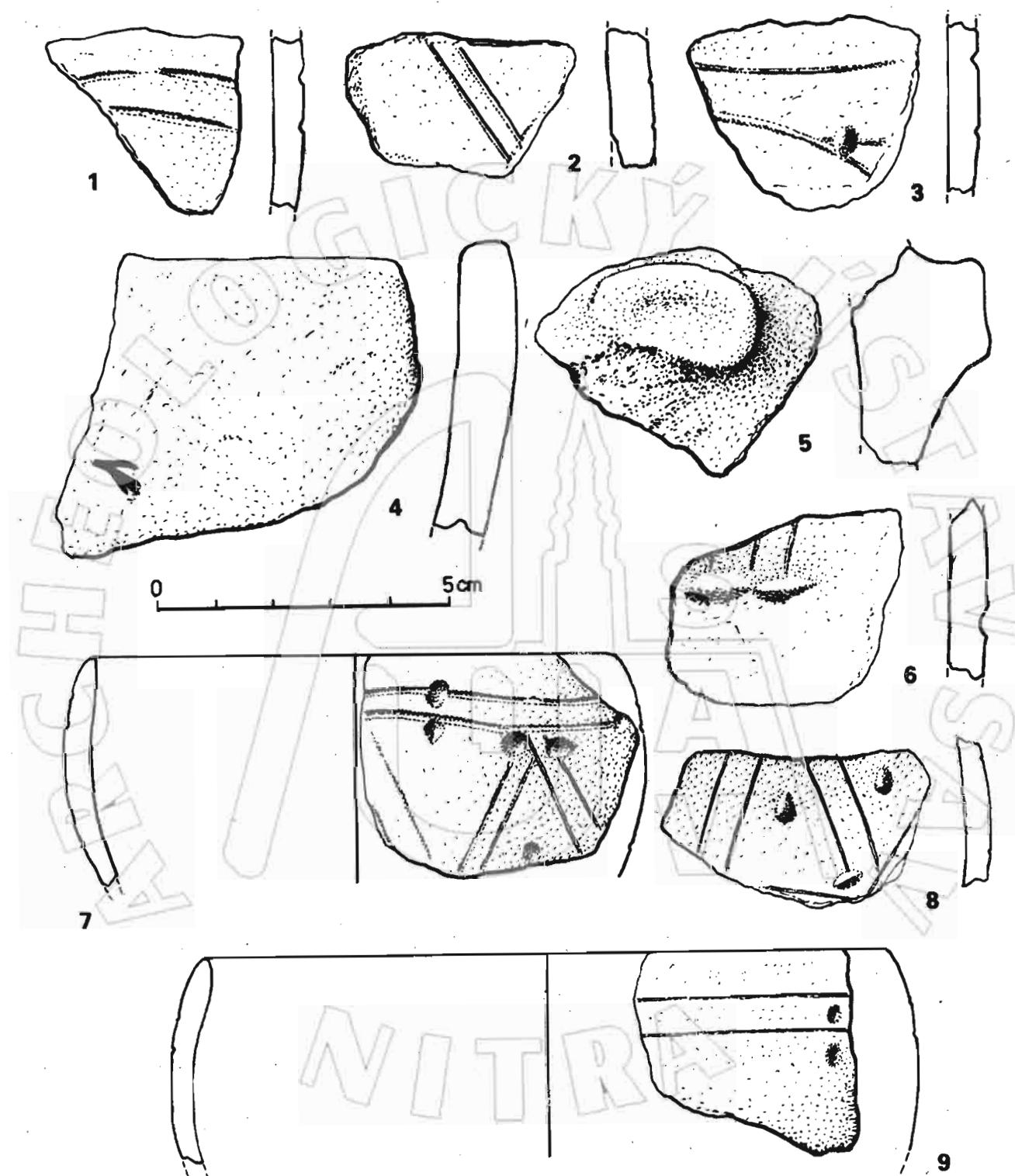
Obr. 37. Dvorníky, časť Posádka. Bronzové predmety. Mierka a: 1, 7-9; b: 2-6.
Kreslila K. Hlivová. (P. Novosedlík, s. 82.)

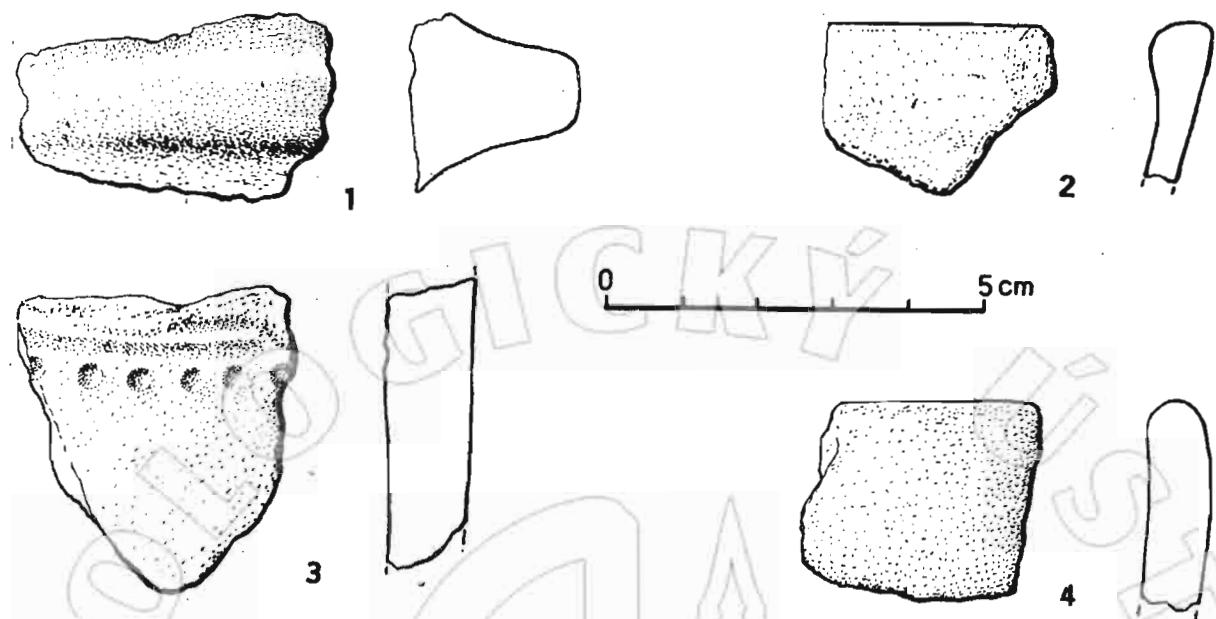
Obr. 38. Gánovce (Za stodolami). Výber nálezov. Mierka a: 1-8, 10, 11, 14; b: 9, 12, 13. (M. Novotná - B. Novotný, s. 83.)

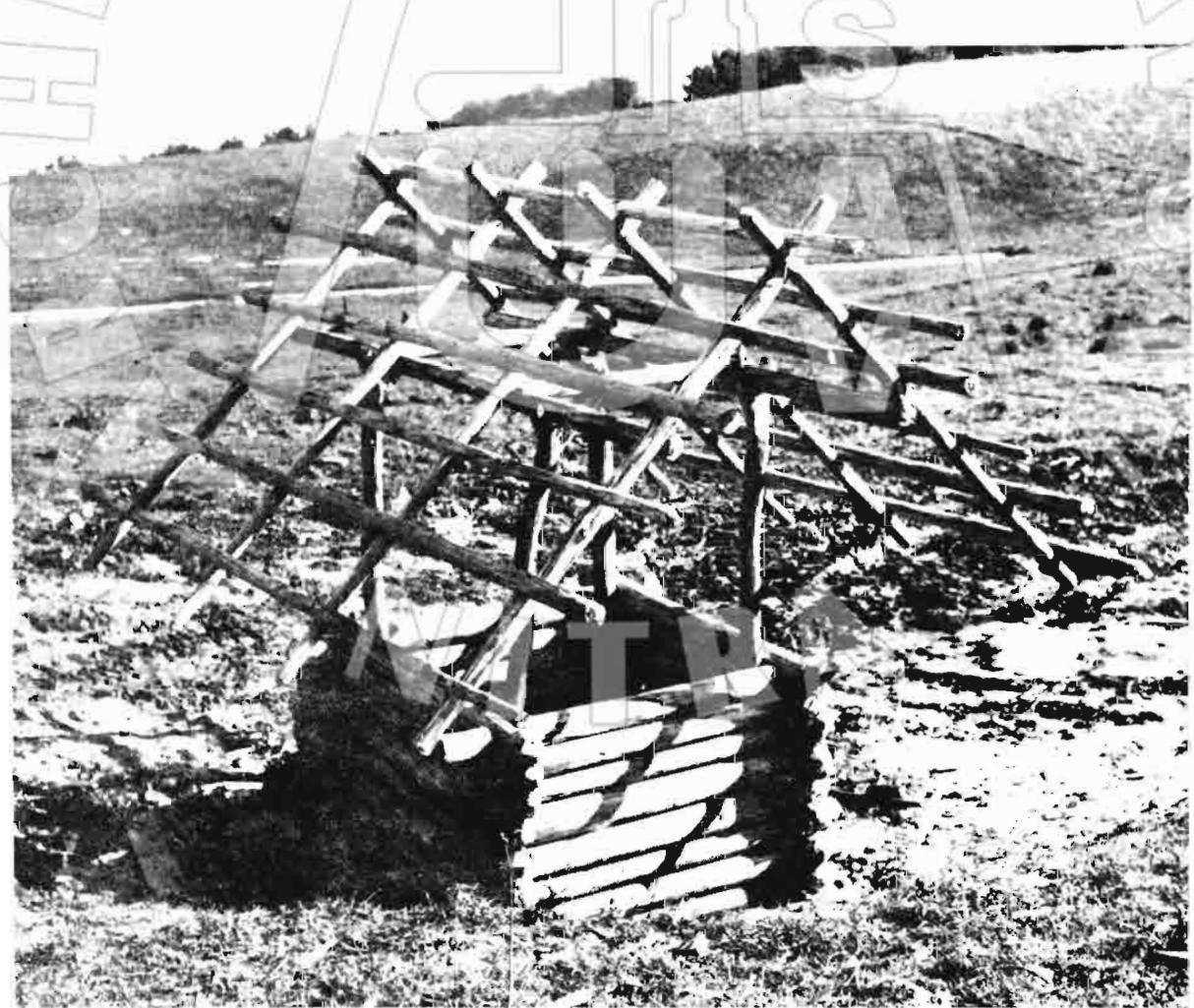
Obr. 39. Dolný Smokovec (Pod lesom). Poľovnícke jamy. (B. Novotný, s. 84.)

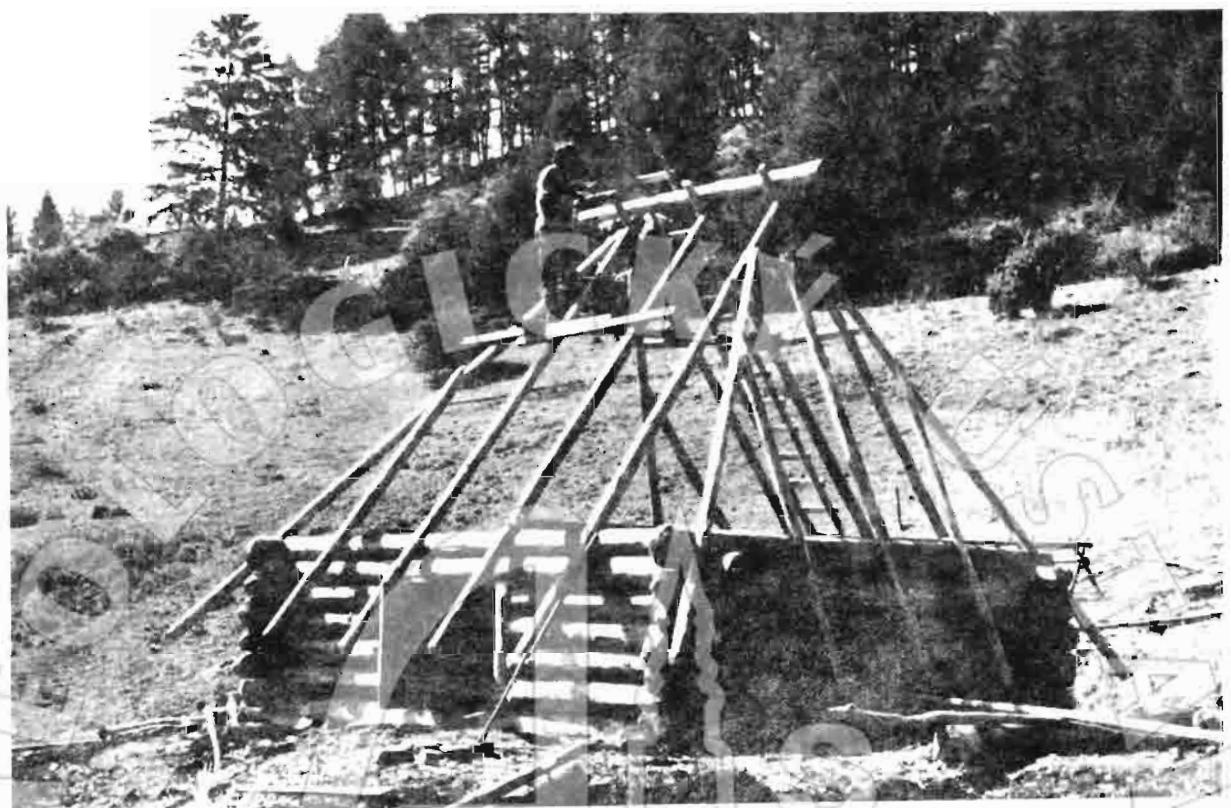
Obr. 40. Nitra, časť Janíkovce (Veľké Janíkovce, Domovina). Výber črepov kultúry s mladou lineárной keramikou. (O. Oždáni, s. 84.)

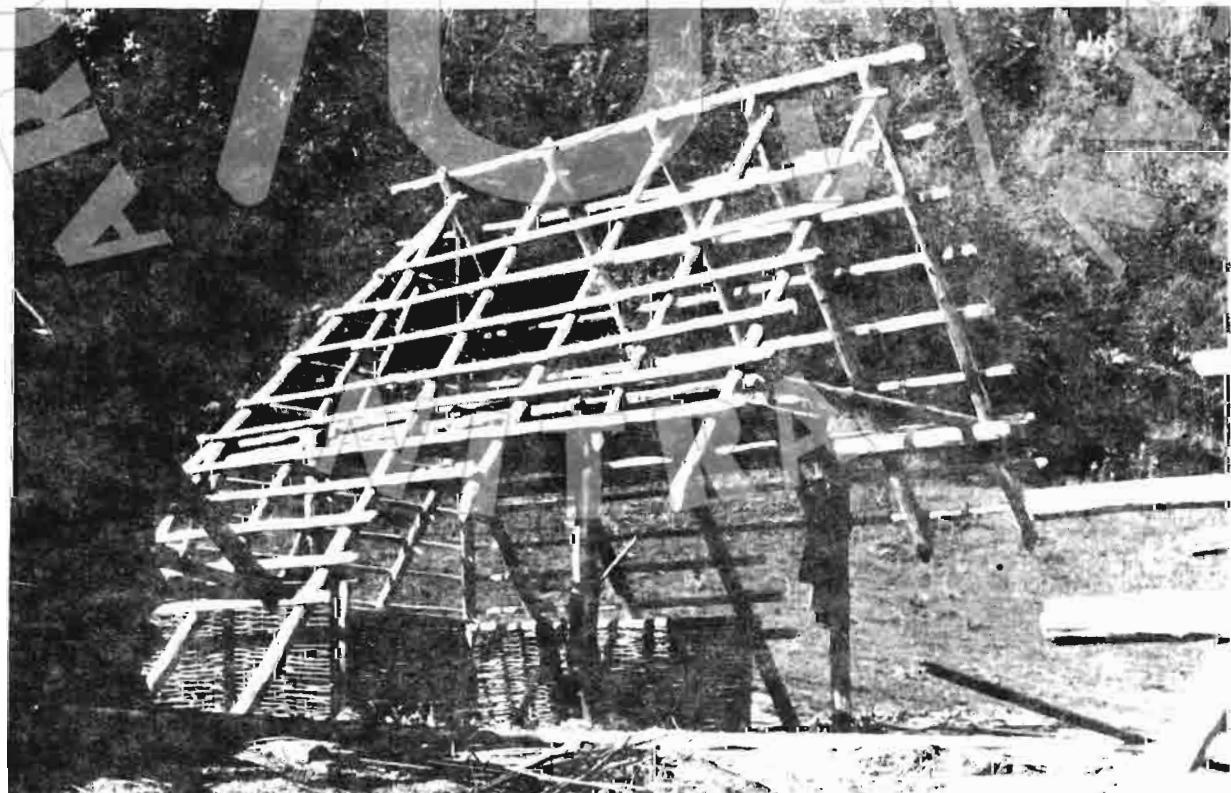
Obr. 41. Panické Dravce. Výber črepov kytickej kultúry. (O. Ožďáni, s. 85.)

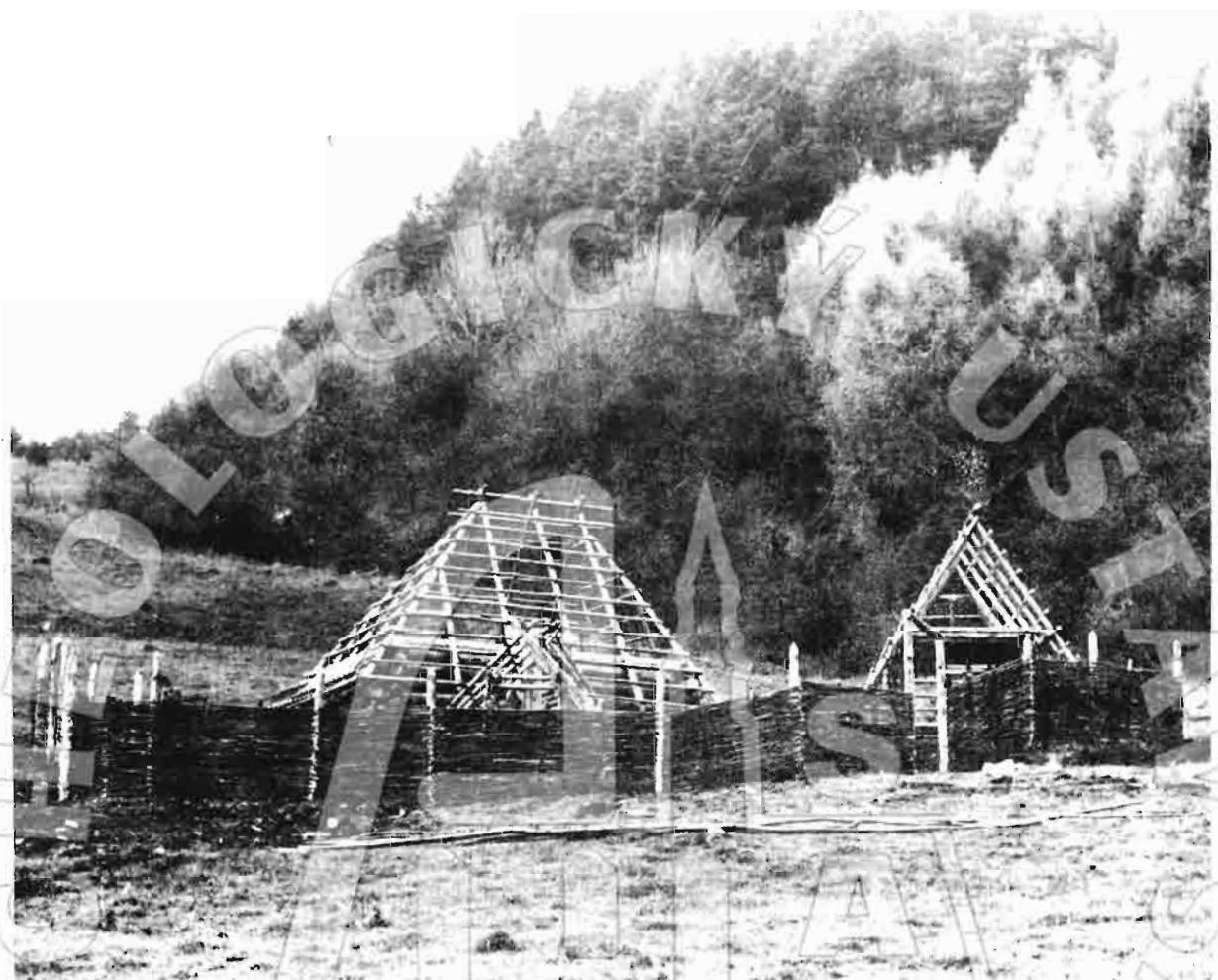
Obr. 42. Liptovská Sielnica (Liptovská Mara). Sídlisko II, pohľad na rekonštrukciu zrubu a striešky studne. (K. Pieta - V. Hanuliak, s. 87.)

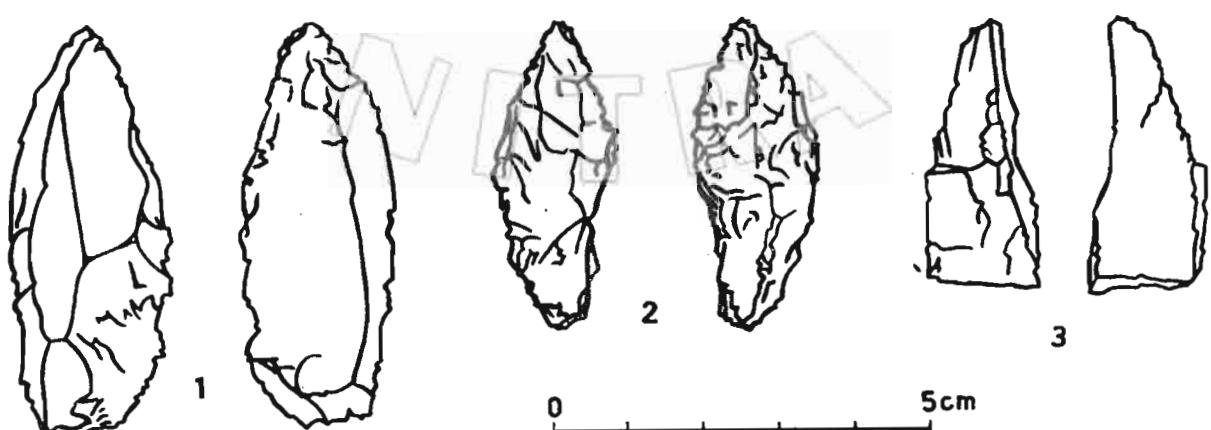
Obr. 43. Liptovská Sielnica (Liptovská Mara). Sídlisko II, stavba dvojpriestorového domu. (K. Pieta - V. Hanuliak, s. 87.)

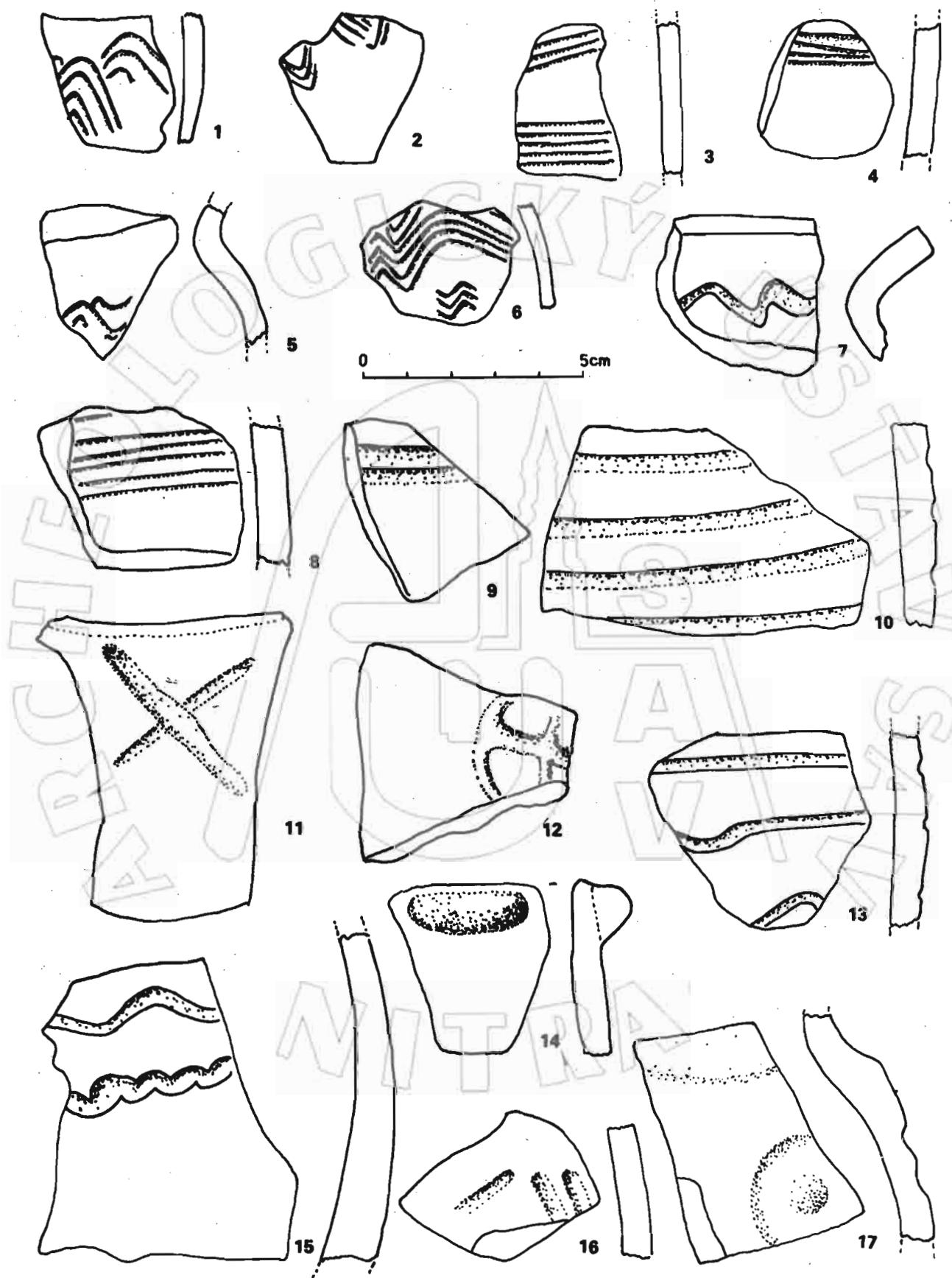
Obr. 44. Liptovská Sielnica (Liptovská Mara). Sídlisko II, stavba prístreška dielne s hrnčiarskou pecou. (K. Pieta - V. Hanuliak, s. 87.)

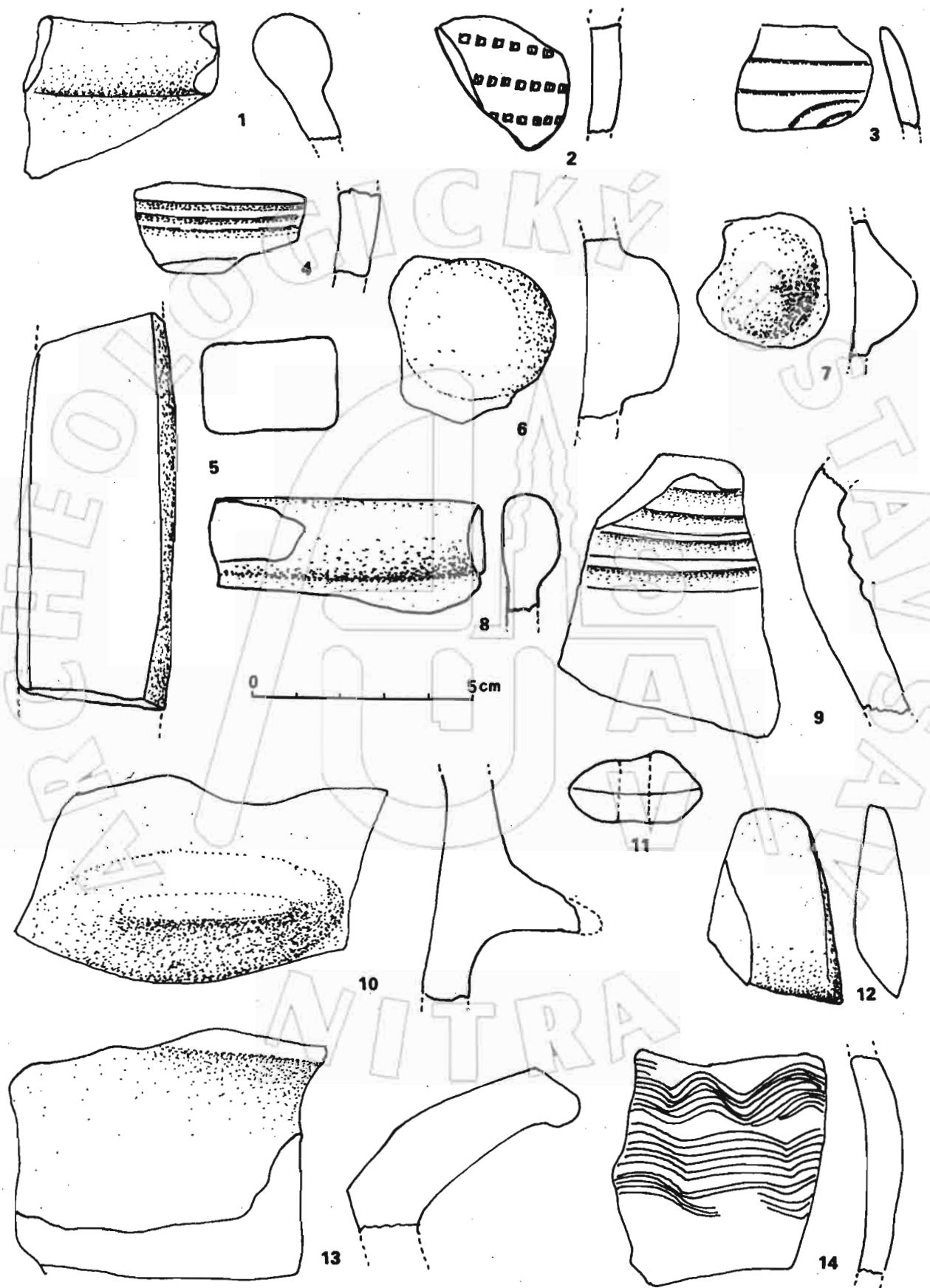
Obr. 45. Liptovská Sielnica (Liptovská Mara). Sídisko II, skupina rekonštruovaných objektov z doby laténskej. (K. Pieta - V. Hanuliak, s. 87.)

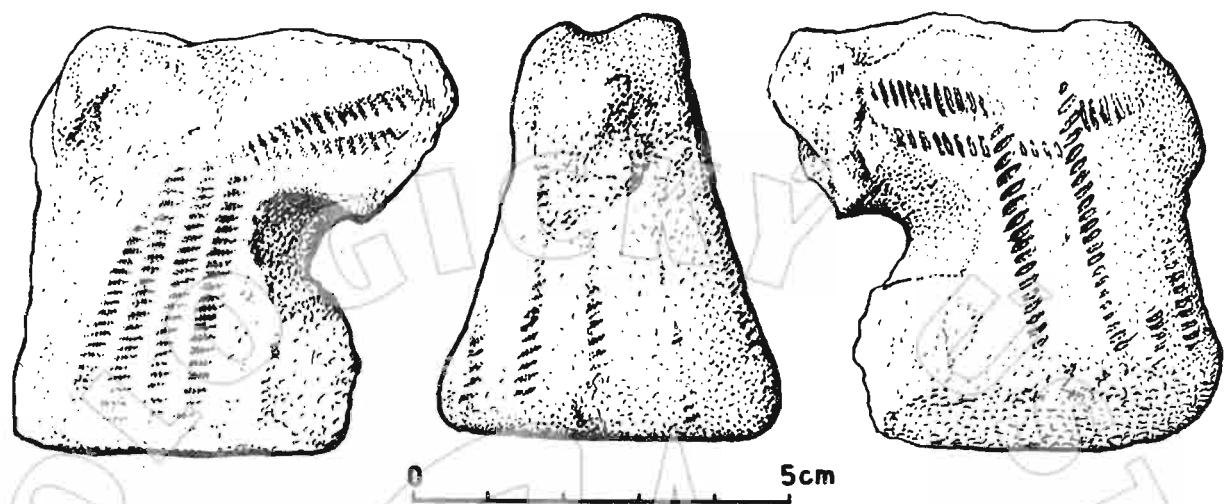
Obr. 46. Stará Ľubovňa, časť Podsadek. Výber paleolitických nálezov. (P. Roth, s. 89.)

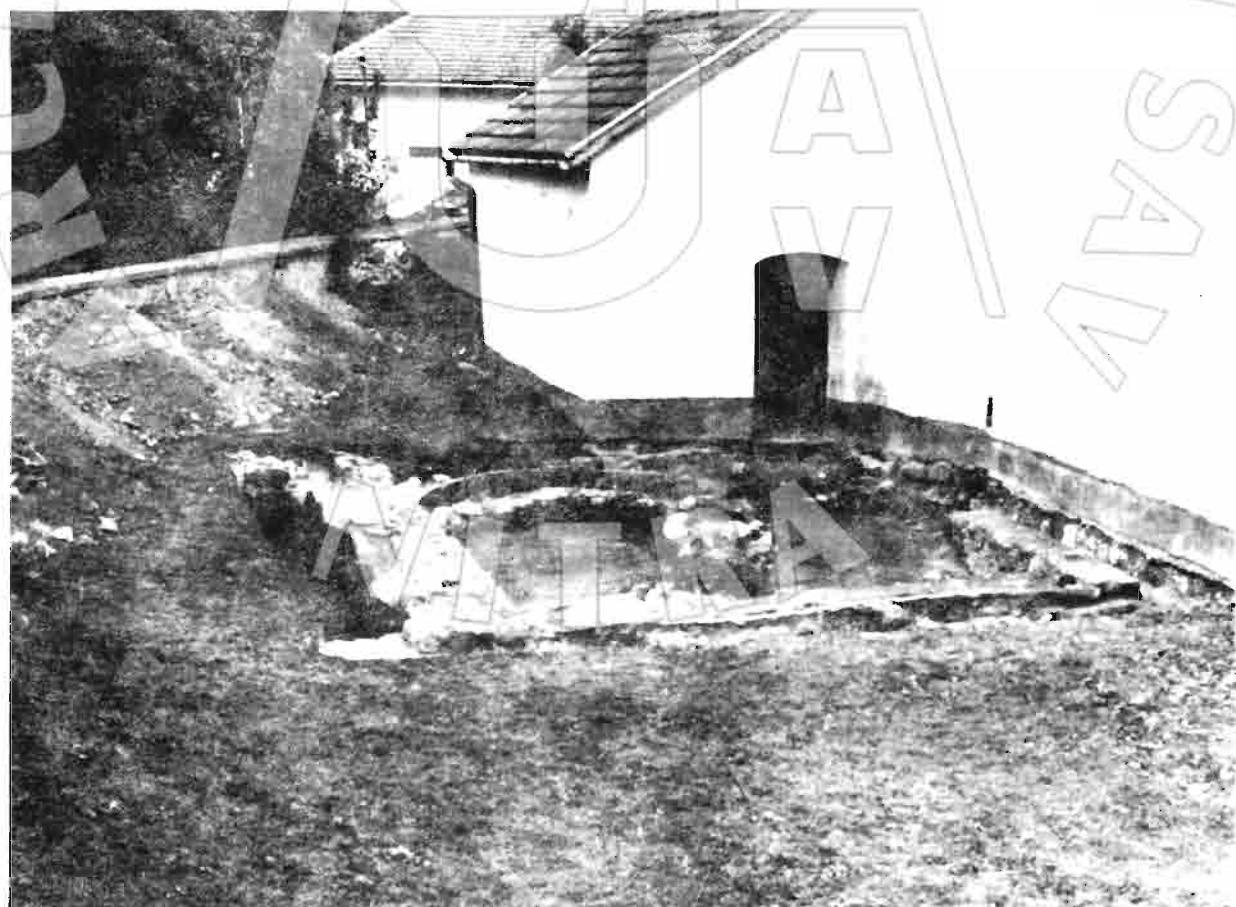
Obr. 47. 1, 6, 7, 12, 13, 15 - Beladice, časť Chrášťany 13; 2, 14 - Beladice, časť Pustý Chotár 10; 3, 10 - Kolínany 3; 4 - Beladice, časť Chrášťany 12; 5, 11 - Beladice, časť Pustý Chotár 5; 8, 9 - Beladice, časť Pustý Chotár 9; 16, 17 - Kolínany 2. (M. Ruttkay - J. Ruttkayová, s. 91.)

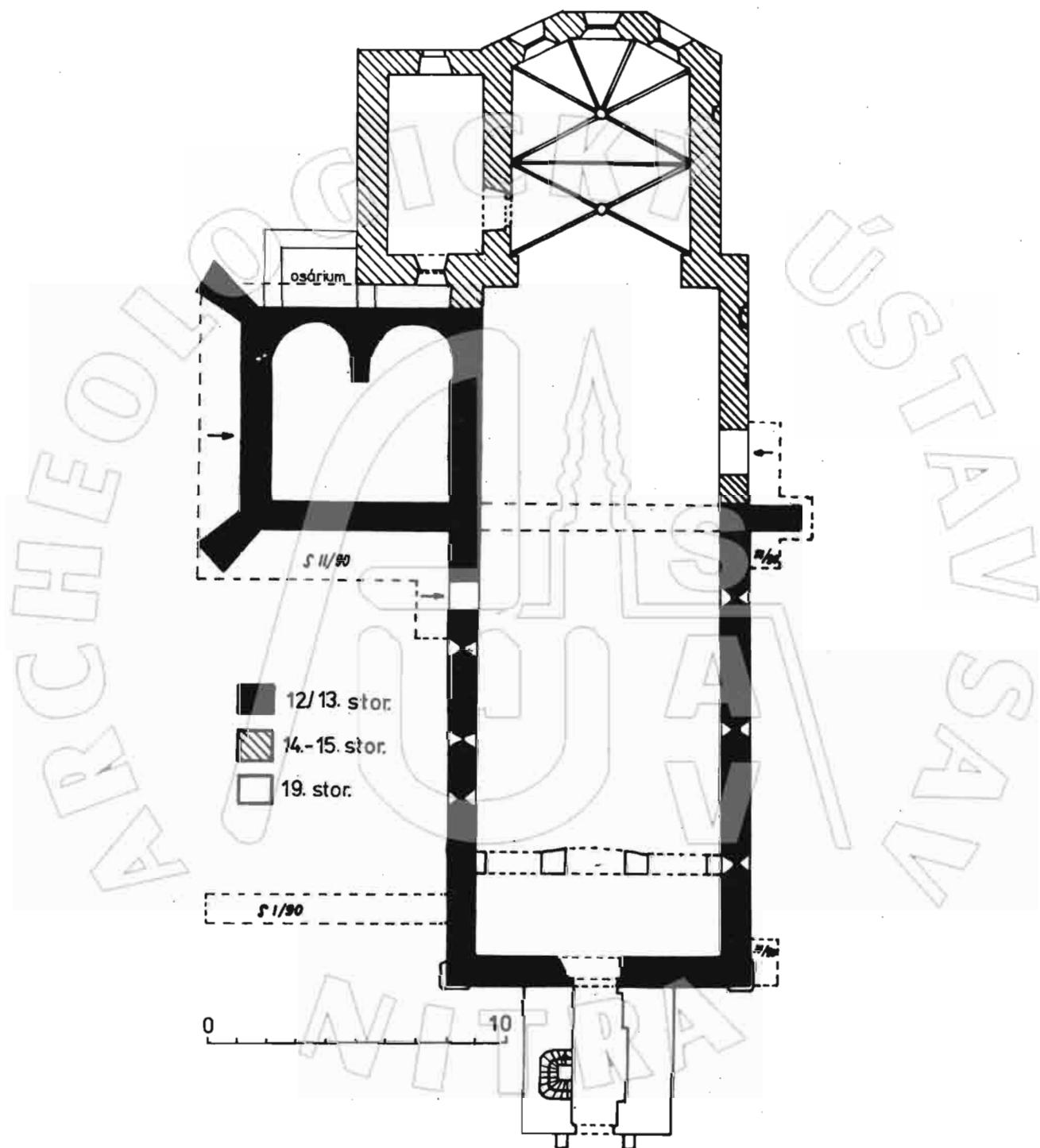
Obr. 48. 1, 4-6, 8-14 - Beladice, časť Chrášťany 17; 2 - Kolíňany 1; 3, 7 - Ko-
líňany 4. (M. Ruttkay - J. Ruttkayová, s. 91.)

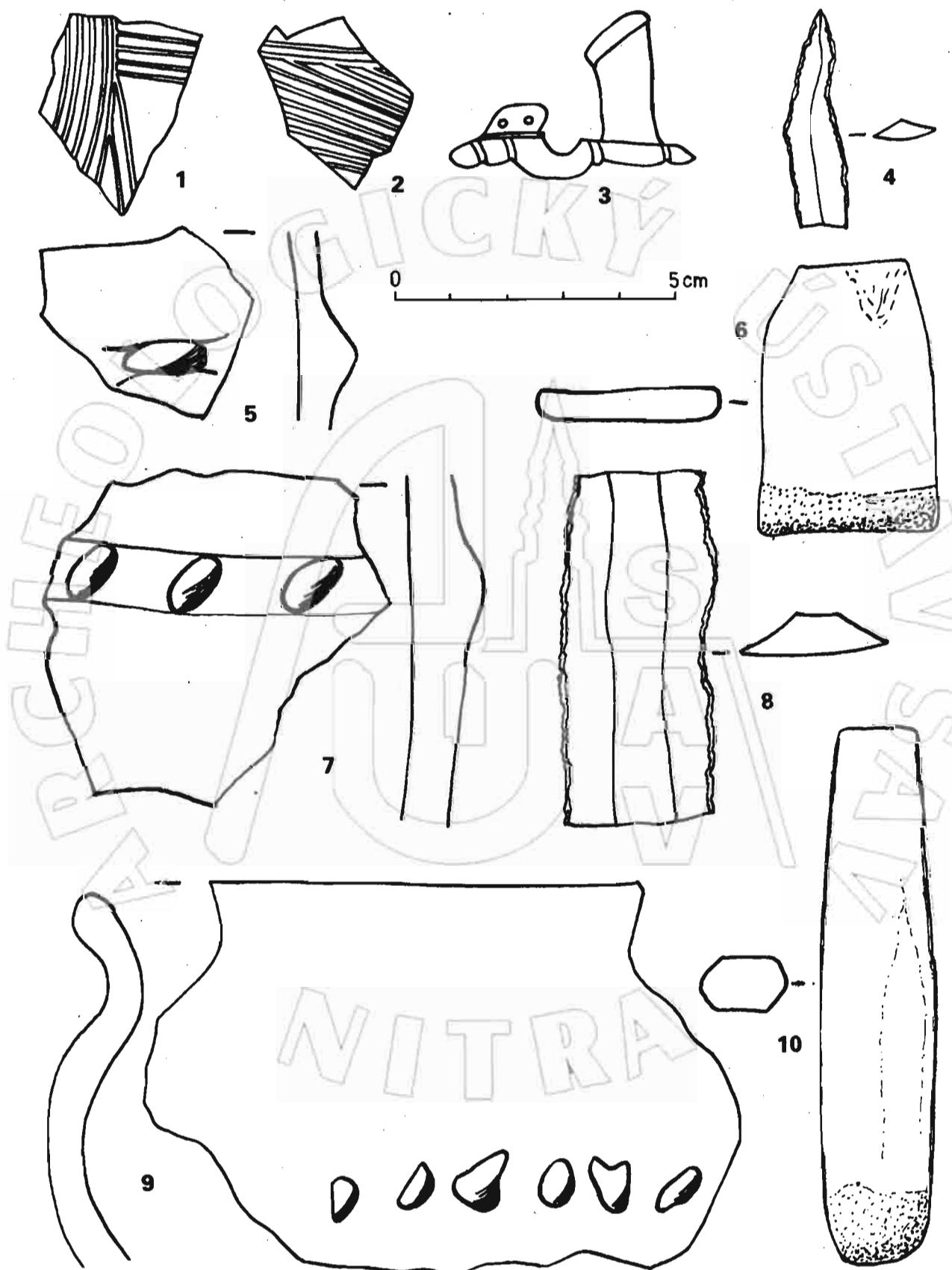
Obr. 49. Lapáš, časť Veľký Lapáš. Fragment hlinenej plastiky; neskorá doba bronzová(?). (J. Ružičková - P. Bednár, s. 94.)

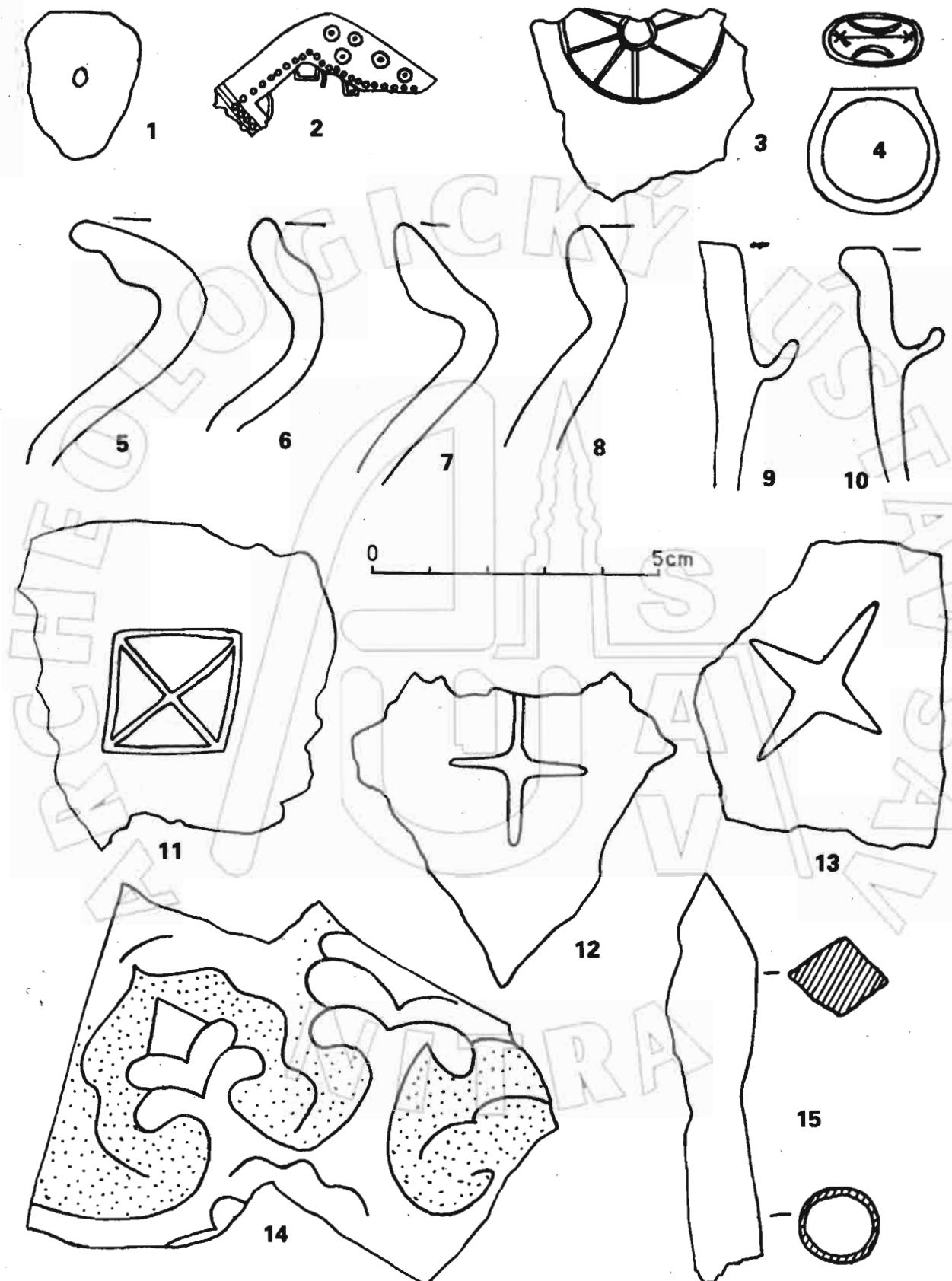
Obr. 50. Lipovník. Odkryté základy bočnej kaplnky. (M. Slivka, s. 95.)

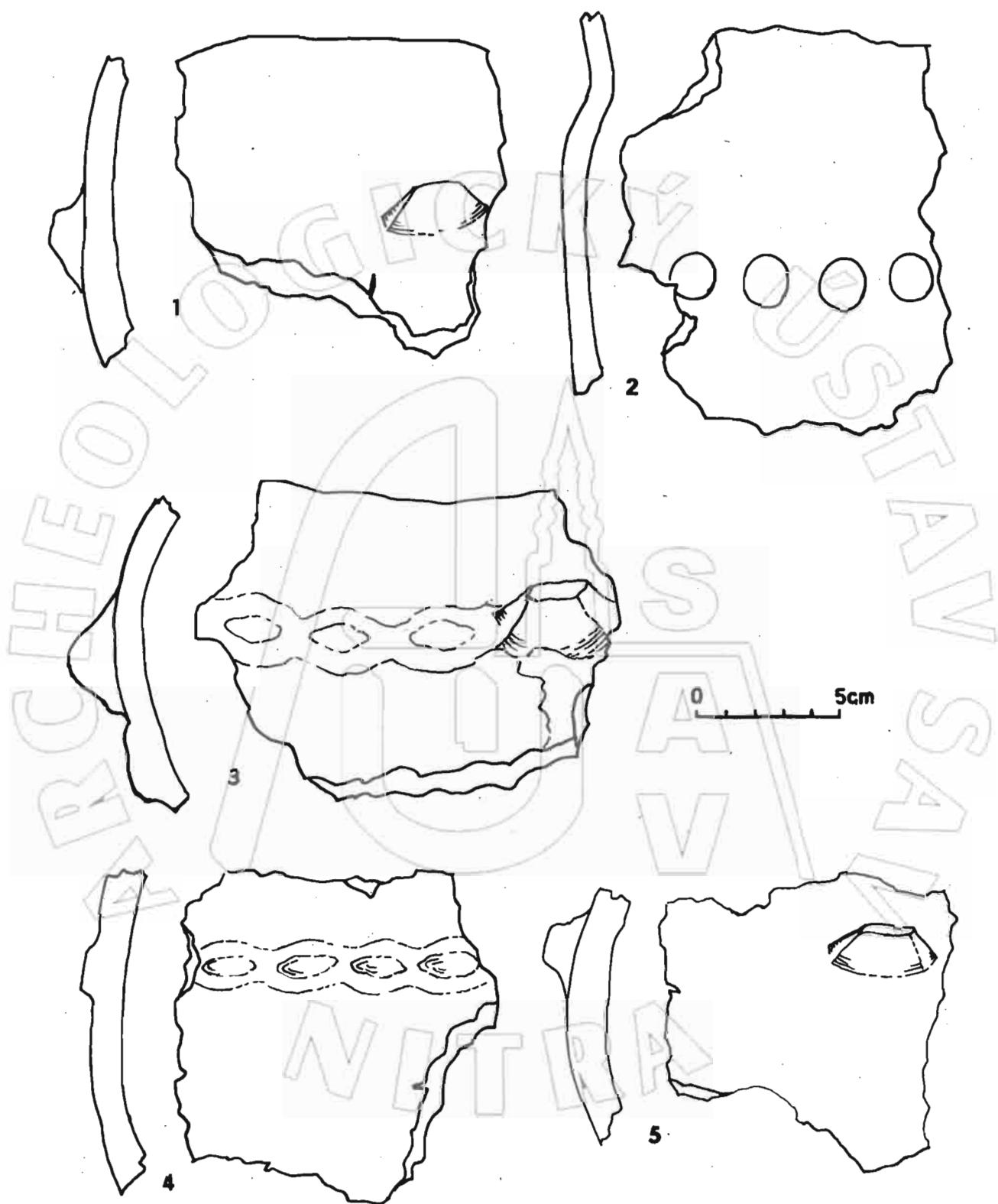
Obr. 51. Lipovník. Pôdorys kostola sv. Jána Krstiteľa (etapy výstavby). (M. Slivka, s. 95.)

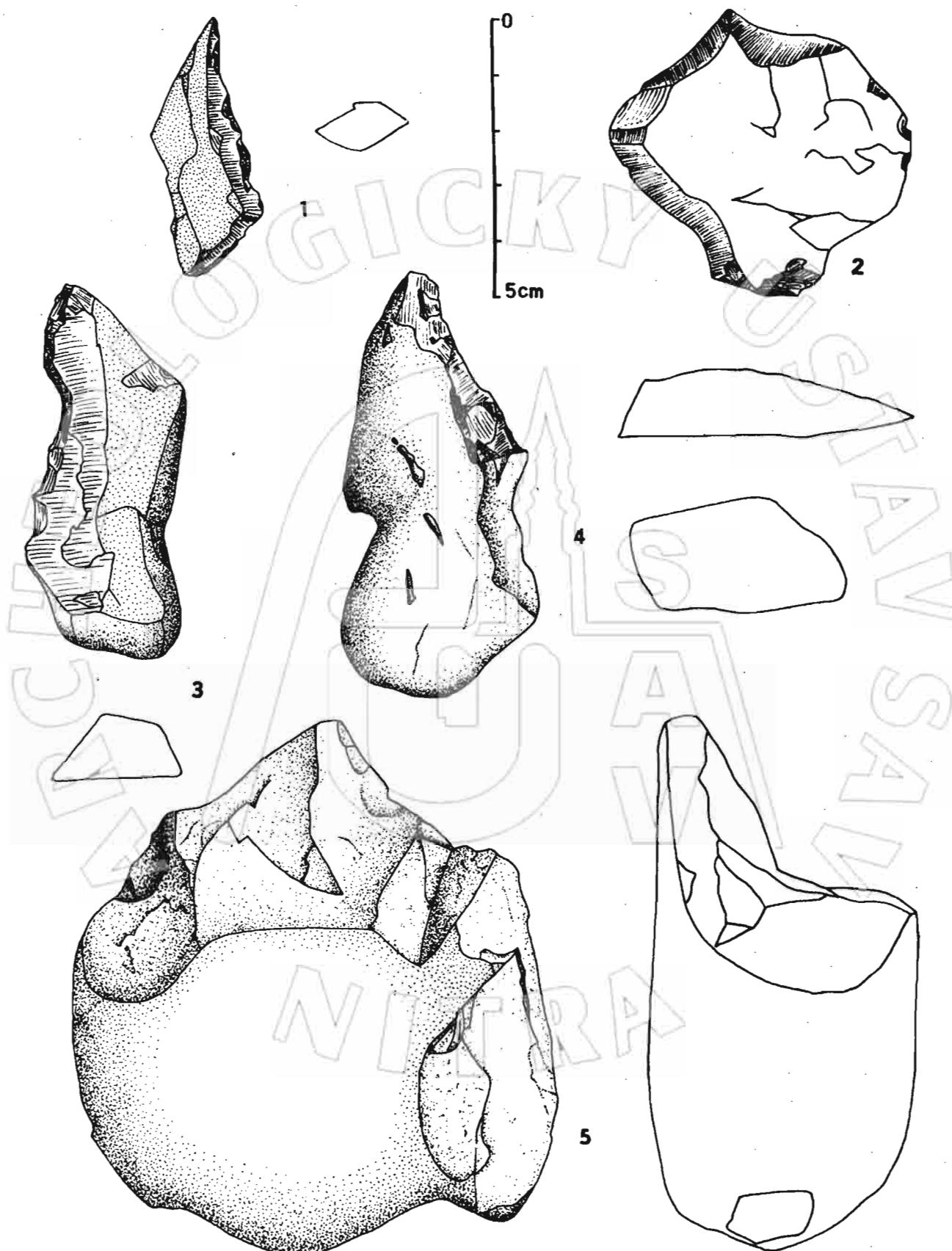
Obr. 52. Humenné (Pod Sokolom). Výber nálezov. (I. Strakošová, s. 95.)

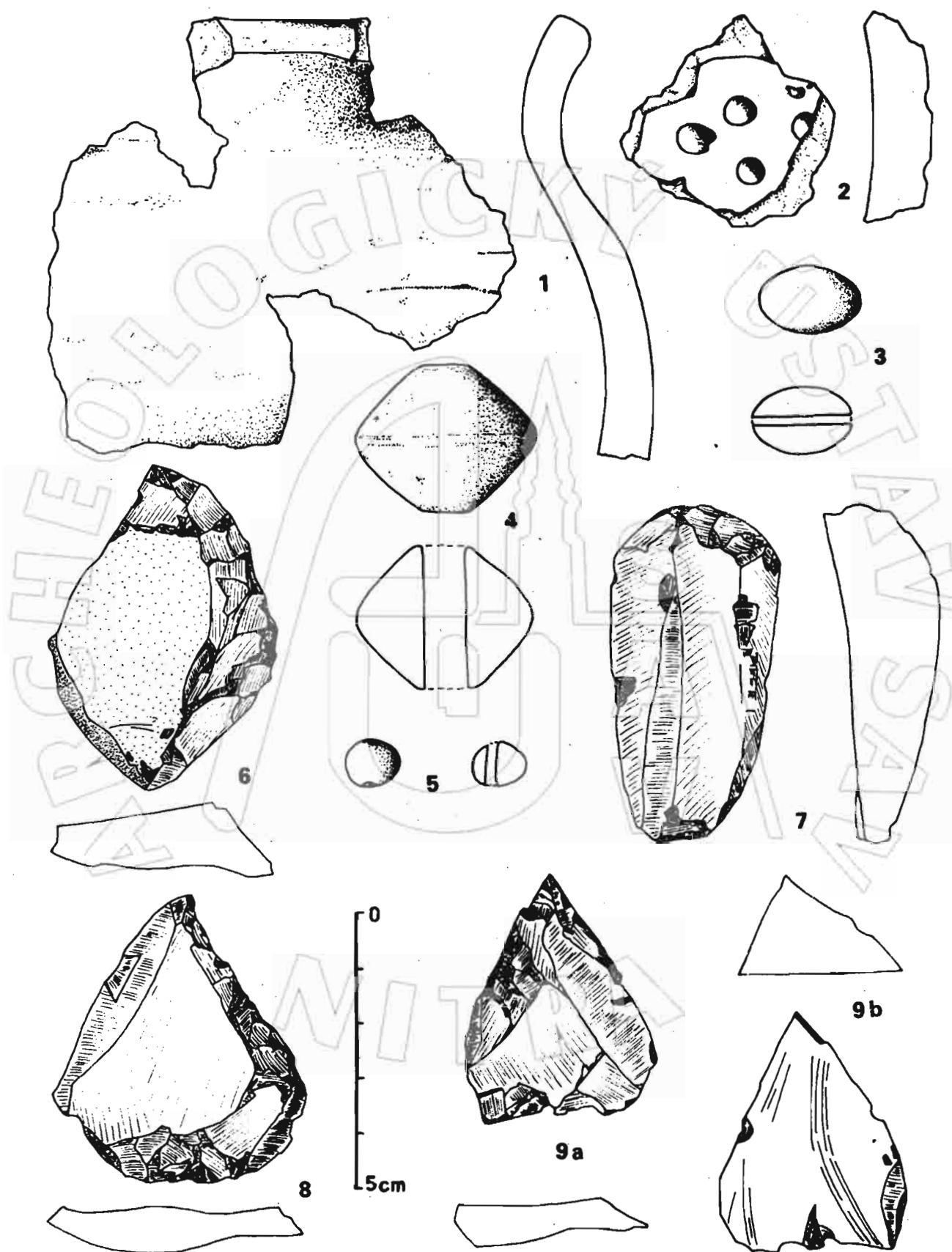
Obr. 53. Jasenov (hrad). Výber nálezov. (I. Straškošová, s. 96.)

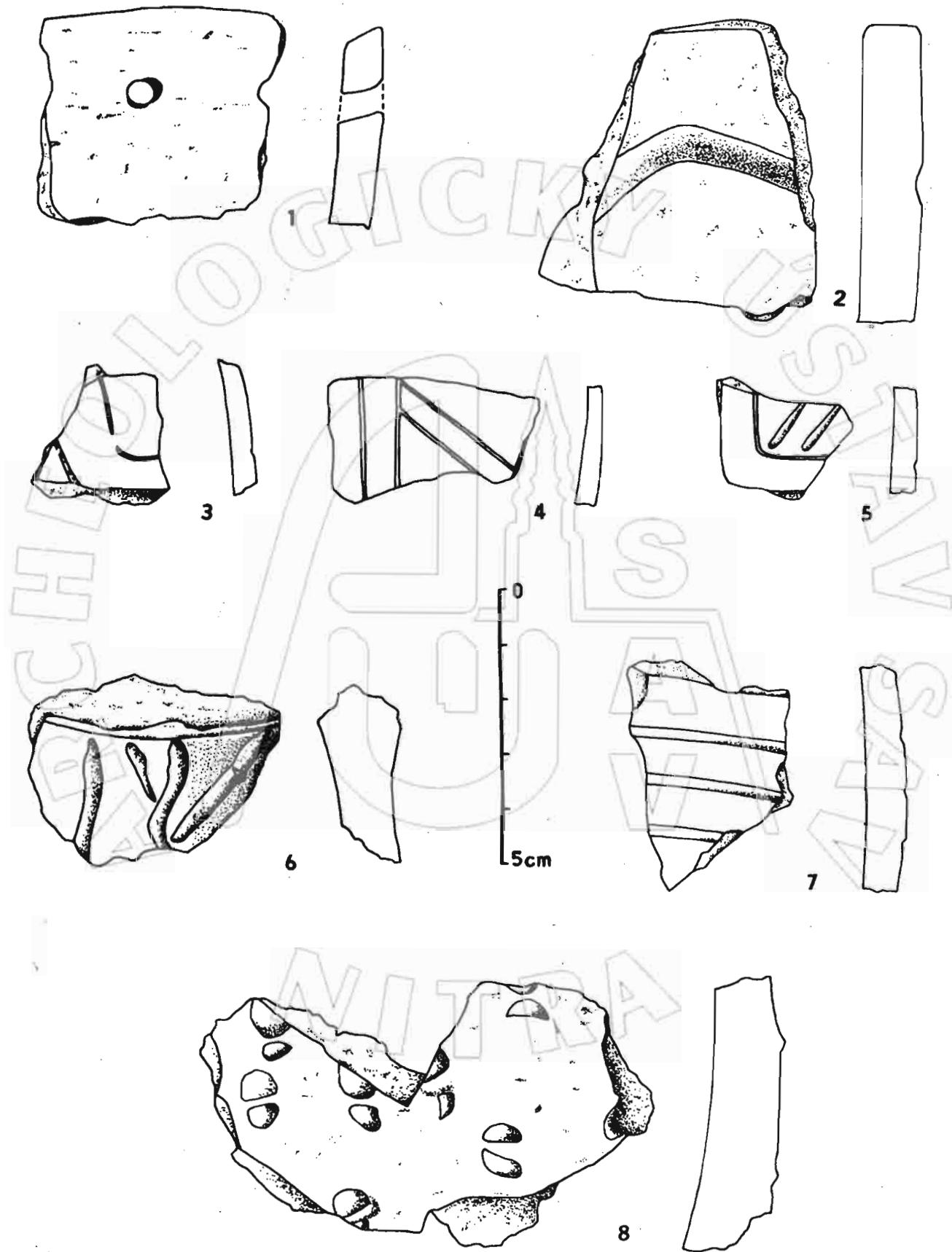
Obr. 54. Prešov (Pod Bikošom). Výber úžitkovej keramiky zo strednej doby laténskej. (B. Tomášová, s. 97.)

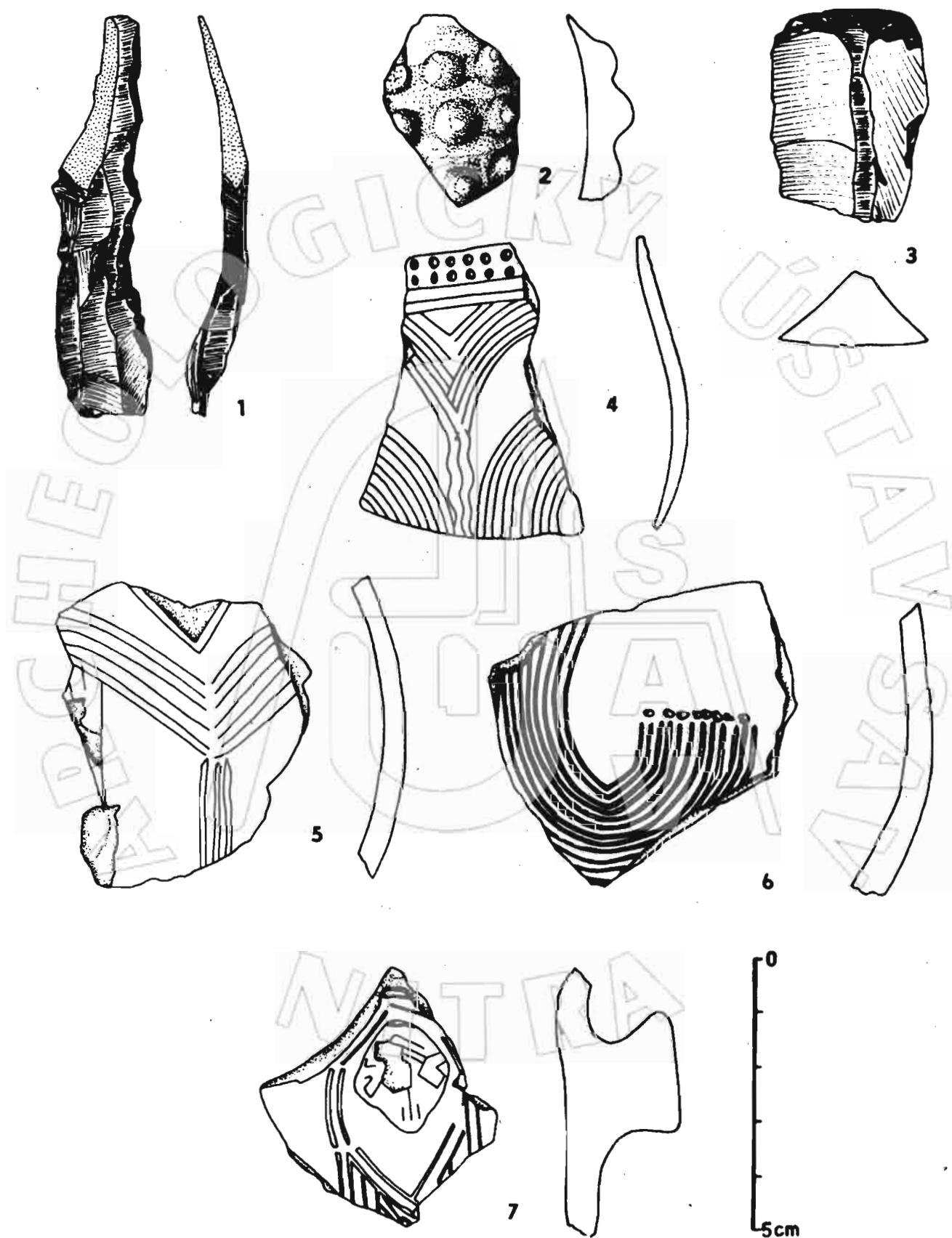
Obr. 55. 1, 2 - Prešov, časť Šalgovík; 3-5 - Prešov (Kráľova hora V). Paleolitické artefakty. (M. Vizdal, s. 102.)

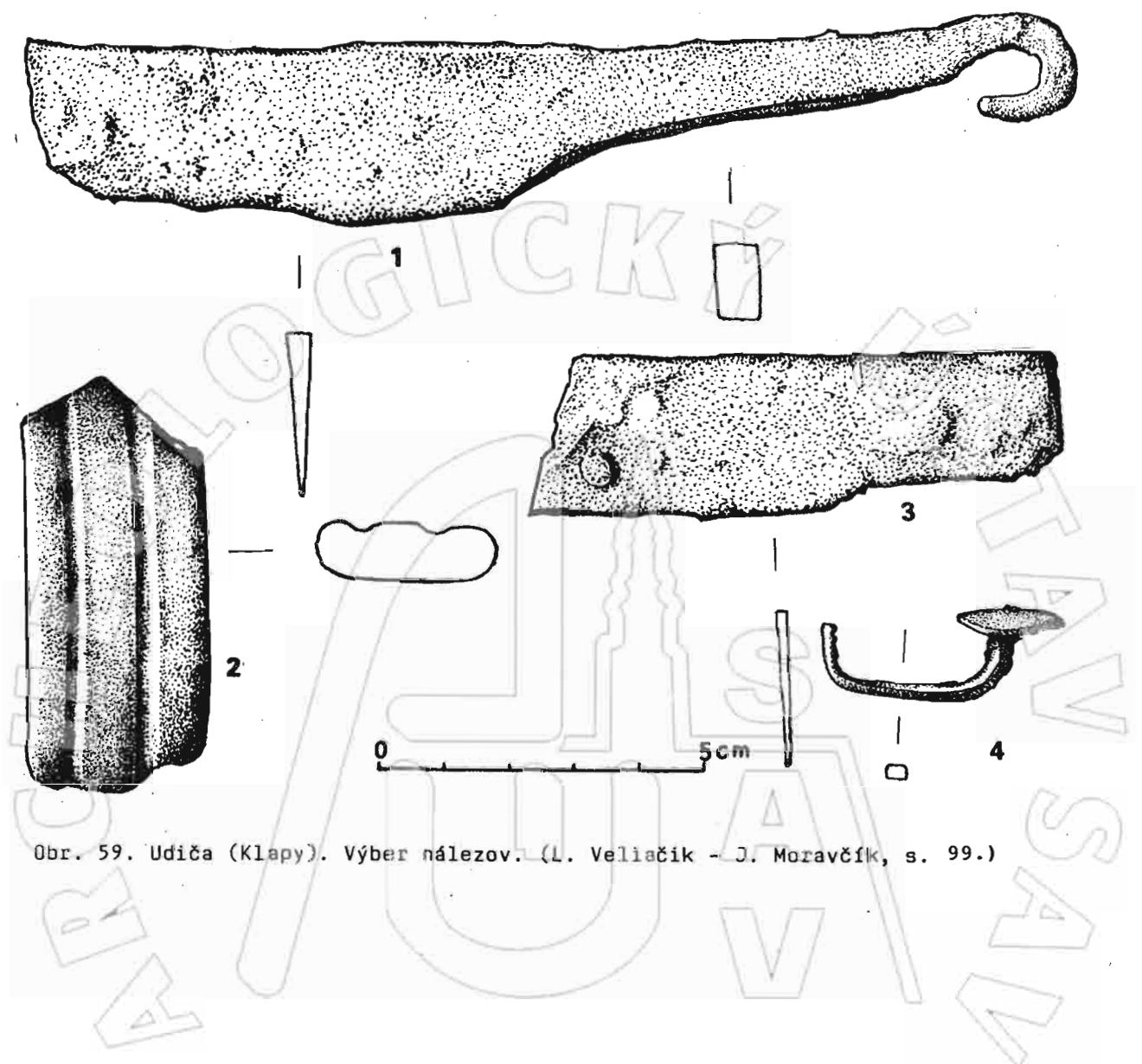
Obr. 56. 1-5 - Prešov (Kráľova hora I). Nálezy zo slovanského sídliska (6.-8. stor.); 6-9a, 9b - Prešov (Kráľova hora IX). Paleolitické artefakty. (M. Vizdal, s. 102.)

Obr. 57. Prešov (Kráľova hora, kóta 296). Črepy keramiky skupiny Tiszadob. (M. Vizdal, s. 102.)

Obr. 58. Humenné (Pod Sokolom). Výber nálezov z objektu bukovohorskej kultúry.
(M. Vizdal, s. 102.)

Obr. 59. Udiča (Klapy). Výber nálezov. (L. Veliačík - J. Moravčík, s. 99.)

TEXTE ZU DEN ABBILDUNGEN

- Abb. 1. Nižný Hrabovec. Situationskizze der Lagen Lopáre I-II. (L. Bánesz - P. Zubko, S. 16.)
- Abb. 2. Nižný Hrabovec I. Frühpaläolithischer Fund. (L. Bánesz - P. Zubko, S. 16.)
- Abb. 3. Nižný Hrabovec I. Spitze vom Moustier-Typ. (L. Bánesz - P. Zubko, S. 16.)
- Abb. 4. Šterusy (Pod rebrrom). Hügelgrab von Süden. (J. Bartík - Z. Farkaš, S. 20.)
- Abb. 5. Šterusy (Pod rebrrom). Situationsplan der hügelartigen Schüttung. (J. Bartík - Z. Farkaš, S. 20.)
- Abb. 6. Báhoň. Gefäß aus gestörtem Objekt. (J. Bartík - J. Štrbík, S. 21.)
- Abb. 7. Čataj. Römische Fibel und Nadel aus der mittleren Bronzezeit. (J. Bartík - J. Štrbík, S. 20.)
- Abb. 8. Jablonec, Schüssel aus der jüngeren Hallstattzeit. (J. Bartík - L. Voštinár, S. 21.)
- Abb. 9. Valaliky, Teil Košťany. Gefäß aus dem 8. bis Anf. des 9. Jh. (J. Béreš, S. 26.)
- Abb. 10. Nitra, Teil Dražovce. Pri kostole: 1 - jüngere Bronzezeit; Duchcovská-Gasse: 2, 5 - Kultur mit jüngerer Linearkeramik; 3, 4, 7 - Maďarovce-Kultur; 6 - Neuzeit. (G. Brezinová - M. Griačová, S. 27.)
- Abb. 11. Pastovce. Situationsplan; Stelle des Fundes mit vollem Kreis bezeichnet. (J. Bujna, S. 27.)
- Abb. 12. Pastovce. Bronzefibel aus der Latènezeit. (J. Bujna, S. 27.)
- Abb. 13. Bratislava, Teil Devín (Burg Devín). Blick auf die obere Burg mit Plateauaufzug. Foto Z. Zemanová. (J. Hlavicová - V. Plachá, S. 41.)
- Abb. 14. Bratislava, Teil Devín (Burg Devín). Funde aus der oberen Burg: 1 - Keramik; 2 - bronzenes Gürtelschnallen; 3 - Stempel auf einer Ziegelfliese; 4 - Ritzzeichnung auf einer Ziegelfliese; 5 - Münze. Zeichnung von Ľ. Švandová. Maßstab a: 1, 4; b: 2, 3, 5. (J. Hlavicová - V. Plachá, S. 41.)
- Abb. 15. Bratislava, Teil Devín (Burg Devín). Teil des Pflasters mit Abflußkanal und steinerne Zisterne. Foto Z. Zemanová. (J. Hlavicová - V. Plachá, S. 41.)
- Abb. 16. Moravany nad Váhom. Bronzene Tüllenpfeilspitze aus der jüngeren Bronzezeit. (J. Hromada - J. Cuper, S. 43.)
- Abb. 17. Stročín. Auswahl von neolithischer Spaltindustrie. (J. Hromada - J. Cuper, S. 43.)
- Abb. 18. Moravany nad Váhom. Auswahl von Silexindustrie. 1-7 - Žákovská; 8, 9 - Striebornica. (J. Hromada - J. Cuper, S. 44.)
- Abb. 19. Scherbenauswahl von der Begehung des südlichen Záhorie-Gebietes. 1-4 - Devínske Jazero; 5 - Jablonové. (J. Hromada - V. Varsik, S. 46.)
- Abb. 20. Scherbenauswahl von der Begehung des südlichen Záhorie-Gebietes.. 1-4, 6 - Devínske Jazero; 5 - Jablonové. (J. Hromada - V. Varsik, S. 46.)
- Abb. 21. Bara, Teil Malá Bara. Kirche aus dem 13.-15. Jh. 1 - Blick auf die Kirche von SO; 2 - Zäsur an der Verbindungsstelle des verlängerten gotischen Schiffes an den romanischen Teil der Kirche; 3 - Fundamentmauern der romanischen Architektur; 4 - Zäsur in den Fundamentmauern des gotischen Schiffes an der Stelle seiner Verlängerung; 5 - Fundamentmauern von Sakristei und Ossarium; 6 - errichtete Gruft im westlichen Teil des Ossariums. (J. Chovanec - J. Béreš, S. 51.)
- Abb. 22. Radošovce. Situationsplan. (M. Klčo, S. 54.)
- Abb. 23. Radošovce (Horné pole). Scherbe aus der Spätbronzezeit - Lausitzer Kultur. (M. Klčo, S. 54.)

Abb. 24. Nové Zámky (Česká bašta). Auswahl von weißer Keramik; Mittelalter.
(A. Krásny, S. 60.)

Abb. 25. Ostrovany. Keramikauswahl aus der jüngeren Bronzezeit. (M. Lamiová-Schmidlová - B. Tomášová, S. 68.)

Abb. 26. Veľký Lipník. 1 - Grundriß des Burgwalls von Virkolačka; 2 - mittelalterliche Scherbe. (G. Lukáč - P. Roth, S. 70.)

Abb. 27. Levoča (Mierové nám. 59). Situationsplan (nach SURPMO Praha, 1982).
(G. Lukáč, S. 69.)

Abb. 28. Levoča (Mierové nám. 59). Sektor A, axonometrischer Blick auf die Objekte 1 und 2. (G. Lukáč, S. 69.)

Abb. 29. Levoča (Mierové nám. 59). Grundrissituation im Sektor C und Situierung des Objektes 3. (G. Lukáč, S. 69.)

Abb. 30. Banská Bystrica. Zufallsfund: 1 - Constantinus I. (306/7-337), Avers-Revers; 2 - Contantius Gallus (351-354), Avers-Revers. (M. Mácelová, S. 72.)

Abb. 31. Banská Bystrica. Blick auf die Fundstelle der Münzen. (M. Mácelová, S. 72.)

Abb. 32. Horná Lehota (Hrádok). Henkelfragment; Vorpúchov-Horizont. (M. Mácelová, S. 72.)

Abb. 33. Zvolen (Burgwall Priečopa). Fundauswahl. 1 - Objekt 2; 2 - Objekt 3; 3 - Objekt 5; 4-6 - Objekt 4, 4a; 7-12 - Objekt 6. Maßstab a: 1-10; b: 11, 12. (M. Mácelová, S. 73.)

Abb. 34. Zádielske Dvorníky, Teil Zádiel. Bronzene Stabarmringe; Spätbronzezeit.
(E. Miroššayová, S. 74.)

Abb. 35. Hrhov (Bocskorkö barlang). 1-3 - Keramikfragmente; 4 - Eisenkeil;
12.-13. Jh. (E. Miroššayová, S. 75.)

Abb. 36. Dvorníky, Teil Posádka. Bronzetrans. Gezeichnet von K. Hlivová. (P. Novosedlík, S. 82.)

Abb. 37. Dvorníky, Teil Posádka. Bronzegegenstände. Maßstab a: 1, 7-9; b: 2-6.
Gezeichnet von K. Hlivová. (P. Novosedlík, S. 82.)

Abb. 38. Gánovce (Za stodolami). Fundauswahl. Maßstab a: 1-8, 10, 11, 14; b: 9,
12, 13. (M. Novotná - B. Novotný, S. 83.)

Abb. 39. Dolný Smokovec (Pod lesom). Jagdgruben. (B. Novotný, S. 84.)

Abb. 40. Nitra, Teil Janíkovce (Veľké Janíkovce, Domovina). Scherbenauswahl der
Kultur mit jüngerer Linearkeramik. (D. Ožďáni, S. 84.)

Abb. 41. Panické Dravce. Scherbenauswahl der Kyjatice-Kultur. (O. Ožďáni, S. 85.)

Abb. 42. Liptovská Sielnica (Liptovská Mara). Siedlung II, Blick auf die Rekonstruktion des Blockbaues und des Brunnendaches. (K. Pieta - V. Hanuliak, S. 87.)

Abb. 43. Liptovská Sielnica (Liptovská Mara). Siedlung II, zweiräumiger Hausbau.
(K. Pieta - V. Hanuliak, S. 87.)

Abb. 44. Liptovská Sielnica (Liptovská Mara). Siedlung II, Werkstattüberdachung
mit einem Töpfereofen. (K. Pieta - V. Hanuliak, S. 87.)

Abb. 45. Liptovská Sielnica (Liptovská Mara). Siedlung II, Gruppe rekonstruierter
latènezeitlicher Objekte. (K. Pieta - V. Hanuliak, S. 87.)

Abb. 46. Stará Ľubovňa, Teil Podsadek. Auswahl paläolithischer Funde (P. Roth,
S. 89.)

Abb. 47. 1, 6, 7, 12, 13, 15 - Beladice, Teil Chrášťany 13; 2, 14 - Beladice,
Teil Pustý Chotár 10; 3, 10 - Kolínany 3; 4 - Beladice, Teil Chrášťany 12; 5, 11 -
Beladice, Teil Pustý Chotár 5; 8, 9 - Beladice, Teil Pustý Chotár 9; 16, 17 -
Kolínany 2. (M. Ruttkay - J. Ruttkayová, S. 91.)

Abb. 48. 1, 4-6, 8-14 - Beladice, Teil Chrášťany 17; 2 - Kolíňany 1; 3, 7 - Kolíňany 4. (M. Ruttkay - J. Ruttkayová, S. 91.)

Abb. 49. Lapáš, Teil Veľký Lapáš. Fragment einer Tonplastik; Spätbronzezeit(?). (J. Ružičková - P. Bednár, S. 94.)

Abb. 50. Lipovník. Abgedeckte Fundamente der Seitenkapelle. (M. Slivka, S. 95.)

Abb. 51. Lipovník. Grundriß der Kirche Johannes des Täufers (Bauetappen). (M. Slivka, S. 95.)

Abb. 52. Humenné (Pod Sokolom). Fundauswahl. (I. Strakošová, S. 95.)

Abb. 53. Jasenov (Burg). Fundauswahl. (I. Strakošová, S. 96.)

Abb. 54. Prešov (Pod Bikošom). Auswahl von Gebrauchsgeramik aus der mittleren Latènezeit. (B. Tomášová, S. 97.)

Abb. 55. 1, 2 - Prešov, Teil Šalgovík; 3-5 - Prešov (Kráľova hora V). Paläolithische Artefakte. (M. Vizdal, S. 102.)

Abb. 56. 1-5 - Prešov (Kráľova hora I). Funde aus der slawischen Siedlung (6.-8. Jh.); 6-9a, 9b - Prešov (Kráľova hora IX). Paläolithische Artefakte. (M. Vizdal, S. 102.)

Abb. 57. Prešov (Kráľova hora, Kote 296). Keramikscherben der Tiszadob-Gruppe. (M. Vizdal, S. 102.)

Abb. 58. Humenné (Pod Sokolom). Fundauswahl aus dem Objekt der Bükker Kultur. (M. Vizdal, S. 102.)

Abb. 59. Udiča (Klapy). Fundauswahl. (L. Veliačík - J. Moravčík, S. 99.)

NITRA

ARCHEOLOGICKÉ VÝSKUMY A NÁLEZY NA SLOVENSKU V ROKU 1990

Zodpovedný redaktor PhDr. Dušan Čaplovič, CSc.

Redaktori publikácie PhDr. Ondrej Oždáni, CSc., PhDr. Mária Rejholecová

Výkonná redaktorka Helena Bublová

Technická redaktorka Melánia Líšková

Nemecký preklad Berta Nieburowá

Vydavateľ Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied v Nitre

Rok vydania 1992

Náklad 500 výtlačkov

148 strán, 59 obr., 1 mapa

Vytlačilo Reprografické stredisko Archeologickeho ústavu Slovenskej akadémie vied v Nitre ako svoju 74. publikáciu

Erráta

V ročenke Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1990, Nitra 1992, sa nedopatrením vytlačili niektoré chybné údaje. Prosíme čitateľov publikácie AVANS, aby si ich opravili prelepením textu.

1/ V obsahu na s. 9 v článku Ruttkay, M.: Stredoveký hrádok v Nitrianskych Hrnčiarovciach si doplnťte spoluautorku príspevku J. Ruttkayovú:

Jaroslava Ruttkayová /Nitrianske múzeum, Nitra/ - Matej Ruttkay /Archeologický ústav SAV, Nitra/

- podobne na s. 93 pod názvom článku meno spoluautorky:

Jaroslava Ruttkayová - Matej Ruttkay

2/ V registri lokalít na s. 14 obec pod poradovým číslom 80 - Strelnicka Huta - zmenťte na Stebnicka Huta

- tiež v texte článku na s. 71 na Stebnicka Huta
- v teste resumé na s. 71 na Stebnicka Huta.